

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2559

การพัฒนาการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษจากใ้กก ร่วมกับ การใช้สีย้อมธรรมชาติ <i>วราวรรณ สังแก้ว, วศิน ยวนะเดมีย์, คณิศร ล้อมเมตตา</i>	5
การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน <i>ทรงศักดิ์ มีมกระโทก, กชกร มีมกระโทก</i>	14
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงอินทรีย์ความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา <i>อิทธิพัทธ์ โยชะพันธ์, ภัทราวดี มากมี</i>	24
รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลลิสาณเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ <i>สายฝน ภาพยนต์, จตุพร เหลืองอุบล, บัณฑิต วรรณประพันธ์</i>	36
การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีโดยใช้หลักไตรสิกขา <i>บุญรอด บุญเกิด, บุญเลิศ ยองเพชร, บัณฑิต สัตยวงค์ทิพย์</i>	45
การรับรู้ความเสี่ยงของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าจากตลาดนัดย่านสุรภิเษกในกรุงเทพมหานคร <i>ธนภูมิ อติเวทิน</i>	56
ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี <i>ปวีณา หงส์เกียรติขจร, ภัทร ศรีสรพล</i>	66
ประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี <i>อุลิส ดิษฐปรานิต, ขวัญศิริ เจริญทรัพย์</i>	79
การเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช <i>สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน, วรางคณา อติศรประเสริฐ</i>	89
ศึกษาเดี่ยวขอตัววงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดุริยะชีวิน) <i>ทิพย์ฤทัย อยู่คู่จ</i>	101
การพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สุธี โมเดล) <i>สุธี วรประดิษฐ</i>	107
ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เรื่องระบบต่อมไร้ท่อสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา <i>มันทนา อ่อนรัมย์, อวพันธ์ชนิด เจนจิต, เซษฐ์ ศิริสวัสดิ์</i>	116
การวิเคราะห์ปัจจัยพระคัมภีร์ที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 <i>สุทธิ สุวรรณपाल</i>	125
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี <i>สู่ความเป็นครูมืออาชีพ</i> <i>พัชรินทร์ รุจิรานุกูล, ธีรนวิศ ดอนวิเศษ</i>	137
การพัฒนาแบบแผนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน <i>สุวัฒน์ จิตต์รัตนอรุณ, พงศ์เทพ จิระโร</i>	148

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 ประจำปี 2559 (ตุลาคม - ธันวาคม 2559)

ISSN 1906-327X

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ที่ปรึกษา	41 ม. 5 ถ. รักศักดิ์ชุมพล ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวคุณท์ ทองอร่าม ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา รักษ์พลเมือง รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร อาจารย์ ดร.ติเรก พรสิมา Professor Dr. Jaywant Singh Dr.Benedetta Crisafulli Dr.John Pereira	ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต รองศาสตราจารย์ ดร.พิชนิ โทธารามิก อาจารย์ ดร.สวัสดิ์ อุดมโกชน นายแพทย์วิวัฒน์ สุพรสวัสดิ์ Professor Dr. Yannis Georgellis Dr.Marvyn Boatswain Dr.Rahul Chawdhry
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์อรร่าม อรรถเจดีย์ รองศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา พานิชกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข อาจารย์พัชรินทร์ รุจิรานุกูล นางสาวบุศรา สารเกษ นางสาววรรณิกา สุขสมัย นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญชัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อาจารย์ ดร.หยาดรุ้ง สุวรรณรัตน์ นางสาวนิตยา ต้นสาย นางสาวชุติมา พิมลภาพ นางสาวชุลีรัตน์ ผดุงสิน

กำหนดการตีพิมพ์ ฉบับพิเศษ (ตุลาคม - ธันวาคม 2559)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในกองบรรณาธิการประเมินบทความ ประจำฉบับ (Peer Review)

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์อัมพันธ์ ประเสริฐภักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์วราวุธ ภูเสดวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสาน ธัญญาชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรุพงษ์ คันทวัลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี
อาจารย์ ดร.ทฤทัย อนุสรราชกิจ
อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เจียมจักร
อาจารย์ ดร.ภูวคัล บัวบางพลู
อาจารย์ ดร.เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์
อาจารย์ ดร.เชษฐณรงค์ อรชุน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตลฤดี สุวรรณศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาณิศวรรค์ โคโนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปทุม บัญศรีตัน
รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สร้อยน้ำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุวรรณละออง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรรัตน์ แสงเดงหาญ
อาจารย์ ดร.ประชา อิ่นิ่ง
อาจารย์ ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม
อาจารย์ ดร.อุทิศ บำรุงชีพ
อาจารย์ ดร.ศักดา ศิลปาสินันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
มหาวิทยาลัยยบเรศวร

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริศชนม์ นิลนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก
อาจารย์ ดร.ทยาครุ้ง สุวรรณรัตน์
อาจารย์ ดร.สุพัตรา รักษาพรต
รองศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา
อาจารย์ ดร.นฤมล มงคลธนวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา ศษประเสริฐ
อาจารย์ ดร.รัชณี พุทธา
อาจารย์ ดร.ไพฑูล แก้วหอม
อาจารย์ ดร.ประทีป อูปแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา

ออกแบบรูปเล่มและจัดพิมพ์
ปีที่พิมพ์
พิมพ์ที่

นางสาวนิตยา ดันสาย
พ.ศ. 2559
บริษัท.ปริตติการพิมพ์ จำกัด 83/73 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความบทความวิจัยของนักวิจัย นักศึกษา บัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (ตุลาคม-มกราคม) ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม) และฉบับที่ 3 (มิถุนายน - กันยายน) และในปี 2559 นี้ ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ทางวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้มีการปรับรอบของการกำหนดออกวารสารวิจัยรำไพพรรณี ตามคำแนะนำจากผลการประเมินของ TCI ให้เป็นไปตามปีปฏิทินการดำเนินงาน ดังนั้น ทางวารสารจึงได้เพิ่มวารสารฉบับพิเศษนี้ เป็นปีที่ 10 ฉบับที่ 4 ประจำปี 2559 (ตุลาคม - ธันวาคม) โดยเปิดรับบทความสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้ดำเนินงานเป็นปีที่ 10 โดยบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชา และวารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด และได้บรรจุอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 และดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้เผยแพร่ไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่างๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณีฉบับนี้ ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2559) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี และหากท่านผู้สนใจต้องการส่งบทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี สามารถส่งมายังกองบรรณาธิการวารสาร ซึ่งจะได้ดำเนินการรวบรวม คัดกรอง เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานด้านการวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ
บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

การพัฒนาการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษจากไส้กร่วมกับการใช้สีย้อมธรรมชาติ Development of Paper Production and Paper Products from Pith of Sedge (*Cyperus colymbosus* Rottb) with Natural Dyes

วรวรรณ สังก้าว¹, วศิน ยูวะนะเดมิย์², คณิศร ล้อมเมตตา¹

¹ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการทำกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษจากไส้กร่วมกับการใช้สีย้อมจากธรรมชาติ โดยศึกษากระดาษ 5 ชนิด คือ กระดาษไม่ฟอกสี กระดาษฟอกสี กระดาษย้อมสีดอกอัญชัน กระดาษย้อมสีลูกหนามแดง และกระดาษย้อมสีขมิ้นชัน จากนั้นทดสอบความพึงพอใจต่อลักษณะทั่วไปของกระดาษ คือ สี ความสม่ำเสมอ ความเหนียว การจับยึดเป็นแผ่น การไม่มีสิ่งปนเปื้อน การไม่มีรอยตำหนิ และการไม่มีเชื้อรา ทดสอบความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กระดาษ 5 ชนิด คือ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษห่อลูกกวาด พัดคลี่ โคมไฟ และดอกกุหลาบ และทดสอบความพึงพอใจระหว่างเพศชายและหญิงที่มีต่อกระดาษและผลิตภัณฑ์ ในการผลิตกระดาษทำโดยการนำไส้กกแห้ง 200 กรัม มาต้มกับโซเดียมไฮดรอกไซด์ที่มีความเข้มข้น ร้อยละ 52.92 จำนวน 30 กรัม นาน 2 ชั่วโมง 18 นาที ล้างน้ำให้สะอาด ทำการฟอกขาวโดยเติมโซเดียมไฮโปคลอไรท์ความเข้มข้น ร้อยละ 6.00 ปริมาณ 300 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 24 ชั่วโมง ล้างน้ำให้สะอาด จากนั้นจึงนำไปต้มกับน้ำสีที่ได้รับจากดอกอัญชัน ลูกหนามแดง และขมิ้นชัน นาน 30 นาที นำเส้นใยที่ได้รับไปปั่นจนละเอียด ใส่ลงในภาชนะที่เติมน้ำ ใช้ตะแกรงลวดขนาด A2 ซ้อนเยื่อกระดาษ นำไปตากแห้ง ได้รับกระดาษ 7 ± 0.71 แผ่น กระดาษมีคุณภาพ ดังนี้ น้ำหนักมาตรฐานเฉลี่ย 32.61 ± 4.84 กรัม ความชื้นเฉลี่ย ร้อยละ 7.36 ± 0.27 ความหนาเฉลี่ย 0.10 0.04 มิลลิเมตร และความเหนียวเฉลี่ย เท่ากับ 28.81 ± 9.62 กิโลนิวตัน

การทดสอบความพึงพอใจ พบว่า ผู้ใช้กระดาษพึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อลักษณะทั่วไปของกระดาษ ยกเว้นความพึงพอใจที่ระดับปานกลางต่อกระดาษย้อมสีลูกหนามแดงด้านสีและความหนาสม่ำเสมอ พึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อกระดาษห่อของขวัญ พึงพอใจที่ระดับปานกลางต่อกระดาษห่อลูกกวาด และพึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อผลิตภัณฑ์กระดาษอื่นๆ ผู้ใช้กระดาษเพศชายมีความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อกระดาษไม่ฟอกสี กระดาษฟอกสี กระดาษย้อมสีดอกอัญชัน และกระดาษย้อมสีขมิ้นชัน พึงพอใจที่ระดับปานกลางต่อกระดาษย้อมสีลูกหนามแดง พึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อกระดาษห่อของขวัญและโคมไฟ พึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อผลิตภัณฑ์กระดาษอื่นๆ ส่วนผู้ใช้กระดาษเพศหญิงพึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อกระดาษทุกชนิด พึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อดอกกุหลาบ พึงพอใจที่ระดับมากที่สุดต่อกระดาษห่อของขวัญ พัดคลี่ และโคมไฟ พึงพอใจที่ระดับปานกลางต่อกระดาษห่อลูกกวาด

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า วิธีการพัฒนาการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษจากไส้กร่วมกับการใช้สีย้อมธรรมชาติ มีความเป็นไปได้ในการนำมาใช้เป็นวัสดุในการทำผลิตภัณฑ์กระดาษเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้กับชุมชน

คำสำคัญ : ไส้กก, กระดาษจากเส้นใยพืช, ผลิตภัณฑ์กระดาษ

Abstract

This study aimed to conduct the papers and papers products from cyperus pith with natural dyes. There were 5 kind of papers which were, non - decolorized paper, decolorized paper, butterfly pea (*Clitoria ternatea*) dyeing paper, karanda (*Carissa carandas L.*) dyeing paper and turmeric (*Curcuma longa L.*) dyeing paper. Satisfaction test had been done for general properties of paper which were color, smoothness, toughness, viscousness, cleanness, non of damaging and non of fungicide. Satisfaction test had been done for 5 kind of paper products which were present-wrapped paper, candy-wrapped paper, fan, lampshade and rose flower. Satisfaction between male and female for papers and paper products were also tested. The process of paper making were, boiling dry cyperus pith 200 grams with sodium hydroxide (52.92%) 30 grams for 2.18 hours, cleaning with water. Decolorized by adding sodium hypochlorite (6.00%) 300 milliliters for 24 hours, cleaning with water. After that boiling with butterfly pea, karanda, and turmeric color for 30 minutes. Spinning until fiber was fine, put into the water, got the fine fiber with screens A2 (16.54 x 23.39 inches) and left in air drying. Getting 7 ± 0.71 sheets of paper A2. The paper was shown that the average standard weight was 32.61 ± 4.84 grams. The average moisture was 7.36 ± 0.27 percents. The average thickness was 0.10 ± 0.04 millimetres. The average tensile strength was 28.81 ± 9.62 kilonewton. Test of satisfactions were, the consumers were much satisfied with general properties of papers, except medium satisfied with karanda dyeing paper in term of color and smoothness. Most satisfied with present-wrapped paper, medium satisfied with candy - wrapped paper and much satisfied with other products. Males were much satisfied with non - decolorized paper, decolorized paper, butterfly pea dyeing paper, and turmeric dyeing paper, medium satisfied with karanda dyeing paper. They were most satisfied with present - wrapped paper and lampshed, much satisfied with the other products. Females were much satisfied with all kind of papers. They were most satisfied with rose flower, much satisfied with present-wrapped paper, fan, lampshed, medium satisfied with candy-wrapped paper.

This research was shown that the development of paper and paper products from pith of sedge with natural dyes made possibility in term of value added and increase income for the community.

Keywords : Cyperus pith, paper from plant fiber, paper product

บทนำ

กก (*Cyperus colymbosus* Rottb.) เป็นพืชที่มีความสำคัญทางชนิดหนึ่ง ปัจจุบันนิยมปลูกกันทั่วไปในหลายจังหวัด ได้แก่ ที่อำเภอบ้านสร้าง อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอองครักษ์ อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอมือง จังหวัดนครนายก นอกจากนี้ได้แพร่หลายไปภูมิภาคอื่นๆ เช่น จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสระบุรี แม้แต่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แถบจังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง แหล่งที่มีการปลูกมากที่สุดคือ จังหวัดจันทบุรีที่ อำเภอเมือง ตำบลบางกะจะ ที่บ้านเขาน้อย ตำบลหนองบัว ที่บ้านเสม็ดงาม ตำบลเกาะขวาง ที่บ้านเกาะโดนด อำเภอท่าใหม่ ที่ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอแหลมสิงห์ ที่ตำบลบางสระเก้า ตำบลบางกะไชย และตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ เป็นต้น (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553) กกที่ปลูกในจังหวัดจันทบุรีเป็นกกที่มีคุณภาพดี เนื่องจากดินที่ปลูกเป็นดินที่อยู่แถบชายทะเล กกที่ได้รับมีลักษณะนุ่ม เหนียว เป็นมัน สามารถนำไปจักเป็นเส้นเล็กได้ (สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน, 2558)

ไส้กกเป็นวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปกก พนิตา บัวพันธ์ (2553) กล่าวถึงการแปรรูปกก 3 ขั้นตอน คือ การผ่า การตากแห้ง และการเก็บ การผ่ากกหรือการจักกกคือการใช้มีดปลายแหลมแทงเข้าที่โคนต้นแล้วแบ่งออกเป็นซีก 2 - 6 ซีก แล้วแต่ขนาดของต้น ใช้มีดกรีดตามความยาวของต้นโดยตลอด ใช้มีดเหลวขูดไส้ออกให้หมด ชาวบ้านเรียกไส้กกที่ได้รับว่าซีกก รวบรวม สิ่งแก้ว (2550) ได้ศึกษาปริมาณไส้กกที่ได้รับ พบว่าเมื่อนำดินกมาจักแล้วได้รับส่วนที่เป็นเปลือกเฉลี่ยร้อยละ 59.40 ± 0.89 เป็นไส้กเฉลี่ยร้อยละ 40.60 ± 0.89 เฉพาะในจังหวัดจันทบุรีในปี 2552 พบว่าผลผลิตรวมของกก 166 ตัน เมื่อนำมาคำนวณเป็นไส้กกจะได้รับไส้กกถึง 67.39 ตัน

สีธรรมชาติที่นำมาใช้ย้อมวัสดุจำแนกได้เป็นหลายกลุ่ม คุณย้อมใหม่เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จังหวัดตาก (2558) รายงานเกี่ยวกับไม้ย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มพืชที่ให้สีน้ำตาล ได้แก่ ผลกระบอกสด ผลสดของคันทาเปลือกเงาะโรงเรียน กลุ่มพืชที่ให้สีม่วง ได้แก่ ผลมะหาด ผลหว่า เปลือกมังคุด ผลหม่อนสุก กลุ่มพืชที่ให้สีแดงหรือแดงอมส้ม ได้แก่ รากยอและใบเทียนกิ่ง กลุ่มพืชที่ให้สีเหลือง ได้แก่ กลีบดอกดาวเรือง ขมิ้นเครือ ใบขี้เหล็กบ้าน กลุ่มพืชที่ให้สีเขียว ได้แก่ ใบแก้ว เกษตรพอเพียงคลับ.คอม (2558) รายงานสีที่ได้รับจากธรรมชาติ สีเหลืองได้จาก เหง้าขมิ้น เนื้อพื้ถอง ผลลูกตาล ดอกคำฝอย ดอกกรรณิการ์ ผลลูกทุตสีแดงได้จาก รังครั้ง ข้าวแดง กลีบดอกกระเจี๊ยบ เมล็ดถั่วแดง

สีเขียวได้จาก ใบเตย สีส้มอมเหลืองได้จาก เมล็ดคำแสด สีม่วงได้จาก น้ำตาลเมื่อนำไปเคี่ยวจนเป็นสีน้ำตาล สีน้ำตาลได้จากกลีบดอกอัญชัน สีม่วงได้จากน้ำจากกลีบดอกอัญชันที่เติมน้ำมะนาว เนื้อสีม่วงของผลแก้วมังกร สีดำได้จากเมล็ดถั่วดำ เปลือกมะพร้าวเผาไฟ Field trip (2558) กล่าวถึงข้อดีของสีธรรมชาติ เมื่อใช้แล้วไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค น้ำที่จากกระบวนการผลิตไม่ทำอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม วัสดุที่หาได้ง่าย ในชุมชนไม่ต้องใช้สีเคมีที่นำเข้าจากต่างประเทศ การย้อมสีธรรมชาติสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่เพิ่มพูนขึ้นตามประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทำให้เห็นคุณค่าและรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างคนย้อมสีกับต้นไม้ทั้งให้เกิดความรัก ความหวงแหน และเรียนรู้ที่จะอนุรักษ์ และปลูกทดแทนเพื่อการผลิตที่ยั่งยืน

ภาณุมาศ สุยบางคำ และคณะ (2552) ทำการพัฒนาระดาษจากใบสับปะรด เพื่อศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมในการทำกระดาษจากใบสับปะรดผสมต้นกล้วย กระดาษที่ผลิตจากส่วนผสมของใบสับปะรดและต้นกล้วยในอัตราส่วน 60 : 40 มีความเหมาะสมต่อการนำไปทำเป็นบรรจุภัณฑ์เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติในการดูดซับน้ำและความสามารถในการต้านแรงดึงขาดมยรี เรื่องสมบัติ และคณะ (2554) พัฒนาการผลิตกระดาษจากมูลช้าง โดยนำมูลช้างมาหมักในบ่อ กระดาษที่ได้จากมูลช้างสามารถนำมาแปรรูปเป็นของที่ระลึก เช่น สมุดบันทึกภาพ ที่คั่นหนังสือ สมุดสะสมภาพ

ปัจจุบันมีการขยายพื้นที่การปลูกกกเพิ่มในหลายพื้นที่ แต่ไส้กกยังมิได้รับความสนใจจากผู้ผลิตเสื้อกก ไส้กกถูกนำไปทิ้งหรือเป็นปุ๋ย มิได้นำมาใช้เป็นประโยชน์แต่อย่างใด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาการผลิตกระดาษจากไส้กกโดยใช้ย้อมจากธรรมชาติ คือ อัญชัน ลูกหนามแดง และขมิ้นชัน ศึกษาการนำกระดาษไปแปรเป็นผลิตภัณฑ์ และทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งนอกจากเป็นการนำวัสดุเหลือใช้จากการแปรรูปสีมาเป็นวัสดุที่มีประโยชน์ เป็นการสร้างสินค้าซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนำไปสู่การเพิ่มรายได้กับกลุ่มผู้ทอเสื้อและชุมชนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาวิธีการผลิตกระดาษจากไส้กกร่วมกับการใช้สีย้อมจากธรรมชาติคือ สีจากดอกอัญชัน ลูกหนามแดงและขมิ้นชัน
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของกระดาษที่ได้
3. เพื่อทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะทั่วไปของกระดาษกและผลิตภัณฑ์
4. เพื่อทดสอบความพึงพอใจระหว่างเพศชายและหญิงที่มีต่อกระดาษกและผลิตภัณฑ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย 2 รูปแบบ แบบแรกเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาทดลอง (experimental development) กระทำเพื่อศึกษาขั้นตอนการแปรรูปไม้สักเป็นกระดาษ 5 ชนิด คือ กระดาษไม่ฟอกสี กระดาษฟอกสี กระดาษย้อมสีธรรมชาติโดยใช้ดอกอัญชัน ลูกหนามแดงและขมิ้นชัน (ภาพที่ 1)

การพัฒนากระดาษจากไม้สักดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. นำไม้สักแห้ง 200 กรัม ไปแช่น้ำ นาน 15 นาที
2. นำไปต้มร่วมกับโซเดียมไฮดรอกไซด์ผง (โซดาไฟ) 30 กรัม จนเส้นใยเปื่อย ใช้เวลา 2 ชั่วโมง 18 นาที ล้างน้ำให้สะอาด ได้เส้นใยที่ไม่ฟอกสี
3. เติมน้ำโซเดียมไฮโปคลอไรท์ (6%) นาน 24 ชั่วโมง ล้างน้ำให้สะอาด ได้เส้นใยที่ฟอกสี
4. นำเส้นใยที่ฟอกสีไปต้มกับน้ำสีที่เตรียมไว้คือ น้ำสีจากดอกอัญชัน ลูกหนามแดง และขมิ้นชัน นาน 30 นาที เติมน้ำโซเดียมคลอไรด์ (เกลือแกง) 15 กรัม
5. นำเส้นใยไปปั่นให้กลายเป็นเยื่อกระดาษโดยเครื่องปั่นไฟฟ้า นาน 25 วินาที
6. นำเยื่อกระดาษใส่ลงในภาชนะขนาดกว้าง 24 นิ้ว ยาว 32 นิ้ว ลึก 15 นิ้ว บรรจุน้ำพอลิเมอร์
7. ใช้ตะแกรงลวดตาถี่ขนาดกว้าง 18 นิ้ว ยาว 24 นิ้ว ข้อนเยื่อกระดาษ
8. นำไปผึ่งให้แห้งในที่ร่ม นาน 24 ชั่วโมง ได้กระดาษขนาด A2 จำนวน 6 - 8 แผ่น
9. เมื่อกระดาษแห้งดีแล้วนำไปทดสอบคุณภาพของกระดาษ โดยการทดสอบน้ำหนักมาตรฐาน ความชื้น ความหนา ความเหนียว

แบบที่สองเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) กระทำเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษจำนวน 30 คน เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถาบันการศึกษา อายุระหว่าง 20 - 70 ปี ที่มีต่อชนิดของกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบเป็นแบบสำรวจความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะทั่วไปของกระดาษ ได้แก่ สี ความหนาสม่ำเสมอ ความเหนียว การจับยึดเป็นแผ่น การไม่มีสิ่งปนเปื้อน การไม่มีรอยตำหนิ การไม่มีเชื้อรา ส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระดาษ กำหนดคะแนนความพึงพอใจไว้ 5 ระดับ 1 คือพึงพอใจน้อยที่สุด 2 คือพึงพอใจน้อย 3 คือพึงพอใจปานกลาง 4 คือพึงพอใจมาก 5 คือพึงพอใจมากที่สุด (ภาพที่ 3)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Office Excel กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย

ความพึงพอใจ ดังนี้ 1.00 - 1.50 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 คือ พึงพอใจน้อย 2.51 - 3.50 คือ พึงพอใจปานกลาง 3.51 - 4.50 คือ พึงพอใจมาก และ 4.51 - 5.00 คือพึงพอใจมากที่สุด

ผลการวิจัย

ไม้สักแห้ง 200 กรัม นำไปผลิตเป็นกระดาษขนาด A2 ได้ 6 - 8 แผ่น เป็นกระดาษที่มีคุณภาพดังนี้ น้ำหนักมาตรฐานเฉลี่ย 32.61 ± 4.84 กรัม ความชื้นเฉลี่ยร้อยละ 7.36 ± 0.27 ความหนาเฉลี่ย 0.10 ± 0.04 มิลลิเมตร ความเหนียวระหว่าง $16.30 - 45.20$ กิโลนิวตัน หรือเฉลี่ย 28.81 ± 9.62 กิโลนิวตัน

กระดาษที่ได้รับนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ 5 ชนิด คือ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษห่อของขวัญ พัดคลี่ โคมไฟ และดอกกุหลาบ (ภาพที่ 2) ทั้งนี้โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของกระดาษด้านการเป็นวัสดุห่อหุ้ม ความทนต่อการหักพับ การพรางแสง และการนำไปทำเป็นวัสดุตกแต่ง

ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษที่มีต่อชนิดของกระดาษและผลิตภัณฑ์ ผู้ใช้กระดาษมีความพึงพอใจเฉลี่ยที่ระดับมากที่สุดต่อลักษณะทั่วไปของกระดาษทุกชนิด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ กระดาษย้อมสีดอกอัญชัน (4.14 ± 0.80) กระดาษย้อมสีขมิ้นชัน (4.11 ± 0.84) กระดาษฟอกสี (4.10 ± 0.75) กระดาษไม่ฟอกสี (4.09 ± 0.70) และกระดาษย้อมสีลูกหนามแดง (3.85 ± 0.93) โดยเฉพาะด้านสีและความหนาสม่ำเสมอของกระดาษย้อมสีลูกหนามแดงพึงพอใจที่ระดับปานกลาง (ตารางที่ 1) ผู้ใช้กระดาษมีความพึงพอใจเฉลี่ยที่ระดับมากที่สุดต่อผลิตภัณฑ์ทุกชนิด โดยพึงพอใจมากที่สุดต่อกระดาษห่อของขวัญ (4.73 ± 0.45) พึงพอใจมากต่อพัดคลี่ (4.73 ± 0.45) โคมไฟ (4.37 ± 0.67) และดอกกุหลาบ (4.43 ± 0.82) และพึงพอใจปานกลางต่อกระดาษห่อลูกกวาด (3.43 ± 1.01) (ตารางที่ 2)

ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษชายและเพศหญิงต่อชนิดของกระดาษ ผู้ใช้กระดาษทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อกระดาษทุกชนิดที่ระดับมากที่สุด ผู้ใช้กระดาษเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ย (4.21 ± 0.89) มากกว่าผู้ใช้กระดาษเพศชาย (3.86 ± 0.93) (ตารางที่ 3)

ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษเพศชายและเพศหญิงต่อผลิตภัณฑ์กระดาษ ผู้ใช้กระดาษทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ยที่ระดับมากที่สุด ผู้ใช้กระดาษเพศชายมีความพึงพอใจเฉลี่ย (4.21 ± 0.72) มากกว่า ผู้ใช้กระดาษเพศหญิง (4.04 ± 0.79) พบว่า ผู้ใช้กระดาษเพศชายพึงพอใจมากที่สุดต่อกระดาษห่อของขวัญ และโคมไฟ พึงพอใจมากต่อกระดาษห่อลูกกวาด พัดคลี่ และดอกกุหลาบ ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อดอกกุหลาบ พึงพอใจมากต่อกระดาษห่อของขวัญ พัดคลี่ โคมไฟ และพึงพอใจปานกลางต่อกระดาษห่อลูกกวาด (ตารางที่ 4)

ภาพที่ 1 ชนิดของกระตาดจากไม้กอก a กระตาดไม้ฟอกสี b กระตาดฟอกสี c กระตาดย้อมสีดอกอัญชัน d กระตาดย้อมสีลูกหนามแดง e กระตาดย้อมสีขมิ้นชัน

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์กระตาด a กระตาดห่อของขวัญ b กระตาดห่อลูกกวาด c พัดคลี่ d โคมไฟ e ดอกกุหลาบ

ภาพที่ 3 การจัดแสดงผลงานและทดสอบความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้ใช้กระตาดต่อลักษณะทั่วไปของกระตาด

ลักษณะทั่วไปของกระตาด	ชนิดของกระตาด				
	ไม้ฟอกสี	ฟอกสี	ย้อมสีดอกอัญชัน	ย้อมสีลูกหนามแดง	ย้อมสีขมิ้นชัน
สี	มาก 3.83 ± 1.05	มาก 3.93 ± 0.74	มาก 4.13 ± 1.07	ปานกลาง 3.50 ± 1.17	มาก 4.17 ± 0.87
ความหนาสม่ำเสมอ	มาก 4.03 ± 0.72	มาก 4.03 ± 0.93	มาก 4.17 ± 0.65	ปานกลาง 3.39 ± 1.01	มาก 4.17 ± 0.65
ความเหนียว	มาก 4.07 ± 0.87	มาก 4.03 ± 0.85	มาก 4.10 ± 0.92	มาก 4.13 ± 0.78	มาก 4.07 ± 1.11
การจับยึดเป็นแผ่น	มาก 4.20 ± 0.89	มาก 4.10 ± 0.71	มาก 4.27 ± 0.69	มาก 4.10 ± 0.71	มาก 4.20 ± 0.71
การไม่มีสิ่งปนเปื้อน	มาก 4.17 ± 0.59	มาก 4.23 ± 0.77	มาก 4.13 ± 0.73	มาก 3.90 ± 0.88	มาก 3.93 ± 0.87
การไม่มีรอยตำหนิ	มาก 4.07 ± 0.74	มาก 4.13 ± 0.57	มาก 4.00 ± 0.79	มาก 3.73 ± 1.14	มาก 3.83 ± 1.05
การไม่มีเชื้อรา	มาก 4.30 ± 0.70	มาก 4.27 ± 0.74	มาก 4.20 ± 0.81	มาก 4.23 ± 0.86	มาก 4.40 ± 0.67
เฉลี่ย	มาก 4.09 ± 0.70	มาก 4.10 ± 0.75	มาก 4.14 ± 0.80	มาก 3.85 ± 0.93	มาก 4.11 ± 0.84

หมายเหตุ : คะแนน 1.00-1.50 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 1.51-2.50 คือ พึงพอใจน้อย 2.51-3.50 คือ พึงพอใจปานกลาง 3.51-4.50 คือ พึงพอใจมาก 4.51-5.00 คือ พึงพอใจมากที่สุด จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษต่อผลิตภัณฑ์กระดาษ

ชนิดของผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนน
กระดาษห่อซองขวัญ	มากที่สุด	4.73 ± 0.45
กระดาษห่อลูกกวาด	ปานกลาง	3.43 ± 1.01
พัคคลี	มาก	3.70 ± 1.02
โคมไฟ	มาก	4.37 ± 0.67
ดอกกุหลาบ	มาก	4.43 ± 0.82
เจลลี่	มาก	4.07 ± 0.79

หมายเหตุ : คะแนน 1.00-1.50 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 1.51-2.50 คือ พึงพอใจน้อย 2.51-3.50 คือ พึงพอใจปานกลาง 3.51-4.50 คือพึงพอใจมาก 4.51-5.00 คือพึงพอใจมากที่สุด จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษเพศชายและหญิงต่อชนิดของกระดาษ

ชนิดของกระดาษ	ชาย		หญิง	
	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนน	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนน
กระดาษไม่ฟอกสี	มาก	3.86 ± 0.88	มาก	4.13 ± 1.16
กระดาษฟอกสี	มาก	3.80 ± 0.56	มาก	4.26 ± 0.78
กระดาษย้อมสีดอกอัญชัน	มาก	4.20 ± 1.26	มาก	4.33 ± 0.72
กระดาษย้อมสีลูกหนามแดง	ปานกลาง	3.40 ± 0.99	มาก	3.93 ± 1.09
กระดาษย้อมสีขมิ้นชัน	มาก	4.06 ± 0.96	มาก	4.40 ± 0.74
เจลลี่	มาก	3.86 ± 0.93	มาก	4.21 ± 0.89

หมายเหตุ : คะแนน 1.00-1.50 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 1.51-2.50 คือ พึงพอใจน้อย 2.51-3.50 คือ พึงพอใจปานกลาง 3.51-4.50 คือพึงพอใจมาก 4.51-5.00 คือพึงพอใจมากที่สุด จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของผู้ใช้กระดาษเพศชายและหญิงต่อผลิตภัณฑ์กระดาษ

ชนิดของผลิตภัณฑ์	ชาย		หญิง	
	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนน	ระดับความพึงพอใจ	ค่าคะแนน
กระดาษห่อซองขวัญ	มากที่สุด	4.80 ± 0.41	มาก	4.33 ± 0.49
กระดาษห่อลูกกวาด	มาก	3.60 ± 0.91	ปานกลาง	3.33 ± 1.05
พัคคลี	มาก	3.73 ± 1.03	มาก	3.63 ± 1.12
โคมไฟ	มากที่สุด	4.53 ± 0.52	มาก	4.26 ± 0.70
ดอกกุหลาบ	มาก	4.40 ± 0.74	มากที่สุด	4.67 ± 0.62
เจลลี่	มาก	4.21 ± 0.72	มาก	4.04 ± 0.79

หมายเหตุ : คะแนน 1.00-1.50 คือ พึงพอใจน้อยที่สุด 1.51-2.50 คือ พึงพอใจน้อย 2.51-3.50 คือ พึงพอใจปานกลาง 3.51-4.50 คือพึงพอใจมาก 4.51-5.00 คือพึงพอใจมากที่สุด จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษจากไม้สักโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติ พบว่า

1. ไม้สักซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้จากการผลิตเสื่อสามารถนำไปทำกระดาษได้อย่างดี กระดาษที่ผลิตได้เป็นกระดาษไม่ฟอกสี มีสีน้ำตาลเข้ม กระดาษฟอกสีมีสีน้ำตาลอ่อน กระดาษย้อมสีดอกอัญชันมีสีเขียวอ่อน กระดาษย้อมสีลูกหนามแดงมีสีชมพูอ่อน และมีลายจุดที่เห็นชัดในเนื้อกระดาษ กระดาษย้อมสีมันชันมีสีเหลืองเข้มและมีลายจุดจางๆ ในเนื้อกระดาษ ไม้สักแห้ง 200 กรัม ผลิตกระดาษขนาด A2 ได้ จำนวน 6 - 8 แผ่น เช่นเดียวกับ วรวรรณ สังแก้ว (2550) ไม้สักแห้ง 100 กรัมผลิตกระดาษได้ 4 - 6 แผ่น จำนวนแผ่นที่ได้รับขึ้นกับจำนวนเยื่อกระดาษที่ช้อนได้ในแต่ละครั้ง การผลิตกระดาษหนาจะได้น้อยแผ่น ถ้าบางจะได้นานหลายแผ่น เช่นเดียวกับข้อมูลจากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (2551) รายงานว่าเยื่อกระดาษสับประด 20 กิโลกรัม จะผลิตกระดาษชนิดบางได้ 80 - 100 แผ่น แต่จะผลิตกระดาษชนิดหนาได้เพียง 45 - 50 แผ่น

2. การใช้สีย้อมจากดอกอัญชัน ลูกหนามแดง และมันชัน ได้กระดาษที่มีสีเขียวอ่อน สีชมพูอ่อนมีลายจุด สีเหลืองเข้มมีลายจุดจางๆ ตามลำดับ น้ำสีที่ได้จากดอกอัญชันเป็นสีน้ำเงินเข้ม แต่เมื่อนำไปย้อมเยื่อกระดาษที่ฟอกสีแล้วกลับได้สีเขียวอ่อนแทนการที่เป็นดั่งนี้อาจเกิดจากการการผสมของสีจากเยื่อกระดาษซึ่งมีสีน้ำตาลอ่อนและสีน้ำเงินเข้มของดอกอัญชันทำให้ได้รับกระดาษที่มีสีเขียวอ่อน ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีของสี ส่วนกระดาษที่ย้อมสีลูกหนามแดงซึ่งมีสีชมพูอ่อนและมีลายจุดอาจเกิดจากคราบไม่ละลายตัวของเม็ดสีเท่าที่ควรและจับตัวกับเส้นใยน้อย เมื่อนำไปผึ่งให้แห้งเม็ดสีกลับมารวมตัวกัน เกิดเป็นลายจุดบนแผ่นกระดาษที่ได้รับ เช่นเดียวกับกระดาษที่ย้อมสีมันชัน แต่ลายจุดที่พบจะไม่ชัดเจนเท่ากระดาษที่ย้อมสีลูกหนามแดง วรวรรณ สังแก้ว (2550) ผลิตกระดาษจากไม้สักโดยใช้สีย้อมผ้า กระดาษมีสีที่ชัดเจน สดใสมากกว่าการย้อมด้วยสีธรรมชาติจากดอกอัญชัน ลูกหนามแดง ส่วนสีจากมันชันจะได้กระดาษที่มีสีเข้ม Field trip (2558) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสีธรรมชาติคือ ปริมาณสารสีมีน้อยทำให้ต้องใช้วัตถุดิบปริมาณมาก ไม่สามารถผลิตได้ในปริมาณมากและไม่สามารถผลิตสีตามที่ต้องการ สีซีดจางและมีความคงทนต่อแสงต่ำ คุณภาพการย้อมสีธรรมชาติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการซึ่งควบคุมยาก การย้อมให้เหมือนเดิมทำได้ยาก

3. คุณภาพของกระดาษ กระดาษที่ผลิตได้เป็นกระดาษที่มีน้ำหนักมาตรฐาน 32.61 ± 4.84 กรัม ความชื้นร้อยละ 7.36 ± 0.27 ความหนา 0.10 ± 0.04 มิลลิเมตร ความเหนียวระหว่าง $16.30 - 45.20$ กิโลนิวตัน เฉลี่ย 28.81 ± 9.62 กิโลนิวตัน

กระดาษกกที่ผลิตได้เป็นกระดาษที่มีน้ำหนักน้อยกว่ากระดาษแอร์เมล์ โรงพิมพ์บริษัทเบญจผลจำกัด (2015) รายงานว่ากระดาษแอร์เมล์เนื้อกระดาษมีน้ำหนักประมาณ 38 กรัม ใช้สำหรับพิมพ์ใบปลิว และกล่าวถึงกระดาษที่เหมาะสมต่อการพิมพ์ใบเสร็จและสิ่งพิมพ์ที่ต้องมีสำเนานิยมใช้กระดาษที่มีน้ำหนัก 40 - 50 กรัม กระดาษเนื้อในของหนังสือนิยมใช้กระดาษที่มีน้ำหนัก 70 - 80 กรัม ปกหนังสือ กล่องสินค้านิยมกระดาษที่มีน้ำหนัก 300 กรัมขึ้นไป

กระดาษกกที่ได้รับเป็นกระดาษที่มีความชื้นสูงกว่ากระดาษปกติเล็กน้อย Thai paper (2554) รายงานว่าโดยทั่วไปกระดาษมีความชื้นร้อยละ 5 - 7 ความชื้นในอากาศมีผลต่อการยืดและหดตัวของกระดาษ ถ้าอากาศมีความชื้นสูง เยื่อกระดาษจะคลายตัวทำให้ความแข็งแรงของกระดาษลดลง ถ้าอากาศมีความชื้นน้อยอากาศแห้ง เยื่อกระดาษจะหดตัวทำให้ความแข็งแรงของกระดาษเพิ่มขึ้น ระยะที่ทำการศึกษาคือข้อมูลเป็นระยะเวลาที่มีฝนตกมากและอากาศมีความชื้นสูง (สิงหาคม - ตุลาคม)

กระดาษกกที่ผลิตได้เป็นกระดาษที่มีลักษณะบางเนื่องจากได้จากไม้สักที่ลำต้นใหญ่มีสารเยื่อใยน้อย ดังนั้นเมื่อนำมาทำเป็นกระดาษจะพบว่า มีสารเยื่อใยเจือปนในเนื้อกระดาษน้อย แต่อย่างไรก็ตามกระดาษที่ผลิตได้ถึงจะมีความบางแต่มีลักษณะแข็งและคงรูปแผ่นกระดาษ Thai Art Print (2554) รายงานว่าสิ่งที่มีผลต่อความหนาของกระดาษคือน้ำหนักพื้นฐานของกระดาษ เยื่อกระดาษที่นำมาใช้ กรรมวิธีในการทำกระดาษที่มีน้ำหนักพื้นฐานเท่ากัน อาจมีความหนาแตกต่างกัน Canaan Stamper (2554) รายงานว่าความหนาของกระดาษวัดได้ยากเพราะกระดาษแต่ละแผ่นจะบางมาก ดังนั้นแทนที่จะวัดความหนาของกระดาษโดยตรงก็ใช้วิธีชั่งน้ำหนักกระดาษแทนโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า กระดาษที่มีน้ำหนักมากย่อมมีความหนามากกว่ากระดาษที่มีน้ำหนักน้อย

กระดาษที่ได้รับมีความเหนียวไม่สม่ำเสมอ พบว่า กระดาษที่ฟอกสีมีความเหนียวมากกว่ากระดาษชนิดอื่นๆ ความเหนียวมีความสัมพันธ์กับความหนาและเส้นใยที่ประกอบเป็นเนื้อกระดาษ กระดาษแต่ละแผ่นจะมีความหนาแตกต่างกัน เนื่องจากการช้อนเยื่อกระดาษด้วยมือในแต่ละครั้งจะได้ไม่เท่ากัน นอกจากนี้ยังพบว่าเส้นใยที่ประกอบเป็นโครงสร้างในเนื้อกระดาษแต่ละแผ่นมีปริมาณแตกต่างกันจึงมีผลทำให้กระดาษแต่ละแผ่นมีความแข็งแรงต่างกัน

4. แนวคิดในการนำกระดาษที่ผลิตได้มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งได้แก่ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษห่อลูกกวาด พัดคลี่ โคมไฟ และดอกกุหลาบ เกิดจากลักษณะและสีตามธรรมชาติของกระดาษเอง สีของกระดาษไม่ฉูดฉาด เป็นกระดาษที่มีเนื้อเรียบมีความเหนียว ลักษณะค่อนข้างบาง และมีความแข็งตัวพอสมควร การนำกระดาษที่ผลิตได้มาทำเป็นกระดาษห่อของขวัญและ

กระดาดห่อลูกกวาดสืบเนื่องจากคุณสมบัติในการเป็นกระดาดเนื้อเรียบ การนำกระดาดมาทำพัตคลี่เนื่องจากความหนาที่พอดี คงทนต่อการหักพับ การนำกระดาดมาทำโคมไฟเนื่องจากคุณสมบัติในการพร่างแสง และการนำกระดาดมาทำดอกกุหลาบเนื่องจากสามารถประดิษฐ์เป็นวัสดุสวยงาม

5. ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อกระดาดทุกชนิดใกล้เคียงกันคือ พึงพอใจในระดับมาก ยกเว้นกระดาดย้อมสีลูกหนามแดง ผู้ใช้กระดาดเพศชายพึงพอใจที่ระดับปานกลาง ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์กระดาดค่อนข้างต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายพอใจต่อกระดาดห่อของขวัญและโคมไฟที่ระดับมากที่สุด นอกนั้นพึงพอใจในระดับมาก ตอบแบบสอบถามเพศหญิงพึงพอใจต่อดอกกุหลาบที่ระดับมากที่สุด พึงพอใจต่อกระดาดห่อลูกกวาดที่ระดับปานกลาง นอกนั้นพึงพอใจในระดับมาก จากกรณีดังกล่าวพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมีมุมมองในด้านการใช้กระดาดให้เป็นประโยชน์ใช้สอยมากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีมุมมองในด้านการใช้กระดาดให้เป็นประโยชน์ด้านความสวยงามมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย

ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่สำคัญในการทำกระดาดได้แก่ การเตรียมวัตถุดิบ การต้มให้เปื่อย การฟอกสี การย้อมสี การปั่นเส้นใย การซ้อนเยื่อกระดาด และการตากแห้ง

การเตรียมวัตถุดิบ ไส้กกเป็นส่วนที่ได้รับจากการจักกกกต้นเล็กจะมีส่วนของเปลือกลำต้นปะปนออกมามากกว่า กกต้นใหญ่ ดังนั้นควรใช้ไส้กกที่ได้รับจากกกต้นใหญ่ซึ่งจะมีคุณภาพดีกว่า นอกจากนี้ควรคัดแยกวัสดุอื่นๆ เช่น ใบ ราก เศษกิ่งไม้ ที่ปะปนมาออกไป

การต้มให้เปื่อย ไส้กกที่ต้มต้องเปื่อยพอสีสามารถปั่นเป็นเยื่อกระดาดได้ง่าย ไส้กกที่ไม่เปื่อยทำให้การปั่นละเอียดเป็นไปได้ยาก ทำให้ได้เยื่อกระดาดน้อย

การฟอกสี สารที่ใช้ในการฟอกสีมีหลายชนิด บางชนิดมีส่วนประกอบของสารไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ บางชนิดมีส่วนประกอบของสารคลอรีน สารที่มีส่วนประกอบของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์จะออกฤทธิ์ช้ากว่าและมีราคาค่อนข้างแพง สารที่มีส่วนประกอบของสารคลอรีนจะออกฤทธิ์เร็วและมีราคาถูกกว่า

การย้อมสี กระดาดที่ย้อมสีดอกอัญชันหรือลูกหนามแดงสีจะจาง จึงควรเพิ่มปริมาณของดอกอัญชันและลูกหนามแดงให้มากขึ้น

การปั่นเส้นใย ขึ้นกับการต้มไส้กกให้เปื่อย เส้นใยที่เปื่อยจะใช้เวลาในการปั่นน้อยและได้รับกระดาดเนื้อละเอียด

การซ้อนเยื่อกระดาด การใช้ตะแกรงซ้อนเยื่อกระดาดด้วยมือทำให้ได้กระดาดหนาและบางไม่เท่ากัน

การตากแห้ง เยื่อกระดาดที่ได้มีลักษณะค่อนข้างเหลวและมีความละเอียด หลังจากซ้อนขึ้นตะแกรงแล้วต้องระวังการไหลของเยื่อกระดาดในตะแกรง ควรนำไปตั้งเฝียง 45 องศาเพื่อให้สะดวกน้ำก่อน แล้วจึงนำไปผึ่งให้แห้งในที่ร่ม

เอกสารอ้างอิง

- เกษตรพอเพียงคลับ.คอม. (2558). **มารู้จักสี่สมอาหารจากธรรมชาติได้จากอะไรบ้าง.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.kasetporpeangclub.com/.../...2453-สี่จากธรรมชาติ.html> 2558.
- พนิดา บัวพันธ์ .(2553). **การแปรรูปต้นกก.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.phanida300752.ob.tc/s4.html> 2553.
- ภาณุมาศ สุยบางคำ, สุพัตรา เพ็งเกลี้ยง, พนิดา คชกุล, อำมรัตน์ ฤทธิเดช, ปรีชา ชัยกุล, ปิยวรรณ แก้วยอด และ อัมรินทร์ สันตินิยมภักดี .(2552). **การพัฒนากระดาษจากใบสับประรดเพื่อใช้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์.** การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 19 ประจำปี 2552.
- มยุรี เรื่องสมบัติ, ยุติ พรธาราพงศ์, ทินวงษ์ รักอิสสระกุลและ มณฑนา ทองสุพล. (2554). **กระดาษจากมูลช้าง ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.green.in.th/node/2239>. 2554.
- โรงพิมพ์ บริษัท เบญจผล จำกัด. 2015. **ชนิดของกระดาษ.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://print-at-bp.comtips2.htm>. 2015.
- วรวรรณ สังแก้ว. (2550). **การนำวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตเยื่อกระดาษเพื่อผลิตกระดาษกกและผลิตภัณฑ์กระดาษกก : การสร้างนวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี.** รายงานการวิจัย เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปราจีนบุรี. (2553). **จังหวัดปราจีนบุรีเป็นแหล่งปลูกต้นกกและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก คุณภาพส่งออก.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://province.prd.go.th/prachinburi/?name=news&file=readnews&id=22> 2553.

- สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2558). **กกและเสื่อจันทบูร.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.arts.rbru.ac.th/indextp.php?pg=chan/chan_pro.php&tp=t 2015.
- ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ตาก. (2558). **ไม้ย้อมสีธรรมชาติ.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : [http://qsds.go.th/qthais\[ik_center/inside.php?_option=page](http://qsds.go.th/qthais[ik_center/inside.php?_option=page) 2558.
- ศูนย์ศิลปาชีพพระหว่างประเทศ. (2551). **การทำกระดาษจากวัสดุธรรมชาติ.** กรุงเทพฯ : โอออนพรีนติ้ง. Green.in.th. (2558). **กระดาษจากมูลช้าง...ลดปัญหาสิ่งแวดล้อม.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://green.in.th/node/2239>. 2558.
- Canaan Stamper. (2554). **ชนิดของกระดาษ.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.weloveshopping.comTemplate/a21/show_article.php?shopid=132164&qid...2554.
- Field trip. (2558). **สี่จากธรรมชาติ.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://fieldtrip.ipst.ac.th/intro_sub_content.php%3Fcontent_id%3D28%26content_folder_id%3D2. 2558.
- Thai Art Print. (2554). **คุณสมบัติของกระดาษ.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://thaiartprint.com/paper3.html>. 2554.
- Thai Paper. (2554). **Quality Paper for Absolute Performance.** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaipaper.Com/fagssep?mnu=knowledge&smnu=fags>. 2554.

การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน The Study of Properties Para Rubber Sheet Dried by House with Local Drying Technology

ทรงศักดิ์ มีมกระโทก¹, กชกร มีมกระโทก²

¹คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ

²โรงเรียนศรียานุสรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมึนแห้งยางพาราแผ่นดิบของเกษตรกรสวนยาง ศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาโรงอบแห้งยางพาราแผ่นดิบโดยเทคโนโลยีชาวบ้าน และศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกยางพารา จังหวัดจันทบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลความหมายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า

การทำยางพาราแผ่นดิบคุณภาพชั้นหนึ่ง กระบวนการที่สำคัญคือ การกรองน้ำยางสดไม่ให้มีตะกอนสิ่งสกปรกปนในแผ่นยางพารา ปริมาณน้ำกรดที่ใช้พอดีกับการจับตัวของน้ำยาง จะทำให้ยางพารามีสีเหลืองใส การกวาดฟองน้ำยางป้องกันการเกิดฟองในแผ่นยาง การรีดยางด้วยเครื่องรีดเส้น และเครื่องรีดสายให้มีความบาง และการอบแห้งในโรงอบโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ โดยโรงอบต้องปิดมิดชิด ป้องกันอากาศถ่ายเท โดยช่วงสุดท้ายจะให้ความร้อนจากการเผาฟืนไม้ เพื่อให้ยางพาราแห้งสนิทไม่มีราในแผ่นยาง

โรงอบยางพาราแผ่นดิบ เป็นโรงเรือนชั้นเดียว พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐบล็อกฉาบปูน โครงหลังคาเหล็กมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ที่สลับสีไปรุ่งแสง เพื่อให้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ถ่ายเทให้ยางพาราแผ่นดิบระเหยความชื้นมากที่สุด โดยโรงเรือนจะต้องปิดมิดชิดป้องกันอากาศถ่ายเท ไม่ให้เกิดเชื้อราและแผ่นยางพารามีสีดำ ภายในโรงเรือนตรงกลางจะมีท่อรับพลังงานความร้อนจากการเผาฟืนไม้แห้ง เป็นการเร่งระบายความชื้นออกจากแผ่นยางพารา ทำให้แผ่นยางพารามีสีเหลืองใส ไม่มีเชื้อราเกาะแผ่นยางพารา

คุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบ ด้านปริมาณสิ่งสกปรก ความชื้น ค่าความอ่อนตัวเริ่มต้น ค่าดัชนีความอ่อนตัวของยาง และค่าความหนืด มีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกชั้นคุณภาพ

คำสำคัญ : โรงอบยางพาราแผ่นดิบเทคโนโลยีชาวบ้าน, การทำยางพาราแผ่นดิบคุณภาพ

Abstract

The objectives of research were to study the drying rubber sheet process and approach and development for the rubber sheet drying facility by utilizing local technology and to study the property of dried rubber sheets produced by using local technology. The research samples were of rubber farmers in Chathaburi province. The data collection were carried out by utilizing the questionnaire forms, observation, interviews, and organizing meetings with the focus group. Data were analyzed and interpreted by deploying the use of descriptive statistic of both quantitative and qualitative approaches.

The results showed that in order to obtain high quality rubber sheet, the key processes were to filter the latex to ensure that it contained no impurities and sediment in the sheets, the appropriate amount of acid used in coagulation of the latex that would make the latex as clear yellow in color, the sweeping process to eliminate the bubbles that can be found in the rubber sheets, the rubber pressing process by using iron slipped and rolled to certain thickness, and the rubber drying process by utilizing solar power. The drying facility must be airtight and the final process to drying the rubber would be heated by burning wood to ensure that the rubber sheets must be completely dried with no fungi contained inside

The rubber drying plant was a one-floor concrete building with steel reinforcement, plaster walls, and metal structured roof with semi-transparent, that allowed light passing through in order to generate heat from daylight which, in return, would eliminate the moisture from the rubber sheets as much as possible. The drying plant was designed to ensure that the air circulation had to be kept to the minimum level in order to minimize the fungus and prevented the sheets becoming black in color. At the center of the plant there was a pipe receiving the heat from the burning wood which accelerated the process of moisture elimination from the rubber sheets and this would make the sheets becoming yellow in color and containing much less fungus.

The properties of rubber sheets in terms of impurities, moisture, original Wallace Plasticity (P_o), Plasticity Retention Index (PRI), and viscosity all exceeded the standard values for all standard quality classifications.

Keywords : House Dried with Local Drying Technology, Properties Para Rubber Sheet

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่มีความสำคัญ สามารถผลิตส่งออกอย่างธรรมชาติ เป็นอันดับหนึ่งของโลก ประเทศไทยผลิตยางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 31.27 ของปริมาณการผลิตยางธรรมชาติของโลก ยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเกษตรกรในภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน มีเกษตรกรไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านครอบครัวที่ปลูกยางพารา และปริมาณผลผลิตยางพาราของประเทศไทยที่ผลิตได้ในแต่ละปีถูกส่งออกจำหน่ายต่างประเทศถึงร้อยละ 92.15 ส่วนที่เหลือนำมาใช้ในอุตสาหกรรมภายในประเทศ และในอนาคตคาดว่าไทยจะผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 5 ต่อปี เพื่อสนองความต้องการของตลาด (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2556)

สถานการณ์ยางพาราปี 2556 คาดว่ามีแนวโน้มทรงตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดการณ์ว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจโลก (GDP) จะอยู่ที่ 3.5% และ 3.9% ในปี 2555 และ 2556 ตามลำดับ นอกจากนี้ IMF ได้คาดการณ์ว่าตลาดใหม่เช่น จีน อินเดีย และบราซิล มีอัตราการเติบโตต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดย GDP จีนปี 2555 จะอยู่ที่ 8% และปรับเป็น 8.5% ในปี 2556 ส่วนอินเดียคาดการณ์ว่า GDP จะอยู่ที่ 6.1% และ 6.5% ในปี 2555 และ 2556 ตามลำดับ ส่วนบราซิล คาดการณ์ว่า GDP จะอยู่ที่ 2.9% และ 4.2% ในปี 2555 และ 2556 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากวิกฤตหนี้ยุโรป ความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาวะหน้าผาการคลังสหรัฐฯ ที่ยังไม่มีความคืบหน้า ซึ่งกดดันตลาดทุนทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งสองเศรษฐกิจ ต่างก็เป็นตลาดหลักของจีนในขณะนี้ ความผันผวนของตลาดเงินตราและราคาน้ำมัน รวมถึงสถานการณ์ภัยธรรมชาติทั่วโลก ปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ค่า GDP ไม่ได้ปรับตัวสูงขึ้น มากนัก (ไชยยศ สินเจริญกุล, 2556)

องค์กรยางระหว่างประเทศ (IRSG) (คาดการณ์ว่าในปี 2563 ผลผลิตยางธรรมชาติจะเพิ่มขึ้นอยู่ที่ 13.77 ล้านตัน ปริมาณการคาดการณ์ดังกล่าวมาจากผลผลิตยางพาราในทวีปเอเชีย 12.46 ล้านตัน คิดเป็น 90.5% จากทวีปแอฟริกา 855,000 ตัน คิดเป็น 6.2% และจากลาตินอเมริกา 449,000 ตัน คิดเป็น 3.2% โดยอัตราผลผลิตดังกล่าวนี้ ประเทศไทยยังคงครองตำแหน่งการผลิตยางธรรมชาติได้เป็นอันดับหนึ่ง คือ 3.82 ล้านตัน รองลงมา คือประเทศอินโดนีเซีย 2.54 ล้านตัน ประเทศเวียดนาม 1.31 ล้านตัน ประเทศจีน 1.29 ล้านตัน และประเทศอินเดีย 1.18 ล้านตัน ในด้านความต้องการยางพาราในตลาดโลก คาดว่าในปี 2563 ปริมาณความต้องการยางพาราจะเพิ่มขึ้นเป็น 15.36 ล้านตัน ซึ่งความต้องการที่เพิ่มขึ้นนี้มาจากตลาดเอเชีย 11.8 ล้านตัน คิดเป็น 76.8%

ประเทศที่มีอัตราความต้องการใช้ยางพาราสูง ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศอินเดีย และประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้ยางพาราในตลาดลาตินอเมริกาอีกด้วย และในปี 2563 ประเทศที่มีแนวโน้มจะใช้ยางธรรมชาติสูงเป็นอันดับหนึ่งคือ ประเทศจีน 6.39 ล้านตัน รองลงมาคือ ประเทศอินเดีย 1.94 ล้านตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา 946,000 ตัน และประเทศญี่ปุ่น 795,000 ตัน

สำหรับราคายางไทยมีความผันผวนอย่างมากในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยตั้งแต่เดือนตุลาคมปี 2554 ราคายางมีความผันผวน และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง มีสาเหตุจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิ ภัยรุนแรงในประเทศญี่ปุ่นส่งผลให้ความต้องการใช้ยางในอุตสาหกรรมยานยนต์ และชิ้นส่วนรถยนต์ปรับตัวลงอย่างมาก เศรษฐกิจและระบบการเงินของโลก ได้เข้าสู่ภาวะวิกฤติ อย่างรุนแรง ส่งผลให้ความต้องการใช้ยางพาราในตลาดโลกลดลง วิกฤตหนี้ยุโรปยังคงบานปลาย และความผันผวนของตลาดหุ้นและราคาน้ำมัน อย่างไรก็ตามสมาคมยางพาราไทยยังคงมีความเห็นเชิงบวกว่า ยางพารามีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี ความร่วมมืออันเข้มแข็งระหว่างสภาความร่วมมือด้านยางระหว่างประเทศ (ITRC) ตลอดจนภาครัฐไทยมีมาตรการและความพร้อมในการแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะทำให้สถานการณ์ยางพาราสดใสยิ่งขึ้น

ทรงศักดิ์ มีมกระโทก และคณะ (2557) ศึกษาประสิทธิภาพโลจิสติกส์ยางพารา ชุมชุมสหกรณ์ชาวสวนยางจันทบุรีจำกัด พบว่า ปัญหาในการส่งมอบยางพาราแผ่นดิบของเกษตรกรให้กับโรงงาน คือ คุณภาพยางพาราที่ไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากเกิดรานอกและราในแผ่นยาง ความสะอาดของแผ่นยาง และปริมาณความชื้นยางเหนียว อีกไม่ออก จากการสำรวจและสอบถาม เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีโรงอบแห้งยางพาราแผ่นดิบ จะใช้วิธีผึ่งแห้งในโรงเรือน เมื่อมีปริมาณยางพาราที่มาก ทำให้จะต้องเก็บรวบรวมวิธีการซ้อนทับ โดยที่ยังมีความชื้นในแผ่นยางพารา ทำให้เกิดเชื้อราในยางพาราแผ่นดิบ เกษตรกรบางรายจะปรับปรุงโรงเรือน เป็นสถานที่ตากแห้งยางพารา โดยเปลี่ยนหลังคาเป็นกระเบื้องใส ปิดผนังให้มิดชิด ทำชั้นตากยางในโรงเรือน ทำให้แสงอาทิตย์ส่องตรงมายังยางพารา ทำให้ยางพาราแห้งเร็วขึ้น แต่คุณสมบัติยางพาราดีลดลงจากการได้รับรังสี จากแสงอาทิตย์โดยตรง

ดังนั้น การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน จึงเป็นการปรับปรุงและพัฒนาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้ง โดยใช้เทคโนโลยีชาวบ้านในการสร้างโรงอบแห้งยางพาราจากการปรับปรุงโรงเรือนเก็บยางพาราให้สามารถอบแห้งยางพาราจากพลังงานแสงอาทิตย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการฝั่งแห้งของพาราแผ่นดิบของเกษตรกรสวนยาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาโรงอบแห้งของพาราแผ่นดิบโดยเทคโนโลยีชาวบ้าน
3. เพื่อศึกษาคุณสมบัติของพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

โรงอบแห้งพาราแผ่นดิบเทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นอาคารระบบปิดที่รับความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อระเหยความชื้นออกจากพาราแผ่นดิบ และใช้ความร้อนจากการเผาเศษไม้ในช่วงสุดท้าย ทำให้พาราแผ่นดิบไม่มีความชื้น ทำให้แผ่นพาราไม่เกิดเชื้อราแผ่นใสไม่ดำคล้ำ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการอบแห้งประกอบด้วย ลักษณะของอาคาร การถ่ายเทมวล และการถ่ายเทความร้อน ทั้งการนำความร้อน การพาความร้อน และการแผ่รังสีความร้อน เทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านในกระบวนการทำพาราแผ่นดิบ และการตากแห้งจากพลังงานแสงอาทิตย์ และใช้ความร้อนจากการเผาเศษไม้

ความร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ที่เกิดขึ้นภายในโรงอบพาราประกอบไปด้วยความร้อนสัมผัสและความร้อนแฝง ความร้อนสัมผัสจากความร้อนที่เกิดจากภายในและภายนอกโรงอบ เป็นสาเหตุทำให้อุณหภูมิภายในโรงอบสูงขึ้น ส่วนความร้อนแฝงจะอยู่ในรูปของไอน้ำ ทำให้ความชื้นในโรงอบสูงขึ้น แต่จะไม่มีผลกระทบต่ออุณหภูมิภายในโรงอบพารา

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลวัตถุดิบ และกระบวนการผลิตพาราแผ่นดิบ โดยการสัมภาษณ์ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยาง จังหวัดจันทบุรี และสหกรณ์กองทุนสวนยาง จังหวัดจันทบุรี
2. ปรับปรุงและโรงอบแห้งพาราแผ่นดิบโดยเทคโนโลยีชาวบ้าน
3. ทดลองกรรมวิธี อบแห้งพาราแผ่นดิบโดยเทคโนโลยีชาวบ้าน
4. วิเคราะห์คุณสมบัติพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน ทางด้านน้ำหนัก เปอร์เซ็นต์ความชื้น ดัชนีความอ่อนตัว (PRI) ความอ่อนตัวเริ่มแรก (Po) และความหนืดมูนิน (Mooney Viscosity)

การหาเปอร์เซ็นต์ความชื้นของพาราแผ่นดิบ โดยนำไปตัดเป็นชิ้น อบให้แห้งที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 ชั่วโมง นำออกมาชั่งน้ำหนักคำนวณหา % ความชื้น โดยใช้สูตร

$$\% \text{ ความชื้น} = \frac{(\text{น้ำหนักก่อนอบ} - \text{น้ำหนักหลังอบ}) \times 100}{\text{น้ำหนักก่อนอบ}}$$

ค่าความอ่อนตัวเริ่มต้นของยาง (Original Wallace Plasticity-Po) เป็นค่าที่ใช้ประมาณขนาดโมเลกุลของยาง ยางที่มีค่า Po สูง แสดงว่ามีขนาดโมเลกุลของยางสูง (ยางที่ถูกออกซิไดซ์มากจะนิ่ม มีค่า Po ต่ำ)

ค่าดัชนีความอ่อนตัวของยาง (Plasticity Retention Index-PRI) เป็นค่าที่แสดงว่ายาง ที่ทดสอบนั้นมีความต้านทานต่อการออกซิเดชันที่อุณหภูมิ 140 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที (กรณียางที่ทนต่อการออกซิเดชันสูง โมเลกุลของยางจะทนต่อการถูกออกซิไดซ์) หรือเป็นการแสดงความต้านทานของยางดิบ ต่อการแตกหักของโมเลกุลยางที่อุณหภูมิสูง

$$PRI = \left(\frac{P_{50}}{P_0} \right) \times 100$$

$$PRI = \text{ดัชนีความอ่อนตัว}$$

$$P_0 = \text{มีชัยฐานค่าความอ่อนตัวของยางชุดเริ่มแรก (ที่ไม่อบ)}$$

$$P_{50} = \text{มีชัยฐานค่าความอ่อนตัวของยางชุดที่หลังอบ การทดสอบความหนืด (Determination of Mooney Viscosity)}$$

ความหนืดเป็นสมบัติทางกายภาพของยาง โดยความหนืดของยางจะสัมพันธ์กับน้ำหนักโมเลกุลของยาง ยางที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูงจะมีค่าความหนืดสูงด้วย

$$xML (1+4) 100 \text{ } ^\circ C$$

$$\text{เมื่อ } x = \text{ค่าความหนืดที่อ่านได้จากเครื่อง}$$

$$M = \text{Mooney Viscosity}$$

$$L = \text{โรเตอร์ใหญ่ (ในกรณีที่ยางแข็งมาก ใช้โรเตอร์เล็ก ให้ใช้อักษร S)}$$

$$1 = \text{เวลาที่ใช้ในการอุ่นยาง หน่วยเป็น นาที}$$

$$4 = \text{เวลาที่โรเตอร์หมุนวัดความหนืด หน่วยเป็นนาที}$$

$$100 \text{ } ^\circ C = \text{อุณหภูมิที่ใช้ในการทดสอบ}$$

5. สรุปและรายงานผล

ผลการวิจัย

1. การฝังแห้งยางพาราแผ่นดิบของเกษตรกรสวนยาง

การศึกษารวบรวมข้อมูล การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นการศึกษาข้อมูลการฝังแห้งยางพาราแผ่นดิบของเกษตรกรสวนยางมีผลการศึกษาดังนี้

การทำยางแผ่นคุณภาพดี เป็นการทำยางพาราแผ่นดิบตามมาตรฐานกรมวิชาการ โดยมีขั้นตอนกระบวนการที่มีการเผยแพร่หลากหลายหลักการที่สำคัญ คือทำยางให้สะอาด รีดยางแผ่นให้บาง สีของแผ่นยางสม่ำเสมอ มีขนาดมาตรฐาน ใช้น้ำและน้ำกรดถูกส่วน ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนการทำดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมน้ำยาง ควรเช็ดถ้วยยางให้สะอาดก่อนรองรับน้ำยาง ทำความสะอาดถังเก็บน้ำยางก่อนใช้ทุกครั้ง อย่าใส่ขี้ยางหรือใบไม้ลงในถังเก็บน้ำยาง จะทำให้ยางสกปรกจับตัวเป็นก้อนเร็ว กรองน้ำยางได้ยาก ดังเก็บน้ำยางควรมีฝาปิดเพื่อป้องกันมิให้น้ำยางกระดกในระหว่างนำไปยังโรงทำยางแผ่น

ขั้นตอนที่ 2 การทำความสะอาดอุปกรณ์ ความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการทำยางแผ่นขึ้นดี ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์ทำยางแผ่นทุกชนิด ก่อนและหลังจากใช้งานเครื่องมือการทำยางแผ่นควรให้เปียกน้ำก่อนใช้ทุกครั้งเพื่อความสะอาดในการทำ ความสะอาดหลังใช้เสร็จ

ขั้นตอนที่ 3 การกรองน้ำยาง กรองน้ำยางด้วยเครื่องกรองลวด เบอร์ 40 และ 60 เพื่อเอาสิ่งสกปรกออก โดยวางเครื่องกรองซ้อนกัน 2 ชั้น เบอร์ 40 ไว้ข้างบน และเบอร์ 60 ไว้ข้างล่าง

ขั้นตอนที่ 4 การตวงน้ำยางใส่ตะกวดน้ำยางที่กรองแล้วใส่ในตะกวดที่สะอาดตะกวดละ 3 ลิตร

ขั้นตอนที่ 5 การผสมน้ำกับน้ำยาง เติมน้ำสะอาดลงในตะกวดที่ใส่น้ำยางไว้แล้วตะกวดละ 2 ลิตรจะได้อัตราส่วนผสม ระหว่างน้ำยางกับน้ำในอัตรา 3 ต่อ 2 (อัตราส่วนผสมอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากน้ำยางเจือจางบ้างแล้ว เช่น กรณีที่ฝนตกขณะเก็บน้ำยางหรือจากเหตุอื่น)

ขั้นตอนที่ 6 การเลือกใช้น้ำกรดและการผสมน้ำกรด เพื่อให้อย่างแข็งตัวและได้ยางแผ่นที่คุณภาพดี ควรตามความต้องการของผู้ซื้อหรือโรงงานอุตสาหกรรมควรเลือกใช้กรด ฟอสฟอริก ชนิดความเข้มข้น 90 % ซึ่งมีคุณสมบัติแตกต่างจากกรด ชนิดอื่น คือ ไม่มีสี มีกลิ่นฉุนจัด หากสุดคมจะแสนจุมกอย่างรุนแรงและละลายน้ำได้ดีมาก

ขั้นตอนที่ 7 การใช้น้ำกรดผสมน้ำยาง ใช้ใบพายกวนน้ำยางในตะกวดสัก 1-2 เทียว แล้วตวงน้ำกรดที่ผสมแล้ว 1 กระป๋องนมเทลงในน้ำยางให้ทั่วตะกวด ขณะที่เทน้ำกรดที่ผสมแล้วใช้ใบพายกวนน้ำยางไปมาประมาณ 6 เทียว (น้ำกรดฟอสฟอริก 1 ขวด ทำแผ่นยางได้ประมาณ 90-100 แผ่น

ขั้นตอนที่ 8 การกวาดฟองน้ำยาง ขณะกวนน้ำยางจะมีฟองเกิดขึ้น ใช้ใบพายกวาดฟองออกจากตะกวดให้หมด เก็บรวบรวมใส่ภาชนะไว้ขายเป็นเศษยางชั้นดีฟองน้ำยางดำไม่กวาดออก เมื่อน้ำยางไปรมควันจะทำให้เห็นรอยจุดอากาศในแผ่นยาง ทำให้มาตรฐานคุณภาพยางลดลง

ขั้นตอนที่ 9 ควรใช้แผ่นสังกะสี หรือวัสดุอื่นใดก็ได้ปิดตะกวดเพื่อป้องกันมิให้ฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกตกลงไปในน้ำยางที่กำลังจับตัว ทิ้งไว้ประมาณ 30-45 นาที

ขั้นตอนที่ 10 การนวดแผ่นยาง เมื่อยางจับตัวแล้วก่อนนำไปนวด ควรรีมน้ำสะอาดหล่อไว้ทุกตะกวด เพื่อสะดวกในการเทยางออกจากตะกวด การนวดยางควรนวดแผ่นยางบนโต๊ะที่สะอาดซึ่งปูด้วยอะลูมิเนียมหรือแผ่นสังกะสี นวดด้วยมือหรือไม้กลมแล้วแต่นัด หรือปัจจุบันมีเครื่องสำหรับนวดยาง ควรทำความสะอาดก่อนนวดทุกครั้ง ยางที่นวดแล้วให้ความหนาประมาณ 1 เซนติเมตร

ขั้นตอนที่ 11 การรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดเส้น น้ำยางแผ่นที่นวดแล้ว เข้าเครื่องรีดเส้น 3-4 ครั้ง ให้บางประมาณ 3-4 มิลลิเมตร

ขั้นตอนที่ 12 การรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดดอก หลังจากนำแผ่นยางเข้าเครื่องรีดเส้นแล้วก็นำแผ่นยางเข้าเครื่องรีดดอกอีก 1 ครั้ง การรีดดอกจะช่วยให้แผ่นยางเมื่อวางซ้อนกันไม่ติดและแห้งเร็วขึ้นเมื่อนำไปรมควัน

ขั้นตอนที่ 13 การล้างแผ่นยาง แผ่นยางที่รีดดอกแล้วควรล้างด้วยน้ำสะอาดเพื่อล้างน้ำกรด และสิ่งสกปรกที่ติดอยู่ตามผิวของแผ่นยางออกให้หมด

ขั้นตอนที่ 14 การฝังแผ่นยาง แผ่นยางที่ล้างด้วยน้ำสะอาดแล้ว ควรนำมาฝังไว้ในที่ร่มไม่ควรรำเอาออกไปฝังหรือตากไว้กลางแจ้งเพราะจะทำให้ยางแผ่นเสื่อมคุณภาพได้ง่าย อย่าวางแผ่นยางบนพื้น หรือพาดแผ่นยางในที่ที่มีฝุ่น หรือถูกสิ่งสกปรกได้ง่าย

ขั้นตอนที่ 15 การอบแห้งในโรงเรือน ยางที่ฝังแห้ง 2 วันจะนำไปอบแห้งในโรงเรือนที่ปิดมิดชิด ใช้เวลาอบแห้ง 5 ถึง 6 วัน

ขั้นตอนที่ 16 การเก็บยางแผ่นเพื่อรอจำหน่าย หลังจากฝังยางแผ่นไว้ประมาณ 6 ชั่วโมง ก็เก็บรวบรวมยางแผ่น โดยพาดไว้บนราวใน โรงเรือน เพื่อรอจำหน่าย (ถ้ามีโรงรมก็นำเข้ารมควันหรืออาจจะอบยางในโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อให้ ยางแผ่นแห้งป้องกันรา และสามารถเก็บไว้ได้นาน)

การทำยางพาราแผ่นดิบคุณภาพชั้นหนึ่ง กระบวนการที่สำคัญคือ การกรองน้ำยางสดไม่ให้มีตะกอนสิ่งสกปรกปนในแผ่นยางพารา ปริมาณน้ำกรดที่ใช้พอดีกับการจับตัวของน้ำยาง จะทำให้ยางพารามีสีเหลืองใส การกวาดฟองน้ำยางป้องกันการเกิดฟองในแผ่นยาง การรีดยางด้วยเครื่องรีดเส้น และเครื่องรีดลายให้มีความบาง และการอบแห้งในโรงอบโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ โดยโรงอบต้องปิดมิดชิดป้องกันอากาศถ่ายเท โดยช่วงสุดท้ายจะให้ความร้อนจากการเผาฟืนไม้ เพื่อให้ยางพาราแห้งสนิทไม่มีราในแผ่นยาง ตรงกับการทำมาตรฐานการทำยางพาราแผ่นดิบตามมาตรฐานกรมวิชาการ และการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำยางพาราแผ่นดิบส่งประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศของจังหวัดจันทบุรี

2. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาโรงอบแห้งยางพาราแผ่นดิบ โดยเทคโนโลยีชาวบ้านการปรับปรุง

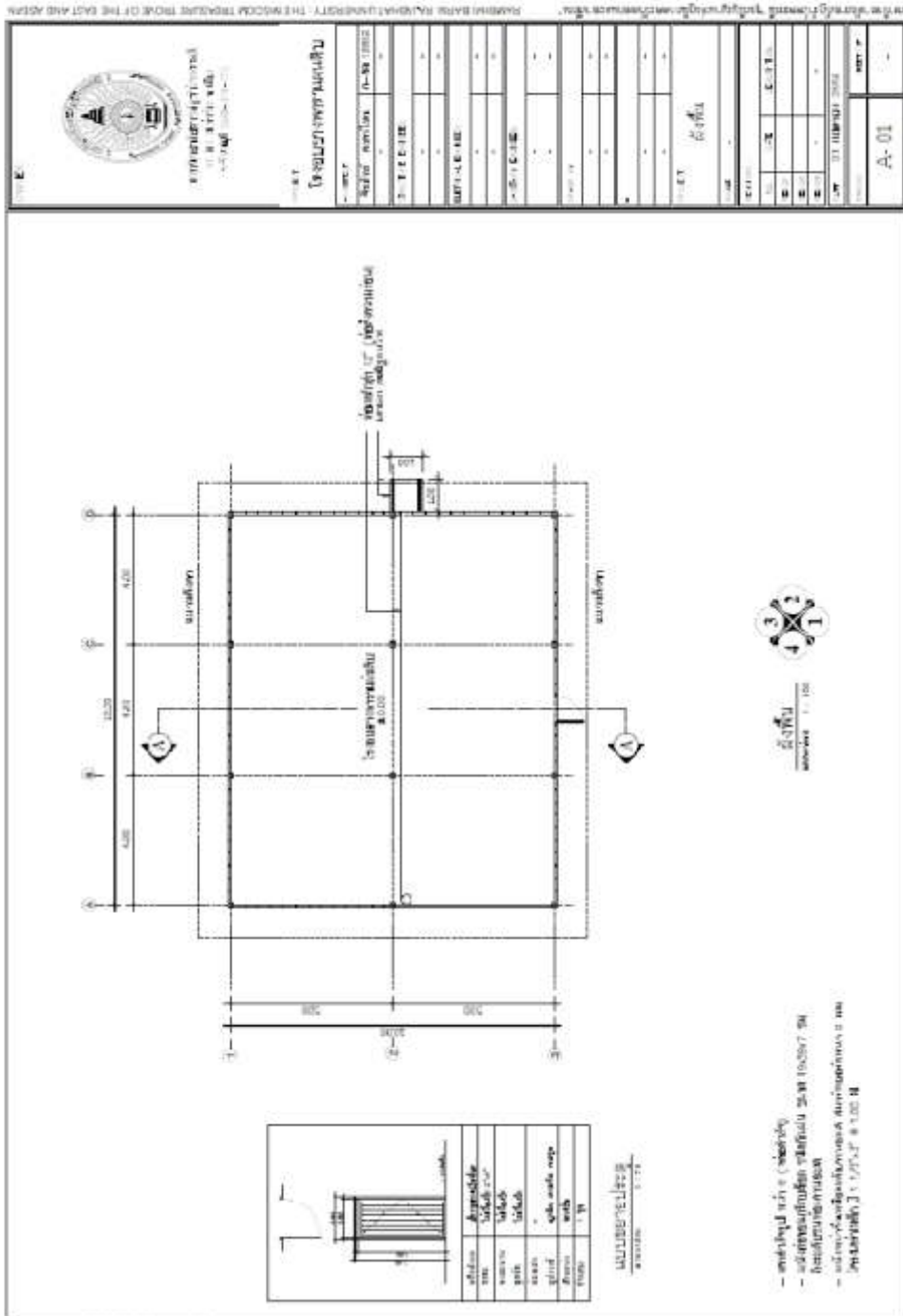
การออกแบบโรงอบแห้งยางพาราแผ่นดิบโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ความร้อนจากฟืนไม้

ในการออกแบบและสร้างโรงอบยางพาราพลังงานแสงอาทิตย์ จำเป็นต้องพิจารณาถึงการแผ่รังสีความร้อนที่โรงอบได้รับจากแสงอาทิตย์ แบบรูปรายการโรงอบแห้งยางพารา ประกอบด้วย โครงสร้างของหลังคาเป็นโครงสร้างส่วนที่ทำหน้าที่เกาะยึดของตัวหลังคา โครงหลังคาทำด้วยเหล็ก รูปทรงหลังคาทรงจั่ว เป็นรูปทรงสามเหลี่ยม โดยการวางตั้งกลางสามเหลี่ยม เป็นเหล็กกล่องขนาด 150x50x3.2 มิลลิเมตร โดยมีอกไก่พาดยาวรองรับจันทัน เป็นเหล็กกล่องขนาด 150x50x3.2 มิลลิเมตร ทำให้ทรงจั่วแข็งแรง โดยการวางตุ้กตาและค้ำยัน โดยใช้เหล็กขนาดเดียวกัน มีอะเสที่พาดรอบหัวเสา เป็นเหล็กกล่องขนาด 150x50x3.2 มิลลิเมตร

รองรับจันทันเหล็ก C ขนาด 100x50x2.3 มิลลิเมตร โดยมีแปรงรับวัสดุผนังหลังคา เป็นเหล็ก C ขนาด 75x45x2.3 มิลลิเมตร @ 1.00 เมตรวัสดุผนังหลังคา เป็นกระเบื้องลอนคู่ทึบและลอนคู่ใส โปร่งแสง ขนาด 50x120x0.05 เซนติเมตร โดยมุงสลับแผ่นเว้นแผ่น เพื่อให้แสงอาทิตย์ส่องลงมาถึงแผ่นยางที่ตาก ตัวอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว กว้าง 10 เมตร ยาว 12 เมตร สูง 3.65 เมตร เป็นอาคารปิดมิดชิด เสาคอนกรีตเสริมเหล็กสำเร็จ ขนาด 6x6 นิ้ว มั่นคงทุกด้าน ก่อด้วยอิฐบล็อก 20x40 เซนติเมตร ฉาบเรียบ มีประตูไม้หรือเหล็ก ขนาด 0.90x2.00 เมตร พื้นคอนกรีตเสริมเหล็กหนา 10 เซนติเมตร ภายในห้องมีชั้นตากยางพารา เพื่ออบให้แห้ง โดยได้รับความร้อนจากเตาเผาใช้ฟืนไม้แห้งเป็นวัสดุเชื้อเพลิง ความร้อนจากการเผาฟืนจะมีท่อเหล็ก ขนาด 12 นิ้ว ส่งความร้อนเข้ามาในห้อง แล้วระบายออกทางท่อระบายควัน

โรงอบยางพาราแผ่นดิบ เป็นโรงเรือนชั้นเดียว พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังอิฐบล็อก ฉาบปูน โครงหลังคาเหล็กมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ทึบสลับใสโปร่งแสง เพื่อให้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ถ่ายเทให้ยางพาราแผ่นดิบระเหยความชื้นมากที่สุด โดยโรงเรือนจะต้องปิดมิดชิดป้องกันอากาศถ่ายเท ไม่ให้เกิดเชื้อรา และแผ่นยางพารามีสีดำ ภายในโรงเรือนตรงกลางจะมีท่อรับพลังงานความร้อนจากการเผาฟืนไม้แห้ง เป็นการเร่งระบายความชื้นออกจากแผ่นยางพารา ทำให้แผ่นยางพารามีสีเหลืองใส ไม่มีเชื้อราเกาะแผ่นยางพารา ตรงกับการสังเกตการณ์โรงเรือนของเกษตรกรที่ผลิตยางพาราแผ่นดิบส่งประกวดได้รับรางวัลชนะเลิศยางพาราแผ่นดิบคุณภาพชั้นหนึ่ง

โรงเรือนอบแห้งยางพาราแผ่นดิบ จากการออกแบบ จะได้แบบดังภาพที่ 1 - 2

ภาพที่ 2 แปลนพื้นที่

3. คุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน

การศึกษาคุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบอบแห้งด้วยโรงอบแห้งเทคโนโลยีชาวบ้าน ได้แก่ น้ำหนัก เปอร์เซ็นต์ความชื้น ดัชนีความอ่อนตัว (PRI) ความอ่อนตัวเริ่มแรก (Po) และความหนืดมูนนี่ (Mooney Viscosity)

ผลการวิจัย พบว่า ปริมาณสิ่งสกปรกในแผ่นยางพารามากที่สุด คือ ยางพาราชั้น 3 รองลงมาคือ ยางพาราชั้น 4 ชั้น 5 และชั้น 6 ปริมาณสิ่งสกปรกในแผ่นยางพาราน้อยที่สุด คือ ยางพาราชั้น 1 เปอร์เซ็นต์ความชื้นในแผ่นยางพารามากที่สุด คือ ยางพาราชั้น 3 รองลงมาคือยางพาราชั้น 6 ชั้น 5 และชั้น 3 เปอร์เซ็นต์ความชื้นในแผ่นยางพาราน้อยที่สุด คือ ยางพาราชั้น 1 ความอ่อนตัวเริ่มต้นในแผ่นยางพารามากที่สุด คือ ยางพาราชั้น 3 รองลงมาคือ ยางพาราชั้น 5 ชั้น 4 และชั้น 6 ความอ่อนตัวเริ่มต้นในแผ่นยางพาราน้อยที่สุด คือ ยางพาราชั้น 1 ดัชนีความอ่อนตัวเริ่มต้นในแผ่นยางพารามากที่สุด คือ ยางพาราชั้น 4 รองลงมาคือ ยางพาราชั้น 1 ชั้น 6 และชั้น 4 ดัชนีความอ่อนตัวเริ่มต้น ในแผ่นยางพาราน้อยที่สุด คือ ยางพาราชั้น 3 ความหนืดในแผ่นยางพารามากที่สุด คือ ยางพาราชั้น 3 รองลงมาคือ ยางพาราชั้น 4 ชั้น 5 และชั้น 6 ความหนืดในแผ่นยางพาราน้อยที่สุด คือ ยางพาราชั้น 1

ผลการวิจัย พบว่า ค่าสี L ที่สูงที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 3 รองลงมาคือ ยางพารา ชั้น 1 ชั้น 4 และ ชั้น 5 ค่าสี L ที่น้อยที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 6 ค่าสี a ที่สูงที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 6 รองลงมาคือ ยางพารา ชั้น 5 ชั้น 4 และ ชั้น 1 ค่าสี a ที่น้อยที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 3 ค่าสี b ที่สูงที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 5 รองลงมาคือ ยางพารา ชั้น 1 ชั้น 4 และ ชั้น 3 ค่าสี b ที่น้อยที่สุดคือ ยางพารา ชั้น 6

ยางพาราแผ่นดิบ ที่มีความสกปรกมากที่สุดคือ ยางพาราคุณภาพชั้นสาม ตรงกับมาตรฐานคุณภาพยางพาราของกรมวิชาการเกษตร กำหนดค่าปริมาณสิ่งสกปรกไม่เกิน 0.08 %

ค่าความอ่อนตัวเริ่มต้นสูงที่สุดคือ ยางพาราคุณภาพชั้นสาม แสดงว่ามีขนาดโมเลกุลของยางสูง กรณีที่ค่าต่ำจะนิยมเนื่องจากยางถูกออกซิเดชันมาก ตามมาตรฐานคือ ค่าความอ่อนตัวเริ่มต้นไม่เกิน 30 ซึ่งยางพาราแผ่นดิบอบแห้งมีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกชั้นคุณภาพ

ค่าดัชนีความอ่อนตัวของยาง เป็นค่าที่แสดงว่ายางที่ทดสอบมีความต้านทานต่อการออกซิเดชัน ที่อุณหภูมิ 140 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาทีหรือเป็นการแสดงความต้านทานของยางดิบ ต่อการแตกหักของโมเลกุลยางที่อุณหภูมิสูง มาตรฐานกรมวิชาการ กำหนดค่าดัชนีความอ่อนตัวของยาง ไม่เกิน 50 ซึ่งยางพาราแผ่นดิบอบแห้งมีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกชั้นคุณภาพ

ความหนืด เป็นคุณสมบัติทางกายภาพของยาง ยางที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูงจะมีค่าความหนืดสูงด้วย มาตรฐานกรมวิชาการ กำหนดค่าความหนืดของยาง อยู่ระหว่าง 55-67 ซึ่งยางพาราแผ่นดิบอบแห้งมีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกชั้นคุณภาพ การควบคุมควบหนืด เป็นการลดพลังงานในขั้นตอนการบด การผสมยางกับสารเคมีในกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์

การอภิปรายผล

การทำยางแผ่นคุณภาพดี เป็นการทำยางพาราแผ่นดิบตามมาตรฐานกรมวิชาการ โดยมีขั้นตอนกระบวนการที่มีการเผยแพร่หลากหลาย หลักการที่สำคัญ คือ ทำยางให้สะอาด รีดยางแผ่นให้บาง สีของแผ่นยางสม่ำเสมอ มีขนาดมาตรฐาน ใช้น้ำและน้ำกรดถูกส่วน ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอน ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมน้ำยาง การทำความสะอาดอุปกรณ์ การกรองน้ำยาง การดองน้ำยางใส่ตะกั่ว การผสมน้ำกับน้ำยาง การเลือกใช้น้ำกรด และการผสมน้ำกรด การใช้ น้ำกรดผสมน้ำยางการกวาดฟองน้ำยาง การใช้แผ่นสังกะสี หรือวัสดุอื่นใดก็ได้ปิดตะกั่วเพื่อป้องกันมิให้ฝุ่นละออง หรือสิ่งสกปรกตกลงไปในน้ำยางที่กำลังจับตัวทิ้งไว้ประมาณ 30-45 นาที การนวดแผ่นยาง การรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดเส้น น้ำยางแผ่นที่นวดแล้ว เข้าเครื่องรีดเส้น 3-4 ครั้ง ให้บางประมาณ 3-4 มิลลิเมตร การรีดแผ่นยางด้วยเครื่องรีดดอก 1 ครั้ง การล้างแผ่นยาง ด้วยน้ำสะอาดเพื่อล้างน้ำกรด และสิ่งสกปรกที่ติดอยู่ตามผิวของแผ่นยางออกให้หมด การผึ่งแผ่นยาง การอบแห้งในโรงเรือน และ การเก็บยางแผ่นเพื่อรอจำหน่าย

โรงอบยางพาราแผ่นดิบ เป็นโรงเรือนชั้นเดียว พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐถือปูน โครงหลังคาเหล็กมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ที่สลับสีโปร่งแสง เพื่อให้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ถ่ายเทให้ยางพาราแผ่นดิบระเหยความชื้นมากที่สุด โดยโรงเรือนจะต้องปิดมิดชิดป้องกันอากาศถ่ายเท ไม่ให้เกิดเชื้อราและแผ่นยางพารามีสีดำ ภายในโรงเรือนตรงกลางจะมีท่อรับพลังงานความร้อนจากการเผาฟืนไม้แห้ง เป็นการเร่งระบายความชื้นออกจากแผ่นยางพารา ทำให้แผ่นยางพารามีสีเหลืองใส ไม่มีเชื้อราเกาะแผ่นยางพารา

คุณสมบัติยางพาราแผ่นดิบ ด้านปริมาณสิ่งสกปรก ความชื้น ค่าความอ่อนตัวเริ่มต้น ค่าดัชนีความอ่อนตัวของยาง และค่าความหนืด มีค่าสูงกว่ามาตรฐานทุกชั้นคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างโรงเรือนอบแห้งยางพาราแผ่นดิบ เป็นการลงทุนระยะยาว เพื่อให้ได้ยางพาราแผ่นดิบที่มีคุณภาพสูง แต่ราคาของยางพาราแผ่นดิบ แต่ละชั้นคุณภาพแตกต่างกันไม่เกินไปโลกล้มละหนึ่งบาท หากมีปริมาณที่มากพอจึงจะคุ้มค่ากับการลงทุนก่อสร้างโรงเรือน

2. การควบคุมกระบวนการผลิตที่ดี จะช่วยทำให้ได้ยางพาราที่มีสมบัติทางกายภาพที่มีความสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ใช้มีความมั่นใจ ยางพาราของไทย มีคุณภาพที่ดีที่สุดในโลก โดยการควบคุมคุณภาพอย่างเคร่งครัด ทำให้ประเทศไทยรักษามาตรฐาน และคุณภาพยางพารา ทำให้ประเทศไทย เป็นประเทศที่ส่งออกยางพาราอันดับหนึ่งของโลก

3. หน่วยงานราชการ เช่นกรมวิชาการเกษตร สถานศึกษา ควรดำเนินการวิจัย ค้นหาค่าความรู้ เพื่อพัฒนาการผลิตยางพาราให้มีคุณภาพมาตรฐาน และถ่ายทอดมายังเกษตรกรผู้ผลิต โดยการลดต้นทุน เพิ่มคุณค่า และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

4. การสร้างองค์ความรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์สุดท้าย เช่น ล้อยาง ผลิตภัณฑ์ยางทั่วไปเป็นการสร้างช่องทาง การตลาดใหม่ๆ เพื่อใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ไม่ให้วัตถุดิบสิ้นความต้องการของตลาด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร

5. การผลิตยางพาราปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากการผลิตน้ำยางสด ยางพาราแผ่นดิบเป็นยางก้อนถ้วย แปรรูปเป็นยางแท่ง และยางผสมสารเคมี (compound) ดังนั้นทิศทางการทำการวิจัย จึงต้องเน้นให้ตรงกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการเพิ่มคุณภาพและปริมาณการผลิตยางพาราก่อนด้วย

6. การตลาดยางพาราไทย อาศัยตลาดต่างประเทศ โดยการส่งออกในปริมาณที่มาก แต่มีการใช้ภายในประเทศ เนื่องจากไม่มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สุดท้าย ดังนั้นรัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนภาคเอกชนลงทุนประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยการลดภาษี โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนงานวิจัยสร้างองค์ความรู้

7. การจัดงานประกวดผลิตภัณฑ์ยางพารา ประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง โดยประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ ทั่วถึงทุกช่องทาง

8. การส่งเสริมองค์ความรู้ให้เกษตรกรทางด้านการตลาด วิชาการสมัยใหม่ เช่น การปลูก และการแปรรูป

9. มีการรับรองราคาที่แน่นอน ราคาขั้นต่ำของยางพารา

10. การให้อำนวยความสะดวกด้านแรงงาน เช่น มีการผ่อนผัน ยืดหยุ่น ทางระเบียบหรือกฎหมาย

11. การให้ตลาดรับรองผลผลิตเพิ่มขึ้นเช่น ประเทศอินเดีย โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

12. การให้เกษตรกรผลิตยางพาราที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยการเปิดอบรมให้เกษตรกรตั้งแต่การปลูก การควบคุมสารเคมีตลอดจนการขนส่ง

13. การมีหน่วยงานศูนย์กลางประสานพูดคุย และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และมหาวิทยาลัยรำไพพรรณี ที่สนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน เป็นทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ไชยยศ สันเจริญกุล. (2556). สถานการณ์ยางพารา. แหล่งที่มา : http://www.thainr.com/th/message_detail.php?MID=187.5 มีนาคม 2556.

ทรงศักดิ์ มีมกระโทก และคณะ. (2557). การจัดการความเสี่ยงระบบโลจิสติกส์ยางพารา ของชุมชนสหกรณ์ชาวสวนยาง จันทบุรีจำกัด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. (2556) สถานการณ์ยางพารา. แหล่งที่มา : <http://www.rubber.co.th/>. 18 สิงหาคม 2556.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Confirmatory Factor Expectation Analysis of Information Technology Use of
Students at Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

อิทธิพัทธ์ โยระพันธ์, ภัทราวดี มากมี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 โดยใช้โปรแกรม Mplus ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ว่า

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยตัวแปรแฝงใน 6 ตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัวแปร ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือ องค์ประกอบสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ ($\beta = 0.752$) รองลงมาคือ องค์ประกอบโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล ($\beta = 0.547$) องค์ประกอบการสืบค้นข้อมูล ($\beta = 0.524$) องค์ประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ ($\beta = 0.518$) องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต ($\beta = 0.292$) และองค์ประกอบโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน ($\beta = 0.280$) ตามลำดับ มีความตรงเชิงโครงสร้างและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 181.930, $df=136$, $p\text{-value}=0.0052$, ดัชนี CFI=0.982, TLI=0.979, SRMR=0.062, RMSEA=0.029, และค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงอยู่ในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง (R2 อยู่ระหว่าง 0.079 ถึง 0.565)

คำสำคัญ : ความคาดหวังต่อการใช้, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน, นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Abstract

This research aimed to Confirmatory Factor Expectation Analysis of Information Technology Use of Students at Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University (academic year 2015). The research samples which comprised of the 400 participants. The research samples were comprised of the 400 participants derived from multi-stage sampling. The data was collected using questionnaire, and it was analyzed for second order confirmatory factor analysis by application of Mplus package. The result was as follow.

For second order confirmatory factor expectation analysis, there were 6 endogenous latent variables and 18 observable variables. The factor loadings (β) of all variables are statistical significant at .01. The factor with the highest factor loading was health multimedia ($\beta = 0.752$) followed by database management system ($\beta = 0.547$), information search ($\beta = 0.524$), provided computer set ($\beta = 0.518$), facility for the Internet use ($\beta = 0.292$), and application for presentation ($\beta = 0.280$) respectively. The construct validity was consistent with empirical data at a good level with Chi-square (goodness of fit) = 181.930, df = 136, p-value = 0.0052, CFI=0.982, TLI = 0.979, SRMR = 0.062, RMSEA = 0.029, and the loadings of R-SQUARE between 0.079-0.565.

Keywords : Expectation, Information Technology, Confirmatory Factor Analysis, Students at Faculty of Humanities and Social Sciences

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการศึกษา (วิเชียร ภูสุวรรณ, 2544; ยืน ภู่วรรณ, 2557) เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาอย่างมากโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนี้ (1) เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยเรื่องการเรียนรู้ ปัจจุบันมีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน มีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web (2) เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษา (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร์, 2552; วิชระ บุญมี, 2554; นุสรา ประเสริฐศรี, และนवल แก่นบุปผา, 2555; Guoyuan Sang, et al, 2010) โดยเฉพาะการจัดการศึกษามีใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผลซึ่งอาศัยคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ (3) เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ในเกือบทุกวงการทั้งทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยสื่อสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล เช่น การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยใช้อุปกรณ์ประกอบที่สำคัญช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานซึ่งมีดังนี้

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการนำเอาเทคโนโลยีรวมกับการออกแบบโปรแกรมการสอนมาใช้ช่วยสอนการจัดโปรแกรมการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในปัจจุบันมักอยู่ในรูปของสื่อประสม นำเสนอได้ทั้งภาพ ข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ เหมาะกับการศึกษาด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนได้ตลอด จนมีผลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนรู้บทเรียนได้อย่างถูกต้องและเข้าใจในเนื้อหาวิชาของบทเรียนนั้นๆ ลักษณะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นบทเรียนที่ช่วยการเรียนการสอน และมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยจัดบทเรียนให้เป็นระบบและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร์, 2552; Ball & Levy, 2008; Roblyer, 2006) เทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้สำหรับการสอนเป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลายอย่างทำให้การเรียนการสอนด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย ห้องเรียนสมัยใหม่ มีอุปกรณ์วีดิโอโปรเจคเตอร์ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีระบบการอ่านข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แบบต่างๆ รูปแบบของสื่อการศึกษาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในศานนำมาใช้ เช่น มีลัดมีเดีย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิดีโอเทเลคอนเฟอร์เรนซ์ ระบบวีดิโอออนดีมานด์ ไฮเปอร์เท็กซ์ คอมพิวเตอร์ และระบบอินเตอร์เน็ต

การเรียนการสอนทางไกล (บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร์, 2552; Guoyuan Sang, et al, 2010) การเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน ใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ โดยอาศัยสื่อประสมในหลายรูปแบบ ได้แก่ สื่อที่เป็นหนังสือ สื่อทางไปรษณีย์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ การประชุมทางไกลด้วยภาพและเสียง อินเตอร์เน็ต เป็นต้น ช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นต่างที่กันสามารถศึกษาความรู้ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2542 กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติทั้งนี้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ.2554-2563 ประเทศไทย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ "ไอซีที (Information and communications technology : ICT) เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการนำพาคนไทยสู่ความรู้และปัญญา เศรษฐกิจไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน สังคมไทยสู่ความเสมอภาค" ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มี 7 ข้อดังนี้ (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไอซีที ที่เป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือการสื่อสารรูปแบบอื่นที่เป็น Broadband ให้มีความทันสมัย มีการกระจายอย่างทั่วถึง และมีความมั่นคงปลอดภัย สามารถรองรับความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ได้ (2) พัฒนามนุษย์ที่มีความสามารถในการพัฒนาและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพมีวิจรรย์ญาณและรู้เท่าทัน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรไอซีทีที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญระดับสากล (3) ระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไอซีทีเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนำรายได้เข้าประเทศ โดยใช้โอกาสจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ การเปิดการค้าเสรี และประชาคมอาเซียน (4) ใช้ไอซีทีเพื่อสร้างนวัตกรรมบริการภาครัฐที่สามารถให้บริการประชาชน และธุรกิจทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล (5) พัฒนาและประยุกต์ไอซีทีเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต ให้สามารถพึ่งตนเองได้และแข่งขันได้ในระดับโลก โดยเฉพาะภาคการเกษตร ภาคบริการ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มสัดส่วนภาคบริการในโครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวม (6) พัฒนาและประยุกต์ไอซีทีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากรและบริการสาธารณะต่างๆ ให้มีความทั่วถึงและทัดเทียมกันมากขึ้น โดยเฉพาะบริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ บริการด้านการศึกษาและบริการสาธารณสุขและ (7) พัฒนาและประยุกต์ไอซีทีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเอง งานประกันคุณภาพ การศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 พบว่า มีนิสิตระดับปริญญาตรีจำนวน 5,903 คน ขณะฯ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีให้บริการในห้องปฏิบัติการของ คณะฯ มีจำนวน 294 เครื่อง นิสิตมีเครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือสมาร์ตโฟนที่ติดตั้งระบบใช้ระบบไวไฟ (Wi-Fi) กับ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1,617 เครื่อง ดังนั้นนิสิตมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้งานได้เมื่อมาเรียน ในคณะฯ รวมทั้งสิ้น 1,914 เครื่อง และในปัจจุบันความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาด้านประสิทธิภาพที่ดีขึ้น อย่างรวดเร็วและราคาถูกลง จึงทำให้นิสิตมีโอกาสที่จะมีเทคโนโลยี สารสนเทศใช้เองเกือบทุกคน จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ อย่างยิ่งที่จะทำการศึกษเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อที่คณะฯ จะได้นำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศของคณะฯ ให้รองรับต่อความคาดหวังใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิต เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ เรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า และการใช้จ่ายงบประมาณใน การลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวัง ต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบ เชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพากับข้อมูล เชิงประจักษ์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. องค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) การสืบค้นข้อมูล 2) โปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก ในการใช้อินเทอร์เน็ต 4) โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล 5) เครื่อง คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ และ 6) สื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ
2. องค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ องค์ประกอบคาดหวังต่อการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ 1) การสืบค้นข้อมูล 2) โปรแกรมสำหรับการ นำเสนอผลงาน 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต 4) โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล 5) เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ และ 6) สื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ

ตัวแปรแฝง ได้แก่ ความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามมี ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสืบค้นข้อมูล ตอนที่ 2 โปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน ตอนที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต ตอนที่ 4 โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล ตอนที่ 5 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ ตอนที่ 6 สื่อมัลติมีเดีย ด้านสุขภาพ ซึ่งพัฒนาจากการศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจความ คาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเครื่องมือผ่านการตรวจ สอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC มากกว่า 0.66 ขึ้นไป และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยเก็บข้อมูล Tryout จำนวน 30 คน หาค่า Cronbach's Alpha ได้ 0.87 และได้การรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตของคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ภาคปกติและภาคพิเศษ ประจา ปีการศึกษา 2558 ทุกหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น 6,388 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Hair, et al, 2010) เก็บข้อมูล 10-20 เท่า ของตัวแปรสังเกตได้ งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัวแปร ดังนั้นตามเกณฑ์ต้องเก็บข้อมูลจำนวน 180-360 ตัวอย่าง ผู้วิจัย เลือกเก็บจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอนเพื่อให้ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนอย่างสมบูรณ์ แบ่งเก็บนิสิตภาคปกติ 200 คน นิสิตภาคพิเศษ 200 คน และเก็บข้อมูลจากนิสิตเพศหญิง 200 คน เก็บข้อมูลนิสิตเพศชาย 200 คน

ระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 เดือนตุลาคม 2558 ถึง 15 เดือนพฤศจิกายน 2558 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558

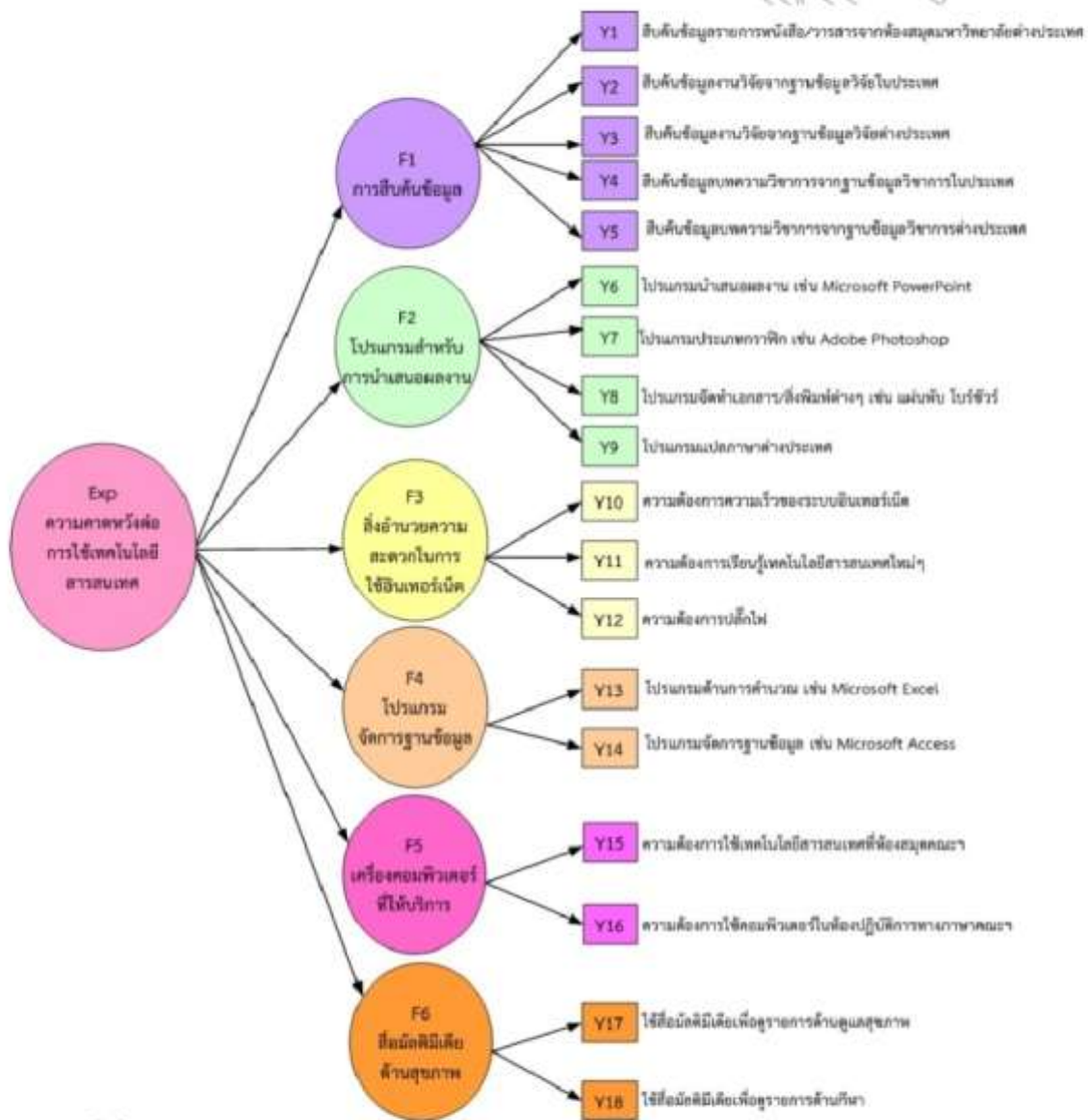
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน ความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 โดยใช้โปรแกรม Mplus

กรอบแนวความคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดการวิจัยและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คือ องค์ประกอบเชิงสำรวจคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

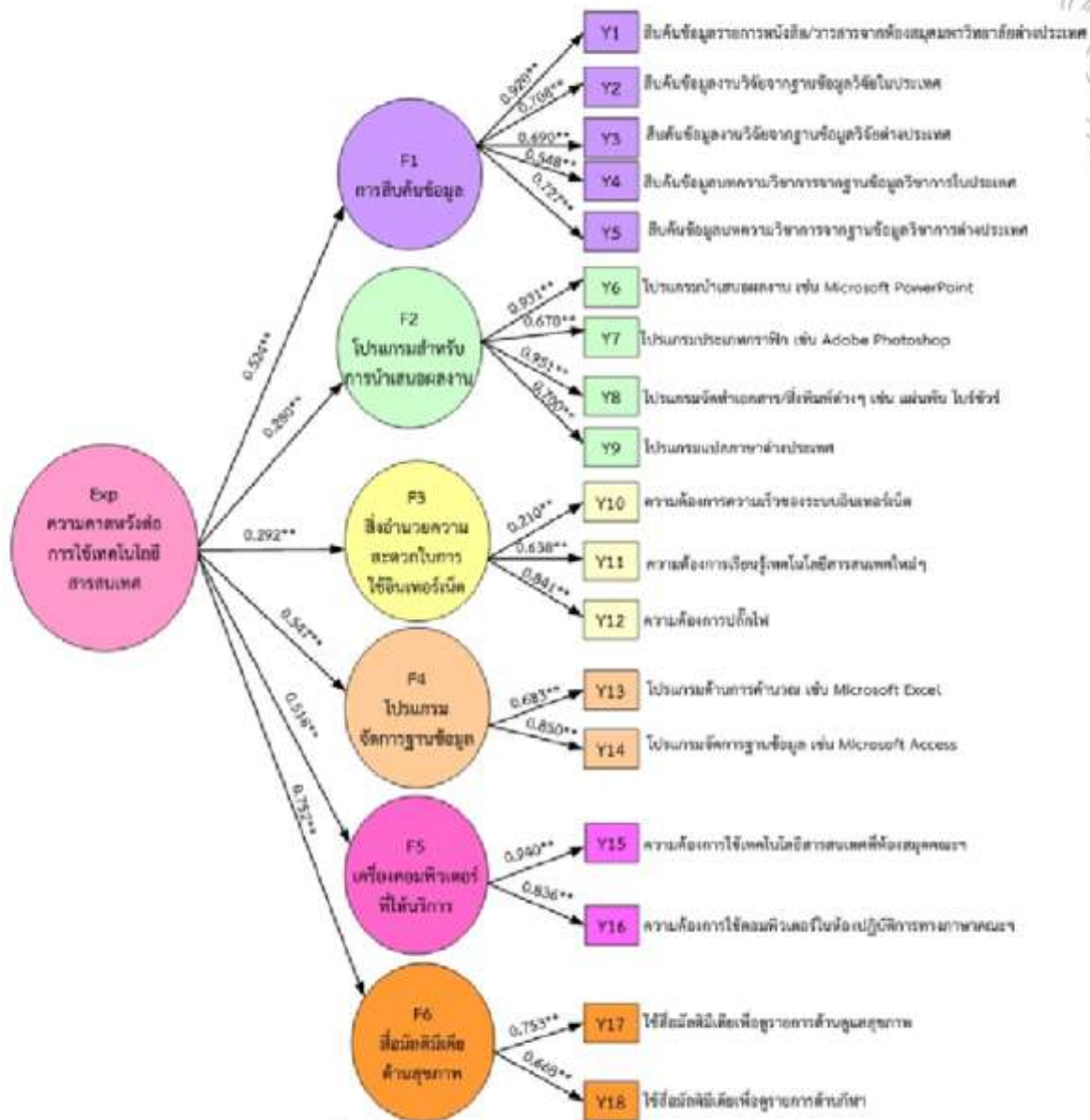
ซึ่งพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงสำรวจจากทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Unified Theory of acceptance and use of technology) ของ Venkatesh, et al, 2012 และจากทบทวนงานวิจัย (Guoyuan Sang, et al, 2010; Surej P John, 2015) กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรแฝงใน 1 ตัวคือ Exp องค์ประกอบความคาดหวังการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวแปรแฝงนอก 6 ตัว คือ F1 การสืบค้นข้อมูลเพื่อการวิจัย F2 โปรแกรมสำหรับนำเสนอผลงาน F3 สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต F4 โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล F5 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ F6 สื่อมีลติมีเดียด้านสุขภาพ ตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัวแปร Y1-Y18 รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

Chi-Square = 181.930, df = 136, Chi-Square ratio = 1.338, p-value = 0.0052, CFI = 0.982, TLI = 0.979, SRMR = 0.062, RMSEA = 0.029

ภาพที่ 2 โมเดลสองระดับประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (Model Result of Second-Ordered Confirmatory Factor Analysis)

expectations for the use of information technology of Students Faculty Humanities and Social Sciences Burapha University)

ตารางที่ 1 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ

องค์ประกอบ โมเดลการวัด	เมตริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			Factor Score	R ²
	β	SE	t		
Y1	0.920**	0.004	206.496	0.598	0.846
Y2	0.708**	0.023	30.159	0.231	0.501
Y3	0.690**	0.026	26.503	0.105	0.476
Y4	0.548**	0.042	13.004	-0.214	0.301
Y5	0.727**	0.022	33.201	0.309	0.529
Y6	0.931**	0.002	508.334	0.613	0.867
Y7	0.670**	0.029	23.044	0.005	0.448
Y8	0.951**	0.004	268.375	0.683	0.905
Y9	0.700**	0.026	27.255	0.245	0.490
Y10	0.210**	0.004	52.381	-0.115	0.044
Y11	0.638**	0.027	23.988	0.101	0.407
Y12	0.841**	0.012	71.764	0.160	0.708
Y13	0.683**	0.015	46.084	0.187	0.467
Y14	0.850**	0.011	75.472	0.419	0.722
Y15	0.940**	0.003	275.914	0.684	0.884
Y16	0.836**	0.012	72.445	0.235	0.699
Y17	0.753**	0.018	42.826	0.368	0.567
Y18	0.668**	0.027	24.654	0.273	0.446
F1	0.524**	0.044	11.996	0.018	0.275
F2	0.280**	0.049	5.759	-0.203	0.079
F3	0.292**	0.063	4.668	0.001	0.085
F4	0.547**	0.052	10.476	0.052	0.299
F5	0.518**	0.044	11.775	0.047	0.268
F6	0.752**	0.031	24.111	0.095	0.565

Chi-Square=181.930, df=136, Chi-Square ratio=1.338, p-value=0.0052, CFI=0.982, TLI=0.979, SRMR= 0.062, RMSEA= 0.029

ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Model Result of Second-Ordered Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม Mplus 7.31 พบว่า โมเดลการวัดตัวแปรแฝงลักษณะ มีความตรงเชิงโครงสร้างพิจารณาได้จากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล ได้แก่ ค่า $\chi^2 = 181.930$, $df = 136$, $p = 0.0052$ ดังนั้น $CFI = 0.982$, $TLI = 0.979$, $SRMR = 0.062$, $RMSEA = 0.029$ และ $\chi^2/df = 1.338$ ถึงแม้ว่า ค่า χ^2 จะมีนัยสำคัญทางสถิติแต่เมื่อพิจารณาจากค่า χ^2/df ที่มีค่าน้อยกว่า 3 ค่า CFI และ TLI ที่มีค่าใกล้ 1 ค่า RMSEA ที่มีค่าต่ำกว่า 0.05 และ SRMR ที่มีค่าต่ำกว่า 0.08 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hooper et al., 2008) สอดคล้องกับงานวิจัยของกันต์ฤทัย คลิ่งพล, (2552) ภัทราวดี มากมี, (2559) และงานวิจัยของ

Sajjakaj Jomnonkwao & Vatanavongs Ratanavaraha, (2016) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ จึงถือว่าโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือโมเดลมีความตรง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงนอกความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Exp) โดยมีตัวแปรแฝงในทั้ง 6 ตัว ที่ใช้อธิบายตัวแปรแฝงนอกความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Exp) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงที่สุดคือ องค์ประกอบสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ (F6) ($\beta = 0.752^{**}$)

รองลงไปคือ องค์ประกอบโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (F4) ($\beta = 0.547^{**}$) องค์ประกอบการสืบค้นข้อมูล (F1) ($\beta = 0.524^{**}$) องค์ประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ (F5) ($\beta = 0.518^{**}$) องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต (F3) ($\beta = 0.292^{**}$) และ องค์ประกอบโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน (F2) ($\beta = 0.280^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของตัวแปรแฝงในขององค์ประกอบที่ 1-6 (F1-F6) ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของตัวแปรแฝงในขององค์ประกอบที่ 1-6 (F1-F6) กับตัวแปรแฝงนอกความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ (Exp) อยู่ในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.079 ถึง 0.565)

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ตรวจสอบกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า ไม่ตรงกับองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดทุกข้อดังนี้

1. โมเดลการสืบค้นข้อมูล (ตัวแปรแฝงใน F1) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในการสืบค้นข้อมูล (ตัวแปรแฝงใน F1) ($\beta = 0.524^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F1 ทั้ง 5 ตัว (Y1-Y5) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือการสืบค้นข้อมูลรายการหนังสือ/วารสารจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (Y1) ($\beta = 0.920^{**}$) รองลงไปคือ การสืบค้นข้อมูลบทความวิชาการจากฐานข้อมูลวิชาการต่างประเทศ (Y5) ($\beta = 0.727^{**}$) การสืบค้นข้อมูลงานวิจัยจากฐานข้อมูลวิจัยในประเทศ (Y2) ($\beta = 0.708^{**}$) การสืบค้นข้อมูลงานวิจัยจากฐานข้อมูลวิจัยต่างประเทศ (Y3) ($\beta = 0.690^{**}$) และสืบค้นข้อมูลบทความวิชาการจากฐานข้อมูลวิชาการในประเทศ (Y4) ($\beta = 0.548^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y1-Y5 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y1-Y5 กับตัวแปรแฝงในการสืบค้นข้อมูล (F1) อยู่ในระดับต่ำถึงระดับสูง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.301 ถึง 0.846)

2. โมเดลโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน (ตัวแปรแฝงใน F2) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน (ตัวแปรแฝงใน F2) ($\beta = 0.280^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F2 ทั้ง 4 ตัว (Y6-Y9) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือ โปรแกรมจัดทำเอกสาร/สิ่งพิมพ์ต่างๆ (Y8) ($\beta = 0.951^{**}$) รองลงไปคือโปรแกรมนำเสนอผลงาน (Y6) ($\beta = 0.931^{**}$) โปรแกรมแปลภาษาต่างประเทศ (Y9) ($\beta = 0.700^{**}$) และโปรแกรมประเภทกราฟิก (Y7) ($\beta = 0.670^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y6-Y9 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y6-Y9 กับตัวแปรแฝงในโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงาน (F2) อยู่ในระดับต่ำถึงระดับสูง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.448 ถึง 0.905)

3. โมเดลสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต (ตัวแปรแฝงใน F3) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต (ตัวแปรแฝงใน F3) ($\beta = 0.292^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F3 ทั้ง 3 ตัว (Y10-Y12) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือ ความต้องการปลั๊กไฟ (Y12) ($\beta = 0.841^{**}$) รองลงไปคือความต้องการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ (Y11) ($\beta = 0.638^{**}$) และความต้องการความเร็วของระบบอินเทอร์เน็ต (Y10) ($\beta = 0.210^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y10-Y12 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y10-Y12 กับตัวแปรแฝงในสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ต (F3) อยู่ในระดับต่ำถึงระดับสูง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.044 ถึง 0.708)

4. โมเดลโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (ตัวแปรแฝงใน F4) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้อินเทอร์เน็ตสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (ตัวแปรแฝงใน F4) ($\beta = 0.547^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F4 ทั้ง 2 ตัว (Y13-Y14) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือ โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (Y14) ($\beta = 0.850^{**}$) และโปรแกรมด้านการคำนวณ (Y13) ($\beta = 0.683^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y13 - Y14 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y13 - Y14 กับตัวแปรแฝงในโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (F4) อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.467 ถึง 0.722)

5. โมเดลเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ (ตัวแปรแฝงใน F5) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ (F5) ($\beta = 0.518^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F5 ทั้ง 2 ตัว (Y15 - Y16) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือความต้องการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการทางภาษาคณะฯ (Y15) ($\beta = 0.940^{**}$) และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ห้องสมุดคณะฯ (Y16) ($\beta = 0.836^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y15 - Y16 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y15 - Y16 กับตัวแปรแฝงในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการ (F5) อยู่ในระดับสูง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.699 ถึง 0.884)

6. โมเดลสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ (ตัวแปรแฝงใน F6) มีอิทธิพลต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ตัวแปรแฝงนอก Exp)

ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ (β) ของตัวแปรแฝงในสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ (F6) ($\beta = 0.752^{**}$) ต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงใน F6 ทั้ง 2 ตัว (Y17 - Y18) มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุดคือใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อดูรายการด้านดูแลสุขภาพ (Y17) ($\beta = 0.753^{**}$) และใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อดูรายการด้านกีฬา (Y18) ($\beta = 0.668^{**}$) ตามลำดับ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (R^2) ของสังเกตได้ Y17 - Y18 ทุกค่า แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนร่วมของสังเกตได้ Y17 - Y18 กับตัวแปรแฝงในสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพ (F6) อยู่ในระดับปานกลาง (R^2 อยู่ระหว่าง 0.446 ถึง 0.567)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำองค์ประกอบเชิงสำรวจของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second-Order Confirmatory Factor Analysis) ของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อหาค่าอิทธิพลแต่ละองค์ประกอบที่มีผลต่อความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสามารถนำผลงานวิจัยไปจัดลำดับประเด็นเร่งด่วนเพื่อดำเนินการก่อนหลังได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 18 องค์ประกอบ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยมีค่าสถิติวัดความความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ดีทุกตัว แสดงว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ดี สามารถใช้ศึกษาความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ การที่พบว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงดีเนื่องจากตัวแปรและองค์ประกอบที่นำมาวิเคราะห์ดังกล่าวมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรองรับและผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมาแล้ว เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจึงพบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์ดี

เมื่อพิจารณาความสำคัญขององค์ประกอบหลัก 6 ด้าน จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสื่อมัลติมีเดียด้านสุขภาพนิสิตมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับแรก องค์ประกอบโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลนิสิตมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับสอง องค์ประกอบการสืบค้นข้อมูลมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับสาม องค์ประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการนิสิตมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับสี่ องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวกใน

การใช้อินเทอร์เน็ตนิสิตมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับห้า และองค์ประกอบโปรแกรมสำหรับการนำเสนอผลงานนิสิตมีความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับหก

องค์ประกอบและตัวแปรที่เป็นผลการวิจัยในครั้งนี้ มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Guoyuan Sang, et al (2010) ที่ศึกษาความคาดหวังในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอน ของนักศึกษาครูจำนวน 727 คน จาก 4 มหาวิทยาลัยในประเทศจีน โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอน ทางตรงคือความสามารถของนักศึกษาครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เจตคติของนักศึกษาครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอน ทั้งทางตรงและทางอ้อมคือวิธีการสอนของอาจารย์และประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้กับกระบวนการเรียนการสอนทางอ้อมคือเพศของนักศึกษาครู มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิจัยของเมทธิระดาบุตร และคณะ, (2554) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่าง 283 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูล และการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต นักศึกษา 3-4 ชั่วโมงต่อวัน สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Windows, Microsoft Word และ Microsoft Power point ในระดับมาก นักศึกษามีความสามารถในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และ Microsoft

Access ระดับปานกลาง ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับมาก และเจตคติด้านการยอมรับประโยชน์ต่อคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับดีมาก มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Surej P John, (2015) ศึกษาการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษาระดับสูง โดยทำการศึกษาทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนการศึกษาระดับสูงในระดับคณะวิชาของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยชั้นนำในเอเชีย ซึ่งทำการศึกษาในประเทศอินเดีย ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย เป็นต้น เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากอาจารย์ผู้สอนจำนวน 261คน โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนระดับสูงได้แก่ ตัวแปรประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของอาจารย์ผู้สอนส่งผลทางอ้อมต่อทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผ่านตัวแปรความง่ายในการใช้งาน และผ่านตัวแปรความวิตกกังวลในการใช้คอมพิวเตอร์ด้านลบ ตัวแปรประสบการณ์การใช้งานคอมพิวเตอร์ที่ผ่านมาของอาจารย์ผู้สอนส่งผลทางอ้อมต่อทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผ่านตัวแปรความง่ายในการใช้งาน ตัวแปรข้อดีของการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลทางอ้อมต่อทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผ่านตัวแปรความง่ายในการใช้งาน ตัวแปรความเหมาะสมของการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลทางอ้อมต่อทัศนคติการนำไอทีไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผ่านตัวแปรความง่ายในการใช้งาน และมีความสอดคล้องใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Patricia Insúa Cerretani et al, (2016) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และลดความเครียดของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศสเปน กลุ่มตัวอย่าง 4,799 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการเรียนการสอนมากกว่า 4 ชั่วโมงต่อวัน และใช้ในเรื่องของความบันเทิงมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน นักศึกษาที่เรียนระดับสูงจะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากกว่านักศึกษาที่เรียนระดับต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ประกอบของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่พัฒนาขึ้นนี้ มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรองรับและได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 2 ครั้งคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง และพบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างดี จึงสามารถนำไปใช้ศึกษาความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

องค์ประกอบของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจึงไม่สามารถเป็นตัวแทนของนิสิตของคณะทั่วไปได้ ทั้งในมหาวิทยาลัยบูรพา หรือมหาวิทยาลัยอื่นๆ หากคณะต่างๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยบูรพา หรือมหาวิทยาลัยอื่นๆ ต้องการศึกษารายละเอียดของความคาดหวังต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนิสิต จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขตัวแปรและองค์ประกอบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละคณะหรือแต่ละมหาวิทยาลัย โดยนำตัวแปรและองค์ประกอบที่ปรับแก้แล้วไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างใหม่แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา งบประมาณเงินรายได้ ปีงบประมาณ 2558

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554).

กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศระยะ พ.ศ.2554 - 2563 ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กันต์ฤทัย คลังพหล. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของความเพียรในการทำการบ้านวิชาสถิติธุรกิจ : การวิเคราะห์โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างพระดัด. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรระ บุญมี. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

วิเชียร กุ้สุวรรณ. (2544). การใช้เทคโนโลยี. วิชาการ. 4(9) : 25-27.
นุสรุา ประเสริฐศรี และนพพล แก่นปุมผา. (2555). ระดับการใช้และอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของอาจารย์พยาบาลเพื่อจัดการเรียนการสอน. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 23(2): 55-64.

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร. 2552. การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ภัทราวดี มากมี. (2559). การพัฒนาโมเดลการวัดประสิทธิผลองค์กรภาครัฐในเขตอาเซียน: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพระดัด. วารสารสมาคมนักวิจัย. 21 (1) : 34-48.

เมทณี ระดาบุตร โสภานันท์ สะอาด สุวลี มีสินทางกูร และสายหยุด พิสิก. (2554). สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิทยบริการ. 22 (1) : 109 - 116.

ยีน ภู่วรรณ. ไอทีกับแนวโน้มโลก. [Online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.school.net.th/library/snet1/network/tech_it.html. 2557.

Al , V. Venkatesh, J. Y. L. Thong, and X. Xu. (2012). Consumer acceptance and use of information technology : Extending the unified theory of acceptance and use of technology. MIS Quarterly. 36 (1) :157-178.

- Ball & Levy, Y. (2008). Emerging Educational Technology : Assessing the Factors that Influence Instructors' Acceptance in Information Systems and Other Classrooms. *Journal of Information Systems Education*. 19(4) : 431-444.
- Chih-Hsiang Weng, Yao Tang. (2014). The relationship between technology leadership strategies and effectiveness of school administration : An empirical study. *Computers & Education*. 76 : 91-107.
- Guoyuan Sang, Martin Valcke, Johan van Braak, Jo Tondeur. (2010). Student teachers' thinking processes and ICT integration: Predictors of prospective teaching behaviors with educational technology. *Computers & Education*. 54 (2010) : 103 - 112.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010). **Multivariate data analysis**. 7th Ed. Prentice-Hall, New Jersey.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, R. M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*. 6 (1) : 53-60.
- Patricia Insúa Cerretani a, Elena Bernaras Iturrioz b, Paola Bully Garay c. (2016). Use of information and communications technology, academic. *Computers in Human Behavior*. 56 (2016) : 119-126.
- Sajjakaj Jomnonkwao, Vatanavongs Ratanavaraha, 2016. Measurement modeling of the perceived service quality of a sightseeing bus service : An application of hierarchical confirmatory factor analysis. *TransportPolicy*. 45 (2016) : 240-252.
- Surej P. John. (2015). The integration of information technology in higher education : a study of faculty's attitude towards IT adoption in the teaching process. *Contaduría y Administración*. 60 (S1) : 230-252.
- Roblyer, M. D. (2006). **Integrating educational technology into teaching**. 4th Ed. Prentice Hall. USA.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ
องค์การบริหารส่วนตำบลอีसानเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

The development local network model of the local health security fund
at Esanket Subdistrict Administrative Organization, Chalermprakieat District,
Buriram Province

สายฝน ภาพยนตร์¹, จตุพร เหลืองอุบล¹, บัณฑิต วรรณประพันธ์²

¹คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 นครราชสีมา

บทคัดย่อ

กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจด้านสุขภาพสู่ท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนา เครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีसानเขตให้มีศักยภาพสูงขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบล อีसानเขต จำนวน 48 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยจัดให้มีกระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และรวบรวม ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ Paired t - test

ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหาร ส่วนตำบลอีसानเขต ได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนตามแผนปฏิบัติการ ทำให้ระดับ การพัฒนาดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับกองทุนโดยรวมอยู่ในระดับดี การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และการประเมินการปฏิบัติงานกองทุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้ เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชุมประชาคม การอบรมพัฒนาศักยภาพ การศึกษาดูงานกองทุนต้นแบบ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งควรมีการส่งเสริมศักยภาพของคณะกรรมการบริหารกองทุน การมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อส่งผลให้การดำเนินงานกองทุนพัฒนาดีขึ้น

คำสำคัญ : เครือข่ายในพื้นที่, กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น, การมีส่วนร่วม

Abstract

The local health security fund is decentralization of local health care service that focuses on the involvement of many public health sectors. The purpose of this action research was to development local network model of the local health security fund at Esanket Subdistrict Administrative Organization, Chalermprakieat District, Buriram Province. The samples were 48 participants by purposively selected by the action research implementation. Data were collected using questionnaire and focus group. Descriptive statistics, including percentage, mean and standard deviation, and paired t-test were used for hypothesis testing and content analysis for qualitative data.

Results showed that the fund administrative committee and the representative groups of the fund were improved in 3 aspects: knowledge of local health security fund was at good level, participation was at high level and operation of local health security fund was also at high level.

In conclusion, the factors of success in development model for the local health security fund were participatory workshops, community forum, potential development, supervision, follow-up, learning forum, and empowerment of the committee and local participation.

Keywords : Local network, The Local Health Security Fund, Participation

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การมีสุขภาพที่ดีเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นและการมีหลักประกันทางด้านสุขภาพเป็นสิทธิของประชาชนทุกคน รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการจัดบริการสาธารณสุขด้านสุขภาพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตของประชาชนตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านสาธารณสุขและในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 13 (3) มาตรา 18 (8) มาตรา 47 และมาตรา 48 (4) กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนและกำหนดหลักเกณฑ์ สนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมาตรา 18 (9) และมาตรา 47 เพื่อให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนในท้องถิ่นมากขึ้น

กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เข้าร่วมการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 การนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ตามมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ 3 หมวด ได้แก่ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม การสร้างนวัตกรรม ซึ่งผลการตรวจประเมินอยู่ในระดับเกรด B ได้คะแนน 65 คะแนน เป็นกองทุนที่มีศักยภาพปานกลาง จากการประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ โดยพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ การมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของคณะกรรมการบริหารกองทุน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ เพื่อหาแนวทางที่จะทำให้กองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต มีศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับที่ดีขึ้น ส่งผลทางด้านสุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่ ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ประเทศชาติมีการพัฒนาทางด้านสุขภาพของชุมชนเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

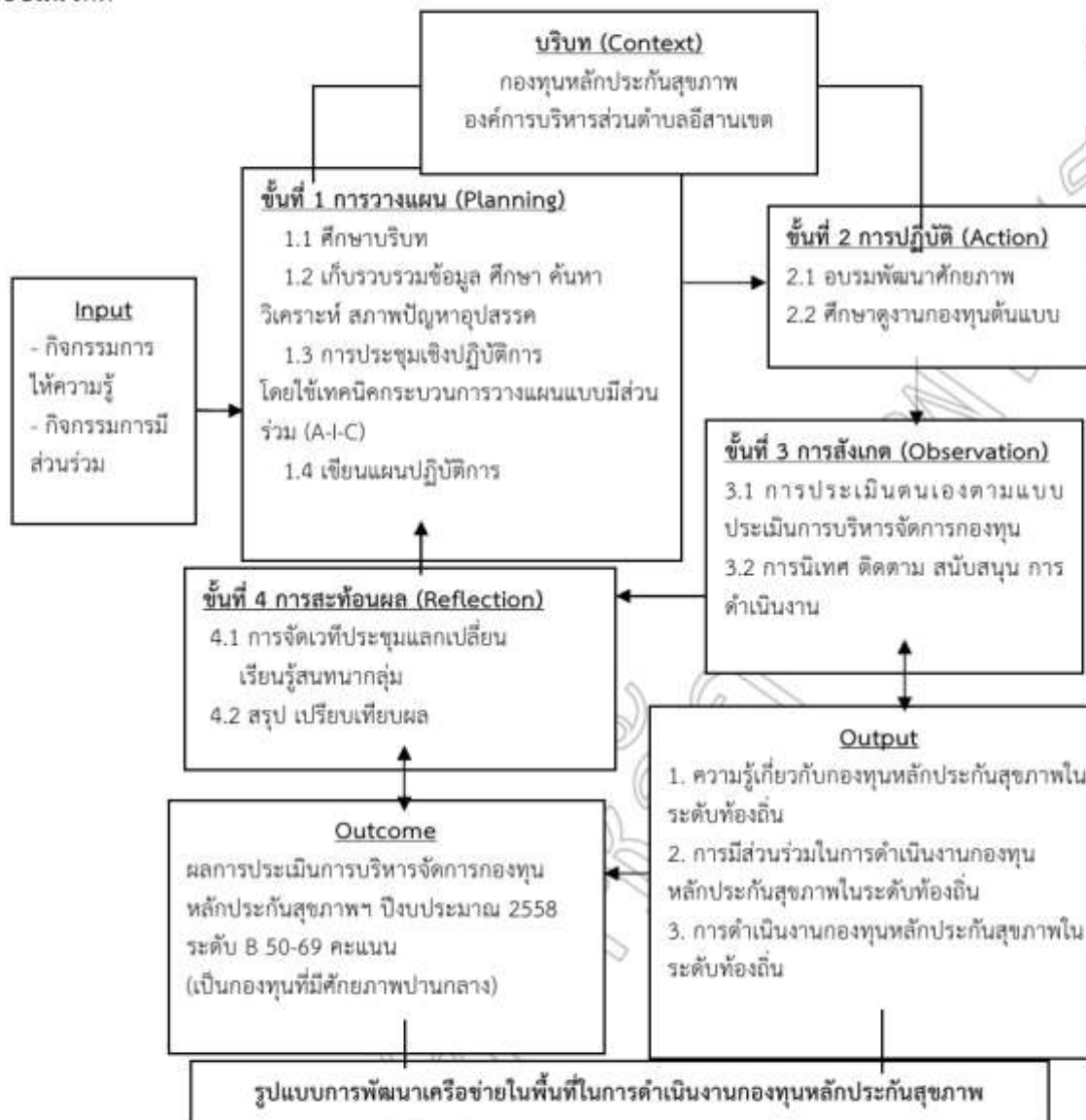
พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากร คือ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 48 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนกลุ่มแม่และเด็ก ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่มคนพิการ ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพที่มีความเสี่ยง ตัวแทนกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังและตัวแทนครูโรงเรียนในเขตพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control) มีรูปแบบการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียว วัด 2 ครั้ง (Pre - test - Post - test Design) ตามแนวคิดของเคมมิสและแมคแท็กการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) โดยมี 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

กรอบแนวคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - กันยายน 2558 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการขั้นปฏิบัติการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาประยุกต์สร้างเครื่องมือให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย และรูปแบบวิธีดำเนินการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้วัดเชิงปริมาณ ได้แก่

- 1.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น
- 1.2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น
- 1.3 แบบสอบถามการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น

2. เครื่องมือที่ใช้วัดเชิงคุณภาพ

- 2.1 แบบบันทึก
 - 2.1.1 แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มผู้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย
 - 2.1.2 แบบบันทึกการสังเกตการประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มผู้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย

2.1.3 แบบประเมินการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด

2.1.4 ประเด็นถอดบทเรียนปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น

2.2 แบบสอบถาม

2.2.1 แบบสอบถามปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ Paired t - test

ผลการวิจัย

บริบทและสภาพแวดล้อมทั่วไปของกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ บ้านตะโกสิงห์ หมู่ที่ 9 ริมถนนตะโก - ระนามหลวง ตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ห่างทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากที่ตั้งจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 63 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 61.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,187 ไร่ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหนองโสน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ทางทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลตำบลพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลตะโกตาพิ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน มีประชากรรวม 5,421 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 2,685 คน เพศหญิง จำนวน 2,736 คน จำนวนหลังคาเรือน 1,426 หลังคาเรือน ปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นโรคติดต่อตามฤดูกาล โรคที่พบมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ โรคระบบทางเดินหายใจร้อยละ 30 อันดับสอง คือ โรคระบบย่อยอาหารรวมถึงโรคในช่องปาก ร้อยละ 7 และโรคเกี่ยวกับตา ร้อยละ 3 มีการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น เมื่อ พ.ศ. 2554 จากการทำนงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพที่ผ่านมา พบปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการหลายด้าน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนงานโครงการ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนมีน้อย การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

หลักประกันสุขภาพยังพบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

ผลด้านกระบวนการ

ข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.25) มีอายุระหว่าง 50-59 ปี (ร้อยละ 41.67) ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 47.92) การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 35.42) ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 79.17) มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 31.25) บทบาททางสังคมส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 31.25) รองลงมาเป็นเจ้าของหน้าห้องกิจการบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 22.92) มีประสบการณ์การดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือกองทุน 5-6 ปี (ร้อยละ 47.92) การดำรงตำแหน่งในกองทุนส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในกองทุน (ร้อยละ 47.92) รองลงมา เป็นกรรมการกองทุน (ร้อยละ 22.92) ตามลำดับ

ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มด้วยการศึกษาบริบทของพื้นที่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปก่อนการพัฒนาการดำเนินงาน มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนการดำเนินงาน มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และมีการจัดเวทีประชุมประชาคมจัดทำแผนงานโครงการของคณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพและการรักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิเชิงรุก ตามประเด็นปัญหาสุขภาพของแต่ละหมู่บ้าน

ขั้นปฏิบัติการ (Action) ได้มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด ดังนี้ การอบรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ และการศึกษาฐานกองทุนต้นแบบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

ขั้นติดตามประเมินผล (Observation) ติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินการโดยการประเมินตนเอง ตามแบบประเมินการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ และมีการประเมินผลการดำเนินการโดยคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนการบริหารจัดการกองทุนระดับอำเภอ ให้แบบประเมินตามแบบประเมินการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ทั้ง 3 หมวด ได้แก่ หมวดการบริหารจัดการกองทุน หมวดการมีส่วนร่วมและหมวดผลลัพธ์การดำเนินงาน พบว่า กองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต ได้คะแนนจำนวน 59 คะแนน เป็นกองทุนที่มีศักยภาพปานกลาง

ขั้นสะท้อนการดำเนินการ (Reflection) การเปรียบเทียบผลของกระบวนการดำเนินงาน ก่อนและหลังการพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพและการประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานแก้ไขปัญหาและพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพตามแผนปฏิบัติการ โดยถอดบทเรียนหาปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหา อุปสรรคจากการพัฒนาและนำข้อมูลไปวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนากองทุนในรอบต่อไป

ความรู้เกี่ยวกับกองทุนและการบริหารจัดการกองทุนฯ โดยรวมและรายด้านก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาคณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องกองทุนและการบริหารจัดการกองทุนอยู่ในระดับดี ดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับกองทุนและการบริหารจัดการกองทุนโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการพัฒนา (n = 48)

ความรู้	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา			t	p-value
	\bar{x}	SD	ระดับความรู้	\bar{x}	SD	ระดับความรู้		
เรื่องกองทุนและการบริหารจัดการ	10.98	1.21	ปานกลาง	14.25	0.91	ดี	-21.65	<0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนฯ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนฯ โดยรวมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย หลังการพัฒนาพบว่า อยู่ในระดับมาก ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการพัฒนา (n = 48)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุน	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา			t	p-value
	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม		
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.55	0.94	น้อย	3.58	0.58	มาก	-8.07	<0.001*
2. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	2.26	0.94	น้อย	3.48	0.55	มาก	-11.00	<0.001*
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.46	0.81	น้อย	3.47	0.54	มาก	-7.83	<0.001*
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.65	0.85	ปานกลาง	3.30	0.51	ปานกลาง	-6.49	<0.001*
5. การมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม	2.60	0.99	น้อย	3.17	0.43	ปานกลาง	-5.18	<0.001*
โดยรวม	2.49	0.91	น้อย	3.42	0.53	มาก	-9.50	<0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพฯ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย หลังการพัฒนาพบว่า อยู่ในระดับมาก ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพโดยรวมและรายด้านก่อนตาราง 3 และหลังการพัฒนา (n = 48)

ประเด็น	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา			t	p-value
	\bar{x}	SD	ระดับการดำเนินงาน	\bar{x}	SD	ระดับการดำเนินงาน		
1. ด้านการมีส่วนร่วม	1.45	0.56	น้อย	2.75	0.32	มาก	-19.55	<0.001*
2. ด้านการบริหารจัดการกองทุน	1.39	0.56	น้อย	2.59	0.25	มาก	-20.61	<0.001*
3. ด้านการสร้างนวัตกรรม	1.85	0.62	ปานกลาง	1.67	0.47	ปานกลาง	2.49	0.016
โดยรวม	1.46	0.57	น้อย	2.56	0.30	มาก	-19.60	<0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลอีสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ดำเนินการภายใต้นโยบายหลักประกันสุขภาพโดยให้ทฤษฎีความรู้ นำแนวทางการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นมาใช้ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม มาเป็นแนวทางการดำเนินการ ความรู้เกี่ยวกับระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น พบว่า ภายหลังจากพัฒนาการ มีระดับความรู้เรื่องกองทุนและการบริหารจัดการกองทุนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานและสอดคล้องกับการศึกษาของอวยพรพิศเพ็ง (2553) ได้ศึกษาผลของการประยุกต์การจัดการอย่างมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่กรณีศึกษา ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง และภายหลังจากทดลองอยู่ในระดับดี ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดของอารินทร์ ไชโยธา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ของคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการกรรมการกองทุน ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการพัฒนาอยู่ที่ระดับดี ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ พบว่า คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนฯ โดยรวมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย

หลังการพัฒนาพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนา สอดคล้องกับการศึกษาของไพโรจน์ อุทรส (2554) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาในรูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอโพนพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดของพัชรี ประยูรพันธ์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ กรณีศึกษา: กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด หลังการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ พบว่า คณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนและตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย หลังการพัฒนาพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย ชัยสว่าง (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า การดำเนินงานกองทุนฯ โดยรวมและรายด้านทุกด้านก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก มีระดับการดำเนินงานหลังการพัฒนาดีขึ้นจากก่อนการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม บุตรงาม (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการดำเนิน

งานกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลเกาะแก้ว อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการและอนุกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น มีระดับการปฏิบัติงานของกองทุนโดยรวมและรายด้าน ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย หลังการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ดีขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐวุฒิ จันทร์สว่าง (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ตำบลชุมเงิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า ก่อนการพัฒนาผลการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาอยู่ในระดับดี ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวิจัยพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รูปแบบอื่นๆ เช่น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)
2. ควรมีการวิจัยติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาความยั่งยืนของการดำเนินงานพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น
3. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบต่อไป โดยกำหนดกลยุทธ์ใหม่ที่จะทำให้กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินงานให้สิ้นสุดในแต่ละปีงบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพ เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ ในการบริหารจัดการกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติฉบับใหม่ ทำให้ต้องมีการศึกษา เรียนรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติฉบับใหม่ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ. 2557 เพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งศึกษาแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลง

3. ควรมีการจัดทำแผนงานโครงการและการอนุมัติงบประมาณ ในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ เพื่อให้มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่มากขึ้น ทำให้การใช้งบประมาณของกองทุนเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลต่อการประเมินผลการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลอีสานเขต. (2557). **สรุปผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ปี 2557**. น.ป.ท. : น.ป.ท.
- ชาญชัย ชัยสว่าง. (2552). **การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ญัฐวุฒิ จันทร์สว่าง. (2555). **การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ตำบลชุมเงิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิติม บุตรงาม. (2554). **การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลเกาะแก้วอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรี ประยูรพันธ์. (2555). **การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ กรณีศึกษา : กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ อุทรส. (2554). **การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2557). คู่มือปฏิบัติงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557). กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

อารินทร์ ไชโยธราช. (2555). การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตามมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อวยพร พิศเพ็ญ. (2553). ผลของการประยุกต์การจัดการอย่างมีส่วนร่วม ร่วมกับ แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ต่อการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่กรณีศึกษาตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Kemmis, S. and McTaggart, R. (1998). *The Action Research Planner*. Victoria: Deakin University Press.

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา

The Development of the Activities Promoting the Elderly's Social and Mental Quality of Life in Chonburi Province with the Application of the Three Fold Training Principles

บุญรอด บุญเกิด, บุญเลิศ ยองเพชร, ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา และศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยใช้หลักไตรสิกขา ผู้วิจัยใช้หลักการของ ADDIE Model เป็นกรอบของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การทดลองนำไปใช้ และประเมินผล โดยกลุ่มทดลอง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ได้จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้ระยะเวลาทดลองกิจกรรมที่สร้างขึ้น 16 สัปดาห์ เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีก่อนและหลังใช้กิจกรรม จำนวน 33 ข้อ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .25 - .88 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบ t-test และใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมฐานศีล กิจกรรมฐานสมาธิ และกิจกรรมฐานปัญญา
2. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ก่อนการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านสังคมและด้านจิตใจก่อนใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี
3. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี หลังการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านสังคมและด้านจิตใจหลังใช้กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับดี
4. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีโดยรวม พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตก่อนใช้และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังใช้กิจกรรมมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านสังคมและด้านจิตใจ ก่อนใช้กิจกรรมและหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจ, ผู้สูงอายุ, หลักไตรสิกขา

Abstract

This research aimed to develop the activities that promoted the elderly's social and mental quality of life in Chonburi with the application of the Three Fold Training Principles, and to study the results of the said activities. ADDIE Model was applied as a conceptual framework. The research included data analysis, research design, development of activities, pilot tests, and evaluation. The sample consisted of 30 elderly people aged above 60 who lived in Panus Nikom District, Chonburi Province. The research tool was a 5 - rating scale questionnaire which contained 33 questions. SPSS program, percentage, mean, standard deviation, statistic, and t-test were applied in this study. In addition, structured interviews were used to interview the elderly who participated the activities. The research findings were as follow:

1. The activities that promoted the elderly's social and mental quality of life in Chonburi with the application of the Three Fold Training Principles included 3 main activities: Sila (percept) Base Activity, Samadhi (concentration) Base Activity, and Panya (wisdom) Base Activity.

2. The social and mental quality of life of the elderly who lived in Chonburi was at a good condition both at the whole and each aspect. before the application.

3. The social and mental quality of life of the elderly who lived in Chonburi after the application of the activities that used the Three Fold Training Principles was at a good condition both at the whole and each aspect.

4. The social and mental quality of life of the elderly who lived in Chonburi before and after the application of the activities that used the Three Fold Training Principles was higher significantly different at .05. at the whole and each aspect.

Keywords : Social and Mental Quality of Life, Elderly, Three Fold Training Principles

บทนำ

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาประเทศ คือ การทำให้คนในประเทศชาติส่วนใหญ่ อยู่ดีกินดี มีความพอเพียง มีความสมดุล ในการดำเนินชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การมีชีวิตที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่คนทุกคนปรารถนา คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาประชากรในประเทศไทย ย่อมต้องการจะให้ประชากรในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดคุณภาพมากที่สุดในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่ควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งคือ ประชากรวัยสูงอายุ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วมาก ข้อมูลสถิติจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2555 : 8) พบว่า ประชากรของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 26.2 ล้านคน เป็นกว่า 63 ล้านคน ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ได้เพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับเช่นกัน จาก 1.2 ล้านคนในปี พ.ศ.2503 เป็นประมาณ 8.5 ล้านคน ในปี พ.ศ.2553 โดยสัดส่วนประชากรสูงอายุในระยะแรกๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ และเริ่มเพิ่มในอัตราที่รวดเร็วขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 เป็นต้นมา สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.6 ในปี พ.ศ.2503 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี พ.ศ.2523 และร้อยละ 13.2 ในปี พ.ศ.2553 ประชากรผู้สูงอายุเป็นวัยซึ่งมีความแตกต่างจากประชากรวัยอื่น เป็นวัยบั้นปลายของชีวิต ดังนั้นปัญหาของผู้สูงอายุในทุกด้านจึงแตกต่างจากคนในวัยอื่น ปัจจุบันพบว่า จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและทั่วโลก ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และการสาธารณสุขทำให้อัตราการตายลดลง ส่งผลให้โครงสร้างของประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป อัตราส่วนของประชากรสูงอายุเป็นภาระเล็งสูงยิ่งขึ้น ในขณะที่จำนวนประชากรในวัยทำงานลดลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 8)

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ อารมณ์ จิตใจ การเรียนรู้ สติปัญญา เศรษฐกิจ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดลงด้วย เพราะหมดภาระหน้าที่ที่เรื่องงานและความรับผิดชอบ ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคมและรู้ว่าตนเองไร้คุณค่า มีอัตมโนทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในทางลบ อันจะส่งผลก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ มีภาวะของโรคเรื้อรัง มีความบกพร่องในเรื่องของความคิดตามมา ทำให้เกิดข้อจำกัดในการสนองตอบความต้องการของตนเองและอาจต้องพึ่งพาครอบครัวในการดูแล ก่อให้เกิด

ความเครียด ขาดความมั่นใจ แต่หากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่สามารถรับรู้ในเรื่องของควมมีอายุมากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ครอบครัว การยอมรับจากสังคมโดยสามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีอัตมโนทัศน์ในทางที่ดีขึ้น (อารีย์ สุวรรณคำ, 2541 : 20)

ไตรสิกขา เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาประยุกต์ทำให้บุคคลผู้ปฏิบัติผู้นั้นสามารถดับทุกข์ในชีวิตได้อย่างหมดสิ้น ส่งผลให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางที่ดีขึ้น ไตรสิกขา ถือเป็นหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขาประกอบด้วยหลักปฏิบัติใหญ่ๆ 3 ประการ คือ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติหรือกระบวนการพัฒนา 3 ด้าน คือ สติ เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ การใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น (oknation.net ไตรสิกขา, วันที่ค้นข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2557 เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=560228>) สอดคล้องกับที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549) กล่าวไว้ว่า สติ คือ การฝึกฝนด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนา ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ตั้งงามแล้วก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ตั้งงามด้วย แม้ความสุขความทุกข์ในที่สุดก็อยู่ที่ใจ ยิ่งกว่านั้นปัญญาจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหา ส่วนปัญญา หมายถึง การพัฒนาปัญญาซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด คนเราจะมีพฤติกรรมอะไรอย่างไรและแคไหนก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญาชี้แนะและบอกทางให้เท่าใด

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ อารมณ์ จิตใจ ขณะเดียวกันก็เป็นวัยที่ความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดลงด้วย ผู้สูงอายุจึงเกิดความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคมและรู้ว่าตนเองไร้คุณค่า ก่อให้เกิดความเครียด ขาดความมั่นใจ ประกอบกับสังคมไทยที่มีการขยายตัวและเติบโตเป็นชุมชนเมือง ที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการหลั่งไหลของแรงงานและการย้ายถิ่นของประชากรเข้ามาสู่ชุมชนเมืองมากขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมจากเดิมที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และลูกอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ที่คอยช่วยกันดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีเพียง พ่อแม่ และลูกเท่านั้น ทำให้ผู้สูงอายุซึ่งแต่เดิมเคยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครอบครัวกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ครอบครัวและสังคมให้ความสำคัญน้อยลง ก็ยิ่งทำให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านสังคมและจิตใจมากขึ้น

ในจังหวัดชลบุรีถือว่าเป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ดังนั้นความเป็นเมืองจึงเริ่มมีค่อนข้างสูง เกิดการหลั่งไหลของแรงงานและการย้ายถิ่นของประชากรจากภาคอื่นๆ เข้ามาในจังหวัดชลบุรีมากขึ้น และด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทุกคนในสังคมต่างก็ต้องดูแลและช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตลอดเวลาจากการที่จังหวัดชลบุรีเริ่มมีการขยายตัวและเติบโตเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุในจังหวัดกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ครอบครัวและสังคมให้ความสำคัญน้อยลง จึงทำให้ผู้สูงอายุประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งในด้านจิตใจและด้านสังคม โดยเฉพาะด้านสังคม ซึ่งได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจุบันในจังหวัดชลบุรีมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 39,734 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี, 2556) ซึ่งถือว่า มีจำนวนไม่น้อย และพบว่าในเขตอำเภอพนัสนิคมมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในจังหวัดชลบุรีเมื่อเทียบกับอำเภออื่นๆ ในจังหวัด ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรกลุ่มวัยสูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะในด้านสังคมอันจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ตามมาได้ เช่น ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคม และรู้ว่าตนเองไร้คุณค่า มีอัตมโนทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในทางลบ อันจะส่งผลก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ มีภาวะของโรคเรื้อรัง มีความบกพร่องในเรื่องของความคิดตามมา ทำให้เกิดข้อจำกัดในการสนองตอบความต้องการของตนเองและอาจต้องพึ่งพาครอบครัวในการดูแล ก่อให้เกิดความเครียด ขาดความมั่นใจ โดยผู้วิจัยจะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญอย่างหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหลักแห่งการพัฒนาชีวิต มาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา
2. เพื่อศึกษามลภาวะใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา

สมมุติฐานของการวิจัย

กิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยใช้หลักไตรสิกขา ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีให้เพิ่มสูงขึ้นได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา และศึกษามลภาวะใช้กิจกรรม มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. กิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา
2. การพัฒนากิจกรรมโดยใช้หลักไตรสิกขา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ใช้หลักการของ ADDIE (Strickland, 2006: 212) ดังนี้
 - 2.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)
 - 2.2 ขั้นการออกแบบ (Design)
 - 2.3 ขั้นการพัฒนา (Development)
 - 2.4 ขั้นการทดลองนำไปใช้ (Implementation)
 - 2.5 ขั้นประเมินผล (Evaluation)
3. กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้สูงอายุแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) พิจารณาจากข้อมูลสถิติผู้สูงอายุของแต่ละอำเภอในจังหวัดชลบุรี ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด จากเอกสารสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี มีการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ตั้งไว้ และกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มทดลองยินยอมเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย
4. ระยะเวลาทดลอง เป็นเวลา 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์
5. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 5.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจ โดยใช้หลักไตรสิกขา
 - 5.2 ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

วิธีการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis)

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักของไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design)

2.1 รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) มาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาในกิจกรรม

2.2 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมโดยใช้หลักของไตรสิกขา

2.3 จัดทำรูปแบบกิจกรรมและกำหนดลักษณะกิจกรรมโดยใช้หลักของไตรสิกขา

2.4 จัดทำคู่มือกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักของไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา

3. ขั้นตอนการพัฒนา (Development)

นำการพัฒนาารูปแบบกิจกรรม และกำหนดลักษณะกิจกรรมที่ได้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ขั้นตอนการทดลองนำไปใช้ (Implementation)

ทดลองใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักของไตรสิกขา กับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้สูงอายุแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ที่พิจารณาจากข้อมูลสถิติผู้สูงอายุของแต่ละอำเภอในจังหวัดชลบุรี ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด จากเอกสารสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี มีการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ตั้งไว้ และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มทดลองยินยอมเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยใช้หลักไตรสิกขามีจำนวน 3 ครั้ง ใช้ระยะเวลา 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย มีดังนี้

1. เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
2. เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง หรือไม่เป็นโรคประจำตัวรุนแรง และสามารถช่วยเหลือตนเองได้
3. เป็นผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
4. เป็นผู้สูงอายุที่ไม่เคยรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาก่อน
5. เป็นผู้สูงอายุที่มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย

การออกแบบการทดลอง

การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Designs) มีการประเมินก่อนและหลังการทดลอง และออกแบบการทดลองดังนี้

ตารางที่ 1 การออกแบบการทดลอง

	การประเมินก่อนทดลอง	การทดลอง	การประเมินหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง (E)	O ₁	X	O ₂

5. ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation)

ประเมินผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักของ ไตรสิกขาโดยใช้แบบวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้การสัมภาษณ์และติดตามผล การใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักของไตรสิกขา หลังสิ้นสุดกิจกรรมทั้ง 3 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้ โรคประจำตัว การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท

2. กิจกรรมและคู่มือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย กิจกรรมและคู่มือกิจกรรมฐานศีล สมาธิ และปัญญา

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อติดตามผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักของไตรสิกขา

การสร้างเครื่องมือวิจัย

1. แบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม

1.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity)

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person's Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .25 - .88

1.6 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202 - 204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .96

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. กิจกรรมและคู่มือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมและคู่มือกิจกรรมเพื่อใช้ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี โดยประยุกต์เนื้อหาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักของไตรสิกขา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาในกิจกรรม

2.2 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมโดยใช้หลักของไตรสิกขา

2.3 จัดทำรูปแบบกิจกรรมและกำหนดลักษณะกิจกรรมโดยใช้หลักของไตรสิกขา

2.4 จัดทำคู่มือกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุโดยใช้หลักของไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา

2.5 นำการพัฒนาแบบกิจกรรม และกำหนดลักษณะกิจกรรมที่ได้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกันในการพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถาม ให้พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นหลังการเข้ากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์แล้วไปสัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองภายหลังการจัดกิจกรรมโครงการวิจัยดำเนินการแล้วเสร็จ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขออนุญาต และขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักของไตรสิกขา

2. ประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย

3. วัดคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยแบบวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจที่สร้างขึ้น

4. ทดลองใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักของไตรสิกขากับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี คัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ตั้งไว้ และผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มทดลองยินยอมเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการวิจัย จำนวน 30 คน ใช้เวลาทดลองกิจกรรมเป็นระยะเวลา 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์

5. วัดคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยแบบวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจที่สร้างขึ้น

6. สัมภาษณ์และติดตามผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักของไตรสิกขาหลังสิ้นสุดกิจกรรมทั้ง 3 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้สูงอายุ เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้ โรคประจำตัว และการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยเรียงจากดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก ของลิเคอร์ท Likert's Scale. (Best & Kahn, 1993: 247) กำหนดขนาดคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ดีมาก

4 หมายถึง ดี

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยมาก

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (X) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 23 - 24)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีมาก

3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี

2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อยมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้

1. วิเคราะห์ผลการวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ก่อนทดลองใช้กิจกรรมและหลังทดลองใช้กิจกรรมด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวัดระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ก่อนทดลองใช้กิจกรรมและหลังทดลองใช้กิจกรรมด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบ t-test

3. วิเคราะห์ผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักของไตรสิกขา จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา

1. การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา (ฐานศีล) ได้แก่ การบรรยายธรรมะ เรื่อง “ศีล 5 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจ” ฐานกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา จำนวน 5 ฐาน และการสรุปกิจกรรมศีล 5 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจ

1.2 กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา (ฐานสมาธิ) ได้แก่ การบรรยายธรรมะ เรื่อง “สมาธิกับการพัฒนาคุณภาพจิต” กิจกรรมฝึกปฏิบัติสมาธิเบื้องต้น ฐานกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา จำนวน 3 ฐาน และการสรุปกิจกรรมสมาธิกับการพัฒนาคุณภาพจิต

1.3 กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา (ฐานปัญญา) ได้แก่ การบรรยายธรรมะ เรื่อง “มีปัญญาเป็นเข็มทิศ ชีวิตเบิกบาน” ฐานกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา จำนวน 2 ฐาน และการสรุปกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา

สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา

1. สถานภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ มีรายได้จากกองทุนรัฐบาลและการประกอบอาชีพ ประมาณ 2,000 - 4,000 บาท/เดือน นอกจากนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มิโรคประจำตัวและเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

2. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ก่อนการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ก่อนใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยคือ ด้านสังคม และด้านจิตใจ

2.1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ด้านสังคม ก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ ระดับดี 12 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามอันดับแรกคือ คือ การได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น การได้รับความช่วยเหลือ เอาใจใส่ซึ่งกันและกันจากคนภายในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง และการมีสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การได้รับคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาหรือต้องการปรับทุกข์จากหน่วยงานของรัฐ

2.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ด้านจิตใจ ก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ และระดับดี 16 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามอันดับแรกคือ คือ การมีคุณธรรมทั้งส่วนตัวและสังคม เช่น เมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวทิตา ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความเสียสละ การมีความภาคภูมิใจและการนับถือตนเอง และการมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีคุณค่า และมีความสำคัญต่อลูกหลานส่วนอันดับสุดท้าย คือ การมีความมั่นคงในจิตใจ ไม่วอกแวก ไม่หลงตามกระแส

3. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี หลังการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี หลังใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยคือ ด้านสังคม และด้านจิตใจ

3.1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ด้านสังคม หลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 7 ข้อ และระดับดี 8 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามอันดับแรกคือ คือ การได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น การได้รับความช่วยเหลือ เอาใจใส่ซึ่งกันและกันจากคนภายในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง และการมีสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การได้รับคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาหรือต้องการปรับทุกข์จากหน่วยงานของรัฐ

3.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ด้านจิตใจ หลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2 ข้อ และระดับดี 16 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามอันดับแรกคือ คือ การมีคุณธรรมทั้งส่วนตัวและสังคม เช่น เมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวที ความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความเสียสละ การมีความภาคภูมิใจและการนับถือตนเอง และการมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีคุณค่า และมีความสำคัญต่อลูกหลานส่วนอันดับสุดท้าย คือ การมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีคุณค่า และมีความสำคัญต่อคนในชุมชน/สังคม

4. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีโดยรวม พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา มีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยใช้หลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านสังคม และด้านจิตใจ ระดับคุณภาพชีวิตก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านสังคมและจิตใจโดยใช้หลักไตรสิกขา จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ สร้างความรู้เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี เนื้อหากิจกรรมที่จัดขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้และความสนุกสนานควบคู่กันไป ประกอบกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมภายในฐานต่างๆ ที่ได้ประยุกต์หลักไตรสิกขา ได้แก่ ฐานศีล สมาธิ และปัญญา มีวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ชัดเจน มีการร่วมสรุป สะท้อนคิดทุกครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ระหว่างวิทยากรและกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทำให้ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักไตรสิกขามากขึ้น นอกจากนั้นผลของการเข้าร่วมกิจกรรมยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านสังคมและจิตใจให้ดีขึ้นตามลำดับมาด้วย

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจโดยใช้หลักไตรสิกขา จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจโดยใช้หลักไตรสิกขาว่า เกิดประโยชน์อย่างมากทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พบว่า ประโยชน์ต่อตนเองเป็น

การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ทำให้คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้เข้าร่วมโครงการสูงขึ้น ส่วนประโยชน์ต่อผู้อื่นนั้นเมื่อบุคคลมีการพัฒนาจิตใจดีแล้วจะกระทำสิ่งใดจะตระหนักถึงบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตด้านสังคมดีขึ้นตามไปด้วย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลวิจัยออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมฐานศีล กิจกรรมฐานสมาธิ และกิจกรรมฐานปัญญา เนื่องจากไตรสิกขาถือเป็นหลักปฏิบัติใหญ่ๆ 3 ประการ ซึ่งตามทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่า หากใครปฏิบัติตามได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้นั้นก็จะสามารถดับทุกข์ในชีวิตได้อย่างหมดสิ้น หลักทั้ง 3 นั้น ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังที่พระธรรมปิฎก (ช.อ. ปยุตโต) (2549) กล่าวว่า ศีล คือ กุศลฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีผลดี สิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ มี 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ (ในความหมายเดิมทางพระพุทธศาสนารวมทั้งสัตว์อื่นทั้งหลายทั้งปวงด้วย) และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี และสิ่งทั้งหลายที่มีในธรรมชาติ สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย และปัญญา หมายถึง การพัฒนาซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทางและควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขาจึงมีความเหมาะสมและจำเป็นต้องมีกิจกรรมทั้งการพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสำคัญและจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้

2. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ก่อนการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ก่อนใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยคือ ด้านสังคม และด้านจิตใจ ส่วนหลังการใช้กิจกรรม

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี หลังใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 2 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อยคือ ด้านสังคม และด้านจิตใจจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าก่อนใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี และหลังใช้กิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดีเช่นกัน แต่เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติเปรียบเทียบได้พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีโดยรวมนั้น ระดับคุณภาพชีวิตก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขามีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยใช้หลักไตรสิกขา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านสังคม และด้านจิตใจระดับคุณภาพชีวิตก่อนใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้หลักไตรสิกขา สามารถช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการทดลองครั้งนี้ว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ สร้างความรู้เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี เนื้อหากิจกรรมที่จัดขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้และความสนุกสนานควบคู่กันไป ประกอบกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมภายในฐานต่างๆ ที่ได้ประยุกต์หลักไตรสิกขา ได้แก่ ฐานศีล สมาธิ และปัญญา มีวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ชัดเจน มีการร่วมสรุป สะท้อนคิดทุกครั้งของการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมระหว่างวิทยากรและกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักไตรสิกขามากขึ้น นอกจากนั้นผลของการเข้าร่วมกิจกรรมยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งด้านสังคมและจิตใจให้ดีขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจโดยใช้หลักไตรสิกขาว่า เกิดประโยชน์อย่างมากทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พบว่า ประโยชน์ต่อตนเองเป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ ทำให้คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้เข้าร่วมโครงการสูงขึ้น ส่วนประโยชน์ต่อผู้อื่นนั้น เมื่อบุคคลมีการพัฒนาจิตใจดีแล้วจะกระทำสิ่งใดจะตระหนักถึงบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตด้านสังคมดีมาก ขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สำหรับประเทศไทยภาครัฐควรให้ความสำคัญและเน้นการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่จะมีจำนวนมากในประเทศ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสังคมและจิตใจซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตต่อไปของผู้สูงอายุ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ใช้หลักของไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติได้ง่ายทุกช่วงวัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประชากรวัยสูงอายุให้เป็นรูปธรรม
2. ควรมีการศึกษารายละเอียดของการพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของผู้สูงอายุโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยอาจแบ่งเป็นวัยสูงอายุตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. **วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม**, 3 (1), 23-24.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2549). **เล่าเรื่องให้โยมฟัง**. วันที่สืบค้นข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.dhammadjak.net/book/sila/sila13.php>.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรี. (2556). **จำนวนประชากรจำแนกตามช่วงอายุ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ).** จันทบุรี : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจันทบุรี.
- อารีย์ สุวรรณคำ. (2541). **อัครโมทัศน์และการปรับตัวของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Best, John W. (1970). **Research in Education**. New Jersey : Prentice-Hill.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essential of Psychological testing**. (5th ed). New York: Haper Collins.
- oknation.net. (2557). **ไตรสิกขา**. วันที่สืบค้นข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2557 เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=560228>
- Strickland, A.W. (2006). **ADDIE**. Idaho state University College of Education Science, Math & Technology Education. Retrieved March 2, 2010. From <http://ed.isu.edu/addie/index.htm>.

การรับรู้ความเสี่ยงของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าจากตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร Consumers' Risk Perception of Purchasing Goods at Central Business District Flea Market in Bangkok

ชญภูมิ อติเวทิน

ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้กิจกรรมการจับจ่ายสินค้าของผู้บริโภค ณ ตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดการรับรู้ความเสี่ยงทั้งหมด ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านการบกพร่องต่อหน้าที่ ความเสี่ยงด้านร่างกาย ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านสังคม ความเสี่ยงด้านจิตวิทยา และความเสี่ยงด้านเวลา กับทฤษฎีเคราะห้ด้วยมุมมองทางมานุษยวิทยา เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับมุมมองและพฤติกรรมของผู้บริโภคภายใต้บริบทสังคมเมืองสมัยใหม่และเป็นแนวทางให้ตลาดนัดสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาเปรียบเทียบจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ซื้อ ผู้ขายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดนัดย่านธุรกิจทั้งสามแห่งของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ตลาดนัดกระทรวงการคลัง ตลาดนัดกระทรวงศึกษาธิการ และตลาดนัดหลังสำนักงานใหญ่บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ตลาดนัดเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าชนชั้นกลางที่เป็นวัยทำงานซึ่งมีชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ ตลาดนัดจึงต้องสามารถตอบสนองความต้องการที่มีอย่างหลากหลายได้ภายในเวลาอันจำกัด นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของตลาดนัดก็คือ การสร้างประสบการณ์จับจ่ายของลูกค้าที่แตกต่างจากมิติของห้างสรรพสินค้าจากการได้ค้นหาเปรียบเทียบและต่อรองราคาสินค้า รวมถึงโอกาสที่จะได้สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มเพื่อนที่มาจับจ่ายสินค้าด้วยกันและระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

สำหรับการรับรู้ความเสี่ยงที่สำคัญของผู้บริโภคก็คือ ความเสี่ยงด้านการบกพร่องต่อหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการลูกค้าได้อย่างเป็นมาตรฐานและเท่าเทียมกัน และความเสี่ยงด้านจิตใจที่ยังคงไม่แน่ใจต่อที่มาหรือแหล่งผลิตสินค้า ในขณะที่ความเสี่ยงด้านอื่นๆ อยู่ในระดับที่ผู้บริโภคยอมรับได้ ทั้งนี้ แม้จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่างๆ จากสินค้าที่อาจไม่ได้คุณภาพ ราคาไม่เป็นมาตรฐาน พ่อค้าแม่ค้าที่ให้บริการตามอารมณ์ ความไม่แน่นอนของเวลาที่ใช้ในการเดินทางไป-กลับ หรือความเสี่ยงที่จะต้องอับอายผู้อื่นเมื่อถูกหลอกหลวงให้ซื้อสินค้าปลอมแปลงหรือเลียนแบบ แต่เนื่องจากการเดินตลาดนัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวันของคนเมืองไปแล้ว ประกอบกับอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เราส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตอยู่สนับสนุนให้ผู้บริโภคแสวงหาความพึงพอใจผ่านการบริโภค กิจกรรมการแสวงหาสินค้าและจับจ่ายใช้สอย ณ ตลาดนัดจึงเป็นพลวัตที่ดำเนินอยู่ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

คำสำคัญ : การรับรู้, ความเสี่ยง, การบริโภค, บริบทสังคมเมือง

Abstract

This research was aimed at studying emergence of cultural interaction derived from shopping and buying activities at Bangkok's flea markets from the aspects of consumers' risk perception including functional risk, physical risk, social risk, financial risk, psychological risk and time risk and anthropological point of views. Throughout these approaches, it will lead to further understandings on consumer behaviors within present urban context and give the useful guidelines for sustainable urban flea market development in the future.

According to the comparative study using observation and in-depth interview techniques with the key informants consisting of buyers, vendors and other stakeholders at the three selected Bangkok including Ministry of Finance flea market, Ministry of Education flea market and Thai Airways Headquarter flea market, establishment of flea markets was aimed to respond with the target customers who were middle-aged working people and owned very rush and busy daily lives. As a result, the flea markets had to respond with varieties of customers' need within limited time. Moreover, flea markets had also demonstrated distinctive identities in terms of shopping experiences creation as the customers could take their time in searching, comparing and price bargaining and also opportunities for social interaction among the shopping peers and with the vendors at the same time.

The main risk perception among consumers were functional risk arising from capacity of the flea market to provide standardized and equalized services to all customers and the psychological risk as consumers tended to hesitate for goods' origins or production processes; however, they tended to accept other four risk factors. This would be summed up that individuals were active organizers of their own perceptions, who chose what to fear and how much to fear it. As well, what consumers had learnt from buying goods from urban flea markets - whether they could face with several kinds of risk including low quality goods, hot-tempered vendors, time-consuming in travelling or fear of shame when they were cheated with counterfeited or fake goods, the flea markets were merged with their urban daily lives. Furthermore; as impacts of consumer culture had stimulated individuals to seek pleasure through consumption, searching and buying, then the flea market would be one of never-ending dynamic always.

Keywords : Perception, risk, consumption, urban context

บทนำ

จากเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของความเป็นเมือง (Urbanization) ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วเมืองขนาดใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนา ดังเช่นกรุงเทพมหานคร ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งใหญ่ต่อวิถีชีวิตประจำวันของประชากรผู้อาศัยจำนวนกว่า 20 ล้านคน ทั้งกลุ่มผู้รายได้สูงไปจนถึงแรงงานอพยพผู้ดำรงชีพอยู่ภายใต้เศรษฐกิจนอกระบบ รวมกันเป็นระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่ความต้องการสินค้าและบริการเพื่อการบริโภคเกิดขึ้นตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ ระบบสังคมจึงสร้างทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคที่เกิดขึ้น โดยได้รับอิทธิพลจากตนเอง กลุ่มอ้างอิงทางสังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมไปถึงสื่อต่างๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านี้ วิถีชีวิตเดิมในอดีตที่เคยผูกพันผู้คนไว้กับบ้านเริ่มลดน้อยลงจากการที่ประชากร โดยเฉพาะในวัยทำงาน มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ของวันไปกับสถานที่ทำงานในวันทำงาน ในขณะที่ใช้เวลาในวันหยุดไปกับกิจกรรมการพักผ่อนนอกร้านหรือต่างจังหวัด

ทั้งนี้ แม้รูปแบบการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจะเต็มไปด้วยความเร่งรีบ ความกดดันและการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นตามลำดับก็ตาม แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ของคนเมืองยังคงดำเนินต่อไป แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในบางบริบทไป หนึ่งในกิจกรรมนั้นก็คือ การจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้ามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งบ่อยครั้งการจับจ่ายนั้นอาจไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสินค้ายังชีพ แต่ยังเป็น การซื้อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตัวเองด้วยเช่นกัน โดยเมื่อเราพิจารณาถึงสถานที่รวมของสินค้าหลากหลายจำนวนมากสำหรับจับจ่าย ‘ตลาด’ มักเป็นสถานที่ที่เราอาจนึกถึงเป็นลำดับแรกๆ ในฐานะที่เป็นแหล่งศูนย์รวมของชุมชนและมีสินค้าต่างๆ ทั้งอาหารแห้งและอาหารสดต่างๆ รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ อุปกรณ์บริโภค มีให้เลือกซื้อมากมาย อีกทั้งยังเป็นที่พักพิงพูดคุย ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสถานที่ที่ใช้ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าเท่านั้น ความสัมพันธ์ของคนที่มาใช้บริการตลาดสค่น้อยอยู่ในชั้นปฐมภูมิ กล่าวคือ ทุกคนมีความใกล้ชิด สนับสนุนกัน รู้จักกันและสามารถพูดคุยกันได้อย่างดี ตามแบบฉบับของคนในสมัยก่อนที่การซื้อขายสามารถต่อรองราคากันได้ และที่สำคัญก็คือ สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้น มีราคาถูกและย่อมเยา (ชยาภรณ์ วิเชียร, 2543) (กิตติพร ใจบุญ, 2549)

ท่ามกลางห้างสรรพสินค้า ศูนย์สรรพสินค้า ศูนย์การค้า ย่านชุมชน (Community Mall) ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้อย่างมาก จากการนำเสนอด้วยการออกแบบและตกแต่งสถานที่อย่างสวยงาม หอการค้า สะดวกสบายด้วยสินค้า บริการ ความบันเทิงที่หลากหลายก็ตาม เล่นที่

ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตลาดยังคงเป็นสิ่งช่วยให้ตัวตนของตลาดเองสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการแข่งขันที่ดุเดือดและรุนแรงนี้ และด้วยบริบทของเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปก็ส่งผลให้เกิดพลวัตของตลาดด้วยเช่นกัน ภาพของตลาดสดที่เราเคยพบเห็นจินตนาในอดีตอาจลดน้อยลงไปบ้าง ในขณะที่รูปแบบใหม่ๆ ของตลาดได้พัฒนาตนเองขึ้น เช่น ตลาดนัดสารพัดประเภท ทั้งคามสถานที่ชุมชน หมู่บ้าน ย่านธุรกิจ สถานที่ราชการ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้น บริบทด้านเวลาของตลาดตนเองก็เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ตลาดนัดอาจไม่จำเป็นจะต้องเริ่มคึกคักจำหน่ายในตอนเช้าเพื่อจะไปเก็บแผงในช่วงสายหรือใกล้เที่ยงของวันอีกต่อไป อาจเป็นตลาดนัดที่เปิดขายเฉพาะช่วงกลางวัน เป็นบางวันของสัปดาห์หรือหมุนเวียนเปลี่ยนสถานที่ไปเรื่อยๆ ก็ได้

สำหรับตลาดนัดในย่านธุรกิจหรือสถานที่ราชการอาจไม่ใช่สิ่งที่เป็นเรื่องแปลกแล้วสำหรับชาวกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน เนื่องจากในสถานที่ดังกล่าวในมุมมองของผู้ประกอบอาชีพค้าขายแล้วย่อมเป็นแหล่งรวมของผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูงอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากอย่างไม่ต้องสงสัย โดยตลาดนัดเหล่านี้ทำหน้าที่สำคัญในฐานะของการเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและบริการราคาย่อมเยา ในขณะที่ความสนุกสนานของการจับจ่ายใช้สอยที่เกิดจากการต่อรองราคาสินค้าเป็นจุดเด่นที่ช่วยให้ตลาดนัดเหล่านี้สามารถแข่งขันกับห้างสรรพสินค้าได้อย่างน่าภาคภูมิใจ เช่น ตลาดซอยสะพานทรัพย์ที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของคนทำงานย่านสีลม ตลาดลุงเพิ่มหลังบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) หรือถ้ากล่าวถึงตลาดนัดในพื้นที่หน่วยงานราชการก็อาจทำให้เรานึกไปถึงตลาดนัดกระทรวงการคลัง ตลาดนัดข้างกระทรวงศึกษาธิการ ตลาดนัดสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข ตลาดนัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือตลาดนัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ดูเหมือนว่าตลาดนัดสามารถที่จะสร้างพื้นที่ของตนเองและครองใจผู้บริโภคจำนวนไม่น้อย แต่ในสิ่งต่างๆ ที่ยังคงมีการหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นเมื่อนึกถึงความพยายามในการพัฒนาศักยภาพของตลาดนัดที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้นก็คือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นใจในการซื้อสินค้าให้กับผู้บริโภคนั่นเอง เนื่องจากเมื่อมองในมุมกลับแล้วตลาดนัดยังคงมีข้อจำกัดในการควบคุมคุณภาพและราคา รวมไปถึงความปลอดภัยและความเป็นมาตรฐานของสินค้าจากการที่มีผู้ค้ามากกว่าหลายตา ดังนั้น ความมุ่งหมายของงานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการมุ่งเน้นศึกษาไปที่การรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าจากตลาดนัดในย่านธุรกิจและสถานที่ทำงานของผู้บริโภคที่ครอบคลุมมิติด้านการรับรู้ความเสี่ยงทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านหน้าที่ของสินค้า ความเสี่ยงด้านร่างกาย ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านสังคม ความเสี่ยงด้านจิตใจและความเสี่ยงด้านเวลา นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้

ความเสี่ยงในเชิงวัฒนธรรมเข้าไปอีกประเด็นหนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจมุมมองของผู้บริโภคว่า การเดินตลาดนัดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด สิ่งที่จับจ่ายใช้สอยอยู่นั้นมีแง่มุมของความแท้จริงทางวัฒนธรรม (Cultural Authenticity) อยู่ในระดับใด ทั้งนี้ เพื่อให้เราได้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับมุมมองและพฤติกรรมของผู้บริโภคภายใต้บริบทสังคมเมืองสมัยใหม่และเป็นแนวทางให้ตลาดนัดสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงทั้งหกด้านประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านหน้าที่ของสินค้า ความเสี่ยงด้านร่างกาย ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านสังคม ความเสี่ยงด้านจิตใจและความเสี่ยงด้านเวลา และการรับรู้ความเสี่ยงทางวัฒนธรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้อสินค้าจากตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการคงอยู่และแนวทางการปรับตัวของตลาดนัดย่านธุรกิจในบริบทของสังคมเมืองสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าจากตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร นั้น จะให้ความสำคัญกับขอบเขตงานวิจัยไปที่การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างปัจเจกบุคคลได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณที่ได้เคยมีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว นำมาประกอบกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์ข้อมูลภาคสนามตามลักษณะของปรากฏการณ์จริงเพื่อให้เกิดภาพของลักษณะปรากฏการณ์และพฤติกรรมของผู้ซื้อ และผู้ขายในบริบทที่เป็นจริงในกรณีศึกษาตามสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดนัดในย่านธุรกิจซึ่งมีการเติบโตและขยายตัวอยู่ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัยและสถานที่เก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 : การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ข้อมูลเอกสารที่ได้มีการศึกษาและรวบรวมไว้โดยบุคคลและหน่วยงาน ทั้งในลักษณะของงานศึกษาวิจัย หนังสือบทความ สารคดีสั้นและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดประเภทต่างๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะในลักษณะของตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร รวมถึง ข้อมูลจากสื่อประเภทอื่นๆ เช่น รายการโทรทัศน์ รายการสารคดี เกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนต่างๆ

2. การสังเกตการณ์โดยผู้ศึกษาและสารสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในตลาดนัดย่านธุรกิจจำนวน 3 แห่ง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ขายเจ้าประจำ ณ ตลาดนัดแห่งนั้นๆ จำนวนตลาดละ 10 ราย และผู้ซื้อสินค้าอีกจำนวน 10 ราย

ขั้นตอนที่ 2 : การวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลและทำการจัดหมวดหมู่ภายหลังจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแยกประเภทของข้อมูลทั้งหมดเพื่อทำการวิเคราะห์ให้เข้ากับกรอบของแนวคิดหลักของงานวิจัย โดยแสดงให้เห็นกระบวนการรับรู้ความเสี่ยงทั้ง 6 ด้านในบริบทของกิจกรรมการจับจ่ายใช้สอย ณ ตลาดนัดย่านธุรกิจ ตลอดจนมุมมองการบริโภคและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของตลาดนัด โดยแบ่งกระบวนการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

- การจัดระบบข้อมูล
- การจัดแยกหมวดหมู่ รูปแบบและหัวข้อ
- การตีความข้อมูลและอธิบายตามกรอบของแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
- การหาตัวเลือกในการอธิบายข้อมูล
- การเขียนรายงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 : การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหัวข้อของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตลาดนัด	หมายถึง	สถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ไม่ประจำ มักเกิดขึ้นบริเวณย่านที่อยู่อาศัยหรือย่านชุมชน
ผู้บริโภค	หมายถึง	ผู้ที่เข้ามาใช้บริการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดนัดย่านธุรกิจในกรุงเทพมหานคร

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. การรับรู้ความเสี่ยงของผู้บริโภค

คอตเลอร์ และแกรี่ อาร์มสตรอง, (ชนิตร์สรณ์ ตรีวิทยานุมิ, 2551 : ออนไลน์; อ้างอิงจาก Kotler; & Armstrong, 2001) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคก็คือ ระดับของความเสี่ยงในการซื้อสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้ ความเสี่ยงคือความไม่แน่นอนจากปัจจัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้า ซึ่งมีผลทำให้การใช้ประโยชน์จากการซื้อสินค้าชิ้นนั้นไม่ได้เป็นไปตามที่ผู้บริโภคคาดหวังเอาไว้

ผู้บริโภคจะสามารถป้องกันความเสี่ยงโดยอาศัยประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสินค้าชิ้นนั้นมาทำการช่วยในการวิเคราะห์ค่าของสินค้า แต่เนื่องจากว่าในความเป็นจริงผู้บริโภคมักมีประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสินค้าน้อยมากหรืออาจไม่มีเลยก็ได้ นอกจากนี้ผู้บริโภคอาจขาดความสามารถ ที่จะตัดสินใจให้ถูกต้องเหมาะสม หรืออาจมีสถานการณ์บังคับให้ผู้บริโภคต้องตัดสินใจในทันที ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคต้องประสบกับความเสี่ยง ในการซื้อสินค้า

หากผู้บริโภคมีการรับรู้ความเสี่ยงของการบริโภคสินค้าแต่ละชนิดมากก็จะทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการบริโภคสินค้าน้อยลง แต่หากผู้บริโภคมีการรับรู้ความเสี่ยงต่ำก็จะทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการเลือกซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงของประเภทสินค้าเพื่อช่วยในการวางแผนการตลาดจะทำให้สามารถหากกลยุทธ์การตลาด ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ วิธีการขายที่มีประสิทธิภาพได้

2. ประเภทของการรับรู้ความเสี่ยง

ชิฟแมน และ คานุก (สุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม, 2551 : ออนไลน์; อ้างอิงจาก Schiffman: & Kanuk, 2004) กล่าวว่า ลูกค้าต้องตัดสินใจว่าจะเลือกซื้อสินค้าบริการอะไร และเลือกซื้อที่ไหนลูกค้ารับรู้ได้ถึงระดับความเสี่ยงในการตัดสินใจเลือกซื้อบริการต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งที่ได้รับหลังจากการตัดสินใจเลือกใช้นั้น เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนที่ลูกค้าต้องการคาดการณ์ผลให้เป็นไปตามที่ต้องการดังนั้นการรับรู้ถึงความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนที่ลูกค้าต้องเผชิญเมื่อต้องตัดสินใจเลือกใช้บริการซึ่งผลที่เกิดขึ้นหลังการตัดสินใจลูกค้าเองไม่อาจควบคุมได้ จะเห็นได้ว่าการรับรู้ถึงความเสี่ยงเกิดขึ้นจากปัจจัยสองประการ คือ ผลที่ตามมาและความไม่แน่นอน

ระดับการรับรู้ และ การยอมรับ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลต่อลูกค้าในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ไม่ว่าจะหลังจากซื้อแล้ว ความเสี่ยงนั้นจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ก็ตาม หากความเสี่ยงใดก็ตาม แม้จะมีโอกาสเป็นอันตรายร้ายแรงต่อลูกค้าได้ แต่หากลูกค้าไม่อาจรับรู้ได้ถึงความเสี่ยงเหล่านั้น ความเสี่ยงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้า ความเสี่ยงที่ลูกค้าอาจรับรู้ได้มีดังนี้

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากการบกพร่องต่อหน้าที่ (Functional risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากผู้ให้บริการไม่อาจปฏิบัติตามที่ได้ตามที่ลูกค้าคาดหวังไว้

2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดกับร่างกาย (Physical risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพของสินค้าบริการ อาจส่งผลกับตัวลูกค้าเอง หรือ อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เช่น อาหารที่บริโภคสะอาด และปลอดภัยหรือไม่ หรือ อาจอาจมีอันตรายต่อร่างกายของลูกค้าหรือไม่

3. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial risk) คือ ความเสี่ยงจากบริการที่เลือกซื้อไม่มีความคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป เช่น หากจับตัดสินใจของที่พักรถยนต์อาจต้องเสียจ่ายค่าห้องแพงกว่าการไปจองใกล้วันที่พัก เพราะลูกค้าเกรงว่าโรงแรมจะลดราคาลงหากไม่ค่อยมีคนเข้าพัก

4. ความเสี่ยงทางสังคม (Social risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเลือกใช้บริการที่ด้อยค่า จนส่งผลให้เกิดความรู้สึกอับอายต่อสังคม เช่น การเลือกผู้ให้บริการ หรือประเภทบริการซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมแล้ว

5. ความเสี่ยงทางจิตใจ (Psychological risk) ความเสี่ยงที่เกิดจากการเลือกใช้บริการที่ด้อยค่า จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าขาดความเชื่อมั่นในตัวของลูกค้าเอง

6. ความเสี่ยงด้านเวลา (Time risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการที่ลูกค้าต้องใช้เวลาในการเลือกบริการ จนกลายเป็นความรู้สึกเสียเวลา เพราะบริการที่ได้รับไม่เป็นไปตามที่คาดไว้

ผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะเป็นการสรุปรายละเอียดเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงด้านต่างๆ ของผู้บริโภคที่มีต่อตลาดนัดย่านธุรกิจที่ถูกเลือกขึ้นมาทำการศึกษาทั้งสามแห่ง ได้แก่ ตลาดนัดกระทรวงการคลัง ตลาดนัดกระทรวงศึกษาธิการ และตลาดนัดลุงเพิ่ม หลังบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านการบกพร่องต่อหน้าที่ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับร่างกาย ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงทางสังคม ความเสี่ยงด้านจิตใจ และความเสี่ยงด้านเวลา ซึ่งการรับรู้ความเสี่ยงทั้งหกด้านข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนเมืองกับบทบาทของตลาดนัดที่เพิ่มมากขึ้นในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

กรณีศึกษาตลาดนัดที่ 1 :

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากการบกพร่องต่อหน้าที่

(Functional Risk)

- ร้านอาหารบางร้านมีจำนวนโต๊ะและเก้าอี้ไม่เพียงพอ กับความต้องการของลูกค้า ส่งผลให้ต้องเกิดความไม่พอใจเมื่อต้อง ใช้เวลาในการยืนรอคิวนาน

- สภาพอากาศที่มีความแปรปรวนบ่อยในปัจจุบัน ส่งผลให้ร้านค้าบางร้านไม่สามารถจัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามที่ ลูกค้าต้องการได้ตลอดเวลา อาจส่งผลต่อความไม่พอใจของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านค้าประเภทแผงลอยที่มาเพียงสัปดาห์ละ หนึ่งวัน เนื่องจากลูกค้าบางคนอาจมาตลาดนัดแบบมีวัตถุประสงค์ เพื่อมาซื้อสินค้าบางอย่างเป็นการเฉพาะ

- ร้านค้าบางร้านไม่ให้ความเอาใจใส่ต่อลูกค้ามาก เท่าที่ควร เช่น ร้านอาหารอาจทำอาหารออกมาไม่ตรงตามที่ ลูกค้าสั่ง ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพกับลูกค้า ไม่กล่าวทักทายเมื่อลูกค้า เดินเข้าและออกจากร้าน เป็นต้น

- ร้านอาหารและร้านขายของมักจำเป็นต้องให้บริการ ลูกค้าพร้อมๆ กันเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะ ในช่วงเวลาพักเที่ยงที่ลูกค้าจะมากเป็นพิเศษ อาจส่งผลให้เกิด ความผิดพลาดในการหยิบหรือคำนวณเงินทอนให้กับลูกค้าได้

- ร้านอาหารหรือร้านค้าบางร้านไม่ได้กางผ้าใบหรือ กันสาดเพื่อกันความร้อนหรือฝนให้กับลูกค้า อาจทำให้เกิดความ ลำบากในการเลือกซื้อและส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจโดยรวม เพราะ อากาศมักจะร้อนจัดในช่วงเที่ยงพอดี

2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดกับร่างกาย (Physical Risk)

- เนื่องจากบรรยากาศของตลาดมักจะมีความร้อน ออบอ้าว จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า โดยเฉพาะกลุ่มสินค้า อาหาร ทั้งอาหารสดและอาหารสำเร็จรูปให้เปลี่ยนแปลงไปหรือ เน่าเสียได้ง่ายและอาจเป็นอันตรายต่อร่างกายของผู้บริโภคที่ซื้อ ไปรับประทาน โดยตอนที่ซื้ออาจยังมีคุณภาพที่ดีอยู่ แต่เมื่อเอา กลับไปรับประทานที่อื่น ซึ่งต้องผ่านความร้อนและการเขย่า ก็อาจ ทำให้อาหารเน่าบูดเร็วยิ่งขึ้น

- ร้านค้าแผงลอยบางร้านในตลาดนัดมักมีสิ่งหรือตาก อาหารไว้บนแผงลอย อาจเพื่อการดึงดูดความสนใจของลูกค้าหรือ ให้สินค้า เช่น อาหารสำเร็จรูปลดความร้อนลง โดยมักจะไม่มีการใช้ผ้าชีครอบหรือใช้พลาสติกใสคลุมหน้าภาชนะ อาจก่อให้เกิด การปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกตามสภาพแวดล้อม เช่น แมลงวัน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคต่างๆ เช่น อหิวาตกโรค โรคบิด โรคอาหาร เป็นพิษ นอกจากนี้ การรักษาสุขอนามัยของลูกค้าแต่ละคนเอง ก็มีความแตกต่างกัน สินค้าหลายประเภทที่ผ่านการหยิบจับ หลายๆ รอบหรือสินค้าประเภทมือสองก็อาจเป็นสื่อแพร่กระจาย เชื้อโรคบางชนิดได้

- เนื่องจากมีการเปิดถนนให้รถยนต์สามารถวิ่งผ่าน บริเวณตลาดนัดได้ อาจทำให้เกิดควันท่อไอเสียต่อรถกวนและ ส่งผลเสียต่อสุขภาพและอาจปนเปื้อนลงไปยังสินค้าอาหาร เมื่อรับประทานเข้าไปก็อาจก่อให้เกิดการสะสมภายในร่างกาย นอกจากนั้น สภาพของตลาดที่ผู้คนเดินเบียดเสียดกันในช่วง กลางวันขณะที่มีรถยนต์วิ่งผ่านไปมาก็อาจก่อให้เกิดอันตราย ประเภทรถเฉี่ยวชนได้

- ในช่วงพักกลางวันซึ่งตลาดนัดเต็มไปด้วยลูกค้าที่มา เดินซื้อของอาจเป็นช่องทางให้กลุ่มมิจฉาชีพเข้ามาฉวยชิง ริงราว หรือล้วงกระเป๋า สร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินของลูกค้าได้ง่าย

3. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk)

- สินค้าบางประเภทอาจมีคุณภาพไม่คุ้มหรือไม่ เหมาะสมกับราคาที่ลูกค้าจ่ายไป เช่น เสื้อผ้ามือสองที่อาจเสี่ยง ต่อการชำรุด ฉีกขาดหรือยังไม่ได้รีไซเคิลทำความสะอาดอย่าง เพียงพอ นำไปสู่การเกิดโรคผิวหนังหรือโรคอื่นๆ ส่วนสินค้าประเภท กระเป๋าหรือเครื่องสำอางที่เป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ที่ขายกันตามร้านค้าหรือแผงลอยก็ไม่อาจแน่ใจได้ว่า ไม่ใช่สินค้า ลอกเลียนแบบหรือปลอมแปลง ซึ่งบ่อยครั้งลูกค้าที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ มักจะโดนหลอกให้ซื้อสินค้าในราคาที่แพงกว่าความเป็นจริงมาก

- สินค้าในตลาดนัดมักมีราคาไม่แน่นอน โดยอาจขึ้น อยู่กับต้นทุนของแม่ค้า ส่งผลให้เมื่อเปรียบเทียบราคาแล้วอาจ พบว่า สินค้าชนิดเดียวกันแต่เมื่อขายต่างสถานที่ก็อาจมีราคา ไม่เท่ากัน ในกรณีนี้ หากเป็นตลาดนัดย่านกลางเมืองหรือ ย่านธุรกิจแล้ว ลูกค้าก็มักจะต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าในจำนวน ที่สูงกว่าตลาดนัดที่อยู่ชานเมืองหรือย่านพักอาศัย

4. ความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk)

- จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากตลาดนัดพบว่า สินค้าที่จำหน่ายในตลาดนัดกระทรวงการคลังเป็นสินค้าที่ค่อนข้าง มีคุณภาพดี เป็นที่ยอมรับของลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภท อาหารสด อาหารสำเร็จรูปหรืออาหารแปรรูป เช่น ขนมไทย ข้าวมันไก่ ผัก ผลไม้สด รวมถึงสินค้าประเภทเครื่องใช้ เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ของใช้ในครัวเรือน ด้วยเหตุนี้ ความเสี่ยงที่หากผู้ซื้อสินค้าไปแล้วจะเกิดความอับอายต่อสังคม หรือไม่เป็นที่ยอมรับนั้น ถือว่าแทบจะไม่ปรากฏเลย สังเกตได้จาก ทั้งพนักงาน ข้าราชการและคนทำงานในละแวกนั้นล้วนมาซื้อ สินค้าจากตลาดนัดแห่งนี้เป็นส่วนใหญ่ทั้งสิ้น

5. ความเสี่ยงทางด้านจิตใจ (Psychological Risk)

- จากการสำรวจและสอบถามผู้ซื้อสินค้าในตลาดนัดกระทรวงการคลังพบว่า ผู้ซื้อส่วนใหญ่ต่างพึงพอใจในสินค้าที่วางจำหน่ายในตลาดนัดนี้ โดยยังคงจะเลือกซื้อสินค้าและบริการจากตลาดนัดแห่งนี้ต่อไปในอนาคต เนื่องจากสินค้าและบริการมีคุณภาพเป็นที่น่าพึงพอใจ รวมถึงราคาที่ไม่สูงมากจนเกินไปและสามารถต่อรองราคาสินค้าได้

6. ความเสี่ยงด้านเวลา (Time Risk)

- ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการพบว่า ช่วงเวลาที่มีลูกค้ามาเดินตลาดนัดมากที่สุดก็คือ ช่วงเวลาพักกลางวันของสำนักงาน โดยส่วนมากลูกค้ามักเลือกซื้อสินค้าประเภทอาหารเครื่องดื่ม จากนั้นจึงจะเดินเลือกซื้อสินค้าอื่นๆ ที่ตนชื่นชอบหรือต้องการ การเดินตลาดมักใช้เวลาไม่นานมากนักในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ เนื่องจากมีการจัดระบบของสินค้าอย่างชัดเจน มีการแบ่งพื้นที่ของโซนอาหารซึ่งแยกออกจากโซนสินค้าทั่วไป ลูกค้าจึงสามารถเลือกซื้อของได้ง่ายและสะดวก จึงอาจสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านเวลานั้นมีน้อยมากเนื่องจากความสะดวกของตลาด นอกจากนี้ ลูกค้าส่วนใหญ่ต่างก็มักคำนวณเวลาในการเลือกซื้อสินค้าไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้วเนื่องจากความคุ้นชินจึงบริหารเวลาในการเลือกซื้อของได้เป็นอย่างดี

กรณีศึกษาตลาดนัดที่ 2 :

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากการบกพร่องต่อหน้าที่

(Functional Risk)

- ไม่ปรากฏความเสี่ยงในจุดนี้อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้จำหน่ายสินค้าสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านของสินค้าและบริการ โดยเฉพาะในส่วนขอสินค้าที่มีความหลากหลาย เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องสำอาง เป็นต้น รวมถึงการให้บริการจากพ่อค้าแม่ค้าเองที่พบว่า ให้การต้อนรับลูกค้าเป็นอย่างดี สามารถพูดคุยและต่อรองราคาสินค้าได้อย่างสบายใจ มีอัธยาศัยดีและมีความเป็นกันเอง ส่งผลให้บางร้านมีลูกค้าประจำและสามารถค้าขายอยู่ ณ ตลาดนัดแห่งนี้มาได้อย่างยาวนาน (อาจมีบ้างในกรณีของการให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ที่บางร้านอาจมีความไม่พึงพอใจหรือเต็มใจในการให้ข้อมูลเท่าที่ควร)

2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดกับร่างกาย (Physical Risk)

- ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับร่างกายยังไม่ปรากฏชัดเจน เนื่องจากสินค้าที่จำหน่ายเป็นสินค้าทั่วไป เช่น อาหาร จากการสอบถามลูกค้าส่วนใหญ่เลือกบริโภคอาหารจากตลาดนัดแห่งนี้ เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้สถานที่ทำงาน อาหารมีรสชาติถูกปาก ตลอดจนเป็นลูกค้าประจำของตลาดแห่งนี้มานานแล้ว อย่างไรก็ตาม ยังพบสินค้าบางประเภทที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงกับผู้บริโภค เช่น เครื่องสำอางบางชนิดที่มีราคาถูกมากจนทำให้ผู้บริโภคเกิดความสงสัยและไม่มั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สินค้าบางอย่าง

ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้เกิดอาการแพ้ผลิตภัณฑ์หรือเสียโฉมเมื่อนำไปใช้ได้ รวมถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการจับจ่ายใช้สอย เช่น ถูกรถเฉี่ยวชน เนื่องจากร้านค้าบางร้านมีการตั้งร้านที่ยื่นเกินลงจากทางเท้าของถนนผิวการจราจร อาจนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุได้

3. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk)

- ความเสี่ยงด้านการเงินของผู้บริโภคตลาดนัดแห่งนี้มองในอีกแง่มุมหนึ่งได้ว่า การที่สินค้าในตลาดนี้มีราคาไม่สูงมากนัก อาจส่งผลให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าเป็นเงินจำนวนมากโดยไม่รู้ตัว ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายเงินมากเกินความจำเป็น หรือในอีกแง่มุมหนึ่ง ในขณะที่เดินเลือกซื้อสินค้าท่ามกลางผู้คนจำนวนมากก็อาจจะมีความเสี่ยงที่จะโดนลักขโมยเงินจากกระเป๋าเงินที่แฉ่งตัวเข้ามา

4. ความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk)

- สำหรับความเสี่ยงด้านสังคมนั้น อาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับกลุ่มลูกค้า เช่น บางครั้งอาจพบว่า ลูกค้าต่อรองราคามากเกินไปหรือลูกค้าต้องการเปลี่ยนสินค้าหลังจากที่ได้ซื้อไปแล้ว แต่ทางพ่อค้าแม่ค้าไม่ยอม เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการโต้เถียง ทะเลาะเบาะแว้ง ผู้ขายอาจไม่พอใจในพฤติกรรมของลูกค้าเช่นกันจนอาจนำไปสู่การคำทอ ต่อว่าด้วยเสียงอันดังขึ้น ลูกค้าอาจเกิดความอับอายในคำต่อว่าหรือคำติฉินนินทาจากพ่อค้าแม่ค้าจนไม่กล้าหรือไม่อยากที่จะกลับมาใช้บริการที่ตลาดนัดแห่งนี้อีก

5. ความเสี่ยงทางด้านจิตใจ (Psychological Risk)

- เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกใช้สินค้าที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง เช่น เครื่องสำอาง เครื่องแต่งกายหรือเครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้าน ซึ่งบางอย่างอาจส่งผลร้ายแรงต่อร่างกาย เช่น ไม่สามารถรักษาให้หายขาดหรือกลับมาเป็นอย่างเดิมได้ เกิดรอยแผลเป็น เช่น จากการใช้เครื่องสำอาง หรือบางกรณีความรู้สึกไม่มั่นใจก็อาจเกิดการเลือกซื้อเสื้อผ้าที่มีการตัดเย็บไม่ดีไม่สวยงาม จนอาจทำให้ผู้ซื้อถูกล้อเลียนเมื่อนำไปสวมใส่นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการถูกหลอกขายสินค้าลอกเลียนแบบ ทั้งหลายจากพ่อค้าแม่ค้าที่ยืนยันตลอดว่า เป็นของแท้แน่นอน เช่น เครื่องสำอาง กระเป๋า รองเท้า ส่งให้ลูกค้าขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้ขายสินค้าและการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าด้วยตนเองในครั้งต่อไป

6. ความเสี่ยงด้านเวลา (Time Risk)

- ความเสี่ยงด้านเวลาอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น สินค้าที่ตั้งใจจะไปซื้อหมดหรือไม่ได้นำมาขายในวันนั้น ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง หรือกรณีที่ใช้บริการตลาดนัดนี้ อาจได้รับบริการที่ล่าช้า ไม่ทันใจในการหาสินค้า การคิดเงินหรือการทอนเงิน เป็นต้น ลูกค้าจึงอาจรู้สึกผิดหวังและเสียเวลาเนื่องจากมีธุระต้องไปที่อื่นต่อหรืออาจทำให้เข้างานสายเพราะไม่สามารถจัดการธุระที่อยู่ตรงหน้าได้เสียที

กรณีศึกษาตลาดนัดที่ 3 :

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากการบกพร่องต่อหน้าที่ (Functional Risk)

- ด้วยตลาดนัดแห่งนี้อาจมีพื้นที่บริการให้ลูกค้านั่งรับประทานอาหารเช้าได้ไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนและความหนาแน่นของลูกค้า จึงอาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจรวมถึงการดูแลเรื่องความสะอาดเรียบร้อยภายในพื้นที่รับประทานอาหารเช้า เช่น การเก็บจาน ชาม ภาชนะ แก้วน้ำหรือขยะ ยังไม่ทันกับความต้องการใช้บริการของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาพักกลางวัน

2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดกับร่างกาย (Physical Risk)

- ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากอาหารเนื่องจากเป็นตลาดที่มีสินค้าประเภทอาหารจำหน่ายหลากหลายประเภท โดยเฉพาะอาหารปรุงสำเร็จ ประกอบกับสภาพบรรยากาศโดยรวมของตลาดนัดที่ค่อนข้างร้อนและแออัด อาหารจึงควรได้รับการอุ่นให้ร้อนอยู่เสมอเพื่อป้องกันการบูดเสีย ด้วยเหตุนี้ หากลูกค้าไปซื้ออาหารรับประทานในช่วงบ่ายก็อาจมีความเสี่ยงต่ออาหารที่เน่าบูด เกิดอาการเจ็บป่วย เช่น ท้องเสียหรืออาหารเป็นพิษได้

3. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk)

- ความเสี่ยงด้านราคาอาจเกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าโดยไม่คุ้มค่ากับความพยายามในการต่อรองราคา เช่น การซื้อสินค้าที่ร้านตั้งราคาไว้สูงกว่าตลาดนัดแห่งอื่นๆ ลูกค้าจึงอาจเกิดความคิดว่าไม่คุ้มค่ากับการต่อรองที่ราคาเอาเสียเลย แต่สำหรับตลาดนัดสูงเพิ่มนั้น ราคาสินค้าส่วนใหญ่เป็นราคาแบบปลอดภาษีอยู่แล้ว ราคาโดยทั่วไปจึงนับว่าค่อนข้างต่ำ จึงไม่ค่อยปรากฏความเสี่ยงด้านการเงินของผู้บริโภคไปด้วย โดยราคาของสินค้าในตลาดนัดสูงเพิ่มมักจะมีราคาต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่จำหน่ายในห้างสรรพสินค้า จึงเป็นที่นิยมในกลุ่มลูกค้าที่นิยมสินค้าแฟชั่นนำเข้าจากต่างประเทศ นอกจากนั้น ด้วยราคาสินค้าที่ค่อนข้างต่ำกว่าตลาดนัดแห่งอื่นๆ ผู้ซื้อจึงรู้สึกว่า สามารถซื้อสินค้าได้อย่างคุ้มค่ากับสินค้าที่ได้รับไปอย่างแน่นอน อีกทั้งที่ตั้งของตลาดนัดแห่งนี้ก็อยู่ในย่านใจกลางเมือง เดินทางไปใช้บริการได้ค่อนข้างสะดวก

4. ความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk)

- ความเสี่ยงทางสังคมอาจเกิดจากการซื้อสินค้าและบริการที่ด้อยค่าจนเกิดความรู้สึกอับอายต่อสังคม สินค้าและบริการที่ด้อยค่า ยกตัวอย่างเช่น การขายสินค้าลอกเลียนแบบหรือสินค้าปลอมแปลง การหลอกลวงขายสินค้าที่ให้สั่งซื้อได้ทางอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อถึงเวลาจับของกลับปรากฏว่า ไม่มีสินค้านั้นๆ อยู่จริง หรือสินค้าที่โฆษณาไว้ เป็นสินค้ามีคุณภาพ แต่ที่จริงแล้วเป็นสินค้าที่มีตำหนิซึ่งลูกค้าอาจไม่ทันสังเกต โดยในส่วนของตลาดนัดสูงเพิ่มอาจกล่าวได้ว่า มีสินค้าประเภทนี้วางจำหน่ายอยู่พอสมควร สังเกตได้จากชาวต่างชาติซื้อต่างๆ เช่น ตุ๊กตาเฟอร์บี้ ซึ่งเป็นสินค้าที่ยังไม่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรม จนผู้ชายต้องถูก

ดำเนินคดีตามกฎหมาย จากเหตุการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าเกิดความรู้สึกอับอายต่อทั้งตนเองและสังคมที่ได้ซื้อสินค้าด้อยคุณภาพกลับไป หรือที่จริงก็คือ การถูกหลอกลวงขายสินค้านั่นเอง การที่พ่อค้าแม่ค้าขายสินค้าหรือให้บริการที่ด้อยคุณภาพนี้เป็นการสร้างการรับรู้เชิงลบในด้านภาพลักษณ์ให้กับตลาดนัดเป็นอย่างมาก ขณะที่ลูกค้าเองก็เกิดความรู้สึกอับอายและไม่สามารถรู้ได้อย่างทันท่วงทีว่า ตนเองกำลังถูกหลอกลวงอย่างไรก็ตาม เราอาจต้องยอมรับว่า เป็นการยากที่จะจำแนกสินค้าปลอมแปลงหรือสินค้าลอกเลียนแบบได้อย่างชัดเจน เนื่องจากสินค้าเหล่านี้ก็ได้รับการพัฒนาด้านกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และหากเรามองในอีกมุมหนึ่ง การใช้สินค้าลอกเลียนแบบก็เป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมอาจไม่ได้ให้น้ำหนักมากเท่าใดนัก (ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมที่บุคคลนั้นๆ สังกัดอยู่ด้วย) ด้วยเหตุนี้ ความเสี่ยงด้านของสังคมของตลาดนัดสูงเพิ่มจึงอาจไม่ส่งผลต่อผู้บริโภคมากเท่าใดนัก โดยในระดับของผู้ซื้อเองเมื่อได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นก็จะมีความรู้และประสบการณ์ที่จะจำแนกสิ่งของได้ระดับหนึ่ง ขณะที่ในระดับสังคมที่กว้างออกไป สินค้าลอกเลียนแบบก็เป็นที่ยอมรับกันได้ในระดับหนึ่ง

5. ความเสี่ยงทางด้านจิตใจ (Psychological Risk)

สำหรับความเสี่ยงด้านจิตใจของผู้บริโภคในฐานะลูกค้า เนื่องจากตลาดนัดสูงเพิ่มมีสินค้าให้เลือกซื้อหลากหลายประเภทและราคา ทำให้ผู้บริโภคเองก็มีทางเลือกที่จะซื้อหรือไม่ซื้อเหมือนกัน แต่ท่ามกลางสินค้าเหล่านั้นก็อาจมีทั้งสินค้าที่เป็นของแท้ รวมถึงสินค้าลอกเลียนแบบ สินค้าปลอมแปลง แม้กระทั่งสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเสี่ยงอยู่ไม่น้อยจากการซื้อสินค้าที่ลูกค้าอาจถูกหลอกลวง โดยเฉพาะลูกค้าที่ยังขาดทักษะหรือประสบการณ์ในการเลือกซื้อสินค้า ในท้ายที่สุดอาจนำไปสู่การสูญเสียความเชื่อมั่นจากการซื้อสินค้า ณ ตลาดนัดแห่งนี้ และอาจเปลี่ยนไปซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าแทนเนื่องจากมีความเชื่อถือได้มากกว่า เป็นต้น กรณีนี้อาจอธิบายให้ชัดเจนได้มากขึ้นจากการเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้บริโภคในท้องสนทนาของเว็บไซต์สนทนาแห่งหนึ่งเกี่ยวกับรองเท้า Fitflop ซึ่งเป็นรองเท้าเพื่อสุขภาพซึ่งกำลังเป็นที่นิยมดังนี้

‘ชื่อมาคู่หนึ่งเหมือนกันคะ จากหลังการบินไทย ตอนนั้นอยากได้เพราะเห็นว่ามันใส่สบาย ประกอบกับยังไม่รู้ว่ามีของปลอมด้วย คุยกับพี่ที่ทำงานว่าอยากได้ จะไปซื้อมาใส่ (ปกติพี่เค้าใช้ของแท้ตลอดนะคะ) แล้วเค้าบอกว่า มีอยู่ 2 คู่ ชื่อมาจากเพื่อนเค้า เพื่อนเค้าซื้อมาจากจีน เค้าเอามาเทียบกับของแท้แล้วเค้าก็บอกว่า เหมือนกันทุกอย่างเลยตัดสินใจซื้อกับเค้า เพราะซีเกียจไปห้าง เป็นรุ่น Electra พื้นสีขาว เกล็ดชมพูคะ อยากถามเขียนหน่อยคะว่า ของปลอมมีเปล่า ตอนแรกก็มันใจนะคะว่าของแท้ เพราะมันก็ใส่สบายดี เดินช้อปปิ้งก็ไม่เมื่อย แต่พออ่านกระทู้นี้แล้วชักไม่แน่ใจเลยคะ’

6. ความเสี่ยงด้านเวลา (Time Risk)

- เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากกลุ่มลูกค้าที่เดินทางมาตลาดนัดนี้ ซึ่งมีทั้งกลุ่มลูกค้าที่เป็นพนักงานบริษัทในบริเวณนั้น และกลุ่มลูกค้าทั่วไป ซึ่งกลุ่มลูกค้าพนักงานบริษัทนั้น ต้องการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ตนเองต้องการ หากการซื้อสินค้าและบริการไม่ได้รับความพึงพอใจ ไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการหรือไม่ได้รับความเอาใจใส่จากพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งอาจใช้คำพูดไม่ดีหรือแสดงท่าทางไม่พอใจเมื่อโดนต่อรองราคาสินค้า อาจทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกผิดหวังต่อการมาเดินตลาด จนทำให้เกิดความรู้สึกเสียเวลาอันมีค่าในช่วงเวลาพักกลางวันที่มีเวลาจำกัดอยู่แล้ว แต่ยังคงสูญเสียเวลาไปโดยไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการตามที่ตั้งใจไว้แต่ต้น ส่วนกลุ่มลูกค้าทั่วไปก็เช่นเดียวกัน แต่อาจมีความเสียเวลาเพิ่มเติมในแง่ของการเดินทางที่อาจต้องมาจากที่ไกลๆ เพื่อแสวงหาสินค้าหรือบริการที่ต้องการและคาดหวังจะได้รับสิ่งที่กลับไปจากการมาตลาดในครั้งนั้น แต่กลับไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ จึงส่งผลให้เกิดความรู้สึกเสียเวลาเช่นกัน

สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิจัยจะพบว่า ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากตลาดนัดแต่ละแห่งต่างก็มีการรับรู้ความเสี่ยงที่เกิดจากการจับจ่ายใช้สอยทั้งสิ้น หากแต่มุมมองที่แสดงออกต่อความเสี่ยงแต่ละมิติอาจแตกต่างกันออกไป กล่าวโดยสรุปแล้ว ในส่วนของผู้บริหารและผู้ประกอบการตลาดนัดจึงควรให้ความสำคัญกับการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับตลาดนัดในแต่ละมิติ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการให้บริการที่ตอบสนองได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงต่อการบกพร่องหน้าที : ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบให้ลูกค้าได้รับความสะดวกสบายในการเลือกซื้อสินค้า เช่น ปรับพื้นที่ทางเดินให้ลื่นๆเสมอ จัดระบบในการเดินของลูกค้านำไปตลอดภัยจากยวดยานพาหนะที่สัญจรไปมา เพิ่มพื้นที่หรือจุดรับประทานอาหารให้เพียงพอกับจำนวนลูกค้า จัดทำหลังคาผ้าใบบังแดดและฝน รวมถึงการจัดพนักงานดูแลด้านรักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกในการจอดรถ เป็นต้น

2. ความเสี่ยงด้านร่างกาย : ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของสินค้า โดยเฉพาะประเภทอาหาร เนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนของประเทศไทยอาจส่งผลให้อาหารที่ซื้อไปเน่าบูดได้ง่าย จึงควรดูแลให้สดใหม่และอุ่นร้อนอยู่เสมอ รวมถึงควบคุมสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ เช่น สินค้าลอกเลียนแบบหรือปลอมแปลง เนื่องจากเมื่อนำไปใช้กับร่างกาย เช่น เครื่องสำอาง อาจก่อให้เกิดอันตรายได้

3. ความเสี่ยงทางการเงิน : ควบคุมความเป็นมาตรฐานของราคาสินค้า เนื่องจากลูกค้าอาจเปรียบเทียบสินค้าประเภทเดียวกัน แต่เมื่อซื้อจากต่างสถานที่กันอาจมีราคาที่แตกต่างกันมาก นอกจากนั้น ควรกำหนดราคาให้เป็นที่น่าพอใจ สามารถต่อรองได้ระดับหนึ่ง ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของตลาดนัด

4. ความเสี่ยงทางสังคม : อาจเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างพ่อค้าแม่ค้ากับกลุ่มลูกค้า เช่น บางครั้งอาจพบว่า ลูกค้าต่อรองราคามากเกินไปหรือลูกค้าต้องง้อเปลี่ยนสินค้าหลังจากที่ได้ซื้อไปแล้ว แต่ทางพ่อค้าแม่ค้าไม่ยอม เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการโต้เถียง ทะเลาะเบาะแว้ง ผู้ขายอาจไม่พอใจในพฤติกรรมของลูกค้าเช่นกันจนอาจนำไปสู่การตำหนิ ต่อว่าด้วยเสียงอันดังขึ้น ลูกค้าอาจเกิดความอับอายในคำต่อว่าหรือคำติฉินนินทาจากพ่อค้าแม่ค้าจนไม่กล้าหรือไม่อยากที่จะกลับมาใช้บริการที่ตลาดนัดแห่งนี้อีก

5. ความเสี่ยงด้านจิตวิทยา : เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง เช่น เครื่องสำอาง เครื่องแต่งกายหรือเครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้าน ซึ่งบางอย่างอาจส่งผลร้ายแรงต่อร่างกาย เช่น ไม่สามารถรักษาให้หายขาดหรือกลับมาเป็นอย่างเดิมได้ เกิดรอยแผลเป็น เช่น จากการใช้เครื่องสำอาง หรือบางกรณีความรู้สึกไม่มั่นใจก็อาจเกิดการเลือกซื้อเสื้อผ้าที่มีการตัดเย็บไม่ดี ไม่สวยงาม จนอาจทำให้ผู้ซื้อถูกล้อเลียนเมื่อนำไปสวมใส่ นอกจากนั้นยังรวมถึงการถูกหลอกขายสินค้าลอกเลียนแบบทั้งหลายจากพ่อค้าแม่ค้าที่ยืนยันตลอดว่าเป็นของแท้แน่นอน เช่น เครื่องสำอาง กระเป๋า รองเท้า ส่งให้ลูกค้าขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้ขายสินค้าและการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าด้วยตนเองในครั้งต่อไป

6. ความเสี่ยงด้านเวลา : ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการพบว่า ช่วงเวลาที่มีลูกค้ามาเดินตลาดนัดมากที่สุดก็คือ ช่วงเวลาพักกลางวันของสำนักงาน โดยส่วนมากลูกค้ามักเลือกซื้อสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม จากนั้นจึงจะเดินเลือกซื้อสินค้าอื่นๆ ที่ตนชื่นชอบหรือต้องการ การเดินตลาดมักใช้เวลาไม่นานมากนักในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ เนื่องจากมีการจัดระบบของสินค้าอย่างชัดเจน มีการแบ่งพื้นที่ของโซนอาหารซึ่งแยกออกจากโซนสินค้าทั่วไป ลูกค้าจึงสามารถเลือกซื้อของได้ง่ายและสะดวก จึงอาจสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านเวลานั้นมีน้อยมากเนื่องจากความสะดวกของตลาด นอกจากนั้น ลูกค้าส่วนใหญ่ต่างก็มักคำนวณเวลาในการเลือกซื้อสินค้าไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้วเนื่องจากความคุ้นชินจึงบริหารเวลาในการเลือกซื้อของได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร ใจบุญ. (2549). ตลาดกับวิถีชีวิต : บทสำรวจเบื้องต้น
เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องตลาดในสังคมไทย. ใน **ตลาดในชีวิต
ชีวิตในตลาด**. (สมรักษ์ ชัยสิงห์กานนท์, บรรณาธิการ)
กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ชนิตว์สรณ์ ตรีวิทยานุกูมิ. (2551). **การรับรู้ความเสี่ยง**. สืบค้นเมื่อ
12 สิงหาคม 2556, จาก www.ismed.or.th.
- ชยาภรณ์ วิเชียร. (2543). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออาหารสด
ในซูเปอร์มาร์เก็ตของแม่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่**. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- สุวรรณฤทธิ วงศ์ขุ่ม. (2551). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว : การรับรู้
(2)**. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2556 จาก [suwannarit.
blogspot.com/2008/01/2.html](http://suwannarit.blogspot.com/2008/01/2.html).

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

**ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร
ของบุคลากรมหาวิทยาลัยรำไพพรรณี**
**Factors of Quality of Working Life that Affected the Personnel
Organizational Commitment in Rambhai Barni Rajabhat University**

ปาริชาติ หงส์เกียรติขจร, ภัทร ศรีสรवल
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บุคลากรมหาวิทยาลัยรำไพพรรณี ทั้งสายวิชาการ และสายสนับสนุน จำนวน 262 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที ค่าสถิติทดสอบเอฟ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 31 - 40 ปี มีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ สถานภาพสมรสเป็นโสด มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ระดับเงินเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท และระยะเวลาการทำงาน ในองค์กรมากกว่า 6 ปี

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์กรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายมิติของคุณภาพชีวิตใน การทำงานทั้ง 6 มิติ ได้แก่ มิติกายภาพ มิติการบริหารงาน มิติบริหารทรัพยากรมนุษย์ มิติส่วนบุคคล มิติสังคม และมิติเศรษฐกิจ พบว่า บุคลากรมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 6 มิติอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มิติส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีติกายภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในองค์กรโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงและพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กรอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความผูกพันต่อองค์กรด้านการยอมรับเป้าหมาย ขององค์กรอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรองลงมา สำหรับความผูกพันต่อองค์กรด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรมหาวิทยาลัยรำไพพรรณี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบพบว่า บุคลากรชาย และหญิงมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับ ปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ อายุ สถานภาพบุคลากร สถานภาพสมรส และระดับเงินเดือน ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กร ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($r = 0.43$)

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, บุคลากรมหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

Abstract

This research aimed to investigate of factors of quality of working life that affected the personnel organizational commitment in Rambhai Barni Rajabhat University, to compare organizational commitment among personnel factors and to study the relationship between quality of working life and organizational commitment among the person. The sample consisted of 262 full-time people working in Rambhai-Barni Rajabhat University. The instrument was a questionnaire. The statistics used were applied to analyze quantitative data were comprised of descriptive statistics; frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation, t-test, F-test and pearson product-moment correlation coefficient. The results were found as follow:

The sample was mainly single females, 31 - 40 years old. They were instructors with a master degree and their salary was 20,001 - 30,000 baht. They had worked for more than 6 years.

The quality of working life of the university personnel was at a moderate level. The aspects of the quality of working life were in 6 dimension : physical, administration, human resource administration, personnel, social and economic where as the personnel dimension was rated at a high level while the physical dimension was the last.

The relationship among the personnel in the university was at a high level. The highest aspect was willing to work for the university while being membership was the lowest.

The relationship between male and female personnel was significantly different at 0.05 level. There were no different relationship among those who were different age, working status, marital status and salary.

The relationship between quality of working life that affected the personnel organizational commitment in Rambhai Barni Rajabhat University were positively correlated or the same direction, with the significant level at 0.01. The correlation coefficient was moderate ($r = 0.43$).

Keyword : quality of working life, organizational commitment, personnel of Rambhai Barni Rajabhat University

บทนำ

การบริหารองค์กรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญแห่งความสำเร็จนั้นคือ “คน” ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดอันเนื่องด้วยผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร หากองค์กรสามารถสร้างให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กรได้ จะทำให้เกิดประโยชน์หลายอย่าง ซึ่งองค์กรหลายแห่งจึงพยายามในการคัดสรรบุคลากรที่มีศักยภาพและดึงศักยภาพของบุคลากรเหล่านั้นให้ออกมาอย่างเต็มประสิทธิภาพ และรักษามูลค่าบุคลากรเหล่านั้นไว้ให้นานที่สุด โดยพยายามยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรให้สูงขึ้น ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีนั้นส่งผลให้บุคลากรผูกพันต่อองค์กร และสามารถทุ่มเทในการทำงาน นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่องค์กรกำหนดให้ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตต่างๆ ในการทำงาน ได้ส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเจริญก้าวหน้า ได้รับการยอมรับจากสังคมและสามารถแข่งขันกับตลาดได้ ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอก โดยปัจจัยภายในคือ บุคลากรมีความพร้อม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่พร้อมกับการทำงานทุกสถานภาพ ทุกโอกาส และทุกเวลา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญ สำหรับปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขกับการทำงาน เกิดความพึงพอใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น คุณภาพชีวิตในการทำงานอิทธิพลที่มีต่อความผูกพันของบุคลากรในองค์กร ล้วนมีผลต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านพฤติกรรมการทำงานของสังคมไทย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการตัดสินใจเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนพัฒนาโครงการสร้างความผูกพันของบุคลากรให้เกิดขึ้นในองค์กร ที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสภามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ.2557 - 2561 ในด้านการบริหารจัดการโดยมีเป้าหมาย : ร้อยละของความสุขความภาคภูมิใจของบุคลากรมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาเพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานขององค์กรที่ใช้เพื่อการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ ระดับการศึกษา อายุ ระยะเวลาในการทำงาน ในองค์กร สถานภาพบุคลากร ระดับเงินเดือนสถานภาพสมรส) และปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ มิติกายภาพ (สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในองค์กร คุณภาพอุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน สถานที่ทำงาน อุปกรณ์ป้องกันภัย กรณีฉุกเฉิน) มิติการบริหารงาน (นโยบายแผนงาน โครงสร้างองค์กรการบริหาร องค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้บังคับบัญชาเชื่อมั่นในความสามารถ ผู้บังคับบัญชาให้ความใส่ใจในทุกๆ ชั่วขณะ ทำหายและการเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน การกระจายภาระงานอย่างเหมาะสม การพิจารณา ความดีความชอบตามผลงาน องค์กรยึดแนวทางการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ) มิติการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ความก้าวหน้าในอาชีพมีความชัดเจน งานที่ได้รับมอบหมาย ตรงกับความรู้ความสามารถ การพัฒนาทักษะความสามารถให้มีความพร้อมไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น มีอิสระในการตัดสินใจเพื่อความสำเร็จในงาน การได้รับการชื่นชมและผลงานอย่างเป็นธรรม) มิติส่วนบุคคล (การแบ่งเวลาในการทำงาน มีเวลาดูแลสุขภาพ การทำงานไม่เป็นอุปสรรคต่อการพักผ่อน/กิจกรรมที่ต้องการ ความรู้เบื้องต้น/เตรียมตัวกับการทำงาน) มิติสังคม (การได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน เมื่อเกิดปัญหา ความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นบุคลากรขององค์กร การมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานระหว่างการทำงาน มิติเศรษฐกิจ (เงินเดือนเพียงพอกับค่าครองชีพ เงินเดือนเพียงพอสำหรับเงินออม ค่าตอบแทนเป็นธรรมและเหมาะสมกับปริมาณงาน ค่าตอบแทนเป็นธรรมและเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น) (2) ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์กร (การยอมรับเป้าหมายขององค์กร ความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กรและความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร) ดังภาพที่ 1

2.1 แนวความคิดด้านทัศนคติ แนวความคิดนี้จะมองว่าความผูกพันต่อองค์กรเป็นความรู้สึกของบุคคล ที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ ความเชื่อมั่น และยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ความเต็มอกเต็มใจที่ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะทำงานเพื่อองค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์กรไว้

2.2 แนวคิดด้านพฤติกรรม แนวความคิดนี้มองความผูกพันต่อองค์กรในรูปแบบความสม่ำเสมอของพฤติกรรม เมื่อคนมีความผูกพันต่อองค์กรก็จะมีการแสดงรูปแบบพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องหรือความคงเส้นคงวาในการทำงาน ความต่อเนื่องในการทำงาน โดยไม่โยกย้ายเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน การที่คนพยายามรักษาสมาชิกภาพไว้โดยไม่โยกย้ายไปไหน ก็เนื่องจากเปรียบเทียบผลได้และผลเสียที่จะเกิดขึ้น หากละทิ้งสภาพของสมาชิกหรือลาออกไปอย่างถาวรแล้ว ซึ่งผลเสียนี้จะพิจารณาในลักษณะต้นทุนที่จะเกิดหรือผลประโยชน์ที่เสียไป ทฤษฎีที่เป็นแนวคิดนี้คือ ทฤษฎี Side Bet ของ Hawart S. Becker ซึ่งสรุปได้ว่าการพิจารณาความผูกพันต่อองค์กรเป็นผลมาจากการที่คนเปรียบเทียบซึ่งน้ำหนักว่าถ้าหากเขาลาออกจากองค์กรไปเขาจะสูญเสียอะไรบ้าง

2.3 แนวความคิดทางด้านที่เกี่ยวกับความถูกต้องหรือบรรทัดฐานของสังคม แนวความคิดนี้มองความผูกพันต่อองค์กรว่าเป็นความจงรักภักดี และเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์กร ซึ่งเป็นผลมาจากบรรทัดฐานขององค์กรและสังคม บุคคลรู้สึกว่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรก็ต้องมีความผูกพันต่อองค์กร เพราะนั่นคือความถูกต้องและความเหมาะสมที่จะทำความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นหน้าที่หรือพันธะผูกพันที่สมาชิกจะต้องมีต่อคอบปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร Sheldon (1971 : 143) ได้กล่าวถึงความผูกพันต่อองค์กรไว้ว่าทัศนคติ หรือความรู้สึกที่สมาชิกมีต่อองค์กร ซึ่งเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของบุคคลกับองค์กร และ Steers (1977 : 46) ได้กล่าวถึงความผูกพันต่อองค์กรไว้ว่า ความรู้สึกของพนักงานที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กรมีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกองค์กรคนอื่น และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังและกำลังใจเพื่อปฏิบัติงานขององค์กร Steers and Porter (1983 : 442) ได้กล่าวถึงความผูกพันต่อองค์กรว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวความคิด คือ

1. ความผูกพันทางทัศนคติ เป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรโดยที่บุคคลจะนำตนเองไป เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและผูกพันต่อองค์กรในฐานะเป็นสมาชิกขององค์กรเพื่อไปสูเป้าหมายขององค์กร

2. ความผูกพันทางพฤติกรรม เป็นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นพฤติกรรมบังจยความสนใจ ที่บุคคลได้รับจากองค์กร เช่น การได้รับความนับถือเป็นผู้อาวุโสการได้รับค่าตอบแทนสูงจึงมีความผูกพันต่อองค์กร โดยไม่ต้องการเสียผลประโยชน์ที่ได้รับจากองค์กรถ้าละทิ้งไปทำงานที่อื่นก็ไม่คุ้มค่าที่จะจากองค์กรไป

ดังนั้น ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมเป็นหนึ่งเดียวกันของบุคลากรที่มีต่อองค์กรเป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เห็นแน่นอนของสมาชิกในองค์กร รวมถึงการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมในทิศทางที่องค์กรกำหนดเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวกัน ตลอดจนเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกาย แรงใจ ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ซึ่งทั้งหมดสามารถแสดงออกใน 3 ลักษณะ คือการยอมรับเป้าหมายขององค์กร ความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร และความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สุรางค์ทิพย์ ทะวิไชย (2549) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานศึกษาเฉพาะพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง บังจยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส อายุงาน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรไม่ต่างกัน ส่วนคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และตัวแปรคุณภาพชีวิต ในการทำงานโดยรวม มีอำนาจพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานร้อยละ 41 อิตาวัลย์ ปลื้มคิด (2551) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานและบังจยบรรยากาศองค์กรในภาพรวมของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อยู่ในระดับปานกลาง ในการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บังจยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับเงินเดือน และหน่วยงานที่สังกัด มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน แต่เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน สำหรับบังจยบรรยากาศองค์กรได้แก่ โครงสร้างองค์กร แบบการเป็นผู้นำ เป้าหมายองค์กร และการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นดังกล่าว จึงอาจสรุปประเด็นได้ว่า บุคลากรที่มีบังจยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ในด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กรด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กรและด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งเป็นสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 จำนวนประมาณทั้งสิ้น 758 คน การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) สูตรของ Yamane (Yamane, 1973 : 727) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 มีความเชื่อมั่น 95% จำนวน 262 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับกรวิจัยไปทดสอบ ความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษา ลักษณะของข้อความที่ใช้มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยนำแบบสอบถามไปให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขเรื่องการใช้ภาษา ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามองค์ประกอบรายด้านและทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำการติดต่อหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยทำหนังสือชี้แจง ขอความร่วมมือพร้อมแบบแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน จำนวน 262 ชุด โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงาน และส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามความผูกพันต่อองค์กร สำหรับข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบ โดยกำหนดค่า ของคะแนนแต่ละข้อ ด้วยการให้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตรวัดของ Likert ซึ่งแบ่งข้อความแต่ละข้อ เป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีช่วงคะแนน ตั้งแต่ 1 ถึง 5 และแปลความหมายจากช่วงคะแนน ดังนี้ (เศรษฐศาสตร์-ไชยแสง, 2553)

คะแนน 1.00 - 2.33 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน/มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับต่ำ

คะแนน 2.34 - 3.67 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน/มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลาง

คะแนน 3.68 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน /มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง

4.3 การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) โดยที่ r มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 จะใช้การแปลความหมายจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คราเมอร์ส วิ ดังนี้

ระดับความสัมพันธ์	หมายถึง
0	ตัวแปร 2 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์กัน
0.01 - 0.25	ตัวแปร 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันน้อย
0.26 - 0.55	ตัวแปร 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.56 - 0.75	ตัวแปร 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันสูง
0.76 - 0.99	ตัวแปร 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ระดับความสัมพันธ์ = 1	หมายถึง ตัวแปร 2 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันสมบูรณ์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ทำการรหัสข้อมูลของแบบสอบถามแล้วประมวลผลตามระเบียบวิธีการสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

5.2 ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) แปลความหมายของข้อมูลตามเกณฑ์การให้คะแนน และคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติทดสอบ ที (t-test) และค่าสถิติทดสอบ เอฟ (F-test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance)

5.5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิต ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation : r)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงร้อยละ 66.5 มีอายุ 31 - 40 ร้อยละ 57.2 เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ ร้อยละ 41.1 มีสถานภาพสมรสเป็นคนโสด ร้อยละ 56.9 มีระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 51.3 มีระยะเวลาทำงานในองค์กรมากกว่า 6 ปี ร้อยละ 51.3 และมีระดับเงินเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 65.6

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร โดยรวม	3.43	0.42	ปานกลาง
มีดีกายภาพ	3.34	0.54	ปานกลาง
มีดีการบริหารงาน	3.37	0.64	ปานกลาง
มีดีบริหารทรัพยากรมนุษย์	3.43	0.57	ปานกลาง
มีดีส่วนบุคคล	3.56	0.47	ปานกลาง
มีดีสังคม	3.47	0.49	ปานกลาง
มีดีทางเศรษฐกิจ	3.38	0.58	ปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพชีวิตในการทำงานกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์กร จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์กรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 คะแนน และ เมื่อพิจารณารายมิติ ได้แก่ มีดีกายภาพ มีดีการบริหารงาน มีดีบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีดีส่วนบุคคล มีดีสังคม และมีดีทางเศรษฐกิจ พบว่า บุคลากรในองค์กรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานทุกมิติ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34, 3.37, 3.43, 3.56, 3.47 และ 3.38 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความผูกพันต่อองค์กร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความผูกพันต่อองค์กร โดยรวม	3.75	0.43	สูง
ด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กร	3.78	0.48	สูง
ด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร	4.07	0.55	สูง
ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร	3.41	0.52	ปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์กร จากตารางที่ 2 พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเต็มใจในการทุ่มเท ความสามารถเพื่อองค์กร และด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กร พบว่าอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 3.75 และ 4.07 ตามลำดับ) สำหรับด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร พบว่า มีคะแนนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.41)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความผูกพันต่อองค์กร			
	ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม	การยอมรับเป้าหมายขององค์กร	ความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร	ความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร
เพศ (ค่า t)	1.99	0.41	2.00	2.41
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.05)	(0.68)	(0.05)	(0.02)
อายุ (ค่า F)	0.26	1.30	0.72	1.32
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.90)	(0.27)	(0.58)	(0.26)
สถานภาพบุคลากร (ค่า F)	0.92	0.94	1.59	0.30
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.47)	(0.45)	(0.16)	(0.91)
สถานภาพสมรส (ค่า F)	1.44	0.82	2.30	1.09
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.24)	(0.44)	(0.10)	(0.34)
ระดับการศึกษา (ค่า F)	2.33	1.77	1.24	2.40
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.07)	(0.15)	(0.30)	(0.07)
ระยะเวลาในการทำงานในองค์กร(ค่า F)	1.72	0.72	3.25	0.32
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.18)	(0.49)	(0.04)	(0.73)
ระดับเงินเดือน (ค่า F)	0.17	0.53	0.37	0.53
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	(0.95)	(0.71)	(0.83)	(0.71)

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม และรายด้านของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์กร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรชายและหญิงในองค์กร โดยรวม พบว่ามีความผูกพัน ต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้านได้แก่ ด้านความเต็มใจ ในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร และในด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร พบว่ามีความผูกพัน ต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรจำแนกตามอายุ สถานภาพบุคลากร

สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน โดยรวม และรายด้าน พบว่ามีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกรณีการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร จำแนกตามระยะเวลาในการทำงานในองค์กร โดยรวม พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณา รายด้านระยะเวลาในการทำงานในองค์กร พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กร ด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในกลุ่มบุคลากรที่ทำงานในองค์กรน้อยกว่า 3 ปี และบุคลากรที่ทำงานในองค์กรมากกว่า 6 ปี

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวม และจำแนกเป็นรายมิติ

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	ความผูกพันต่อองค์กร			
	ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม	การยอมรับเป้าหมายขององค์กร	ความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร	ความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร
โดยรวม(ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig))	0.43(0.00**)			
มิติกายภาพ	0.30	0.29	0.20	0.26
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
มิติการบริหารงาน	0.28	0.34	0.21	0.16
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
มิติบริหารทรัพยากรมนุษย์	0.39	0.44	0.29	0.26
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
มิติส่วนบุคคล	0.33	0.31	0.32	0.19
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
มิติสังคม	0.32	0.36	0.27	0.19
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**
มิติเศรษฐกิจ	0.34	0.34	0.22	0.29
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig)	0.00**	0.00**	0.00**	0.00**

หมายเหตุ:**ระดับนัยสำคัญ 0.01

5. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กร จากตารางที่ 4 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก หรือในทิศทางเดียวกันกับความผูกพัน ต่อองค์กรของบุคลากรโดยรวม ($r = 0.43$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สำหรับการทดสอบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในทุกมิติ ได้แก่ มิติกายภาพ มิติการบริหารงาน มิติบริหารทรัพยากรมนุษย์ มิติส่วนบุคคล มิติสังคม และมิติเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับ ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ ด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กรด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร และด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมี อายุ 31 - 40 ปี มีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ มีสถานภาพเป็นโสด มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและระยะการทำงานใน

องค์กรมากกว่า 6 ปี การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากองค์กร เป็นสถาบันการศึกษาที่ต้องใช้บุคลากรด้านงานสนับสนุนจำนวนมาก โดยผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เช่น งานทะเบียน งานประชาสัมพันธ์ งานการเงิน และงานบัญชี เป็นต้น การที่บุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่ต้องการความมั่นคงในการทำงาน สถานภาพสมรสของบุคลากรส่วนใหญ่เป็นโสด เพราะเป็นวัยที่ต้องการแสดงความสามารถในการทำงานเป็นช่วงอายุที่ต้องการสร้างความมั่นคงในอาชีพและสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ไม่พร้อมในการมีชีวิตคู่และการมีครอบครัว อายุการทำงานในองค์กรของบุคลากรส่วนใหญ่มากกว่า 6 ปี เนื่องจากเป็นองค์กรทางการศึกษาเปิดให้มีการเรียนการสอนไม่เกิน 40 ปี และบุคลากร ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาโท จึงส่งผลให้ระดับเงินเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท เพราะเป็นฐานเงินเดือนตามวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท โดยที่องค์กรจ่ายเงินเดือนให้บุคลากรกลุ่มนี้จำนวนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ

2. จากปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ มิติกายภาพ (สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในองค์กร คุณภาพอุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน สถานที่ทำงาน อุปกรณ์ป้องกันภัย กรณีฉุกเฉิน) มิติการบริหารงาน (นโยบายแผนงาน โครงสร้างองค์กรการบริหาร องค์กรสู่ความสำเร็จ ผู้บังคับบัญชาเชื่อมั่นในความสามารถ ผู้บังคับบัญชา ให้ความใส่ใจในทุกข์สุข งานท้าทายและการเรียนรู้ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน การกระจายภาระงานอย่างเหมาะสม การพิจารณาความดีความชอบตามผลงาน องค์กรยึดแนวทางการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ) มิติ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ความก้าวหน้าในอาชีพมีความชัดเจน งานที่ได้รับมอบหมายตรงกับความรู้ความสามารถ การพัฒนาทักษะความสามารถให้มีความพร้อมไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น มีอิสระในการตัดสินใจเพื่อความสำเร็จในงานการได้รับการชื่นชมและผลงานอย่างเป็นธรรม) มิติส่วนบุคคล (การแบ่งเวลาในการทำงาน มีเวลาดูแลสุขภาพ การทำงานไม่เป็นอุปสรรคต่อการพักผ่อน/กิจกรรมที่ต้องการความรู้เบื้องต้น/ เครียดกับการทำงาน) มิติสังคม (การได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน เมื่อเกิดปัญหา ความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นบุคลากรขององค์กร การมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานระหว่างการทำงาน มิติเศรษฐกิจ (เงินเดือนเพียงพอกับค่าครองชีพ เงินเดือนเพียงพอสำหรับเงินออม ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับปริมาณงาน ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น) ซึ่งปัจจัยคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากมิติของคุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 6 มิติ ได้แก่ มิติกายภาพ มิติการบริหารงาน มิติบริหารทรัพยากรมนุษย์ มิติส่วนบุคคล มิติสังคม และมิติเศรษฐกิจพบว่าบุคลากรมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ทั้ง 6 มิติ อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ มิติส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและมิติกายภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. กลุ่มตัวอย่างบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กร และด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร พบว่า บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและเป็นอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะทุ่มเทถ่ายทอดให้กับผู้อื่นอย่างเต็มที่ และสร้างสรรค์ผลงานให้กับองค์กรได้ รวมทั้งองค์กรได้เปิดทำการเรียนการสอนเป็นเวลานาน ส่งผลต่อการรับรู้ของบุคลากรในด้านภาพลักษณ์ขององค์กร แต่สำหรับความผูกพันต่อองค์กรด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากการเรียนและประสบการณ์ยังไม่เต็มที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ หรือองค์กรอาจยังสร้างความมั่นใจในความมั่นคง

ให้กับบุคลากรไม่มากพอ จึงส่งผลให้ความต้องการเป็นสมาชิกในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง

4. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบ พบว่า บุคลากรชายและหญิง มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ อายุ สถานภาพบุคลากร สถานภาพสมรส และระดับเงินเดือน ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัยทิพย์ จันทน์เทศ, ดวงตา สราญรมย์, วรณี เขาวนัสขุม (2557) ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัททอผ้า (ประเทศไทย) จำกัด พบว่าพนักงานที่มีอายุแตกต่างกัน ระดับเงินเดือนแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรากร รอดทอง (2557) ได้ศึกษา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ คณะผู้บริหารกับความผูกพันองค์กรของพนักงานบริษัทขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด พบว่า พนักงาน ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่าง สอดคล้องกับ สุรางค์ทิพย์ ทะวีไชย (2549) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กรณีพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่าไม่มีความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่มีระดับเงินเดือน แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรา หิรัญรัตนพงศ์ (2542) ได้ศึกษาในเรื่องการรับรู้คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท โดกิน อินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่าพนักงาน ที่สมรสแล้วมีความผูกพันต่อองค์กรสูงกว่าพนักงานที่เป็นโสดและหย่าร้างกัน สำหรับพนักงานที่มีอายุแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน โดยพนักงานที่มีอายุมากจะมีความผูกพันต่อองค์กรสูงกว่าพนักงานที่มีอายุน้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐศาสตร์ ไชยแสง (2553) ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยราชพฤกษ์ พบว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน

สำหรับการทดสอบค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กร โดยรวม ของบุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงานในองค์กรแตกต่างกัน พบว่ามีความผูกพันต่อองค์กรไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านความเต็มใจ ในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่บุคลากรที่ทำงานในองค์กรน้อยกว่า 3 ปี และบุคลากรที่ทำงานในองค์กรมากกว่า 6 ปีมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และบุคลากรที่ทำงานในองค์กรน้อยกว่า 3 ปี มีค่าเฉลี่ยของความผูกพันต่อองค์กร สูงกว่าบุคลากร

ที่ทำงานในองค์กรมากกว่า 6 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐศาสตร์ โขยแสง (2553) ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร วิทยาลัย ราชพฤกษ์ พบว่าบุคลากรที่มีระยะเวลาทำงานในองค์กรแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก หรือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.43$) สำหรับการทดสอบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในทุกมิติ ได้แก่ มิติกายภาพ มิติการบริหารงาน มิติบริหารทรัพยากรมนุษย์มิติส่วนบุคคล มิติสังคมและมิติเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ ด้านการยอมรับเป้าหมายขององค์กร ด้านความเต็มใจในการทุ่มเทความสามารถเพื่อองค์กร และด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ชำเรือง (2555) ได้ศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 9 ปัจจัย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน เจตคติต่อองค์กร การพัฒนาความก้าวหน้า ในสายงานอาชีพ การบริหารค่าตอบแทน การจัดสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูล นโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ บรรยากาศขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร และภาวะผู้นำของผู้บริหารสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐศาสตร์ โขยแสง (2553) ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์โดยรวม พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสถานภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในงาน ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นและด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรางค์ทิพย์ ทะวีไชย (2549) ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเอกชน

แห่งหนึ่งพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสถานภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านสิทธิของพนักงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับองค์กร ด้านการใช้ความสามารถ เพื่อองค์กร และด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผลที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ (1) ควรมีการปรับปรุงมาตรการและวิธีการให้ดีกว่าเดิมในด้านสถานภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (2) ในเรื่องความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานองค์กร โดยหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารองค์กรหรือหัวหน้าหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร โดยให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถและประเมินผลการทำงานจากผลงานด้วยความเที่ยงธรรมและมีมาตรฐานเดียวกัน (3) การบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลด้วยการสร้างแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน เป็นหนึ่งเดียวเป็นทีมเดียวกัน เพื่อลดการแบ่งพรรคแบ่งพวกสร้างรูปแบบ การทำงานที่บุคลากรรู้สึกได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสายอาจารย์หรือสายสนับสนุน (4) ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถของตนเองในหน่วยงานต่างๆ ขององค์กร ควรให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสได้รับการพัฒนา การเพิ่มพูนความรู้ โดยอุดหนุนเงินในการศึกษา ดูงาน ฝึกอบรม หรือแม้แตการเสนอให้ทุนศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ในเงื่อนไขที่ไม่ยุ่งยากและบีบรัดจนเกินไป (5) องค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจถึงสิทธิบุคคลโดยเน้นเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าฝ่าฝืนอาจถูกลงโทษ หรือหากปฏิบัติตามระเบียบจะได้ประโยชน์อย่างไร โดยอาจจัดทำในรูปแบบลจจริยธรรมขององค์กร (6) ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ควรมีการปรับค่าตอบแทนและฐานเงินเดือนอย่างเหมาะสม ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตบุคลากรในระดับปฏิบัติทั้งสายอาจารย์และสายสนับสนุน ให้ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. จากผลการวิจัย พบว่าความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับสูง นอกจากความผูกพันต่อองค์กร ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรนั้น ในประเด็นบุคลากรจะมีความเต็มใจที่จะใช้ความรู้ความสามารถทำเพื่อองค์กร และการยอมรับเป้าหมายขององค์กร อยู่ในระดับสูง แต่ความต้องการเป็นสมาชิกอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นองค์กรจึงต้องปรับปรุงพัฒนา ทั้งภาพลักษณ์ และการบริหารจัดการในด้านต่างๆ โดยมุ่งเน้นที่ความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคลากร และกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กรไว้ อย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ และทราบว่าจะควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งส่งผลให้บุคลากรเกิดความมั่นใจต่อความต้องการเป็นสมาชิกในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกันทั้งบุคลากรและองค์กร สำหรับคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งผลวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทั้งสองตัวแปร ที่มีผลซึ่งกันและกันหรือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นองค์กรจึงควรสนับสนุนให้เกิดขึ้นทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน โดยมุ่งปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ที่มีระดับปานกลางให้อยู่ในระดับสูงขึ้น เพื่อให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น ซึ่งผลของความผูกพันต่อองค์กรที่สูงขึ้นจะนำไปสู่ประสิทธิภาพสูงสุดขององค์กร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ได้แก่ เจตคติ บรรยากาศองค์กร พฤติกรรมการทำงาน ภาวะผู้นำขององค์กร ความเชื่ออำนาจในตนเอง การบริหารความขัดแย้ง เป็นต้น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรที่มีตำแหน่งการทำงานที่แตกต่างจากกลุ่มประชากร ที่ทำการศึกษา เช่น ระดับผู้บริหาร เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบว่าสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานในสถานประกอบการศึกษาในประเภทและระดับต่างๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบว่าสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไรระหว่างสถานประกอบการศึกษา
4. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรและปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงาน จะได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ วางแนวทางปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรที่ดี ที่จะพัฒนาการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). **โครงการศึกษาปัจจัยความผูกพันในการทำงาน.**
- จิรากร รอดทอง. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคณะผู้บริหารกับความผูกพันองค์กรของพนักงาน บริษัทขนส่งน้ำมันทางท่อ จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. อีตาวัลย์ ป้อมคิด. (2551). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- นภารัตน์ ด้านกลาง. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.**
- ปาริชาติ ข้าเรือง. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุษฎีนิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ วิทยาลัยสยามราชพฤกษ์.**
- ภัทรา นีร์ฤตุนพงศ์. (2542). **คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัทไคกัน อินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- มาลัยทิพย์ จันทร์เทศ ดวงตา สราญรมย์ วรุณี เขาวนัสสุน. (2557). **คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทหอดัมแพค (ประเทศไทย) จำกัด. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.**
- เศรษฐศาสตร์ ไชยแสง. (2553). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.**
- สันติ บางอ้อ. (2540). **การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน. Productivity World, 2 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2540) : 35 - 39.**
- สุรางค์ทิพย์ ทะวีไชย. (2549). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- อนันตชัย คงจันทร์. (2529). **ความผูกพันต่อองค์กร. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 11 (กันยายน 2529) : 35 - 39.**

- Bluestone, I. (1997). **Organization Citizenship Behavior Among Hospital Employee : A Multidimensional Analysis Involving Job Satisfaction and Organizational Commitment.** Hospital & Health Services Administration. 42 (Summer 1997) : 221 - 262.
- Sheldon, M. (1971). An Empirical Analysis of Organizational Identification. **Academy of Management Journal.** 14 (March 1971) : 149 - 226.
- Steers, R.M. (1977). **Organizational Effectiveness : A Behavioral View.** Satana, Monica, California : Goodyear Publishing Company.
- Steers, R.M. and L.W. Porter. (1983). **Motivation and Work Behavior.** (3rd ed.). New York : McGraw-Hill Inc .
- Walton, R.E. (1973). **Quality of Working Life : What is It?** Sloan Management Review. 15 (Fall 1973) : 11 - 12.
- Yarnane. (1973). **Statistics : Introductory analysis.** (3rd ed.). New York : Harper & Row.

**ประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 :
กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี**
**Law Enforcement Effectiveness of Tambon
Communitie Organization Assembly ACT. 2551 B.E. :
a Case Study of Chanthaburi Province**

อุลิส ดิษฐปราณีต¹, ชวัลุศิริ เจริญทรัพย์²

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 ของจังหวัดจันทบุรี วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงสำรวจนั้น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งหมดในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 61 แห่ง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและตัวแทนส่วนภูมิภาค

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของความสำเร็จในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาประสิทธิผล โดยจำแนกตามรายตำบลพบว่า ทุกตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับภาพรวมตามลำดับ คือ ด้านบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้านการประชุมและประสานงาน และด้านการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาธิปไตย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลนั้นจะมีผลมากตามลำดับคือ ปัจจัยด้านเนื้อหาของกฎหมาย ปัจจัยด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร ปัจจัยด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร ปัจจัยด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล และปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหาร

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การบังคับใช้กฎหมาย, สภาองค์กรชุมชนตำบล

Abstract

The objectives of this research were to study degrees and factors affecting law enforcement progress effectiveness of Community Organization Assembly Act 2551 B.E. The research used mixed method research between the survey research and the qualitative research. In case of the survey research, the population were 61 Tambon community organization assemblies in Chanthaburi province. The research instrument was a questionnaire. The qualitative research focused on the in-depth interview through key informants namely, community members of the tambon community assemblies, the members of the assemblies, village headmen, and samples of regional government.

The research found that the degree of the progress effectiveness was fairly moderate both overall and aspect levels. The effectiveness in aspect levels were respectively role in social and economic development, meeting and coordination and role as democratic pressure group. The factors affecting the effectiveness were respectively high as follows : contents of the act, the deliberative meeting organizations, the assembly organizations, cooperation with other organizations, and readiness of management resources.

Keywords : effectiveness, law enforcement, Tambon Community Organization Assembly,

บทนำ

สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีของภาคประชาสังคมท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 โดยสภาองค์กรชุมชนนี้มีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการตนเอง การพัฒนาประเทศ การสร้างประชาธิปไตยในชุมชนและการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลชุมชน ประโยชน์ของสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยภาพรวมมีความสำคัญดังนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2551)

1. ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเวทีกลางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มกิจกรรมต่างๆ คนที่มีความตั้งใจทำสิ่งดีๆ เพื่อชุมชน หรือคนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยน สร้างสรรค์สิ่งดีๆ เพื่อชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน

2. ทำให้เกิดความร่วมมือและลดปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่ายในชุมชนเพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือของทุกฝ่ายร่วมกันภายใต้วิถีชุมชน

3. ทำให้ชุมชนเกิดการจัดการตนเอง สร้างความรู้เกี่ยวกับการจัดการตนเองที่เกิดจากการปฏิบัติจริงและเกิดการขยายผลออกไปสู่วงกว้างอย่างเป็นกระบวนการ นั้นหมายถึง รูปแบบ ทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะเปลี่ยนจากการรอคอยให้คนอื่นทำให้ มาเป็นคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นคนคิดริเริ่ม และดำเนินการกันเองเป็นหลัก เป็นรูปแบบการพัฒนาที่ยึดเอาชุมชนเป็นแกนกลาง ชุมชนชาวบ้านมีบทบาทสำคัญมากกว่าบุคคลภายนอก

4. ทำให้เกิดประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง เพราะสภาองค์กรชุมชนมีกระบวนการประชาธิปไตยทางตรงที่ทำให้กลุ่มคนต่างๆ เข้ามาร่วมกันทำงาน

ทั้งนี้สภาองค์กรชุมชนตำบลนั้น มีจุดเด่นในทางยุทธศาสตร์คือเป็นกลไกภาคประชาสังคมหรือภาคพลเมืองของชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับการรับรองทางกฎหมายจากพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ดังนั้นในสถานการณ์ที่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นในปัจจุบัน จึงเป็นโอกาสที่เปิดให้สภาองค์กรชุมชนมีฐานะเป็นกลไกภาคประชาสังคมที่ช่วยในการขับเคลื่อนนโยบายกระจายอำนาจจากล่างขึ้นบน (bottom-up approach) ซึ่งจะเป็นการทำงานเสริมควบคู่ไปกับกระบวนการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นโดยกลไกภาคราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 พบว่า สภาองค์กรชุมชนได้รับการจัดตั้งให้เป็นกลไกสำคัญที่จะเชื่อมวิถีประชาธิปไตยทางตรงในรูปแบบการปรึกษาหารือของชุมชนเข้ากับกระบวนการประชาธิปไตยตัวแทน โดยอาศัยการทำงานขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะตั้งแต่ระดับตำบล จังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิรูปประเทศต่อไปในอนาคต (ชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์, 2553)

ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 มาเป็นเวลาถึง 6 ปี ปรากฏว่ายังไม่มีการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ซึ่งในจังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีเรื่องของสภาชุมชนตำบลที่เกิดจากสถานการณ์การต่อต้านนิคมเหล็กที่ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ โดยปัจจุบันมีการขยายตัวของสภาองค์กรชุมชนตำบลกว่า 68 แห่ง และการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลในฐานะที่เป็นกลไกใหม่ที่ผ่านมากแล้วได้ว่าสามารถเป็นกลไกที่เป็นเวทีให้ประชาชนในพื้นที่ได้ขับเคลื่อนงานสู่การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยตนเอง และเป็นกระบวนการจัดขบวนองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สามารถประสานงานกับภาคพัฒนาในแนวราบและแนวตั้ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำโครงการวิจัยประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 : กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาว่าการจัดการตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบลมีประสิทธิผลของความก้าวหน้าในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 หรือไม่ และมีปัจจัยใดที่จะมีผลต่อการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของความก้าวหน้าในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 ของจังหวัดจันทบุรี

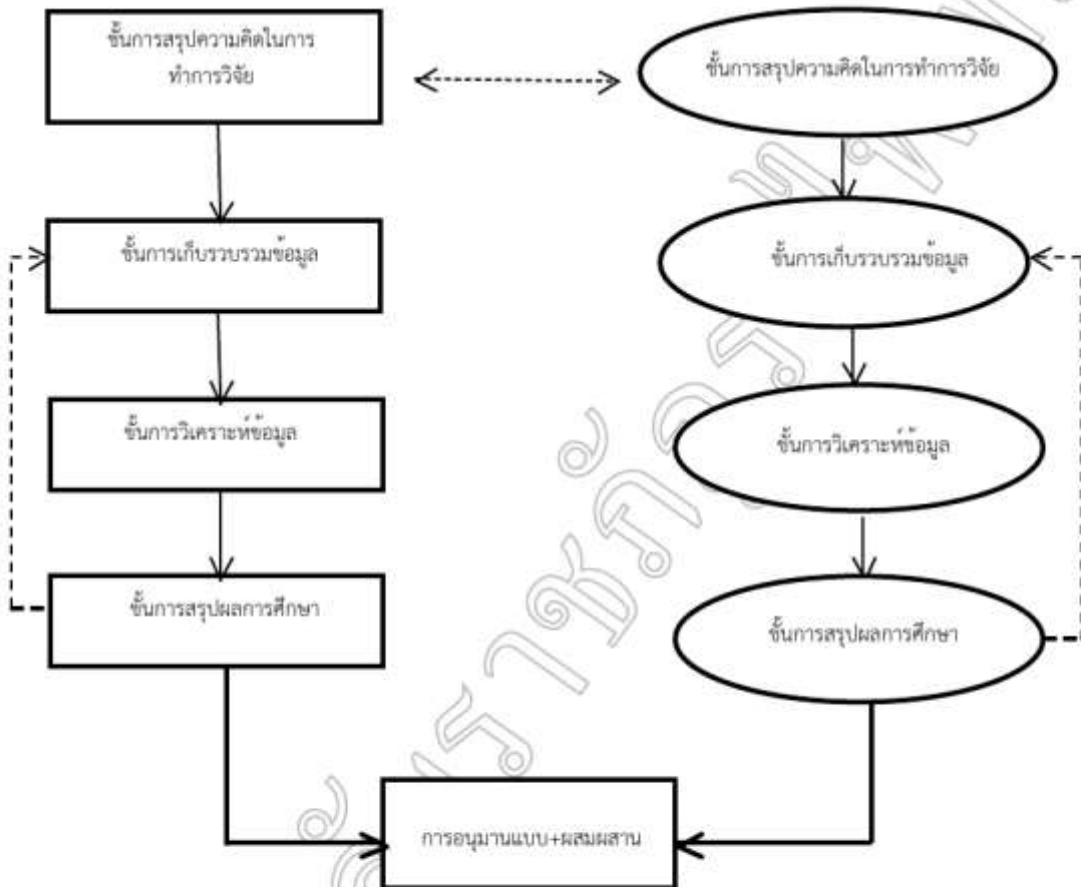
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 ของจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในที่นี้จะใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะใช้กลยุทธ์การออกแบบวิจัยการผสมผสานเชิงคู่ขนาน (Parallel Mixed Designs) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของความก้าวหน้าในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 (Teddie and Tashakkori, 1998 : 49)

การออกแบบวิจัยในลักษณะนี้เป็นการผสมผสานที่เกิดขึ้นในแบบคู่ขนานกันไประหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัยเดียวกัน ดังจะเห็นได้จาก ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการออกแบบวิจัยผสมผสานเชิงคู่ขนาน
ที่มา : ปรับปรุงจาก Teddie and Tashakkori, 2009: 132

จากภาพที่ 1 ซึ่งใช้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปวงรีเป็นตัวแทนของการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพตามที่เห็นควร พบว่าในการวิจัยผสมผสานแบบคู่ขนานหรือแบบอื่นๆ อีก 4 แบบ ที่จะกล่าวต่อไปนั้นจะมีขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญร่วมกัน ดังนี้ คือ (Teddie and Tashakkori, 2009 : 145,338)

- ขั้นการสรุปความคิดในการทำการวิจัย (Conceptualization Stage)
- ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Stage)
- ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล (Analytical Stage)
- ขั้นการอนุมานสรุปผลวิจัย (Inferential Stage)
- ขั้นการอนุมานเชิงผสมผสาน (Meta Inference)

การออกแบบวิจัยผสมผสานแบบคู่ขนาน เราสามารถสรุปเป็นภาพแบบง่ายๆ ได้ตามดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการออกแบบวิจัยผสมผสานเชิงคู่ขนานอย่างง่าย
ที่มา : Teddie and Tashakkori, 1998: 49

การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีอยู่จำนวน 61 แห่งทั้งหมดในจังหวัดจันทบุรี แต่ในการดำเนินการวิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ 52 แห่ง

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 : กรมศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานขององค์กรลักษณะแบบปลายเปิด (Open-end) ได้แก่ ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสมาชิกจากผู้แทนชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนองค์กรที่เป็นสมาชิกสภา จำนวนงบประมาณขององค์กร เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close - end) และเลือกตอบ (Check - list) เกี่ยวกับประสิทธิผล การบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยใช้คำถามปลายปิดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชุมและประสานงาน ด้านบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และด้านการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาชนโดย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close - end) และเลือกตอบ (Check - list) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผล ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยใช้คำถามปลายปิดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของกฎหมาย ด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหาร ด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร ด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กรและด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ได้แก่ คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.79 หมายถึง เป็นระดับไม่เห็นด้วย คะแนนระหว่าง 1.80 - 2.59 หมายถึง เป็นระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย คะแนนระหว่าง 2.60 - 3.39 หมายถึง เป็นระดับไม่แน่ใจ คะแนนระหว่าง 3.40 - 4.19 หมายถึง เป็นระดับค่อนข้างเห็นด้วย คะแนนระหว่าง 4.20 - 5.00 หมายถึง เป็นระดับเห็นด้วยมาก (ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2555)

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ (ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2555)

1) การวิจัยเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมจากประธานเลขานุการ และกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 61 แห่งในจังหวัดจันทบุรี จากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดและปลายปิดเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 : กรมศึกษา จังหวัดจันทบุรี

ข. เอกสารขั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ คือ ข้อมูลรายชื่อประธานเลขานุการ และกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี และ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบล โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ เอกสารทางราชการ หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) ผู้ให้สัมภาษณ์หลัก ได้แก่ กรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนส่วนภูมิภาค เช่น ปลัดอำเภอ

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่ จังหวัดจันทบุรี การวิจัยมีผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวปรากฏในตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามกิจกรรมรายด้าน (N = 61)

กิจกรรม	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านการประชุมและประสานงาน	3.12	0.84	ปานกลาง	2
2. ด้านบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม	3.35	0.99	ปานกลาง	1
3. ด้านการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาชนไทย	3.00	1.03	ปานกลาง	3
รวม	3.16	0.95	ปานกลาง	-

จากตาราง 1 พบว่า เมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมนั้นจะมีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลดังกล่าว โดยจำแนกตามรายด้านก็จะพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับภาพรวมตามลำดับคือ

1. **ด้านการประชุมและประสานงาน** ประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับการประชุมและประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมากและกลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลน้อย กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมาก ได้แก่ การส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด การสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนและการประชุมสมาชิกสภาองค์กรชุมชน กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลน้อย ได้แก่ การส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับภาคและการส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับชาติ

2. **ด้านบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม** ประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในระดับปานโดยภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมากและกลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมาก ได้แก่ การเข้าร่วมงานสำคัญประจำปีของท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่นและการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเป็นเวทีสาธารณะของทุกฝ่าย สำหรับแสดงความคิดเห็นในท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย

ในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของชุมชน เช่น กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

3. **ด้านการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาชนไทย** ประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาชนไทย อยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมาก กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลางและกลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลน้อย กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมาก ได้แก่ การร่วมประชุมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านและการร่วมประชาคมหมู่บ้านหรือตำบล

กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง ได้แก่ การเข้าร่วมเสนอปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขับเคลื่อนงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล การสร้างงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในระดับอำเภอ การเสนอปัญหาหรือโครงการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอปัญหาหรือโครงการต่อหน่วยราชการส่วนภูมิภาค (อำเภอและจังหวัด) การสร้างงานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด การติดตามปัญหาหรือโครงการที่เสนอต่อหน่วยราชการส่วนภูมิภาค (อำเภอและจังหวัด) การเดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์ประชาชนไทย การเลือกตั้ง การจัดเวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาชนไทย การติดป้ายประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง และการแจกแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับประชาชนไทย

กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลน้อย ได้แก่ การชุมนุมกดดันโดยใช้สันติวิธี การที่กิจกรรมการร่วมประชุมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิผลมากที่สุด จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่ามีสาเหตุมาจากสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดจันทบุรี โดยส่วนมากจะเป็นพวกท้องถิ่นที่เป็นส่วนมาก ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน มีการผนวกในการเข้าประชุมอยู่เรื่อยๆ โดยให้มีกิจกรรมในการสรุปงานได้ตั้งคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัด

จับบุรีที่ว่า “กลุ่มใดที่จะเข้ามาจัดตั้งกลุ่มก็ต้องขึ้นกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะผู้ใหญ่จะต้องเซ็นรับรองทุกหมู่บ้าน ระดับตำบลก็กำนันรับรอง เพราะฐานสองฐานบังคับว่าผู้นำท้องที่ที่จะต้องมาเข้าร่วมกิจกรรมตลอดอยู่แล้ว” (สุจิตรา ชนะสิทธิ์, สัมภาษณ์, 2558)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจับบุรี การวิจัยมีผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวปรากฏในตารางที่ 2 ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามกิจกรรมรายด้าน (N = 61)

กิจกรรม	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านเนื้อหาของกฎหมาย	3.87	0.82	มาก	1
2. ด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหาร	3.35	0.93	มาก	5
3. ด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร	3.58	0.98	มาก	3
4. ด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร	3.67	0.92	มาก	2
5. ด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล	3.42	1.07	มาก	4
รวม	3.58	0.94	มาก	-

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจับบุรี โดยภาพรวมนั้น จะมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาปัจจัยดังกล่าว โดยจำแนกตามรายด้านก็จะพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับภาพรวมตามลำดับคือ

1. ปัจจัยด้านเนื้อหาของกฎหมาย

ประชากรที่ศึกษาเห็นว่าเนื้อหาของกฎหมายพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายมาก ทั้งในระดับภาพรวม และระดับรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เนื้อหาของกฎหมายมีความชัดเจนต่อการปฏิบัติงาน เนื้อหาของกฎหมายมีความไม่ขัดแย้งกับกฎหมายอื่นและเนื้อหาของกฎหมายสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ ตัวอย่างกิจกรรมที่มีผลมาจากปัจจัยด้านเนื้อหาของกฎหมายจะสามารถวิเคราะห์ได้จากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกดังนี้

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ พบว่า กิจกรรมการส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับชาติมีประสิทธิผลน้อยที่สุดนั้น มีสาเหตุมาจากด้านเนื้อหาของกฎหมายคือ การประชุมระดับชาติมีเพียงแค่ 2 คนที่เป็นตัวแทนจากจังหวัดตามมาตรา 27 ที่ได้มีการคัดเลือกในหนึ่งปีการประชุมในระดับชาติจะจัดประชุมเพียง 1 ครั้ง ถ้ามีประเด็นร้อนอาจจะมีประชุมถึง 2-3 ครั้งที่ผ่านมา เพราะมีประเด็นเรื่องการปฏิรูปที่จะต้องนำสภาองค์กรชุมชนตำบลเข้ามาขับเคลื่อนเรื่องการปฏิรูปด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจับบุรีที่ว่า “การประชุมระดับจังหวัดเป็นช่องทางที่แคบเนื่องจากเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะมีการเข้าร่วมประชุมได้มากครั้ง” (สุจิตรา ชนะสิทธิ์, สัมภาษณ์, 2558)

จากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพอีกเช่นกัน พบว่า กิจกรรมการประชุมภาคต้นโดยใช้สันติวิธี มีประสิทธิผลน้อยที่สุด ก็มีสาเหตุมาจากด้านเนื้อหาของกฎหมาย คือ กฎหมายได้ระบุอยู่แล้วว่าห้ามมีการชุมนุมจึงทำให้ไม่มีผู้ใดกล้าฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นฐานที่มั่นผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในการปกครองท้องถิ่นดังนั้นจะมีลักษณะของเจ้าพนักงานของรัฐ จึงไม่มีฐานะที่จะไปชุมนุมประท้วงได้

ในการนำนโยบายไปปฏิบัติเนื้อหาของกฎหมายมีความชัดเจนสอดคล้องไม่ขัดแย้งและสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่มาก แต่ในเรื่องของความก้าวหน้าที่จะยกระดับสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เป็นนิติบุคคลมากกว่าในปัจจุบันที่เป็นแค่การรองรับโดยกฎหมายนั้นเป็นการมองในเชิงการพัฒนาในอนาคตของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จำเป็นจะต้องมีบทบาทมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายถึงว่ากฎหมายจะเป็นอุปสรรคในการบังคับใช้ในปัจจุบัน (สุจิตรา ชนะสิทธิ์, สัมภาษณ์, 2558)

2. ปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหาร

ประชากรที่ศึกษาเห็นว่าความพร้อมของทรัพยากรการบริหารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายมากในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมากและกลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมากเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดประชุมของสภาองค์กรชุมชนฯ มีความเหมาะสม สภาองค์กรชุมชนฯ ยังขาดแคลนบุคลากรประจำในการดำเนินงานคณะกรรมการมีคุณสมบัติพร้อมในการทำงานในสภาองค์กรชุมชนฯ และสภาองค์กร

ชุมชนฯ มีบุคลากร (คนทำงาน) ในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง ได้แก่ สภาองค์กรชุมชน ตำบลมีงบประมาณสำหรับการจัดประชุมที่เพียงพอ ตัวอย่างกิจกรรมที่มีผลมาจากปัจจัยด้านด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารสามารถวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกดังนี้

ในการจัดประชุมของสภาองค์กรชุมชนตำบลตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่ให้ต้องมีการจัดประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง พบว่ามีปัญหาจากเรื่องงบประมาณอันดับหนึ่ง เนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลางโดยผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) นั้น มีแนวโน้มลดลงตามลำดับตั้งแต่ที่เคยได้รับงบประมาณถึง 90,000 บาทต่อปี มาจนถึงปัจจุบันเหลือแค่ 15,000 บาทต่อปี ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรีที่ว่า “เมื่อก่อนจะได้ประมาณ ตำบลละ 9 หมื่น ต่อมา 3 หมื่น จนมาถึงปัจจุบัน 15,000 บาท คืองบน้อยลงเรื่อยๆ” (เกษม จำพันดุง, สัมภาษณ์, 2558)

3. ปัจจัยด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร

ประชากรที่ศึกษาเห็นว่าการจัดการจัดตั้งองค์กรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายมาก ทั้งในระดับภาพรวมและระดับรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับการยอมรับก่อน จากผู้นำท้องถิ่น (เช่น นักการเมือง ผู้ใหญ่บ้าน) ก่อนการจัดตั้ง เมื่อมีการจัดตั้งแล้วมีประชุมวางกติกาสำหรับการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล และภายในองค์กรมีการทำความเข้าใจอันดี เกี่ยวกับเรื่อง สภาองค์กรชุมชนตำบล

ในเรื่องของการจัดตั้งแล้วมีการประชุมกติกา ทำความเข้าใจ และได้รับการยอมรับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก่อนจัดตั้งนั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายประเด็น การที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจาก ในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลนั้น ใช้กลไกเครือข่ายที่มีอยู่เดิมซึ่งผู้ประสานงานหลักของจังหวัดจันทบุรีมีต้นทุนมาก่อน เช่น การทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรืองานของศูนย์ต่อต้านความยากจน (ศดจ.) เป็นต้น (สุจิตรา ชนะสิทธิ์, สัมภาษณ์, 2558)

ส่วนตัวอย่างกิจกรรมที่มีผลมาจากกรจัดตั้งองค์กรที่เด่นชัดก็คือ การส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด พบว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิผลมากที่สุด มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านการจัดองค์กร คือที่ผ่านมานั้นศูนย์อำนวยการปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี (ศดจ.ปช.จังหวัดจันทบุรี) เปรียบเหมือนร่มใหญ่เงินก็จะถูกโอนมาให้บริหารจัดการ ซึ่ง ศดจ.ปช.จังหวัดจันทบุรีจะรวมศูนย์ในการรับงบประมาณทั้งหมด แต่กระบวนการทำงานคือสภาองค์กรชุมชนตำบล ปัจจุบันสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ใช้เวทีอำเภอในการจัดประชุม แต่งงบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากสภาที่มากขึ้น ค่าบริหารจัดการ

ก็มากขึ้น เพราะงบประมาณน้อยลง กล่าวคือ เมื่อมีการประชุมประเด็นต่าง ๆ ก็จะเรียกเหมือนเป็นการประชุมของระดับจังหวัด ซึ่งบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องของการประชุมสภาองค์กรเอง แต่ไม่ใช่การประชุมของจังหวัด เพราะในการประชุมแต่ละครั้งไม่ได้ระบุว่าเป็นงบของหน่วยงานใด ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรีที่ว่า “ชาวบ้านแยกไม่ออกว่าครั้งไหนคือการประชุมสภาฯ ครั้งไหนคือการประชุมจังหวัด การชวนกันมาทำงานในแง่บวกสภาองค์กรชุมชนก็อยากมา” (เกษม จำพันดุง, สัมภาษณ์, 2558)

4. ปัจจัยด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร

ประชากรที่ศึกษาเห็นว่ากรจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายมาก ทั้งในระดับภาพรวมและระดับรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีบทบาทที่เหมาะสมในการจัดการประชุม สภาองค์กรชุมชนฯ มีกระบวนการประชุมที่เหมาะสม สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลได้มีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้เสนอปัญหาและการแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมและสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลได้ร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ

การจัดประชุมที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการใช้กฎหมายมาก เนื่องจากสภาองค์กรชุมชนตำบลนั้น ฐานะของผู้มีส่วนแต่ทำงานหรือเคยทำงานเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาก่อน ทำให้ผู้นำเหล่านี้มีประสบการณ์ในการจัดการประชุมในตำบลได้อย่างราบรื่น ทั้งในแง่ของกระบวนการประชุม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในมิติต่างๆ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2553)

5. ปัจจัยด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประชากรที่ศึกษาเห็นว่าความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายมากในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมากและกลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลได้มีการประสานงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับความร่วมมือจากท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) กลุ่มกิจกรรมที่มีประสิทธิผลปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับความร่วมมือจากข้าราชการส่วนภูมิภาค

การประสานงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นไปได้ด้วยดี เนื่องจากสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับการผลักดันโดยเครือข่ายของคนทำงานใน พอช. และกฎหมายปี พ.ศ.2551

ได้กำหนดให้ พอช. ได้เป็นสำนักเลขานุการหรือเปรียบเสมือนเป็นที่เลี้ยงของสภาองค์กรชุมชนตำบลโดยภาพรวม การให้ความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากนั้น ก็เกิดมาจากสภาองค์กรชุมชนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ได้รับการจัดตั้งและสนับสนุนจากผู้นำที่อยู่ใน การปกครองท้องถิ่นเป็นหลัก อันเกิดมาจากเงื่อนไขในทางกฎหมายที่จะให้กำนันเป็นผู้รับการจดและจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงเครือข่ายภายในตำบลที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีต้นทุนทางสังคม ซึ่งผสมไว้อย่างมากในอดีต

ส่วนการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและข้าราชการส่วนภูมิภาค อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากมทส.ถือว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกที่ทับซ้อนกับการปกครองท้องถิ่น ส่วนนักการเมือง มักจะมีความเข้าใจว่าสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นหน่วยงานที่เข้ามาตรวจสอบนักการเมืองด้วยกัน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2553)

ส่วนตัวอย่างกิจกรรมที่มีผลมาจากปัจจัยด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็คือการเข้าร่วมงานสำคัญประจำปีของท้องถิ่น พบว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากที่สุด มีสาเหตุมาจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือเป็นกิจกรรมของท้องถิ่นที่สภาองค์กรชุมชนไปร่วมจัดงาน เช่น งานลอยกระทง งานสงกรานต์ ซึ่งจะไม่ใช่งานของสภาโดยตรง เพราะเป็นยุทธศาสตร์ของสภาที่จะต้องทำงานบูรณาการกับท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกันกับท้องถิ่น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรีที่ว่า “การที่สภาองค์กรฯ ได้เข้าร่วมก็เพื่อให้เห็นผลงาน ให้มีกิจกรรมสิ่ง เพราะเป็นเรื่องเย็นๆ เรื่องบวกๆ” (เกษม จำพันตุง, สัมภาษณ์, 2558)

ส่วนการที่กิจกรรมการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของชุมชน เช่น กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน มีประสิทธิผลน้อยที่สุด จากคำสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่ามีสาเหตุมาจากความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือประชาชนในท้องถิ่นยังไม่เข้าใจถึงคำว่า สิทธิเท่าที่ควร รู้แต่เพียงหน้าที่ที่ต้องทำเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาองค์กรชุมชนไม่ได้มีการประสานงานกับสถาบันการศึกษา ทำให้ไม่มีนักวิชาการมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ แม้แต่ในเวทีจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนเองก็ไม่ได้ทำความเข้าใจเรื่องสิทธิเท่าที่ควร และผู้นำไม่มีการวางแผนหรือประชุมยุทธศาสตร์หรือวิเคราะห์ปัญหาสิทธิของชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประสานงานสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดจันทบุรีที่ว่า “บุคลิกของผู้นำชุมชนยังไม่มี ความเป็นผู้นำที่เพียงพอ นำกันไม่ได้ ครั้งจะไปแตะเรื่องร้อนก็จะเสียง เพราะเรื่องสิทธิในตำบลเป็นเรื่องละเอียดอ่อน” (เกษม จำพันตุง, สัมภาษณ์, 2558)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ประสิทธิภาพของความก้าวหน้าในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพโดยจำแนกตามรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับภาพรวมตามลำดับ คือ ด้านบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้านการประชุมและประสานงาน และด้านการแสดงบทบาทในฐานะกลุ่มพลังประชาชนโดย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพนั้น มีผลมากตามลำดับคือ ปัจจัยด้านเนื้อหาของกฎหมาย ปัจจัยด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร ปัจจัยด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร ปัจจัยด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล และปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหาร

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 พบว่าข้อค้นพบของงานวิจัยนี้เกี่ยวกับประสิทธิภาพที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 ในจังหวัดจันทบุรี อันได้แก่ ปัจจัยด้านเนื้อหาของกฎหมาย ปัจจัยด้านการจัดการประชุมปรึกษาหารือขององค์กร ปัจจัยด้านการจัดการจัดตั้งองค์กร ปัจจัยด้านความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบล และปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรการบริหารนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนา ปิชาณาชัย (2557) ในเรื่อง บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลกับการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น : กรณีศึกษาในพื้นที่ตำบล สะตอ อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่มีข้อค้นพบที่ ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทสภาองค์กรชุมชนตำบลในการพัฒนาประชาธิปไตย ได้แก่ เงื่อนไขระยะเวลาในการจัดตั้ง การสนับสนุนของหน่วยงานภายนอก การวางตำแหน่งของสภาองค์กรชุมชน ความเพียงพอของงบประมาณ ความพร้อมของสถานที่ในการประชุม ความเหมาะสมของเวลาในการจัดประชุม การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก รวมถึงการสร้างเครือข่ายและประสานงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนกรณีของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ควรยกระดับประเด็นงานสภาองค์กรชุมชนให้เป็นงานยุทธศาสตร์เชิงรุก ขณะเดียวกันควรใช้นโยบายพื้นที่เป็นตัวตั้งในการจัดงบประมาณอย่างจริงจัง

2. การขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนหน่วยในการขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนควรเน้นไปที่ระดับหมู่บ้านเวทีขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะควรเป็นไปในลักษณะของการสังเคราะห์ปัญหาและความต้องการจากระดับล่าง นอกจากนี้แล้วจะต้องประสานงานกับภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนา ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องประสิทธิผลในการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 : กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินการวิจัยหลังจากนี้คือ

1. ควรมีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยในประเด็นนี้ให้ครอบคลุมไปทั่วทุกจังหวัดในภาคตะวันออก เพื่อจะได้นำผลวิจัยมาใช้ในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เป็นประโยชน์กว้างขวางขึ้น

2. ในการวิจัยประเด็นนี้ต่อไปในอนาคตควรดำเนินการอีกครั้งหนึ่งเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบลครบ 10 ปี คือ ใน พ.ศ.2661 เพื่อจะได้เป็นกรณีบทวนและประเมินพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551

3. ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบลควรเพิ่มปัจจัยในการศึกษาครั้งต่อไปโดยให้ความสำคัญต่อบังคับเชิงโครงสร้างในระดับชาติและปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น การสนับสนุนของกระทรวงมหาดไทย ผลกระทบจากขยายตัวของโลกาภิวัตน์ในเอเชียความรูปแบบที่เรียกว่า บูรพาวิถี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เกษม จำพันตุง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ เป็นผู้สัมภาษณ์, (26 ตุลาคม 2558). ที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2553). รายงานฉบับสมบูรณ์การให้คำปรึกษา เรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์และการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถแกนนำของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด กรณีจังหวัดตราด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2553). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อถอดบทเรียนในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดภาคตะวันออก กรุงเทพฯ และปริมณฑล. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคม. (เอกสารประกอบการสอน). จันทบุรี : สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

รัตนา ปิณฑาศัย. (2557). บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลกับการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น : กรณีศึกษาในพื้นที่ตำบลสะตอง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. ภาคนิพนธ์ ร.ป.ม. (การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2551). พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ : สถาบันฯ. สุธิตรา ชนะสิทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ เป็นผู้สัมภาษณ์, (26 ตุลาคม 2558). ที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Teddie Charles and Tashakkori Abbas. (2009). Foundations of Mixed Methods Research : Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences. London : SAGE.

การเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรการท่องเที่ยวเพื่อรองรับ
การขึ้นทะเบียนมรดกโลกของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
Capacity Building of Tourism personals in order to Nominate
Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Nakhon Si Thammarat
as a World Heritage Site

สุภากรณ์ ประสงค์ทัน, วรางคณา อติศรประเสริฐ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชและได้รับการลงมติรับรองเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นจากที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก การเสริมสร้างขีดความสามารถเครือข่ายการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมรดกโลกเพื่อให้เกิดการคุ้มครองและอนุรักษ์อย่างยั่งยืน และทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในอนาคต โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถและสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และ (2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุฯ จำเป็นต้องพัฒนาความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร ทักษะด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้แล้วบุคลากรในเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุฯ ต้องได้รับการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ เอกลักษณ์ของการแต่งกาย และจิตสำนึกด้านการบริการผ่านโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุฯ 3 โปรแกรมดังต่อไปนี้ โปรแกรมที่ 1 สำหรับกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น โปรแกรมที่ 2 สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและโปรแกรมที่ 3 สำหรับกลุ่มหน่วยงานสนับสนุน โดยมีหัวข้อในการเสริมสร้างขีดความสามารถที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการวางแผนและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มรดกโลก การเป็นเจ้าของที่ดี ควรเสริมสร้างบุคลิกภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก การสร้างมาตรฐานการบริการ และการสร้างประสบการณ์ที่มีค่าต่อนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การเสริมสร้างขีดความสามารถ, เครือข่ายการท่องเที่ยวมรดกโลก, วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

Abstract

Wat Phra Mahathat Woramahawihan is so called the symbol of Nakhon Si Thammarat Province in which is part of the Tentative List in order to qualify for inclusion in the World Heritage List. In order to prepare for the nomination of world heritage, the capacity building for tourism personals in the tourism network is required to widen their knowledge, skills and attributes of protection and preserving forthcoming world heritage site in the sustainably way. The objectives of research were (1) to analyze the current situation and the capacity of the tourism network in preparing to nominate as a world heritage site and (2) to develop capacity building program in preparing to nominate as a world heritage site. The process of this study involved qualitative research method. It was found that tourism personals in tourism network needed to improve their knowledge about tourism planning and management as well as the body of knowledge about Wat Phra Mahathat Woramahawihan. Moreover, the skills about tourism management, as well as the communicating skills needed to be enhanced. As for the aspects of attributes, the tourism personals need to develop their personality, the unique appearance and service mind. There were 3 capacity building programs developing from this research which were Program 1 for local community, Program 2 for tourism business and Program 3 for supporting agencies. The capacity building topics were varies including tourism management and planning, being a good host, personality development to support tourism in world heritage site, English communication for the world heritage site, establishing service standards, and creating valuable experiences to tourists.

Keywords : Capacity building, Tourism Network, World Heritage, Wat Phra Mahathat Woramahawihan

บทนำ

จากกระบวนการค้นคว้าการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่มีมาจากรากฐานปัจจุบันพบว่า แนวคิดและหลักการต่างๆ ได้ให้สาระสำคัญไปในทิศทางเดียวกันคือ การอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมของมรดกวัฒนธรรมเพื่อส่งมอบแก่คนรุ่นหลังต่อไป อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาหลักที่เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือจากภาคีสมาชิกกว่า 180 ประเทศในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดไป ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์หลักสำคัญของการขึ้นทะเบียนมรดกโลกคือการปกป้องคุ้มครองคุณค่าของมรดกนั้นๆ ไว้มิใช่การโฆษณาเพื่อผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว แต่ในความเป็นจริงก็คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการได้รับรองขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกเป็นเครื่องหมายรับประกันถึงความมีคุณค่าทางวัฒนธรรมในระดับสากลและเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมามากขึ้น ดังนั้นประเด็นเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกให้เกิดความสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยนับจากปี 1977 องค์การยูเนสโกได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Operational Guidelines for implementation of the World Heritage Convention) และปรับปรุงเนื้อหาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนฉบับล่าสุดในปี 2015 โดยมีสาระสำคัญเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก รวมถึงการกำหนด และพัฒนากลยุทธ์ 5Cs ดังนี้ 1) สร้างความแข็งแกร่งทางด้านความเชื่อถือของบัญชีมรดกโลก 2) มีความเชื่อมั่นในการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทรัพย์สินมรดกโลก 3) ส่งเสริมการเสริมสร้างขีดความสามารถที่มีประสิทธิภาพในหมูรัฐภาคี 4) เพิ่มความหวังใจของประชาชน การเข้ามามีส่วนร่วม และการสนับสนุนสำหรับมรดกโลกโดยการสื่อสาร และ 5) คงไว้ซึ่งบทบาทของชุมชนต่างๆ ในการดำเนินการตามอนุสัญญา ว่าด้วยมรดกโลก จะเห็นได้ว่าหนึ่งในหลักการสำคัญในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ คือ การเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity building) นอกจากนี้ ในปี 2002 Pedersen ได้จัดทำคู่มือการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลกซึ่งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลกผ่านการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว (Capacity Development of Tourism Network)

ทั้งนี้คำว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถได้ถูกนำมาใช้โดยในราวๆ ปี 2001 เพื่อวางกลยุทธ์ด้านการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ การปรับปรุงทักษะการอนุรักษ์และการจัดการมรดกโลกทั้งในระดับนานาชาติ และระดับภูมิภาค โดยการมุ่งเน้นพัฒนาคน พัฒนาผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์เพื่อช่วยกันอนุรักษ์อย่างยั่งยืน รวมถึงการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและป้องกันปัญหาที่อาจตามมา ต่อมาในปี 2011 องค์การยูเนสโกได้พัฒนากลยุทธ์การเสริมสร้างขีดความสามารถสำหรับแหล่งมรดกโลกเพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการฝึกอบรมบุคลากร ไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในระดับที่กว้างขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระบบเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่อแหล่งมรดกโลก โดยกำหนดกลุ่มผู้เข้าร่วมในการเสริมสร้างขีดความสามารถในแหล่งมรดกโลกออกเป็น 3 กลุ่มดังต่อไปนี้ กลุ่มหน่วยงาน/องค์กรที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลรับผิดชอบพื้นที่มรดกโลก (Practitioners) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ องค์กร หน่วยงานไม่หวังผลประโยชน์ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และมรดกโลก (Institutions) และกลุ่มชุมชนท้องถิ่น และเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง (Communities and Networks) (UNESCO, 2011) สำหรับประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกเมื่อ ปีพ.ศ.2530 และในปัจจุบันมีแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติได้รับขึ้นทะเบียนมรดกโลกจำนวน 5 แห่ง สำหรับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการลงมติรับรองเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นจากที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกในวันที่ 21 มิถุนายน 2556 และขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ส่งให้คณะกรรมการมรดกโลก โดยวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ที่องค์การยูเนสโกกำหนดทั้งหมด 3 ข้อ จาก 10 ข้อ ได้แก่

หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 เป็นตัวแทนผลงานที่เป็นเลิศของการสร้างจากอัจฉริยะของมนุษย์

หลักเกณฑ์ข้อที่ 2 เป็นการแสดงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคุณค่าของมนุษย์ตามกาลเวลา หรือในวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งของโลก ในการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม หรือทางเทคโนโลยี ศิลปะสถาปัตยกรรมโบราณ การออกแบบผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์

หลักเกณฑ์ข้อที่ 6 มีความสัมพันธ์โดยตรงหรือเห็นได้ชัดเจนกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ยังคงอยู่ หรือความคิด หรือความเชื่อ งานศิลปกรรม และวรรณกรรม ที่มีความสำคัญโดดเด่นเป็นสากล

ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างขีดความสามารถเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมรดกโลกภายใต้แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนและภูมิภาคเพื่อให้เกิดการคุ้มครองและอนุรักษ์อย่างยั่งยืน และทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในอนาคต คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้การเรียนรู้จากการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบสนองกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถและสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหลากหลายประเด็นดังต่อไปนี้ การเสริมสร้างขีดความสามารถ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สมรรถนะ และเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว

● **แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถ**
การเสริมสร้างขีดความสามารถ โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงความสามารถในการพัฒนาตามวัตถุประสงค์และกรอบระยะเวลาที่กำหนดซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีการประยุกต์ใช้ในเชิงสหวิทยาการไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และการเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้การเสริมสร้างขีดความสามารถเป็นกระบวนการที่ครอบคลุม 3 ระดับคือระดับตัวบุคคล ระดับหน่วยงาน องค์กร และ/หรือระดับชุมชน ซึ่งต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ทองเปลว กองจันทร์ และคณะ : น.ป.ป.; CIDA: 1996) โดยแนวคิดพื้นฐานของการเสริมสร้างขีดความสามารถเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการกระบวนการมีส่วนร่วม ในปี 2006 Atsushi Matachi ได้ให้มุมมองของคำว่าเสริมสร้างขีดความสามารถว่าอาจเทียบเคียงได้กับคำว่าภารกิจบรรมแต่หากพิจารณาในระดับที่ลึกลงไปจะพบได้ว่าการฝึกอบรมส่งผล

ประโยชน์ต่อระดับบุคคลเพียงเท่านั้นแต่ไม่อาจสร้างความเข้มแข็งในระดับสถาบันหรือระดับประเทศ จึงกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างขีดความสามารถมีเป้าหมายในการเสริมประโยชน์ให้ทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับสถาบัน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยกำหนดกรอบผู้เข้าร่วมในการเสริมสร้างขีดความสามารถโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มเครือข่ายคือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มหน่วยงานสนับสนุนประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่นหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว อาทิเช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก และกลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่และมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวในการต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี อาทิเช่น ผู้นำชุมชน สมาชิกโบแจ้งจังหวัดนครศรีธรรมราช

● **แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นหัวใจหลักในการดำเนินธุรกิจ เพราะคนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรจึงเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายด้วยวิธีการต่างๆ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการนำองค์การสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 แนวทางคือ 1) การฝึกอบรมซึ่งมุ่งเน้นที่งานปัจจุบัน 2) การศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับงานที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตโดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 3) การพัฒนาซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวงานแต่เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมักจะถูกนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายในการพัฒนาในงานนั้นๆ โดยแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในราว ค.ศ.1970 โดย David Mc Clelland ซึ่งกำหนด 3 องค์ประกอบของสมรรถนะคือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของบุคคลนั้นๆ ทั้งนี้วิธีการในการพัฒนามีอยู่หลายวิธีซึ่งจะเลือกใช้วิธีใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การพัฒนาบุคลากรของแต่ละหน่วยงาน (พงศธร พิทักษ์กำพล, 2540) โดยวิธีการและเทคนิคที่นิยมใช้แพร่หลายเช่น การบรรยาย การประชุมอภิปราย การศึกษกรณีตัวอย่าง การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมุติ การสาธิต และการระดมสมอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดโดยการสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด 3 องค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ทั้ง 3 กลุ่มเพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยมีประเด็นครอบคลุมหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ในประเด็น ความรู้เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุฯ และมรดกโลก การวางแผนและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. ด้านทักษะ ในประเด็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารจัดการพื้นที่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและพื้นที่โดยรอบ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการบริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการตลาด การขาย และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

3. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในประเด็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย การมีจิตสำนึกที่ดี และการมีจิตบริการ

● **แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว**
เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นและมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ เครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว หรืออาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน/กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง Boissevain and Mitchell, 1973 (อ้างใน บุหลัน บุญผัน และประสิทธิ์ คุญรัตน์, 2555) ระบุถึงเครือข่ายว่าหมายถึง การรวมตัวกันของหน่วยงานองค์กร หรือกลุ่มคนที่สมัครใจ โดยที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่ม การส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกัน การดึงทรัพยากรและศักยภาพสมาชิกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวคิดการจัดการในลักษณะเครือข่ายเริ่มถูกเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เนื่องจากการสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการพัฒนาเพื่อไปให้ถึงยังเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำหรับเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการเชื่อมโยงกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก (ตารางที่ 1)

● งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พยุร นุ่นสุข (2544) ทำการศึกษาเรื่องโครงการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวภายในวัดฯ เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน ปัญหาการบริหารจัดการด้านกายภาพและการบริหารองค์กร ปัญหาการสื่อสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับวัดฯ ทั้งภายในและภายนอกวัด การบริการขั้นพื้นฐานบางส่วนยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอเช่นการทำป้ายบอกทาง การจัดเก็บรองเท้า การบริการข้อมูลพื้นฐาน และการบริการห้องน้ำ เป็นต้น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในบริเวณเขตพุทธาวาสและสิ่งขาวาสบางส่วนยังไม่มี ความเหมาะสม การขาดแคลนมีคฤหบดีที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัดฯ การจัดพิพิธภัณฑ์สถานของวัดฯ ยังไม่มีระบบและมาตรฐานตามหลักวิชา และการจัดจำหน่ายสินค้าของร้านค้าในบริเวณวัดฯ ยังไม่มีมาตรฐานในบางด้าน

วชิระ วิชชวสุนันท์ และคณะ (2551) ทำการศึกษาเรื่องการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมแบบบูรณาการด้านอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก พบว่าเนื้อหาหลักสูตรที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นหลักสูตรบูรณาการด้านการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 4 หน่วยดังนี้คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร 2) ภาษาอังกฤษที่ควรรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (ภาษาพาเที่ยว) 3) ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยว และ 4) หลักการเป็นผู้ประกอบการ

อัญชลี โภคะนุช (2551) ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถสูงสุดของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรเกี่ยวข้องจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถในด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะที่พนักงานในธุรกิจโรงแรม และรีสอร์ทยังมีความจำเป็นในการพัฒนาในด้านการทำงานเป็นทีม การประสานงาน และขีดความสามารถเฉพาะในงานที่ตนรับผิดชอบ

สุลัดร์น จันทรเชื้อ (2552) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ่อเกลือพันปี ผลการศึกษาพบว่าจำเป็นต้องฝึกอบรม 3 ด้าน คือ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเสริมสร้างขีดความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และปฏิบัติตามแผนที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานสนับสนุนประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่ม ผู้ประกอบการ	กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	กลุ่มที่ 3 ประชาชน และชุมชนในเขตพื้นที่
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 2	ธุรกิจที่พัก จำนวน 236 แห่ง	-ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จำนวน 267,440 คน (ประกอบด้วยประชาชนใน 16 ตำบล, 114 หมู่บ้าน)
ททท.สำนักงานท่องเที่ยวนครศรีธรรมราช	ธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 39 แห่ง	
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ธุรกิจอาหาร จำนวน 221 แห่ง	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	ธุรกิจขนส่ง	
เทศบาลนครศรีธรรมราช	ร้านขายของที่ระลึก	
เทศบาลในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 7 แห่ง	มัคคุเทศก์ จำนวน 570 คน	
องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 แห่ง	สภาอุตสาหกรรมจังหวัด	
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช	
สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด	
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	ชมรมผู้ประกอบการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์นครศรีธรรมราช	
สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 26 แห่ง	สมาคมท่องเที่ยวชุมชน	-พระภิกษุและสามเณรในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 4,075 รูป
โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนเอกชน จำนวน 38 แห่ง		
สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดนครศรีธรรมราช		
สำนักงานพระพุทธศาสนา		
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบภายในวัด		

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ข้อมูลที่ได้จากรายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดเชื่อมโยงอื่นๆ ในกลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงบุคลากรให้มีศักยภาพเพื่อพร้อมรองรับต่อการท่องเที่ยวมรดกโลกของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

2. หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดเชื่อมโยงอื่นๆ ในกลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร สามารถนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก และสามารถนำผลของงานฉบับนี้เป็นต้นแบบในการศึกษาการประเมินศักยภาพและความพร้อมของบุคลากรการท่องเที่ยว

3. นักวิจัยหรือนักวิชาการต่างๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยและจัดโครงการบริการวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการค้นหาข้อมูลภายใต้แนวคิดทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม ซึ่งเป็นการวิจัยเน้นภาพรวมและบริบทรอบด้านเพื่อหาความสัมพันธ์ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ตีความอันก่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นการอธิบายสถานการณ์นั้นๆ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาภาคสนาม (Fieldwork study) เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างขีดความสามารถ สถานการณ์ปัจจุบัน และโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถ โดยคณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสนทนากลุ่มย่อยและการประชุมแบบ

มีส่วนร่วมเพื่อทดลองใช้โปรแกรมฯ และข้อมูลitudyภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยต่างๆ โดยคณะผู้วิจัยกำหนดวิธีวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถและสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) เพื่อร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งอยู่ในเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จำนวน 3 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มชุมชนในท้องถิ่น มีจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 5 คน เป็นตัวแทนจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านในเขตพื้นที่ศึกษา กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มีจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 18 คน เป็นตัวแทนจากผู้ประกอบการโรงแรม ขนส่ง มีคฤหบดี บริษัททัวร์ และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการมีจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 3 คน เป็นตัวแทนจากททท.และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนาจากกรอบตัวชี้วัดในการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาจัดระบบ แยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ผ่านการตีความเพื่อสร้างเป็นข้อสรุป

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก โดยคณะผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1 มาสร้างเป็นโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถ จำนวน 3 โปรแกรมสำหรับ 3 กลุ่มเครือข่าย และดำเนินการประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อทดลองใช้โปรแกรมฯ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งอยู่ในเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยมีเข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมจำนวน 150 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่มชุมชนในท้องถิ่น มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมจำนวน 50 คน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมจำนวน 50 คน และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น หน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่ไม่ใช่กลุ่ม

ผู้ประกอบการ NGO สมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาคมในกลุ่มผู้ประกอบการมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปซึ่งได้จากการสังเกตและจากผลประเมินการทดลองใช้โปรแกรมฯ ทั้ง 3 โปรแกรม

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถและสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยรายงานผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มตามกรอบตัวชี้วัดทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการประชุมกลุ่มทางด้านความรู้

ผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวฯ ทั้ง 3 กลุ่ม ยังขาดองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก ไม่ว่าจะเป็นความหมาย ความสำคัญ การอนุรักษ์มรดกโลกอย่างยั่งยืน เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล และกระบวนการขึ้นทะเบียนมรดกโลก นอกจากนี้แล้วเครือข่ายฯ ทั้ง 3 กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่ไม่พ้องต้องกัน จะเห็นได้ว่าข้อมูลประวัติความเป็นมาภายในวัดฯ และอัตลักษณ์เมืองนครฯ มีความแตกต่างกัน โดยมีคฤหบดีแต่ละคนมีการเล่าเรื่องราวประวัติความเป็นมาทั้งหมดภายในวัดฯ ให้กับนักท่องเที่ยวไม่ตรงกันทำให้นักท่องเที่ยวมีความสับสนในข้อมูลที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับประวัติวัดฯ อีกทั้งความรู้ความเข้าใจด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และประติมากรรมภายในวัดฯ ยังมีความคลุมเครือ ประเด็นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวพบว่าหน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเพียงบางส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทำให้ไม่เกิดการรวมตัวของเครือข่ายที่เข้มแข็งอันส่งผลให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งมีผู้ที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอ นอกจากนี้ในการบริหารจัดการภายในวัดฯ พบปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหารจัดการอันเนื่องมาจากระบบการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งสืบทอดมาจากในอดีตโดยมอบหมายให้คณะสงฆ์และเครือญาติเป็นผู้ดูแลจัดการในพื้นที่วัด จึงทำให้ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆ ไม่สามารถเข้าไปร่วมบริหารจัดการได้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับพัวร์ นุ่นสุข (2544) ซึ่งพบว่าปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวภายในวัดฯ เป็นปัญหาที่

สืบเนื่องมาจากการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน ปัญหาการบริหารจัดการด้านกายภาพและการบริหารองค์กร ปัญหาการสื่อสารเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับวัดฯ ทั้งภายในและภายนอกวัด

ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการประชุมกลุ่มทางด้วาทักษะ

ผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่มยังขาดทักษะเกี่ยวกับการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนั้นมีความจำเป็นที่สุดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รองลงมาคือภาษามลายู ฮินดี และ จีน ตามลำดับ โดยเน้นเนื้อหาภาษาต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัดฯ การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การต้อนรับ และการบอกเส้นทาง ทั้งนี้การฝึกอบรมภาษาต่างๆ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและต้องมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับอัญชลี โกษะนุช (2551) ที่ระบุถึงความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถสูงสุดในหน้าที่ความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ในประเด็นด้านทักษะการบริหารจัดการพื้นที่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเครือข่ายทั้ง 3 กลุ่มระบุถึงขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบภายในวัดที่มีในระดับน้อยทั้งในด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการรถเข้า-ออกเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะรถทัวร์หรือรถบัสที่เข้ามาในบริเวณวัดในช่วงที่มีปริมาณรถเข้ามามาก การอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่แต่งกายไม่เหมาะสม การอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ การจัดพิพิธภัณฑ์สถานของวัดฯ ยังขาดระบบและมาตรฐานตามหลักวิชา การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด และการจัดการความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับพญานุ่นสุข (2544) ที่ระบุถึงการบริหารขั้นพื้นฐานบางส่วนยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอเช่น การทำป้ายบอกทาง การจัดเก็บรองเท้า การบริการข้อมูลพื้นฐาน และการบริการห้องน้ำ เป็นต้น และปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านกายภาพและการบริหารองค์กร สำหรับทักษะด้านการบริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว กลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อจำกัดทางด้านภาษาต่างประเทศทำให้ไม่สามารถให้บริการและต้อนรับได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งปัญหาเรื่องความขาดแคลนมีศกเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัดฯ ทำให้เกิดความไม่พอเพียงในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทักษะด้านการตลาด การขาย และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการขาดทักษะดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการตลาดเชิงรุก สอดคล้องกับซูลิรัตน์ จันทร์เชื้อ (2552) พบว่า บุคลากรเกี่ยวข้องจำเป็นในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการประชุมกลุ่มทางด้วาคูณลักษณะที่พึงประสงค์

ในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้วากิริยาท่าทาง ผลวิจัยจากทั้งสามกลุ่มเครือข่ายเห็นพ้องกันว่าคนนครศรีธรรมราช มีลักษณะท่าทางเหมือนคนดู เสียงดัง หน้าตาดี แต่แท้จริงแล้วเป็นคนใจดี มีความเคารพผู้ใหญ่ ลักษณะการพูดของคนนครศรีธรรมราช คือ พูดเร็ว พยางค์สั้น สั้นแข็ง มีสำเนียงทองแดงที่เป็นเอกลักษณ์ พูดตรง พูดทวน ไม่มีหางเสียง และพูดเสียงดังถึงกับมีการตั้งข้อสังเกตรูปแบบการพูดที่ว่า “สงขลาหอน นครหมา” ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวได้ ประเด็นด้านการแต่งกาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าเอกลักษณ์ของการแต่งกายของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราชคือ ผ้าทอ ผ้ายกดอก ผ้ายกทองของเมืองนคร ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชที่มีมานาน แต่ปัจจุบันไม่มีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาต่อยอดเพื่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วในประเด็นเกี่ยวกับการมีจิตบริการ ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันภาคการบริการของคนนครศรีธรรมราช ยังไม่สามารถเทียบเคียงกับคนในจังหวัดอื่นได้ เนื่องจากบิดาบิดาของความมีมิตรไมตรีจิต ความนอบน้อมของคนนครศรีธรรมราชยังมีน้อย และยังมีลักษณะอุปนิสัยที่ไม่ยอมคนอันอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้และการฝึกอบรมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก ผลการวิจัยที่ได้จากการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นจากตัวแทนของหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยว ในประเด็นเกี่ยวกับขีดความสามารถและสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่ายการจัดการด้านการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยวของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Approach) ซึ่งเน้นการเรียนการสอนแบบ face-to-face และออกแบบกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งมุ่งให้เกิดการแบ่งปันและรับฟังความคิดเห็นในกลุ่มผ่านเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายเช่น การบรรยายการระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง เกมส์ และกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดรายวิชาพื้นฐาน และหมวดรายวิชาเพิ่มเติม

หมวดรายวิชาพื้นฐานเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สมาชิกเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุฯ ทั้ง 3 เครือข่ายจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก การจัดการการท่องเที่ยว และองค์ความรู้เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อีกทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์เพื่อความยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ส่วนท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ซึ่งประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

รายวิชาพื้นฐาน : หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก ประกอบด้วยรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกโลก ลักษณะการแบ่งประเภทของมรดกโลก ความสำคัญของแหล่งมรดกโลก ภัยคุกคามอันร้ายแรงต่อมรดกโลก องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ กระบวนการในการอนุรักษ์มรดกโลก หลักเกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล ประโยชน์ที่ได้รับจากการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของแหล่งมรดกโลก

รายวิชาพื้นฐาน : หน่วยที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วยรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก ทรัพยากรการท่องเที่ยว (แหล่งท่องเที่ยว) มรดกโลก การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากการเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว

รายวิชาพื้นฐาน : หน่วยที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมประวัติศาสตร์และความเป็นมาของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร องค์ประกอบสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ความรู้เกี่ยวกับพระวิหารและเจดีย์ภายในวัด ขอบเขตพื้นที่ในการเสนอขอ พื้นที่หลัก และพื้นที่กันชนเพื่อการอนุรักษ์ คุณค่าความสำคัญอันโดดเด่นอันเป็นสากล คุณสมบัติที่ตรงตามเกณฑ์มรดกโลก บูรณภาพ และความเป็นของแท้ดั้งเดิม

หมวดรายวิชาเพิ่มเติม เป็นกรรออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้รายวิชาเพิ่มเติมที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยประกอบด้วย 10 หน่วยการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 1 การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ประกอบด้วยรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมลักษณะสำคัญของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เข้าใจความคาดหวังและตอบสนองความต้องการแบบเชิงรุก How to's เป็นเจ้าบ้านอย่างไร..ประทับใจไม่รู้ลืม การสื่อสารอย่างไรให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ การสร้างเครือข่ายชุมชน

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 2 การเสริมสร้างบุคลิกภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบุคลิกภาพ การประเมินบุคลิกภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพทางกาย การพัฒนาบุคลิกภาพทางจิต Service mind ศิลปะการสื่อสารและการพัฒนาทักษะอย่างมีประสิทธิภาพในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 3 การสร้างประสบการณ์ที่มีค่าต่อนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ความคาดหวังและตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวแบบเชิงรุก คุณภาพการบริการการสร้างพิมพ์เขียวทางการให้บริการ (Service Blue Print) การสร้างประสบการณ์ที่มีค่าด้วยหลัก 7'P ทวงการตลาด

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 4 การสร้างมาตรฐานการบริการ ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมลักษณะของงานบริการ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ความคาดหวังและตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวแบบเชิงรุก มาตรฐานในการให้บริการ แนวทางการสร้างมาตรฐานงานบริการเพื่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เทคนิคการบริการเพื่อสร้างความประทับใจ

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 5 การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับต้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม การสนทนาเบื้องต้นเพื่อการทักทาย การแนะนำ การบอกกล่าว การขอร้องการเสนอความช่วยเหลือ การขอโทษการบอกทาง คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับมรดกโลก

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 6 การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับกลางเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม การทักทาย การขอร้องการเสนอความช่วยเหลือการขอโทษการบอกทาง แหล่งมรดกโลกในประเทศไทย การนำเสนอภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับมรดกโลก

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 7 การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับสูงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับแหล่งมรดกโลก การนำเสนอภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมรดกโลก

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 8 การสื่อสารภาษามลายูระดับต้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม การสนทนาเบื้องต้นเพื่อการทักทาย การแนะนำ การบอกเวลา การขอร้องการเสนอความช่วยเหลือ การขอโทษ การบอกทาง คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับมรดกโลก

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 9 การสื่อสารภาษาฮินดีระดับต้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วยรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม การสนทนาเบื้องต้นเพื่อการทักทาย การแนะนำ การบอกเวลา การขอร้องการเสนอความช่วยเหลือการขอโทษ การบอกทาง คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับมรดกโลก

รายวิชาเพิ่มเติม : หน่วยที่ 10 การสื่อสารภาษาจีนระดับต้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก ประกอบด้วย รายละเอียดเนื้อหาครอบคลุม การสนทนาเบื้องต้นเพื่อการทักทาย การแนะนำการบอกเวลา การขอร้องการเสนอความช่วยเหลือ การขอโทษ การบอกทาง คำศัพท์ควรรู้เกี่ยวกับมรดกโลก

เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและกรอบเวลา คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาและทดสอบโปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ต่อการรองรับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในประเด็นสำคัญลำดับต้นๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โปรแกรมการเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายการท่องเที่ยว

หน่วยการเรียนรู้/ โปรแกรมการเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่าย	กลุ่มหน่วยงาน สนับสนุน	กลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	กลุ่มประชาชน และ ชุมชนในเขตพื้นที่
พฐ. 1 : ความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก	✓	✓	✓
พฐ. 2 : การจัดการการท่องเที่ยว	✓	✓	✓
พฐ. 3 : ความรู้เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร	✓	✓	✓
พต. 1 : การเป็นเจ้าของที่ดี			✓
พต. 2 : การเสริมสร้างบุคลิกภาพเพื่อ รองรับการท่องเที่ยว	✓		✓
พต. 3 : การสร้างประสบการณ์ที่มีค่าต่อ นักท่องเที่ยว		✓	
พต. 4 : การสร้างมาตรฐานการบริการ	✓	✓	
พต. 5 : การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับต้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก			✓
พต. 6 : การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับกลาง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก	✓	✓	
พต. 7 : การสื่อสารภาษาอังกฤษระดับสูง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก			
พต. 8 : การสื่อสารภาษามลายูระดับต้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก			
พต. 9 : การสื่อสารภาษาฮินดีระดับต้นเพื่อ รองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก			
พต. 10 : การสื่อสารภาษาจีนระดับต้นเพื่อ รองรับการท่องเที่ยวมรดกโลก			

จากการพัฒนาโปรแกรมและการทดลองประสิทธิภาพของโปรแกรมฯ ทั้ง 3 โปรแกรม ผ่านการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสังเกตและจากผลประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพบว่า ทั้ง 3 โปรแกรมได้รับผลการประเมินในระดับดีมากทั้งในด้านเนื้อหา ประโยชน์ที่ได้รับ และภาพรวมของทั้งสามโปรแกรม ซึ่งผลการวิจัยในการพัฒนาโปรแกรมดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับวัชรวิเศษ วิชชุกรพันธ์ และคณะ (2551) ซึ่งระบุถึงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นและได้กำหนดหน่วยความรู้เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่นั้นๆ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลก อีกทั้งกล่าวถึงประเด็นด้านเนื้อหาหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ สอดคล้องกับอัญชลี โภคะนุช (2551) ที่ระบุถึงความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถในด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศของกลุ่มพนักงานที่ปฏิบัติงานในธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท อีกทั้งสอดคล้องกับสุสิทธิ์นั จันทร์เชื้อ (2552) ในประเด็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทำให้พบว่าบุคลากรในเครือข่ายการท่องเที่ยววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ทั้ง 3 กลุ่มมีช่องว่างทางด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในหลายประเด็นไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้เกี่ยวกับมรดกโลก การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว การบำรุงรักษาพื้นที่ในวัดฯ การจัดการป้ายสื่อความหมาย ทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ : ภาษาอังกฤษ มาลายู ฮินดี และจีน จิตบริการ กริยาทิวาท และลักษณะการพูด เป็นต้น แม้ว่าจะมีการจัดโปรแกรมในการเสริมสร้างขีดความสามารถแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณจึงทำให้ประเด็นในการพัฒนาไม่สามารถครอบคลุมได้หมด อีกทั้งการพัฒนาขีดความสามารถเป็นกระบวนการที่ต้องการความต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ จดจำ และนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นประโยชน์ คณะผู้วิจัยจึงสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเป็นมรดกโลกที่มีมาตรฐานครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งการผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสูงทั้งในระดับชุมชนระดับหน่วยงานภาครัฐกิจที่เกี่ยวข้อง และในหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

2.1 ธุรกิจภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยโปรแกรมที่ 2 สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้น

2.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช เทศบาลในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และ องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำผลการวิจัยโปรแกรมที่ 1 และ 3 เพื่อไปใช้ต่อยอดในการฝึกอบรมบุคลากรภาครัฐและกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อสามารถขยายผลไปสู่ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดทั้งหมด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการต่อยอดงานวิจัยด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถบุคลากรเฉพาะด้านเช่น มัคคุเทศก์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบภายในวัด ผู้จัดการพื้นที่มรดกโลก เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างขีดความสามารถของเครือข่ายด้านการจัดการการท่องเที่ยวของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรองรับการเป็นมรดกโลก” ที่ได้ทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และความเห็นในรายงานผลการวิจัยเป็นของผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

เอกสารอ้างอิง

- ทองเปลว กองจันทร์ และคณะ. (มปป). ความต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ : กรณีประเทศไทย [Online]. เข้าถึงได้จาก <http://kmcenter.rid.go.th>. (2557).
- ไทยปส์มี! "พระบรมธาตุนครฯ" ขึ้นเป็นมรดกโลก. **คมชัดลึกออนไลน์** [Online]. เข้าถึงได้จาก <http://www.komchadluek.net>. (2557).
- บุหพันธ์ บุญผัน และประสิทธิ์ คุญรัตน์. (2555). การประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) สำนักงานขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 5(2) : 119 - 134.
- พงศธร พัทธ์ภัยกำพล. (2540). การบริหารงานบุคคล : การพัฒนาบุคลากรและเทคนิคการฝึกอบรม. เอกสารประกอบการเรียนภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ ราชภัฏ เชียงราย.
- พยุร นุ่นสุข. (2544). โครงการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช [Online]. เข้าถึงได้จาก <http://elibrary.trf.or.th>. 2557.
- วชิระ วิชชวรนนท์ และคณะ. (2551). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมแบบบูรณาการด้านอาชีพสำหรับการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก [Online]. เข้าถึงได้จาก <http://202.28.199.3/tdc/browse.php>. 2556.
- อัญชลี โภกะนุช. (2551). การวิเคราะห์หาความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถสูงสุดของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเลย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Atsushi Matachi. (2006.) **Capacity Building Framework**. United Nations Economic Commission for Africa, Addis Ababa, Ethiopia.
- CIDA, P. B. (1996.) **Capacity development: the concept and its implementation in the CIDA context**. Hull: CIDA.
- Pedersen, A. (2002.) **Managing Tourism at World Heritage Sites : a Practical Manual for World Heritage Site Managers**. Paris: UNESCO World Heritage.
- UNESCO. (2011). **Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage World Heritage Committee Thirty-fifth session**. 19-29 June 2011, Unesco Headquarters, Paris.
- World Heritage Centre. (2014). **Tentative Lists : Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Nakhon Si Thammarat** [Online]. Available: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists/5752/>. 2014.

ศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน)
A STUDY OF LAUNGPAIRORSIANGSAW (AUN DURAYASHEWIN) SOLO
SAWDUNG ON PHAYASOK

ทิพย์อุทัย อยู่คง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการถ่ายทอดทางซอของ หลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) และศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางของหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ บันทึกเสียง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการศึกษามีดังนี้

จากการศึกษาภูมิปัญญาทางซอของหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) ที่ได้ศึกษา แบ่งเป็น 3 หัวข้อ คือ 1.การรับศิษย์ในการเข้าเรียนดนตรี 2. วิธีการถ่ายทอดดนตรี 3. เกร็ดความรู้และเทคนิคทางดนตรี โดยในหัวข้อที่ 1 และ 2 จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือลูกศิษย์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และกลุ่มที่ 2 คือลูกศิษย์นอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่ ชุมชนดนตรีที่ธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) และที่บ้าน 2 กลุ่มนี้มีความต่างกัน และส่วนของเกร็ดความรู้และเทคนิคทางดนตรี ในการเรียนดนตรีมีเทคนิคต่างๆ เช่น การสะบัดคันชัก การหมุนซอสามสาย เป็นต้น ครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) มีวิธีการสอนคือ จะปฏิบัติเป็นตัวอย่างแล้วให้ผู้เรียนจดจำและปฏิบัติตาม โดยที่ครูหลวงไพเราะคอยชี้แนะ

จากการศึกษาเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) เพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น เมื่อนำมาศึกษากับทำนองหลักแล้วบันไดเสียงที่พบคือ บันไดเสียงซอล บันไดเสียงโด และบันไดเสียงเร บันไดเสียงที่พบมากที่สุดคือ บันไดเสียงซอล ในการศึกษาลูกตก มีลูกตกทั้งหมด 6 เสียง คือเสียง โด เร ฟา ซอล ลา ที และลูกตกที่พบมากที่สุดคือ เสียง เร จากการศึกษา ส่วนกลอน พบว่า ในเที่ยวหวานมีการนำเทคนิคต่างๆ มาใช้เพื่อตกแต่งทำนองเพลง ส่วนกลอนจึงมีความไพเราะ และมีเอกลักษณ์ ในเที่ยวเก็บมีการใช้ส่วนกลอนต่างๆ เช่น กลอนไต่ลวด กลอนม้วนตะเข็บ กลอนร้อยโซ่ กลอนพัน กลอนผสม กลอนสับนก กลอนไต่ไม้ กลอนย่อนตะเข็บ และการศึกษาเทคนิคในทางเดี่ยวเพลงพญาโศก สามชั้น พบว่า ในเพลงมีการใช้เทคนิคการขยี้นิ้ว การขยี้คันชัก การพรมนิ้วเปิด การพรมคสังนิ้ว การสะบัดนิ้ว การสะบัดคันชัก การรูดนิ้ว การเปลี่ยนตำแหน่งนิ้ว การสะอึก และการควงเสียง สรุปได้ว่าเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้นของหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) เป็นทางเดี่ยวที่รวบรวมองค์ความรู้ตลอดจนเทคนิคกลวิธีต่างๆ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาด้านเครื่องสายไทยของหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) ผู้วิจัยคิดว่าควรที่จะอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาต่างๆ ทางด้านเครื่องสายไทย ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อูน ดุระชะชีวิน) สืบต่อไป

คำสำคัญ : ซอด้วง, พญาโศก

Abstract

The purpose of this study looks at inheriting local wisdom of Luangpairosaingsaw (Aun Durayashewin) solo Sawduang and analyzes various attributes of Thai classical music "Phayasok". After studying data collected from studies sourced from researchers, academic documents and interviews, the results reveal "Phayasok" is divided in to 3 steps.

1. Accepting students as a music disciple through school or mentoring.
2. Inheriting music wisdom.
3. Training and perfecting musical techniques.

The teachings in step 1 are provided by teachers at the college of dramatic arts, graduates from the college, Thammasat club (Thaprachan) and self studies at home. The second step refers to learning techniques such as flicking the bow and three-stringed fiddle rotation. Luangpairosaingsaw (Aun Durayashewin) is the mentor who created a method for disciples to follow.

The study of Luangpairosaingsaw (Aun Durayashewin) solo Sawduang on Phayasok also shows that the main chords used in the main tune are G, C and D, with the G chord being the most common. The study of candence (Luk Tok) reveals that the 6 principal pitches used in main tune are do, re, fa, sol, la, ti with the most common pitch being re. The study of poems identify that in sweet part used techniques to inventive all tune that made special, beautiful melodies and identity poems. In complete part used different idiom such as Klon Tai Load, Klon Muan Ta Keb, Klon Roi Soh, Klon Phan, Klon Pasom, Klon Sab Nok, Klon Tai Mai and Klon Yon Ta Keb.

The study also reveals that solo techniques used by Sawduang on Phayasok are vibrato, spiccato bowing, sautille bowing, legato bowing, ricochet bowing, martele bowing and changing finger position. In conclusion, according to my research I find the teachings of Luangpairosaingsaw (Aun Durayashewin) solo Sawduang on Phayasok evident in music theory, helps to conserve and publish thai music.

keywords : Sawdung, Phayasok

บทนำ

ดนตรีไทย เป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีการศึกษา อนุรักษ์ และสืบทอดกันมาแต่โบราณ เป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม ที่ได้คิดค้น และสร้างสรรค์ทั้งรูปแบบของบทเพลง เครื่องดนตรี วิธีบรรเลง วิธีขับร้อง และการนำมาใช้ในโอกาสต่างๆ อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ดนตรีไทยจะมีความสำคัญในด้านการปรุงแต่งอารมณ์และความรู้แล้ว การประกอบกิจกรรมตามความเชื่อ ประกอบประเพณีและพิธีกรรม โดยทำให้พิธีกรรมหรือกิจกรรมนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในประวัติศาสตร์ไทยเคยบันทึกไว้ว่า พระมหากษัตริย์ในอาณาจักรน่านเจ้า เคยส่งวงดนตรีไทยไปแสดงในราชสำนักของประเทศจีน ณ กรุงซีอานฟู ต่อมาภายหลังได้ขุดพบเครื่องดนตรีโบราณชิ้นแรกของโลก ในมณฑลยูนนาน เรียกว่า "แคน" ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบอกไม้ไผ่หลายลำผูกมัดเรียงติดกัน มีลิ้นโลหะ ใช้เป่า จะเกิดเป็นเสียงดนตรีขึ้น สมัยน่านเจ้ามีเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นหลายชนิด อาทิ กลอง แคน ชลุ่ย ปี่ซอ กระจับปี่ ซอด้วง พิณ ซึ่ง สละ ส้อ เกราะ กรับ ม้าล้อ ฯลฯ (ปัญญา รุ่งเรือง, 2517 : 11-23) "ซอด้วง" เป็นซอที่ได้รับอิทธิพลมาจากซอ เอ้อ-หู (Erhu) ของจีน (พงษศิลาปรี อรุณรัตน์, 2554 : 81) และซอด้วง ก็มีรูปร่างลักษณะ คล้ายคลึงกับซอจีนที่เรียกว่า ฮู - ฉิน (Hu-chin) ทุกประการ คงเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดกันไปมา ระหว่างวัฒนธรรมการดนตรีของชาวไทยและชาวจีน" (โตม สว่างอารมณ์, 2547 : 6)

จากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีไทยในสมัยอยุธยา ปรากฏข้อความในกฎมณเฑียรบาล ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1881 - 2031) ในกฎมณเฑียรบาลตอนที่ 15 และเป็นบทบัญญัติกำหนดโทษแก่ผู้ที่เล่นดนตรีเพเลียดเล่นเกินขอบเขตเข้าไปถึงเขตพระราชฐานขณะต้องเรือผ่านนั้น ได้กำหนดไว้ว่า "ห้ามร้องเพลงเรือ เป่าชลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดิดกระจับปี่ ดิดจะเข้ ตีโหมทับ ในเขตพระราชฐาน" (สงบศึก, 2542 : 14) (มนตรี ตราโมท, 2527 : 21) และในจดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ได้บันทึกไว้ว่า "ขบวนเรือยาวที่แห่มารับท่านและคณะว่ามีเสียงเห่ เสียงโห่และเสียงดนตรีประเภทกระจับปี่สีซอดังกึกก้องไพเราะไปทั่วคุ้งน้ำ" จะเห็นได้ว่าในกฎมณเฑียรบาลและในจดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ได้มีการกล่าวถึง "ซอ" ไว้อย่างชัดเจน แต่ไม่ได้ระบุว่า เป็นซออะไร เครื่องดนตรีต่างๆ ที่ได้ระบุมาในกฎมณเฑียรบาลนี้ นอกจากปี่ซึ่งอยู่ในวงปี่พาทย์ และกระจับปี่อยู่ในวงมโหรีแล้ว ก็ล้วนแต่เป็นที่อยู่ในวงเครื่องสายทั้งสิ้น (วงเครื่องสายสมัยกรุงศรีอยุธยา อาจเรียกว่า ดนตรี ก็ได้ เพราะในกฎมณเฑียรบาล เรียกมโหรีกับ ดนตรีเป็นคนละอย่าง (มนตรี ตราโมท, 2527 : 21) สันนิษฐานว่า "ซอด้วง" อาจมีมาตั้งแต่ในสมัยอยุธยาหรือก่อนสมัยอยุธยาก็ได้ เพราะได้มีการบรรเลงอยู่ในวงมโหรี วงเครื่องสาย และเริ่มมี

การนำมาทำเป็นบรรเลงเดี่ยวซอด้วงขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น เพลงที่นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยว เช่น เพลงนกขมิ้น กราวใน ทะเย แขนมอญ ทอยย สารถี ทกบท พญาโคก เป็นต้น

เพลงพญาโคกเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่า สมัยอยุธยา หน้าทับปรบโก่ ใช้ประกอบการแสดงละครในบท โศกเศร้า เป็นเพลงในเพลงเรื่องพญาโคก มี 6 เพลง คือ เพลงพญาผืน เพลงพญาโคก เพลงท่ายพญาโคก เพลงพญาตริก เพลงพญารำพึง และเพลงพญาครวญ ในยุคต้นรัตนโกสินทร์ นักดนตรีนิยมนำเพลงสองชั้นมาขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น สำหรับ บรรเลงมโหรีปี่พาทย์และขับร้อง พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ครูมีแขก จึงได้นำเพลงพญาโคกมาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะ สามชั้น มี 8 จังหวะหน้าทับปรบโก่ เมื่อปลายรัชกาลที่ 4 สำหรับ ใช้เป็นเพลงบรรเลงและเพลงขับร้องในวงมโหรี และวงปี่พาทย์ (มนตรี ตราโมท, 2523 : 559)

○ ไฉวันใดมิได้พบประสบพักตร์

ราวหัวอกจะหักเสียให้ได้

หวนอุราน้ำตาที่ตกใน

กลายเป็นไฟเผาเรือน รอนชิว

(จากเสภาเรื่องพระยาราชนางสังกร พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6)

(มนตรี ตราโมท, 2523 : 559)

ต่อมาพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ครูมีแขก ยังได้นำ เพลงพญาโคกมาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยว เนื่องจากเพลงพญาโคก เป็นเพลงที่มีทำนองค่อนข้างยาว ประกอบกับมีการเปลี่ยน บินโศกเสียง จึงมีความน่าสนใจ จึงเห็นว่าเหมาะที่จะทำเป็นเพลง ทางเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือ ครูดนตรีไทยรุ่นหลัง และทำเพลงพญาโคก มาแต่งเป็นทางเดี่ยวของเครื่องดนตรีหลากหลาย เช่น ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ ปี่ ล้วนแล้ว แต่นำเพลงนี้ไปแต่งเป็นเพลงทางเดี่ยวไว้ทั้งสิ้น เพราะมีความไพเราะ ในลีลา และท่วงทำนอง ที่แตกต่างกันไป เช่น ทางเดี่ยวพญาโคก ของครูจางวางทั่ว พาทย์โกศล ซึ่งทำทางเดี่ยวสำหรับวงปี่พาทย์ไว้ ครบวง ทางพญาโคกของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทางเดี่ยวฆ้องพญาโคกของครูสอน วงฆ้อง ทางเดี่ยวพญาโคก ของสามสายของพระยาภูมิ เสวิน (จิตร จิตรเสวิน) และทางเดี่ยว พญาโคกซอด้วงของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) นอกจากนี้ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูระนาดเอก ได้ประดิษฐ์ทาง เดี่ยวระนาดเอกเพลงพญาโคกสี่ชั้นขึ้น

จากข้อมูลหลักฐานและเอกสารทางวิชาการที่ได้กล่าวมา สรุปว่าหนึ่งในทางเดี่ยวที่นิยมมาบรรเลงก็คือ ทางเพลงของหลวง ไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)

หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) ท่านเป็นครูดนตรี ไทยท่านหนึ่งที่มีความสามารถเป็นเลิศในด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะเครื่องสาย ท่านเป็นมหาตเล็ก ในสมเด็จพระบรม

โอรสาธิราช ฯ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) มีความสามารถทางเครื่องสายจนได้รับยศบรรดาศักดิ์ ให้เป็น "หลวงไพเราะเสียงซอ" และยังเป็นครูสอนถวายเป็นวงเครื่องสายของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชเทวี นอกจากนี้ก็ยังมีรับราชการสอนเครื่องสายให้เจ้านายอีกหลายท่าน ภายหลังกรมศิลปากรได้เชิญครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) มาสอนประจำที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังได้เชิญให้ไปสอนปรับปรุงวงดนตรีไทยของสโมสร ชื่อของครูหลวงไพเราะเสียงซอ จึงปรากฏเป็นที่รู้จัก กันโดยแพร่หลาย (นามานุกรมศิลปเพลงไทยในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์, 2532 : 209) และท่านก็ได้คิดประดิษฐ์เพลงเดี่ยวพญาโคก สามชั้น ทางซอด้วงขึ้นมาเป็นเพลงเดี่ยวที่ถือว่าได้รับความนิยม และยิ่งนำมาทำเป็นทางซอด้วงแล้ว ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวที่สำคัญเพลงหนึ่ง ของซอด้วงเลยทีเดียว เป็นทางที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เพลงเดี่ยวพญาโคกมีทั้งความหวานอ่อนช้อย ไพเราะ สื่อได้ถึงอารมณ์ บวกกับ วิธีการบรรเลง กลเม็ด ความวิจิตรพิสดารและใช้เทคนิค ต่างๆ ในเที่ยวแรก และ ลักษณะการบรรเลงในแบบเพลงเร็ว มีความกระชับ ความไหวและเทคนิคกลเม็ดต่างๆ ของบทเพลงในเที่ยวกลับได้อย่างสนุกสนาน ครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) ยังได้ถ่ายทอดทางเพลงและเทคนิค ต่างๆ ไว้ให้กับลูกศิษย์อีกหลายคน ซึ่งปัจจุบันลูกศิษย์ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงทางด้านดนตรีไทย ได้แก่ อาจารย์เซวตศักดิ์ โพธิสมบัติ ครูจิวระพล เพชรสม ครูวรายศ สุขสายชล และครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด

ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อเรื่อง วิเคราะห์เดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโคก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) กรณีศึกษาจาก ครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด ซึ่งท่านได้เป็นลูกศิษย์ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) สมัยที่ท่านสอนอยู่ที่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด ท่านมีความรู้ทางด้านดนตรี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยุฒิ และท่านยังเป็นผู้ทรงความรู้ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีความสามารถทางด้านดนตรีและเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย ในการศึกษาครั้งนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาของวงการดนตรีไทย เกี่ยวกับองค์ประกอบโครงสร้างต่างๆ และเทคนิคกลวิธีในบทเพลงเกิดความบันเทิง ทำให้ได้ทราบถึงวรรณกรรมที่สำคัญของบทเพลงไทย และเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดเพลงเดี่ยวซอด้วงพญาโคก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) ไว้ให้คงอยู่กับวงการดนตรีไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาภูมิปัญญาการถ่ายทอดทางซอของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)
2. ศึกษาทางเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโคก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูล จากชีวประวัติ ผลงาน จากเอกสารตำราต่างๆ
2. วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) โดยสัมภาษณ์ (ใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ)

ครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด

อาจารย์เซวตศักดิ์ โพธิสมบัติ

อาจารย์จิวระพล เพชรสม

4. ศึกษาเพลงเดี่ยวซอด้วงพญาโคก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) กรณีศึกษาครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด

ขั้นศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาภูมิปัญญาทางซอของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)
 - 1.1 การรับศิษย์เข้าเรียนดนตรี
 - 1.2 วิธีการถ่ายทอดทางดนตรี
 - 1.3 เกียรติความรู้และเทคนิคทางดนตรี
2. ศึกษาทางเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโคก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)
 - 2.1 ศึกษาทำนองหลักเพลงพญาโคก สามชั้น
 - 2.1.1 บันไดเสียง
 - 2.1.2 ลูกตก
 - 2.2 ศึกษาทางเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโคก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)
 - 2.2.1 บันไดเสียง
 - 2.2.2 ลูกตก
 - 2.2.3 ส่วนนกกลอน
 - 2.3 ศึกษาเทคนิคในเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโคก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน)

- สีเก็บ	- สะอึก	- ขยี้คันชัก
- ควงเสียง	- สะบัดนิ้ว	- พรมนิ้วเปิด
- พรมลึงนิ้ว	- ขยี้นิ้ว	- สะบัดคันชัก
- รูดนิ้ว	- การเปลี่ยนตำแหน่งนิ้วให้ระดับเสียงสูงขึ้น	

ขั้นสรุป

1. นำเสนอผลงานวิจัยแบบเชิงพรรณนา
2. สรุปผลการศึกษาและการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) : กรณีศึกษา ครูวีระศักดิ์ กลั่นรอด มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาภูมิปัญญาการถ่ายทอดทางซอของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) และศึกษาทางเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) ผลการศึกษามีดังนี้

1. ภูมิปัญญาการถ่ายทอดทางซอของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน)

มี 3 หัวข้อ คือการรับศิษย์ในการเข้าเรียนดนตรี และวิธีการถ่ายทอดดนตรี 2 หัวข้อนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือลูกศิษย์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์และลูกศิษย์ข้างนอกวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้แก่ ที่ชุมชนธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) และที่บ้าน 2 กลุ่มนี้จะมีความต่างกันและส่วนของเกร็ดความรู้และเทคนิคทางดนตรี ในการเรียนดนตรีมีเทคนิคต่างๆ มากมาย เช่น การสะบัดคันทัก การหมุนซอสามสาย เป็นต้น ครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) ท่านใช้วิธีการปฏิบัติให้ดูแล้วให้ผู้เรียนจดจำและปฏิบัติตาม โดยท่านเป็นผู้ชี้แนะการศึกษาเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน)

2.1 การศึกษาทำนองหลักเพลงพญาโศก สามชั้น

พบว่ามีบันไดเสียงโด บันไดเสียงเร และบันไดเสียงซอล และพบลูกตกที่ใช้ในเพลงคือลูกตกเสียงโด เร ฟา ซอล ลา และที่

2.2 การศึกษาทางเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ทางหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน)

พบว่าในเที่ยวหวานมีการใช้บันไดเสียงโด เร ซอล และฟา ส่วนในเที่ยวเก็บใช้บันไดเสียงโด เร และซอล และลูกตกที่ใช้ในเที่ยวหวานคือเร โด ที ลา ซอล และฟง ส่วนในเที่ยวเก็บใช้ลูกตกเสียงเสียง โด เร ฟา ซอล ลา และที่ และสำนวนกลอนในเที่ยวหวาน ได้นำประโยคท้ายเพลงมาทำเป็นทำนองขึ้น ผู้ประพันธ์เพลงมีการนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในเพลงเที่ยว ได้แก่ เทคนิคการพรมนิ้วเปิด พรมคลิ้งนิ้ว สะบัดนิ้ว สะบัดคันทัก ขยี้นิ้ว สะอึก ควางเสียง เปลี่ยนตำแหน่งนิ้ว รูดนิ้ว เทคนิคเหล่านี้มีประติสัมพันธ์กันแต่ทำนองเพิ่มความไพเราะ ส่วนในเที่ยวเก็บ ลักษณะการดำเนินกลอน กลอนที่ใช้มี กลอนไต่ลวด กลอนย่อนตะเข็บ

กลอนม้วนตะเข็บ กลอนลอดตาข่ายหรือลอดบัว กลอนพัน กลอนสับนก กลอนก้าวก้าว กลอนไต่ไม้ กลอนร้อยโซ่ กลอนผสม กลอนพัน และยังคงยึดโครงสร้างทำนองหลักบันไดเสียงและลูกตก ทำให้บทเพลงมีการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกับทำนองหลัก

2.3 เทคนิคที่ใช้ในเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ของหลวงไพเราะ เสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน)

พบว่ามีการใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้ การพรมนิ้วเปิด พรมคลิ้งนิ้ว ขยี้นิ้ว ขยี้คันทัก สะบัดนิ้ว สะบัดคันทัก สะอึก ควางเสียง รูดนิ้ว การเปลี่ยนตำแหน่งนิ้ว

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภูมิปัญญาทางซอ และทางเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) ทำให้ทราบว่าเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ของครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) เป็นเพลงเดี่ยวที่ได้รับรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทย และเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาของครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) ในการประพันธ์เพลง สามารถคิดค้นทางเพลง ให้มีความลงตัวเหมาะสมกับชนิดของเครื่องดนตรี รวมไปถึงภูมิปัญญาทางด้านเทคนิควิธีการต่างๆ ความรู้ กระบวนการคิด ในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณคดีพิภุกรัตน์ (2540 : 109) เพลงเดี่ยว คือเพลงที่ครูดนตรีไทยแต่งขึ้นเป็นพิเศษสำหรับบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรี เพื่อเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้คิดทางดนตรีให้เหมาะสมกับชนิดเครื่องดนตรี ซึ่งสอดคล้อง กับ ราชบัณฑิตยสถาน (2540 : 109) เพลงเดี่ยว เป็นเพลงที่ครูดนตรีไทยแต่งขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเฉพาะด้วยเครื่องดนตรีใช้บรรเลงในโอกาสพิเศษเพื่อเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้คิดทางดนตรีให้เหมาะสมกับชนิดของเครื่องดนตรีและแสดงไหวพริบปฏิภาณ ฝีมือ และความแม่นยำของผู้บรรเลงด้วย โดยปกติการบรรเลงเพลงเดี่ยวผู้แต่งมักประดิษฐ์ทางเพลงออกเป็น 2 ทาง คือทางกรอหรือทางหวานเที่ยวหนึ่งและทางเก็บอีกเที่ยวหนึ่ง แต่เพลงเดี่ยวบางเพลงอาจมีทางเก็บเพียงทางเดียวก็ได้ เช่น เพลงกราวโน เป็นต้น เพลงเดี่ยวจึงเป็นเพลงที่มีกลวิธีที่ซับซ้อน มีความประณีต ความสละสลวย ความวิจิตรบรรจงในการแต่งเพลงเหล่านี้ ล้วนเกิดมาจากผลงานของผู้ประพันธ์ทางดนตรีไทยที่ได้ประพันธ์ขึ้น ดังนั้นเดี่ยวขอด้วงเพลงพญาโศก สามชั้น ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ตูระชะชีวิน) จึงควรค่าแก่การนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณะชนและเป็นแบบอย่างในการศึกษาด้านดนตรีไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เมื่อปลุกฝังค่านิยม ภูมิปัญญาของครูดนตรีไทยอนุรักษ์สืบไป

**การพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สุธี โมเดล)
THE STRATEGIC MANAGEMENT MODEL
FOR NON - FORMAL AND INFORMAL EDUCATION (SUTEE MODEL)**

สุธี วรประดิษฐ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกำหนดใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D) ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

การดำเนินงานการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาสภาพการบริหารกลยุทธ์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการวิจัยด้วยการสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) พัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้เป็นประเด็นการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (3) ประเมินตรวจสอบและยืนยันแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Tecnique) จำนวน 2 รอบ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (4) ทดลองใช้แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการวิจัยกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 1 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยผลข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามขั้นตอนของแบบจำลองการบริหารกลยุทธ์ฯ และคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความเหมาะสม ความพึงพอใจ

ผลการวิจัย พบว่า แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อม มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การทบทวนผลการดำเนินงาน (2) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (วัฒนธรรมองค์กร) และ (3) การกำหนดพฤติกรรมการทำงาน (ค่านิยมองค์กร) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 การควบคุมกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การนิเทศ (2) การติดตามและประเมินผล และ (3) การรายงานผล และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลกลยุทธ์ ทั้งนี้ จากการประเมินตรวจสอบและยืนยันแบบจำลองฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผลการประเมินความเหมาะสมจากการทดลองใช้แบบจำลองฯ พบว่า แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความเหมาะสมและองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ : การบริหารกลยุทธ์, การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstracts

The objective of this research was to development of strategic management model for non - formal and informal education.

The research was divided into four stages : (1) To study strategic management for non - formal and informal education. A sample of administrators and personnel form Non - Formal and Informal Education Center. The data were collected by rating scale questionnaires constructed by the researcher and the data were analyzed by using frequency, percentage, means and standard deviation. (2) To development of strategic management model for non - formal and informal education by applying focus group technique. The research instruments used for the focus group constructed by the researcher. The data were analyzed by using content analysis. (3) To confirm strategic management model for non - formal and informal education by applying two rounds Delphi Technique. The research instrument used was a questionnaire in form of rating scales constructed by the researcher. The data were analyzed by using median, mode and interquartile range. (4) To apply strategic management model for non - formal and informal education with Non - Formal and Informal Education Center. The research instruments used constructed by the researcher. The data were analyzed by using empirical data, means and standard deviation of suitability and complacency evaluation.

The results found that the strategic management model for non - formal and informal education composed of 5 main configurations. 1. The first configuration : Preparedness involved 3 subconfigurations; (1) Review of Operations (2) Organizational Cultures (3) Organizational Values 2. The second configuration : Input involved 2 subconfigurations; (1) Strategic Analysis (2) Strategic Plan 3. The third configuration : Operations 4. The four configuration : Strategic Control involved 3 subconfigurations; (1) Supervision (2) Monitoring and Evaluation (3) Report and 5. The fifth configuration : Strategic Evaluation. For confirm and apply strategic management model for non - formal and informal education indicated that it had suitability and relationship in all configurations at most levels.

Keywords : Strategic Management, Non - Formal And Informal Education

บทนำ

คุณภาพของคน ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศทำให้ “การศึกษา” ถูกหยิบยกให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคนประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษา โดยได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ได้กำหนดหลักการให้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พร้อมกำหนดเป้าหมายเพื่อยก ระดับคุณภาพของประชาชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ร่วมในสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยได้กำหนดสาระการบริหารการศึกษา ใน มาตรา 68 และ 39 สรุปได้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีอิสระในการบริหารการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป พร้อมจัดการศึกษา ให้ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทสังคม ด้วยการมีส่วนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 3, 5, 12) ทำให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องปรับปรุงกระบวนการบริหารและจัดการศึกษาใหม่ โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษา ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) โดยให้สถานศึกษากำหนดวางแผนและบริหารการศึกษาด้วยการมีส่วนร่วม มีการกำหนดและใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม มีการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา และจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมกับให้สถานศึกษามีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการศึกษาที่เป็นเลิศและการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูง (กระทรวงศึกษาธิการ, ออนไลน์ : 2557)

ทั้งนี้ จากการศึกษาและสังเคราะห์ ผลประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต จำนวน 150 แห่ง ระหว่างปี พ.ศ.2555 - 2556 ที่ได้รับรองผลแล้ว จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (ออนไลน์, 2557) มีผลสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต ไม่ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ ทั้งการบริหารการศึกษา การจัดการศึกษา และการควบคุม เพราะสถานศึกษา 1) ขาดระบบ และการบริหารระบบการบริหารสถานศึกษา 2) ขาดการใช้รูปแบบการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม ทันสมัย 3) ขาดการนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษา 4) ขาดการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์คุณภาพ 5) ขาดการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน 6) ขาดการนำผลการประเมินไปใช้ใน

การวางแผน เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และ 7) ขาดการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการศึกษาให้เท่าทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จากสภาพการบริหารของ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขตแสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ (System) และรูปแบบ (Model) การบริหารที่ทันสมัย เพื่อให้การบริหารการศึกษาเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพทั่วทั้งองค์กรด้วยการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ที่เท่าทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับสภาพบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ให้มีคุณภาพนั้น การบริหารกลยุทธ์ เป็นกระบวนการบริหารที่นิยมนำมาใช้ ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยมีหลายองค์กร ได้นำเอาหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) มาใช้ร่วมในการบริหารองค์กร เพื่อให้การดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นกระบวนการบริหารที่เน้นการแปลงวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย มีโครงการเพื่อรองรับกลยุทธ์ที่ชัดเจน และมีการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์กลยุทธ์กับการประเมินกลยุทธ์ ทั้งนี้ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ และนำไปพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ ขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง (Kaplan and Norton, 2001 : 10-18) โดยในการบริหารสถานศึกษานั้น สามารถนำหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ไปใช้ร่วมได้ เพราะว่าการบริหารสถานศึกษา มุ่งเน้นที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย คือ คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพประกอบกับขอบเขตของการบริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับ 4 มุมมองตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพ (Stewart and Lyman, 2000 : 37 - 42) ด้วย

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นถึงความสำคัญที่ต้องดำเนินการพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับ การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้การบริหาร การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ เกิดประสิทธิผลเป็นที่ประจักษ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D) ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ทฤษฎี แนวคิด และหลักการ

- 1) การบริหารสถานศึกษา
- 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ และ
- 3) การบริหารเชิงคุณภาพ

ตัวแปรกลาง ได้แก่ 1) การประเมินสภาพการบริหารกลยุทธ์

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) 3) การประเมินตรวจสอบและยืนยันแบบจำลองฯ ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และ 4) การทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิธีดำเนินการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพการบริหารกลยุทธ์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต ทั่วประเทศ จำนวน 928 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อต้องการกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต ทั่วประเทศ จำนวน 300 แห่ง ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1970 : 580 - 581)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสภาพการบริหารกลยุทธ์ฯ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert scaling)

1.4 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัย ศึกษาและวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารเชิงระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ และหลักการบริหารเชิงคุณภาพ พร้อมสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นกรอบจัดทำ แบบประเมินสภาพการบริหารกลยุทธ์ฯ โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990 : 126) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9369

1.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจ้งนำหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ส่งให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือเก็บข้อมูลและรับคืนทางไปรษณีย์ ได้รับแบบประเมินฯ คืนกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำประเด็นและองค์ประกอบที่จะใช้ในการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษา ในส่วนของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ 3) วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินสภาพการบริหารกลยุทธ์ฯ ด้วยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การพัฒนาแบบจำลองการบริหารกลยุทธ์สำหรับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามหลักการของ Loo (2002 : 3)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อคำถาม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 8 ประเด็นคำถาม

2.3 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษา สภาพการบริหารกลยุทธ์ฯ มาวิเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็นคำถาม และใช้เป็นเครื่องมือในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูล ด้วยการบันทึกเสียงและเขียนบันทึกข้อมูลการสนทนาของผู้เข้าร่วม การสนทนากลุ่มแต่ละคนไปด้วยพร้อมกัน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ในประเด็นสำคัญร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมาก่อนแล้ว เพื่อตรวจสอบหาความสัมพันธ์ร่วมกัน พร้อมยกร่างแบบจำลองฯ ให้มีองค์ประกอบและส่วนประกอบขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

3. การประเมินตรวจสอบและยืนยันแบบจำลองการบริหารกลยุทธ์สำหรับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามหลักการของ Loo (2002 : 3)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิจัยเรื่องแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ฯ สำหรับศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 ฉบับตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

3.3 การสร้างเครื่องมือ นำองค์ประกอบและส่วนประกอบขององค์ประกอบตามแบบจำลองฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น มาสร้างแบบสอบถามเพื่อการสอบถามรอบที่ 1 แล้วจัดทำแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยใช้ข้อความชุดเดียวกันกับแบบสอบถามในรอบที่ 1 แต่แสดงคำมัยฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และคำพิสัยระหว่างควอไทล์พร้อมระบุตำแหน่งความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคลที่ได้ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาทบทวนคำตอบอีกครั้งว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงหรือจะยืนยันความคิดเห็นของตนเอง ในรอบใหม่นี้หรือไม่ อย่างไร

3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิและรับคืนทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาครบทั้ง 2 รอบ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามรอบที่ 1 เพื่อหาความสอดคล้องของแบบจำลองฯ ด้วยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้งในรอบที่ 2 โดยข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

4. เพื่อทดสอบแบบจำลองการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยการนำแบบจำลองไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษา

4.1 ประชากร ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในกำกับดูแลของสำนักงาน กศน. จังหวัดตราด จำนวน 7 สถานศึกษา

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในกำกับดูแลของสำนักงาน กศน. จังหวัดตราด ที่ยินดีและสมัครใจให้ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการทดลองใช้แบบจำลองฯ จำนวน 1 สถานศึกษา

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการดำเนินงานการทดลองใช้แบบจำลองฯ 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจ ต่อการใช้แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนตามแผนการทดลองใช้แบบจำลองฯ พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสม และความพึงพอใจต่อการใช้แบบจำลองฯ ด้วยตนเอง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของการทดลองใช้แบบจำลองฯ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ในส่วนของการประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสรุปได้ว่า แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ **องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมความพร้อม** มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การทบทวนผลการดำเนินงาน (2) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา: วัฒนธรรมองค์กร และ (3) การกำหนดพฤติกรรมการทำงาน : ค่านิยมองค์กร **องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า** มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ **องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน** **องค์ประกอบที่ 4 การควบคุมกลยุทธ์** มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การนิเทศ (2) การติดตามและประเมินผล (3) การรายงานผล **องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลกลยุทธ์** ทั้งนี้ จากการประเมินตรวจสอบและยืนยันแบบจำลองฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และจากผลการประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจจากการทดลองใช้แบบจำลองฯ พบว่า แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความเหมาะสม โดยทุกองค์ประกอบของแบบจำลองฯ มีความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด

ได้เสนอว่า การวิเคราะห์สภาพการณ์ของสถานศึกษา เป็นการประเมิน ทบทวนผลการดำเนินงานเบื้องต้น เพื่อนำไป พัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพ ยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญของการเตรียมความพร้อมอีกประการ หนึ่ง คือ การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาหรือ วัฒนธรรมองค์กร และการกำหนดพฤติกรรมการทำงานหรือค่านิยม องค์กร เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษา ยึดเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานด้วยความคิด สร้างสรรค์ร่วมกันนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546 : 168) พลุ เตชะรินทร์ (2548 : 269) และ ภาวิวัฒน์ พันธุ์แพ (2548 : 46-48) ที่ได้เสนอแนวคิดสอดคล้องร่วมกันสรุปได้ว่า การกำหนดวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กรที่เหมาะสม จะส่งผล ต่อการทำงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ ทำให้เกิดการ ปรับตัว ปรับวิธีการทำงานให้ตอบสนองต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบที่ 2 ของแบบจำลองฯ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ที่กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์กลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบ ย่อยที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์นโยบายต้นสังกัด ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งข้อมูล ความต้องการของชุมชน ด้วยเทคนิค SWOT แล้วนำผลการวิเคราะห์ ไปกำหนดเป็นเป้าหมายหลัก และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อนำไปวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ Kaplan and Norton (2001 : 3) และ พลุ เตชะรินทร์ (2551 : 47 - 49) ที่ได้ นำเสนอว่า เมื่อองค์กรได้วิเคราะห์สภาพการบริหารขององค์กร แล้วว่า เป็นอย่างไร องค์กรต้องค้นหาโอกาสหรือทิศทางของ องค์กรในอนาคต เพื่อนำไปกำหนดเป็นเป้าหมายและนโยบายของ องค์กร ด้วยการวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกของ องค์กรที่เป็นไปได้ทั้งโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และ จุดอ่อน ขององค์กร ด้วยเทคนิค SWOT

ทั้งนี้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป แล้วนำมากำหนดเป้าหมายและนโยบาย ขององค์กรนั้น เป็นวิธีการบริหารองค์กรตามสถานการณ์ เพื่อให้ องค์กรสามารถเผชิญและปรับตัว ให้สอดคล้องการสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับ Lussier (2003 : 34 - 35) ที่ได้ กล่าวไว้ว่า การบริหารตามสถานการณ์ เป็นการบริหารองค์กร ด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อกำหนดหรือปรับแนวทาง และ เป้าหมายของการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม และเพื่อให้บุคลากร มีการปรับตัว ปรับวิธีการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ในการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น การวางแผน กลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบย่อยที่ 2 ของปัจจัยนำเข้า เป็นการดำเนินการ ต่อเนื่องจากองค์ประกอบย่อยที่ 1 การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ โดยในการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กำหนดวิสัยทัศน์ 2) กำหนดพันธกิจ 3) กำหนดเป้าประสงค์ 4) กำหนดกลยุทธ์หลัก

แต่ละมุมมองของสถานศึกษา 5) กำหนดวัตถุประสงค์กลยุทธ์ใน แต่ละมุมมอง 6) กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์คุณภาพ (KPIs) ตามวัตถุประสงค์ในแต่ละกลยุทธ์ แต่ละมุมมอง 7) กำหนด โครงการหลักในแต่ละกลยุทธ์ แต่ละมุมมอง 8) จัดทำแผนที่ กลยุทธ์ 9) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน 10) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Kaplan and Norton (2001 : 3) พลุ เตชะรินทร์ (2551 : 47 - 49) วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546 : 168) และ อำพร เรืองศรี (2557 : ออนไลน์) ที่ได้นำเสนอกระบวนการ บริหารเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ในการวางแผน กลยุทธ์ว่า เมื่อค้นหาโอกาสหรือทิศทางขององค์กรในอนาคต พร้อมกำหนดเป้าหมายและนโยบายแล้ว องค์กรต้องกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ วิเคราะห์กลยุทธ์ กำหนดวัตถุประสงค์กลยุทธ์ จัดทำแผนที่กลยุทธ์ กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพ ออกแบบ วิธีวัดและประเมินผล จัดทำแผนปฏิบัติการ จัดทำระบบปฏิบัติงาน จัดทำแผนงาน โครงการ และปฏิทินการปฏิบัติงาน

โดยการจัดทำแผนที่กลยุทธ์นั้น มีความสำคัญต่อความ สำเร็จในการบริหารกลยุทธ์ขององค์กร เพราะแผนที่กลยุทธ์ เป็นกลไกตรวจสอบความสัมพันธ์ของการดำเนินงาน ในการนำพา กลยุทธ์สู่การปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จได้สอดคล้องกับ สิริวุฒิ บุรณพิต (2546 : 10) และ วีระเดช เขื่อนาม (2547 : 30) ที่นำเสนอ สอดคล้องกันว่า แผนที่กลยุทธ์ แสดงถึงความสัมพันธ์และความ เชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ในมุมมองต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำไปสู่การวัดผลแห่งความสำเร็จของกลยุทธ์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ได้ ทั้งนี้ ในการวางแผนกลยุทธ์ ได้กำหนดให้มีการจัดทำ ตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินความสำเร็จของ การดำเนินงาน สอดคล้องกับ สิริวุฒิ บุรณพิต (2546 : 18) ที่ได้ นำเสนอไว้ว่า ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ เป็นการระบุไว้เพื่อการวัดผลของ กิจกรรมว่าเกิดผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือหลักการ ที่ตั้งไว้ แด่ต้นหรือไม่

การควบคุมกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบที่ 4 ของแบบ จำลองฯ ที่กำหนดไว้เพื่อควบคุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ โดย ผ่านกระบวนการนิเทศ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อลดความผิดพลาด และเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ให้แก่บุคลากร ในการปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินงานได้ถูกต้อง สอดคล้องกับ แนวคิดของ Lussier (2003 : 131 - 132) ที่ได้เสนอว่า การบริหาร กลยุทธ์ที่ดี มีประสิทธิภาพต้องมีการควบคุมกลยุทธ์ด้วยการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานว่า มีผลของการดำเนินงานเป็นไป ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร โดยอุทิศ ชาวเขียว (2549 : 5 - 6) และ พวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2545 : 96 - 121) ได้นำเสนอว่า กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะต้อง มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรมีการ ดำเนินงานได้อย่างสมดุลด้วยการควบคุมยุทธวิธี และการควบคุม การดำเนินงาน

การประเมินผลกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบที่ 5 ของแบบจำลองฯ ที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการประเมินตรวจสอบผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ว่า มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินการมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ Lussiser (2003 : 131 - 132) ที่นำเสนอว่า การที่จะสะท้อนผลว่า การบริหารงานบรรลุนโยบาย วิสัยทัศน์ และ พันธกิจหรือไม่นั้น ต้องมีการประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ ตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Balanced Scorecard : BSC) เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพของการดำเนินงานในทุกมุมมอง ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับ วัฒนา พัฒนพงศ์ (2546 : 226 - 227) ดำรง วัฒนา (2545 : 81) และ พิบูล ทีปะปาล (2550 : 10) ที่ได้นำเสนอแนวคิดสอดคล้องกันสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาการบริหารกลยุทธ์ขององค์กร ให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศจากผลของการดำเนินงาน และผลจากการติดตามและการประเมินผล มาวิเคราะห์พิจารณาว่าเป้าหมายของผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร เพื่อนำไปปรับปรุงมาตรฐานให้การบริหาร งานเป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษา ตามแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับการศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปแบบการบริหารงานด้วยการตัดสินใจและการกระทำจากการมีส่วนร่วมใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ร่วมรับรู้สภาพที่เกิดขึ้น 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมริเริ่มปรับปรุงและพัฒนา (Paisey, 1981 : 134 - 140)

จากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่าแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับการศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยนำหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Balanced Scorecard : BSC) มาใช้ เป็นรูปแบบที่ดี มีคุณภาพและมีความเหมาะสม มากที่สุด เพราะเป็นแบบจำลองฯ ที่มีระบบในการบริหารงานทั่วทั้งองค์กร (Enterprise - Wide Management System) ด้วยการบริหารจัดการกลยุทธ์ (Strategic Management System) ที่ได้นำกลยุทธ์ วัตถุประสงค์และมาตรวัดต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติ ในรูปของแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan)

โดยมีการกำหนดกระบวนการบริหารงานทั่วทั้งองค์กรที่สอดคล้องกันด้วยแผนที่กลยุทธ์ (Strategic Map) พร้อมได้กำหนดการวัดหรือประเมินด้วยการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพ (KPIs) เพื่อใช้ในการวัดหรือประเมินผลว่า ผลการดำเนินงานบรรลุตามตัวชี้วัดและเกณฑ์คุณภาพ ที่ได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐานในด้านต่างๆ หรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. แบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับการศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ได้มีการนำหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Balanced Scorecard : BSC) มาใช้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ต่อการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในระดับมากที่สุด ดังนั้น เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต จึงควรนำแบบจำลองฯ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของ ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต

2. แบบจำลองฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้กำหนดดำเนินการบริหารด้วยการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ได้ร่วมรับรู้ถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และร่วมตัดสินใจสู่การริเริ่มปรับปรุงและพัฒนาด้วยความเข้าใจ เห็นถึงเป้าหมายความสำเร็จร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนั้น ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงขับเคลื่อนและร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเท่ากับ เป็นการสร้างโอกาสให้เกิดการยอมรับในการดำเนินงานของสถานศึกษามากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

1. หน่วยงานต้นสังกัด ต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนให้ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต มีความคล่องตัวและมีอิสระในการวางแผน การบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษา สอดคล้องต่อความต้องการของสังคม และสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมพัฒนากระบวนการทัศน์และส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา มีการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างสมดุลทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและวิจัย ติดตามผลการบริหารกลยุทธ์ของ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอที่เป็น กลุ่มตัวอย่างว่า มีความคงทนและมีผลสืบเนื่องต่อการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างไร

2. ควรศึกษาและวิจัยเพื่อการพัฒนาตัวชี้วัดให้ มีความเหมาะสมในแต่ละมุมมอง ตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพ (Balanced Scorecard : BSC) เพื่อการนำไปวัดและประเมินผล การบริหารกลยุทธ์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งทั้งองค์กร ซึ่งจะแสดงถึงคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร อย่างสมดุล

3. ควรมีการพัฒนาแบบจำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ด้วย แนวคิดการบริหารองค์กรในแนวคิดอื่น เพื่อให้มีการพัฒนาแบบ จำลองเพื่อการบริหารกลยุทธ์ สำหรับการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2557). **การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th/main/2/edu-reform/edu-reform.htm>
- ดำรง วัฒนา. (2545). **คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สำหรับ หน่วยงานภาครัฐ : ยุทธศาสตร์สู่ผลงาน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- พวงรัตน์ เกษรแพทย์. (2545). **การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนัก การ ศึกษา**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- พลู เตชะรินทร์. (2548). **Balance Scorecard รัลิกในการปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). **ชุดเครื่องมือการพัฒนาองค์กร (Organization Improvement Toolkits) ตามแนวทางการพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด 2 การวางแผน เชิงยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย.
- พิบูล ทีปะปาล. (2550). **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่**. กรุงเทพ : อมรการพิมพ์.
- ภาวัฒน์ พันธุ์แพ. (2548). **ผู้นำกับวัฒนธรรมองค์การ**. **วารสารสุทธิ ปริทัศน์**. 19 (58) : 43-57.
- วีระเดช เขื่อนาม. (2547). **เขย่า Balance Scorecard แล้วลงมือ ทำทีละขั้นตอนตลอดแนว**. กรุงเทพฯ เพ็องฟ้า พรินต์.

วัฒนา พัฒนพงศ์. (2546). **BSC และ KPI เพื่อการเติบโตขององค์กร อย่างยั่งยืน**, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แปซิฟิก.

สิริวดี บุรณพิร. (2546). **Balanced Scorecard ระดับองค์กร สำหรับมหาวิทยาลัยไทย**, **จุฬาลงกรณ์วารสาร**. 16, 61 (ตุลาคม - ธันวาคม 2546) : 12 - 13.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **บทสรุป ผู้บริหาร**. (ออนไลน์) แหล่งที่มา : <http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/Report/index.php?SystemModuleKey=product&inputSchoolName=&inputSumReport=3&inputTypeSumReport=0&inputMinistryID=39&province=208&BorderID=&inputborder=&inputArange=1#>

อุทิศ ชาวเอียร. (2549). **การวางแผนกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำพร เรืองศรี. (2557). **การวางแผนกลยุทธ์ระดับสถานศึกษา**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/307234>.

Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins Publishers Inc.

Grayson, W. (1992). **Constructivist Perspective and Mathematics, Science Education**. 76 (March 1992), 1 - 72.

Kaplan, R. S. and Norton, D.P. (2001). **The Strategy - Focused Organization**. Boston : Harvard Business School Press.

Loo, R. (2002). **The Delphi Method : a Powerful tool for Strategic Management**. **An International Journal of Police Strategic & Management**. Vol.25 No.4 pp. 762 - 769.

Lussier, Robert N. (2003). **Management fundamentals : concepts, applications, skill development**. Singapore : Thomson/South-Western.

Paisey, Alan. (1981). **Organization and Management in school Perspectives for Practising Teachers and Governors**. 2nd ed. London : Longman.

Stewart, B.J. and Lyman W. (2000). **Management Meeting New Challenges**. Upper Saddle River N.J. : Prentice Hall.

Yamane, Taro. (1970). **Statistics : An Introductory Analysis**, 2 nd ed., New York : Harper and Row.

ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
EFFECTS OF INQUIRY CYCLE LEARNING ACTIVITIES IN ENDOCRINE SYSTEM
FOR MATTAYOMSUKSA 5 STUDENTS OF PIBOONBUMPEN DEMONSTRATION
SCHOOL BURAPHA UNIVERSITY

มันทนา อ่อนรัมย์¹ อาพันธ์ชนิด เจนจิต¹ เชษฐศิริสวัสดิ์²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 35 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์-การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-test Dependent Samples และ t-test (One Sample) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กระบวนการสืบเสาะหาความรู้, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5, ระบบต่อมไร้ท่อ

Abstract

This research aimed to study the effects of inquiry cycle learning activities on endocrine system of 35 Mattayomsuksa 5 students of 2nd semester academic year 2011 at "Piboonbumpen" Demonstration School, Burapha University. The sample of the study was obtained by cluster random sampling. The instrument consisted of lesson plans, a scientific Knowledge Test, a critical Thinking Test, and a scientific Mind Test. The statistics used in data analysis consisted of t-test for dependent samples and t-test One Sample. The results of the study revealed as follows :

1. The students who received the inquiry cycle learning about the endocrine system had higher scores than standard scores (70%) with statistical significance at .05
2. The students received the inquiry cycle learning about endocrine system had higher scores than the pre-learning scores in critical thinking skill with statistical significance at .05
3. The students received the inquiry cycle learning about endocrine system had higher scores than the standard scores (70%) in the critical thinking skill with statistical significance at .05
4. The students received the inquiry cycle learning about endocrine system had higher scores than the pre-learning scores in the scientific mind with statistical significance at .05
5. The students received the inquiry cycle learning about endocrine system had higher scores than the standard scores (70%) in the scientific mind with statistical significance at .05

Keywords : Inquiry Cycle, Mathayprmsuksa 5 Students, Endocrine System

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นทั้งความรู้ และกระบวนการแสวงหาความรู้ ซึ่งต่างสัมพันธ์กัน มนุษย์ใช้กระบวนการคิด ค้นหาหรือสืบสอบ และจิตวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความรู้หรือแนวคิดที่สามารถใช้อธิบายหรือทำความเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (จินทร์พร พรหมมาศ, 2551, : 1) การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, : 92) นอกจากการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว สิ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปด้วยคือทักษะการคิด เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน สามารถคิดได้อย่างมีเหตุผล พิจารณาข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบเพื่อตัดสินใจลงมือปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) จากผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2554) พบว่า การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในส่วนของวิชาวิทยาศาสตร์ในปี พ.ศ.2551 ถึง พ.ศ.2554 ผลการทดสอบดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 ต่อเนื่องกันมาหลายปี และผลสรุปของการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับมัธยมศึกษา) รอบ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 4 ผลการประเมินดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานด้านผู้เรียนด้วยกัน อีกทั้งเมื่อพิจารณารายมาตรฐานในด้านผู้เรียน ครู และผู้บริหาร/สถานศึกษา พบว่าด้านที่จะต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเป็นการเร่งด่วนคือ ด้านผู้เรียน วิธีการที่จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนคือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นทักษะกระบวนการคิดมากขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน นักเรียนจะสร้างความรู้จากพื้นฐานความรู้เดิมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ (ประสาธต์ เนื่องเฉลิม, 2550 : 25-30) การเรียนวิทยาศาสตร์นอกจากจะเน้นกระบวนการเรียนรู้แล้วยังเน้นการใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ

ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความรู้และการคิดได้เป็นอย่างดี เพราะแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ นักเรียนจะต้องใช้ความคิดในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อีกทั้งการพัฒนาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณต้องคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียนและเนื้อหาที่ใช้จัดการเรียนรู้ด้วย ถ้านักเรียนมีพัฒนาการทางความคิดสูงและเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เอื้ออำนวยต่อการฝึกทักษะการคิดก็จะสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีจิตวิทยาศาสตร์ที่ดี ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น มาใช้ในการพัฒนาความรู้ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียน อีกทั้งเนื้อหาเรื่องระบบต่อมไร้ท่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพราะต้องใช้หลักการและเหตุผลมาวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้า เนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวเป็นนามธรรม ยากต่อการเข้าใจ ส่วนมากนักเรียนจะอาศัยการท่องจำ เป็นหลัก ไม่ได้ฝึกทักษะการคิดเท่าที่ควร จึงทำให้นักเรียนไม่กระตือรือร้นที่จะศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เหมาะสมที่จะฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะมีความสามารถในการรับรู้และใช้เหตุผลในการคิดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้นส่งผลต่อการพัฒนาจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ว่าจะส่งผลทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและจิตวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์หรือไม่ ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับสูงและสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)
4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
5. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไป
2. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
3. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีจิตวิทยาศาสตร์ที่ดี
4. เป็นข้อมูลทางการศึกษาและสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา 4 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 142 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากนักเรียน 4 ห้องเรียนที่จัดคณะความสามารถเหมือนกันมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 35 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

3.2.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3.2.3 จิตวิทยาศาสตร์

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

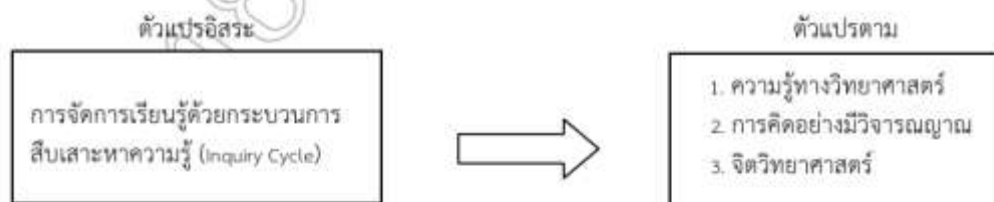
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐาน สารที่ 1 : สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 4 สัปดาห์รวม 12 ชั่วโมง ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนรวม 2 ชั่วโมง รวมเวลาที่ใช้ทั้งหมด 14 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ พัฒนาโดยการจัดการกิจกรรมด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) ตามขั้นตอนของ (Eisenkraft, 2003, pp. 57-59) จำนวน 5 แผน โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .08 - 1.00

2. แบบทดสอบวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ : เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการเรียนในสาระที่ 1 : สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยแบบทดสอบวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .06 - 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .37 - .77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .20 - .53 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

3. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ : เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson & Glaser, 1964, : 10 - 15) ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์จากการเรียนในสาระที่ 1 : สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาชีววิทยา เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 2 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .06 - 1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .33 - .77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .20 - .53 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

4. แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ : เป็นข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบด้านคุณลักษณะหรือลักษณะนิสัยของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหาความรู้ของผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ ครอบคลุมทั้งหมด 10 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีการกำหนดระดับของคำตอบไว้เป็นช่วงๆ (interval) ให้นักเรียนเลือกตอบตามความเป็นจริงแบบมาตราประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Scale) คือ มากที่สุด มาก

พอใช้ น้อย และน้อยที่สุด โดยแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .06 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 2.07 - 8.45 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ในกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง
3. เมื่อสิ้นสุดการสอน ทำการทดสอบหลังเรียน (Post - test) กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
4. ตรวจสอบผลการทดสอบ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ t - test แบบ One sample
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent - Sample
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ t - test แบบ One sample
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบจิตวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent - Sample
5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สถิติ t - test แบบ One sample

ผลการวิจัย

จากการนำผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70 หรือ 21 คะแนน จาก 30 คะแนน)

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	SD	%	t	p
ก่อนเรียน	35	21.00	-	70	6.083*	.000
หลังเรียน	35	23.63	2.56	78.77		

* p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกณฑ์ที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.00 และคะแนนเฉลี่ยของการวัดความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 23.63 คิดเป็นร้อยละ 78.77 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	SD	%	t	p
ก่อนเรียน	35	24.06	3.12	80.2	2.260*	.030
หลังเรียน	35	25.60	2.69	85.33		

* p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนเท่ากับ 24.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.12 และคะแนนเฉลี่ยของการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเท่ากับ 25.60 คิดเป็นร้อยละ 85.33 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

3. ผลการเปรียบเทียบจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	SD	%	t	p
ก่อนเรียน	35	116.80	13.89	77.87	2.506*	.017
หลังเรียน	35	125.54	16.13	83.69		

* p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของการวัดจิตวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนเท่ากับ 116.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.89 และคะแนนเฉลี่ยของการวัดจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 125.54 คิดเป็นร้อยละ 83.69 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต “พิบูลย์ราษฎร์” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ มีจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่า

ก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการที่มุ่งให้นักเรียนสำรวจ ตรวจสอบ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ให้ความสำคัญมาสนใจ โดยเน้นกระบวนการกลุ่มและจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากระตุ้นความสนใจของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจสอบความรู้อีกของนักเรียนเพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าความรู้ ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถนำพื้นความรู้เดิมมาเชื่อมโยงสร้างองค์ความรู้ใหม่และมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Eisenkraft, 2003, pp. 57-58) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา ศิริมาลา (2553) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7 E ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7 E มีนักเรียนที่ได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.56 และร้อยละ 72.22 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดขึ้นนั้นช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Theory of Cognitive Development) ทำให้สติปัญญาด้านต่างๆ ทำงานร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานและความคิดระดับสูง โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องให้ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการศึกษาค้นคว้าความรู้ ใช้ความคิด พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ โดยใช้หลักการของวัตสันและกลเซอร์ (Watson & Glaser, 1964, pp.10 - 15) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดียิ่งขึ้น

2. จากผลการศึกษาการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.06 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.60 พบว่าหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อศึกษาผลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนกับ

เกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) พบว่าหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.60 คิดเป็นร้อยละ 85.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญาพร เรืองสุทธิ (2553) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นร้อยละ 74.37 และร้อยละ 74.08 ตามลำดับ นอกจากนี้จิตวิทยาศาสตร์ (Scientific mind) ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, : 106) เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ส่งผลต่อการแสวงหาความรู้และเป็นการพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น

3. จากผลการศึกษาการวัดจิตวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 116.80 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 125.54 พบว่า หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อศึกษาผลการวัดจิตวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) พบว่าหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 125.54 คิดเป็นร้อยละ 83.69 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัญชลี สุเทวี (2554) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลกับการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลกับการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและงานวิจัยของ ณัฐริณี อภิวงค์งาม (2554) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บริบทเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ใช้ได้ผลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีจิตวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้จึงสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ แต่ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละระดับชั้น ซึ่งจะทำให้พบความหลากหลายและความแตกต่างในแนวคิดและการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหาคำตอบและสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.3 ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และบันทึกพฤติกรรมในแบบประเมินทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ทุกครั้ง เพื่อนำผลกรบันทึกนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาด้านจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนให้มีศักยภาพมากขึ้น

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นกระบวนการกลุ่ม ดังนั้นผู้สอนควรจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ ออกแบบกิจกรรม และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อทักษะการคิดของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการวิจัยนี้ไปวิจัยกับกลุ่มนักเรียนในระดับอื่นๆ ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือในรายวิชาอื่นๆ เช่น ฟิสิกส์ เคมี คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลการวัดความรู้ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบหรือเทคนิคอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาตัวแปรทางด้านการคิดอื่นๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

(2546). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จันทร์พร พรหมมาศ. (2551). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วม. ในเอกสารประกอบโครงการพัฒนาศักยภาพครูวิทยาศาสตร์. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐริณี อภิวงค์งาม. (2554). ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรินญาพร เรืองสุทธิ. (2553). การศึกษาความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2550). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 7 ชั้น .วารสารวิชาการ. 10 (4) : 25 - 30.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และ สังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ลักขณา ศิริมาลา. (2553). **ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7 E**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานผลการทดสอบ ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551-2554**. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th>. วันที่สืบค้น 10 เมษายน 2555.

อัญชลี สุเทวี. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ จิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับ การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิปาถะโมเดล กับการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ชั้น. ปรินญา นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Eisenkraft, Arthur. (2003) September. "Expanding the 5E Model". *Science Education*. 5 (6) : 57 - 59.

Watson, G.; & Glaser, E.M. (1964). **Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual**. New York : Harcourt Brace and World.

การวิเคราะห์ปัจจัยทุกระดับที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถ
ในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

The Multi-level Analysis of Factors Affecting Growth in Literacy of Grade 3
Students under The Office of Chanthaburi Education Services Area 1

สุทธิ สุวรรณपाल

สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงทุกระดับพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างทุกระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 530 คน โดยใช้การสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ จำนวน 3 ฉบับ และแบบสอบถามฉบับนักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน เก็บข้อมูลซ้ำ จำนวน 3 ครั้ง การตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุกระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงทุกระดับของพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรูปแบบพัฒนาการแบบแผนเชิงเส้นตรง มีค่าเฉลี่ยสถานะเริ่มต้นเท่ากับ 10.671 และค่าเฉลี่ยอัตราพัฒนาการเท่ากับ 1.255 และ 2) โมเดลสมการโครงสร้างทุกระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยทำนายระดับนักเรียน พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อค่าสถานะเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม และเจตคติต่อการอ่าน และไม่มีตัวแปรใดที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ปัจจัยทำนายระดับโรงเรียนพบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่ส่งผลต่อค่าสถานะเริ่มต้น และอัตราพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

คำสำคัญ : การอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้, ปัจจัยทุกระดับ, โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง

Abstract

The objectives of this research wear to develop and test the proposed multilevel latent growth curve model of the growth literacy and to develop and test the proposed multilevel latent growth curve model of factors effecting the growth literacy. The research sample consisted of 530 administrators and grade 3 students under the Office of Chanthaburi Education Service Area 1, academic year 2014. The instruments consisted 3 test series and questionnaires for students and administrators. The data were analyzed by using computer program to test validity of multilevel structural equation model and empirical data. The results of research were: The proposed multilevel latent growth curve model of growth literacy of grade 3 students was consistent with the empirical data set and indicated a linear growth curve. The mean intercept status and growth rates were 10.671 and 1.255, respectively. 2) The proposed multilevel latent growth curve model of factors effecting growth literacy of grade 3 students was consistent with the empirical data set. The background knowledge and attitudes forward reading of the students were influenced on effectiveness intercept status of literacy at the statistical significance but they did not influenced on effectiveness slope of growth literacy. The predicting variables of school level did not influenced on effectiveness intercept status and slope of growth literacy.

Keywords : Literacy, Multi-level Analysis of Factors, Latent Growth Curve Model

บทนำ

การรู้เรื่องการอ่าน (Reading literacy) เป็นความสามารถในการอ่าน เพื่อที่จะเข้าใจเรื่องราวและสาระของสิ่งที่ได้อ่าน ตีความหรือแปลความหมายของข้อความที่ได้อ่านและประเมิน คติวิเคราะห์ย้อนกลับไปถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ว่าต้องการสื่อสารสาระอะไรให้ผู้อ่าน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554 : หน้า 1) นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงก็จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่นๆ ดีไปด้วย อย่างไรก็ตาม การอ่านทุกรูปแบบจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีความเข้าใจในสิ่งที่ผู้อ่านได้อ่าน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน (Loew, 1984, : 36) เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ ก็ไม่สามารถนำความรู้ความคิดจากสิ่งที่ตนอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่สามารถสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ ความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นกระบวนการที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนที่ไม่มีความสามารถในการอ่านนับว่าเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ซึ่งต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน รัฐบาลจึงได้ประกาศเป็นนโยบายเรื่อง การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ต้องไม่มี โดยเน้นการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) และได้กำหนดเป้าหมายสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภายในปี พ.ศ.2558 จะต้องให้ผลการจัดอันดับการศึกษาไทย โดยผลการทดสอบ PISA ของไทยให้อยู่ในอันดับที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยสู่ระดับโลกเพื่อทำให้ผลการสอบ PISA สูงขึ้น ภายในปี พ.ศ.2558 (2015)

ดังนั้น ในปี 2557 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เนื่องจากพบข้อเท็จจริงที่สำคัญว่า เด็กมีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำนวนมาก อีกทั้งการอ่านไม่รู้เรื่องและสื่อสารได้ก็ยังคงอยู่ในระดับที่ไม่พอใจ โดยได้กำหนดมาตรการที่จะทำให้สถานศึกษาปลอดการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เช่น การจัดทำเครื่องมือทดสอบ เพื่อทำการตรวจสอบและคัดกรอง และกำกับติดตาม โดยดำเนินการตรวจสอบและคัดกรองนักเรียนทุกคนที่อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อตรวจสอบและคัดกรองความสามารถการอ่านออกเสียงและความเข้าใจในการอ่าน และพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงและการอ่านอย่างรู้เรื่อง หลังจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ตามนโยบาย “อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ต้องไม่มี” ต่อสาธารณชน เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2556 ดังกล่าว ส่วนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้ดำเนินการตามมาตรการ โดยให้มีการตรวจสอบและคัดกรองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ พร้อมทั้งจำแนกผลการประเมินเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อ่านไม่ได้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33,084 คน คิดเป็นร้อยละ 6.43 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12,845 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 กลุ่มที่ 2 อ่านได้และเข้าใจเรื่องบ้าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 184,598 คน คิดเป็นร้อยละ 35.89 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 180,822 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 และกลุ่มที่ 3 อ่านได้และเข้าใจเรื่องดี ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 271,203 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 291,865 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 จำนวนนักเรียน 445,000 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, : 4)

การวัดพัฒนาการของผู้เรียนเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่ผู้สอนดำเนินการได้ตั้งแต่ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและเมื่อสิ้นสุดการเรียน ซึ่งผลจากการวัดพัฒนาการของผู้เรียนจะบ่งบอกถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียนว่ามากน้อยเพียงใด มีการพัฒนาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งการวัดพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคลจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ เป็นการวัดพฤติกรรมเดียวกันของผู้เรียนคนเดิม และเป็นการวัดต่อเนื่องในแต่ละช่วงระยะเวลา เช่น วัดผลภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นการวัดพัฒนาการ 2 ครั้ง หากวัดเดือนละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 4 เดือน เป็นการวัดพัฒนาการ 4 ครั้ง เป็นต้น นอกจากนี้การวัดคะแนนพัฒนาการยังสามารถประเมินระบบการจัดการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนได้ว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใด ถ้าคะแนนการเปลี่ยนแปลงหรือคะแนนพัฒนาการมีค่ามาก ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมาก แต่ถ้าคะแนนการเปลี่ยนแปลงหรือคะแนนพัฒนาการมีค่าน้อย ก็แสดงว่าการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพน้อย (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2535, : 112; Willett, 1994, : 671)

จุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการวัดพัฒนาการก็คือ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการ (Rogasa & Saner, 1995) เพื่อเป็นการตรวจสอบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เนื่องจากการรู้จำปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ได้ช้าหรือเร็วนั้นจะช่วยให้สามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรระดับนักเรียน และตัวแปรระดับโรงเรียน เพราะนักเรียนเป็นผู้ได้รับผลการพัฒนาโดยตรง และโรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาและรับนโยบายของรัฐมาสู่การปฏิบัติ โดยมีการก

หลักสำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สำหรับตัวแปรแต่ละระดับยังประกอบด้วยตัวแปรย่อยอีกหลายประการที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Gardener & Lambert, 1972, : 114-115) พบว่า ปัจจัยระดับนักเรียน ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความถนัดทางภาษา เจตคติต่อการอ่าน และการส่งเสริมของผู้ปกครอง และในขณะที่ปัจจัยระดับโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดโรงเรียน ประเภทโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

จากความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (literacy) เมื่อโรงเรียนเป็นผู้รับนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ด้วยเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ และศึกษาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้เพื่อตรวจสอบว่าการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนแตกต่างกันอย่างไร โดยติดตามและวัดผลเป็นระยะๆ จำนวน 3 ครั้ง ตามแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดให้มีการวัดเป็น 3 ระยะ คือ วัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังสิ้นสุดการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาดูตามลักษณะพัฒนาการแบบการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) หรือการวัดพัฒนาการโดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง (อิฐยุธ ภูเขา, 2550; ก้อง ไชยณรงค์, 2552; อัมพรสมปาน, 2552) หลังจากที่มีนักเรียนได้มีการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ก็จะใช้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่ออัตราการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพหุระดับพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อย่างไร อันจะเกิดประโยชน์ทั้งในทางทฤษฎีและทางการปฏิบัติกับนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดปัจจัยเพื่อแก้ปัญหา นักเรียนอ่านไม่รู้เรื่องและเขียนไม่ได้ให้มีความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพหุระดับพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 87 แห่ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีหน่วยการวิเคราะห์ 2 ระดับ คือ ระดับนักเรียน และระดับโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 87 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,243 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,330 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 44 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียน 486 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 530 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น มี 2 ระดับ ได้แก่
 - 1.1 ตัวแปรระดับนักเรียน จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่
 - 1.1.1 ความรู้พื้นฐานเดิม
 - 1.1.2 ความถนัดทางภาษา
 - 1.1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 1.1.4 เจตคติต่อการอ่าน
 - 1.1.5 การส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง
 - 1.2 ตัวแปรระดับโรงเรียน จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่
 - 1.2.1 ขนาดโรงเรียน
 - 1.2.2 ประเภทโรงเรียน
 - 1.2.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.2.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ อัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวการประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติ (PISA) จำนวน 3 ฉบับ มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.37-0.78 มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.24-0.60 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.727, 0.818 และ 0.708 ตามลำดับ 2) แบบทดสอบวัดความถนัดทางภาษา จำนวน 1 ฉบับ มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.40-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.70 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.741 3) แบบสอบถามวัดปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ฉบับนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบวัดเจตคติต่อการอ่าน และแบบวัดการส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23-0.60 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.802, 0.807 และ 0.795 และ 4) แบบสอบถามวัดปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ฉบับผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และแบบวัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.46-0.77 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915 และ 0.973 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวัน และเวลา ในการเก็บข้อมูลโดยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้
 - ครั้งที่ 1 วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557
 - ครั้งที่ 2 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2557
 - ครั้งที่ 3 วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2558
2. นำแบบสอบถามวัดปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ฉบับนักเรียน ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบในการทดสอบครั้งที่ 3
3. นำแบบสอบถามวัดปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ฉบับผู้บริหารโรงเรียน ให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย ซึ่งในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) วิเคราะห์ตัวแปรต้นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้และตัวแปรตามคะแนนความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) ค่าสูงสุด (MAX) ค่าต่ำสุด (MIN) ความเบ้ (Sk) และความโด่ง (Kur)

2) การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ จากการวัดครั้งที่ 1-3 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measures ANOVA)

3) การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบแบบแผนคะแนนความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยการเลือกลำดับไพลินเมียที่ต่ำที่สุดที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้โดยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis)

2. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงที่ส่งผลต่อพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) เป็นผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันระดับเดียว (Single level CFA model) ได้แก่ ตัวแปรแฝงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรแฝงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและตัวแปรแฝงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน

3. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์พหุระดับ โดยการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass correlation : ICC) ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 ระดับ

4. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อประมาณค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรทำนายระดับนักเรียนและระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับดังนี้

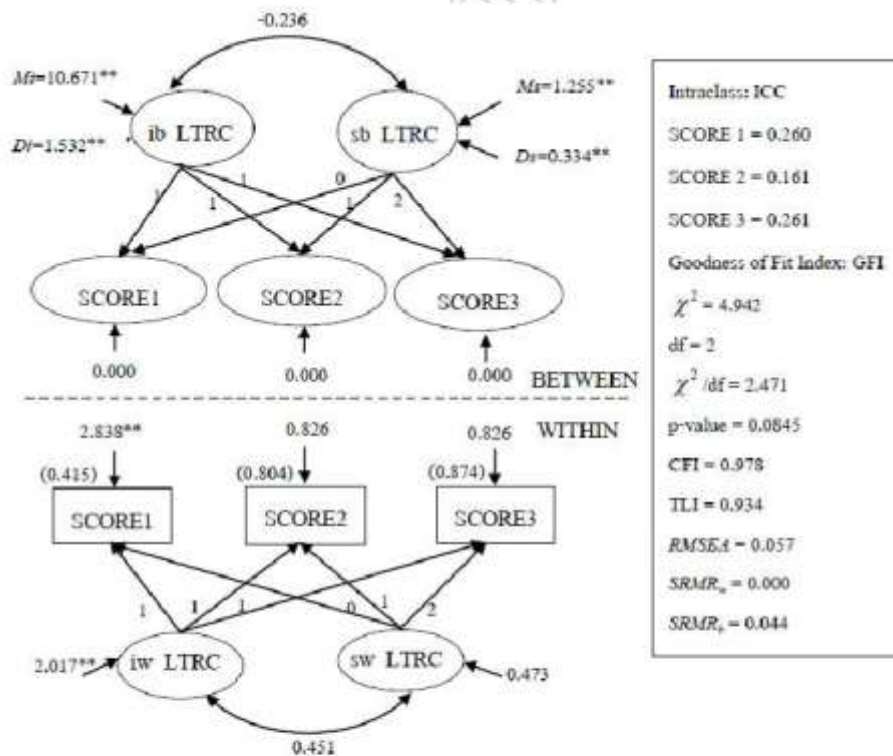
4.1 วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของตัวแปรระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน เป็นการศึกษาความสามารถในการทำนายเฉพาะตัวแปรระดับนักเรียน (Micro level) และระดับโรงเรียน (Macro level) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างระดับเดียว (Single level SEM)

4.2 วิเคราะห์ความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เป็นการศึกษาความสามารถในการทำนายของตัวแปรระดับนักเรียน (Micro Level) และระดับโรงเรียน (Macro level) ที่สัมพันธ์กัน และส่งผลต่ออัตราพัฒนาการ

ความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับเพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดล (Multilevel SEM)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพหุระดับของพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า χ^2 เท่ากับ 4.942 ค่า df เท่ากับ 2 ค่า p เท่ากับ 0.0845 ค่าดัชนี CFI เท่ากับ 0.978 ค่าดัชนี TLI เท่ากับ 0.934 ค่าดัชนี RMSEA เท่ากับ 0.057 ค่าดัชนี SRMR เท่ากับ 0.000 ค่าดัชนี SRMR_r เท่ากับ 0.044 และค่า χ^2/df เท่ากับ 2.471 โดยมีค่าเฉลี่ยของความสามารถเริ่มต้นเท่ากับ 10.671 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 1.532 และอัตราพัฒนาการ เท่ากับ 1.255 ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 0.334 และค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างคะแนนความสามารถเริ่มต้นและอัตราพัฒนาการเท่ากับ -0.236 ซึ่งทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวสามารถอธิบายความแปรปรวน (R²) ในตัวแปรแฝงพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ประมาณร้อยละ 41.50 ถึง 100.00 ดังภาพที่ 1

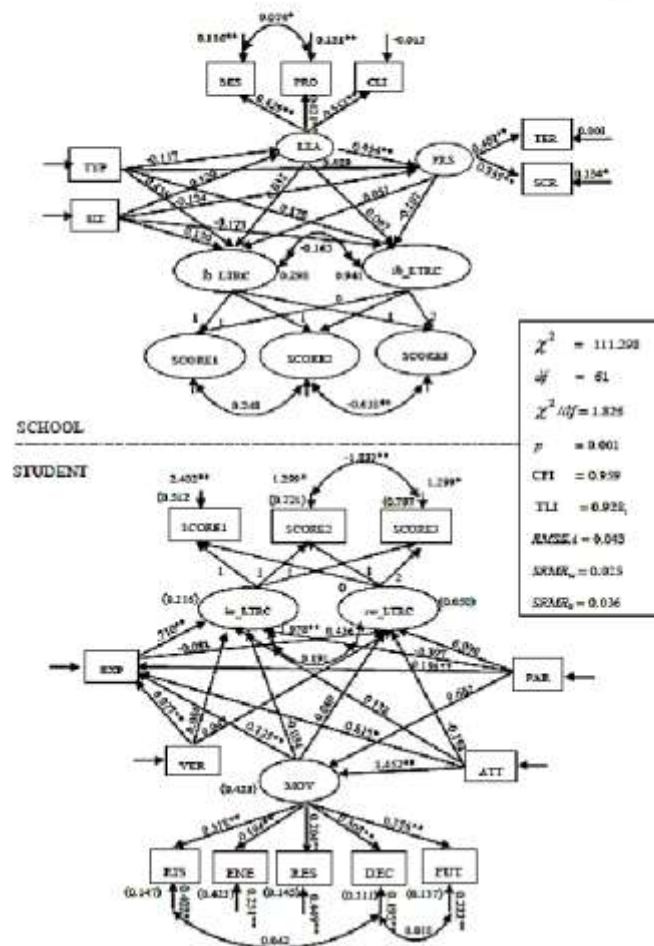

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพหุระดับของพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลสมการโครงสร้าง พหุระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดัชนีพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย ค่า χ^2 เท่ากับ 111.298 ค่า df เท่ากับ 61 ค่า p เท่ากับ 0.0001 ค่า CFI = 0.959 ค่า TLI = 0.928 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.043 ค่า SRMR_u เท่ากับ 0.025 ค่า SRMR_e เท่ากับ 0.036 และ ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.825 ซึ่งพบว่า ค่า χ^2 มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี CFI และ TLI มีค่ามากกว่า 0.90 ค่าดัชนี RMSEA มีค่าต่ำกว่า 0.08 และค่า χ^2/df มีค่า

น้อยกว่า 2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hooper et al., 2008) ค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass correlation : ICC) เท่ากับ 0.178, 0.108 และ 0.193 เมื่อพิจารณาโมเดลระดับนักเรียนพบว่า ตัวแปรทำนายที่มีอิทธิพลต่อคะแนนเริ่มต้น (intercept) ของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ได้แก่ ตัวแปรความรู้พื้นฐานเดิม และตัวแปรเจตคติต่อการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 0.5 ตามลำดับ แต่ไม่มีตัวแปรทำนายใดที่มีอิทธิพลต่อคะแนนอัตราพัฒนาการ (Slope) ของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ส่วนโมเดลระดับโรงเรียน พบว่า ไม่มีตัวแปรทำนายใดที่ส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้น (Intercept) และอัตราพัฒนาการ (Slope) ของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสาร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพุทธระดับพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) พัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพุทธระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพุทธระดับของพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรูปแบบพัฒนาการแบบแผนเชิงเส้นตรงมีค่าเฉลี่ยสถานะเริ่มต้นเท่ากับ 10.671 และค่าเฉลี่ยอัตราพัฒนาการเท่ากับ 1.255

2. โมเดลสมการโครงสร้างพุทธระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยทำนายระดับนักเรียน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อสถานะเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้อย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม และเจตคติต่อการอ่าน และไม่มีตัวแปรใดที่ส่งผลกระทบต่ออัตราพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ปัจจัยทำนายระดับโรงเรียน พบว่า ไม่มีตัวแปรใดที่ส่งผลกระทบต่อสถานะเริ่มต้น และอัตราพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการตรวจสอบความตรงของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพุทธระดับของพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ดังกล่าว เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบพุทธระดับ (Multilevel CFA) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลทั้งสองกลุ่มไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ โมเดลระดับนักเรียนหรือโมเดลภายในกลุ่ม (Within groups : w) และโมเดลระดับโรงเรียนหรือโมเดลระหว่างกลุ่ม (Between groups : b) พบว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพราะทุกค่าในการวิเคราะห์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลมีประสิทธิภาพ (Model fit) ในการอธิบายค่าประมาณของพารามิเตอร์ที่ต้องการศึกษา ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ที่มีจำนวนมากพอที่ทำให้โมเดลที่ได้จากการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

(สุนทรพจน์ คำรงพานิช, 2554, : 19) นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรแฝงช่วยให้สามารถจัดความคลาดเคลื่อนจากการวัดได้ดี ทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวมีค่าน้อยมากและมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร ภูเขา (2550, : 152) ที่พบว่าการวิเคราะห์โดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงเป็นโมเดลที่มีประสิทธิภาพสูง มีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตภายนอกและตัวแปรสังเกตภายใน และมีเงื่อนไขในการกำหนดค่าพารามิเตอร์ให้เป็นพารามิเตอร์บังคับน้อยที่สุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นพารามิเตอร์อิสระ ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตลอดช่วงระยะเวลาของการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเริ่มต้นซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนเท่ากับ 10.671 และค่าเฉลี่ยของอัตราพัฒนาการเท่ากับ 1.255 และพบว่า ค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างคะแนนเริ่มต้นและอัตราพัฒนาการเท่ากับ -0.236 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักเรียนที่มีคะแนนเริ่มต้นสูงจะมีอัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ต่ำ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่มีคะแนนเริ่มต้นต่ำจะมีอัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้สูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การนำนโยบายและกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกาศมาตรการเร่งรัดคุณภาพอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้เป็นการกำหนดมาตรการรองรับนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ที่จะระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิรูปให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาครู และการพัฒนาระบบทดสอบ การวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐานและเชื่อมโยงกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นนโยบายสำคัญของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ที่ได้ให้ไว้ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2556 ณ ห้องประชุมราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ จากแนวนโยบายดังกล่าวได้นำไปสู่การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการศึกษาในประเทศไทย

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างพุทธระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกประเด็นการอภิปรายเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การพัฒนาและตรวจสอบโมเดลสมการโครงสร้าง พระดับโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าโมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากการตรวจสอบค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ค่าขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรระดับนักเรียนและระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพราะทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 ค่าขนาดอิทธิพลปัจจัยพระดับที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยของจำแนกประเด็นอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

2.2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความถนัดทางภาษา เจตคติต่อการอ่าน และการสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม และเจตคติต่อการอ่าน ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่ส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นและอัตราพัฒนาการ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนที่มีความรู้พื้นฐานในการอ่านเป็นอย่างดีจะช่วยให้เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านโดยวิธีการแปลหรือทำความเข้าใจได้เป็นคำหรือเป็นประโยคขณะที่อ่านโดยอาศัยสติปัญญา ประสบการณ์ (Bloom, 1976, : 13-32) และมีการผสมผสานความรู้ที่ได้จากการอ่านและความรู้พื้นฐานเดิมที่มีกลายเป็นความรู้ใหม่ โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงสร้างทางกระบวนการอ่าน และโครงสร้างงานเขียน กล่าวคือผู้อ่านต้องมีความรู้ตั้งแต่การสะกดคำ ความหมายของถ้อยคำ ส่วนวณภาษา รูปแบบของคำ หน้าที่ของคำ ชนิดของคำ ความสามารถเชื่อมโยงความหมายต่างๆ การจัดลำดับข้อความ การจับความคิดสำคัญของแต่ละย่อหน้า การสังเกตความสัมพันธ์ของข้อความแต่ละย่อหน้า แล้วสังเคราะห์เป็นใจความสำคัญของเรื่องราวที่อ่าน ขณะที่อ่านก็ต้องใช้ประสบการณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของเรื่องที่อ่านประกอบการวิเคราะห์ ประเมินค่า ตั้งสมมติฐานความเป็นไปได้ของเนื้อเรื่อง ถ้าผลของการอ่านเป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ก็เป็นการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ที่ได้จากการอ่าน (เรือนไทย คำโมนะ, 2552, : 136-137) สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณี โสมประยูร (2544, : 69) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้พื้นฐานเดิม และประสบการณ์เดิมของนักเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนของนักเรียนด้วย ในการฟังหรืออ่านเรื่องราวใดๆ ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรับรู้และเข้าใจได้อย่างดีในเวลาอันรวดเร็ว เรื่องที่ฟังหรืออ่านนั้นจะต้องใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับความรู้

พื้นฐานหรือประสบการณ์ของผู้ฟังหรือผู้อ่าน สิ่งเหล่านี้จึงช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ดีขึ้น จึงส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้

อีกตัวแปรหนึ่งส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ก็คือ เจตคติต่อการอ่าน ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนที่เกิดขึ้นได้ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งทั้งนี้ให้บุคคลกล้าเผชิญหรือหลีกเลี่ยงกับสิ่งเร้า (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2552, : 397) โดยเจตคติเกิดขึ้นจากประสบการณ์ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีความคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามทฤษฎีความสมดุล (Balance Theory) ของ Hieder (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2552, : 264; อ้างอิงมาจาก Hieder, 1958) นักเรียนที่มีเจตคติต่อการอ่านสูงจะมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความมั่นใจในตนเอง มีความสนใจ เอาใจใส่ค้นคว้าหาความรู้ รู้จักวางแผนเพื่อดำเนินการต่างๆ อย่างมีเป้าหมายทำให้ส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตฤทัย ศรีปริษา (2550) และเขาวลัักษณ์ ศรีสุนนท์ (2552) พบว่า เจตคติต่อการอ่านมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

2.2.2 ปัจจัยระดับโรงเรียน ได้แก่ ตัวแปรขนาดโรงเรียน ตัวแปรประเภทโรงเรียนตัวแปรกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน และตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จากการวิเคราะห์ พบว่า ไม่มีตัวแปรทำนายใดในระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อคะแนนเริ่มต้น (intercept) และอัตราพัฒนาการ (Slope) ของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ทั้งนี้อาจได้รับอิทธิพลอื่นๆ ในระดับเดียวกัน หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยกำหนดระยะในการเก็บข้อมูลสั้นเกินไปโดยเก็บข้อมูล 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งห่างกันนาน 4 สัปดาห์ ทำให้ปัจจัยในระดับโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน ประเภทโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ยังไม่ทันได้ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดได้ประกาศนโยบายเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ เมื่อโรงเรียนทุกโรงเรียนทุกขนาดได้รับนโยบายสำคัญก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามนโยบาย และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน มีการผลิตแบบฝึกทักษะ และค้นคว้าเสาะหาสื่อและแบบฝึกต่างๆ ตามที่

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ชวนไว้ในเว็บไซต์เพื่อให้โรงเรียนดาวน์โหลดไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดก็ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตาม และกำกับอย่างใกล้ชิด ดังนั้นโรงเรียนทุกโรงไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดโต หรือประเภทใดก็ตามต้องมีการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้เหมือนๆ กันนอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 ได้มีการกำหนดนโยบายยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) และการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (NT) ให้มีผลการประเมินสูงขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 และได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (MOU) ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กับโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาการอ่านการเขียนตามมาตรการการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยตามข้อตกลงได้กำหนดไว้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการทุกวิธีที่จะให้ผู้เรียนในความรับผิดชอบมีความสามารถด้านภาษาตามมาตรฐานชั้นปี ช่วงอายุ หรือตามศักยภาพ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องมีการพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ มีแผนซ่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พร้อมทั้งประสานผู้ปกครองในการส่งเสริมมีส่วนร่วม เอาใจใส่ดูแลบุตรหลานให้อ่านออกเขียนได้ และพัฒนาทักษะภาษาไทยอย่างใกล้ชิด กำกับ ติดตาม นิเทศ และช่วยเหลือครูภาษาไทยรวมทั้งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียน และให้รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 อย่างต่อเนื่องตามกำหนดโดยจัดให้มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา (ก.ต.ป.น) และคณะศึกษานิเทศก์รายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงศึกษาธิการตามภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในนโยบายที่ 1 เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ที่ระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิรูปให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งหลักสูตรและการสอน โดยมีประเด็นการติดตาม คือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินผลนานาชาติ (PISA) ในปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ เตรียมความพร้อมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้ครูผู้สอนและนักเรียนเตรียมความพร้อมในการเข้าสอบ PISA

และจัดให้มีการจัดหาข้อสอบ และสร้างคลังข้อสอบตามแนว PISA โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถด้านภาษา (literacy) ให้กับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 นำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถด้านภาษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2558) จึงทำให้ไม่มีตัวแปรทำนวยระดับโรงเรียนใดที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑารัตน์ ปะนะเว, 2556, : 74) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ปีการศึกษา 2556 ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพความเป็นจริงขนาดของโรงเรียนทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ไม่ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญแต่อย่างใด ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกียรติยศ กุลเดชชัยชาญ (2555, : 124-126) ได้ทำการทดลองวัดผลเชิงพัฒนาการแบบมีตัวแปรแฝงในการพัฒนาทักษะการคิด วิพากษ์แบบบูรณาการของนักเรียน พบว่า ขนาดของอิทธิพลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะที่มีต่อคะแนนดั้งเดิมและอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรความรู้พื้นฐานเดิม และเจตคติต่อการอ่านส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้นครูและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน ควรพัฒนานักเรียนให้มีความรู้พื้นฐานให้ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้พื้นฐานในการอ่านของนักเรียน และสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี
2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยระดับนักเรียนไม่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ดังนั้น ครูและผู้ปกครองควรใกล้ชิด และจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านกับนักเรียนให้มากขึ้น และให้มีวิธีการที่หลากหลายโดยใช้สื่อต่างๆ ที่ช่วยเพิ่มความสนใจให้กับนักเรียน เพื่อช่วยเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการสนับสนุนของผู้ปกครองให้มากขึ้น จะทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้มากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียนไม่ส่งผลต่อคะแนนเริ่มต้นและอัตราพัฒนาการของความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ แสดงว่า ตัวแปรปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างการพัฒนาความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ควรเพิ่มบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ หรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการอ่านให้กับนักเรียนให้หลากหลายยิ่งขึ้น อาจเป็นสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการอ่านของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรระดับนักเรียนอื่นๆ หรือตัวแปรระดับโรงเรียน ที่นอกเหนือจากตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้
2. การศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ ควรศึกษาตัวแปรระดับอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ระดับครอบครัว ระดับห้องเรียน หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการความสามารถในการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้
3. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการ โดยตัวแปรทำนายส่งผลโดยตรงต่ออัตราพัฒนาการ อาจมีการประยุกต์ให้ตัวแปรทำนายส่งผลต่อการวัดแต่ละครั้งก็ได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้. ในการประชุมผู้บริหารองค์กรหลัก ครั้งที่ 14/2556.
- ก้อง ไชยณรงค์. (2552). ผลของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำในรูปโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงของภาวะผู้นำเต็มรูปและทักษะผู้นำ : กรณีศึกษานักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. คุษุภนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอนห์.
- เกียรติยศ กุลเดชชัยชาญ. (2555). การทดลองวัดผลโค้งพัฒนาการแบบมีตัวแปรแฝงในการพัฒนาทักษะการคิดวิพากษ์แบบบูรณาการของนักเรียน. คุษุภนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ ปะวะเน. (2556). บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 เพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธีรยุทธ ภูเข. (2550). การศึกษาประสิทธิภาพโมเดลสมการโครงสร้าง 3 รูปแบบในการศึกษาปัจจัยเขาวนปัญญาและเขาวนอารมณ์ที่ส่งผลต่ออัตราพัฒนาการวิชาคณิตศาสตร์. คุษุภนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- เยาวลักษณ์ ศรีสุนนท์. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรือนคำ คำโมนะ. (2552). ปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- วรรณิ โสมประยูร. (2544). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2554). ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2558). รายงานการดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถด้านภาษา (literacy) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. เอกสารวิชาการลำดับที่ 3/2558 กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2535). การวัดการเปลี่ยนแปลง. ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนทรพจน์ ดำรงพานิช. (2554). โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดฤทัย ศรีปรีชา. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร สมปาน. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดศรีสะเกษ : การเปลี่ยนแปลงระยะยาว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิทธิพงษ์ ตั้งสกุลเรืองโล. (2541). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง 4 รูปแบบในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงระยะยาวของการพัฒนาทางกายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, Benjamin S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw-Hill.
- Gardener, R. & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes & motivation in second language learning*. Rowley, Mass : Newbury House.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, R. M. (2008). *Structural Equation Modelling : Guidelines for Determining Model Fit*. *Electronic of Business Research Methods*, 6 (1) : 53 - 60.
- Leow, H.Z. (1984), September. "Developing strategies reading skill," *Foreign Language Annual*. 17 : 301-303.
- Rogosa D.R. & Saner H. (1995). "Longitudinal data analysis examples with rom coefficient models," *Journal of Educational & Behavioral Statistics*. 20 : 174 - 189.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ

Guidelines to Develop Student Teachers' Desired Characteristics towards Teacher Professionalism : A Case Study of Rambhai Barni Rajabhat University

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล, อำนวย ตอนวิเศษ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง จำแนกตามสาขาวิชาเอก และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .54 - .93 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยงจำแนกตามสาขาวิชาเอก โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายด้านทั้งด้านการปฏิบัติตน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ มีดังนี้ 1) มีการกำหนดอัตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอย่างชัดเจน 2) จัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาวิชาชีพ และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา 3) จัดอบรมหรือเพิ่มเติมด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่องการจัดทำโครงการทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และทรววิจัยทางการศึกษาให้มากขึ้น 4) กำหนดให้มีรายวิชาที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นวิชาเลือก 5) มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา และเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่อง 6) จัดเวทีแลกเปลี่ยนหรือพบปะกันระหว่างสถาบันการผลิตบัณฑิตครูและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน และ 7) มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น

ในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, ครูมืออาชีพ

Abstract

This research aimed to study Rambhai Barni Rajabhat University student teachers' desired characteristics from the mentor teachers' views. The desired characteristics were classified by students' majors. This research also aimed to study the guidelines to develop student teachers' desired characteristics leading to teacher professionalism. The study was a survey research with a questionnaire of the student teachers' desired characteristics. 250 students were selected by the multi-stage sampling method. The 5 rating scale questionnaire consisted of 38 items. The discrimination rate was .54 - .93, while the reliability was .98. The data was analyzed, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA. The research findings were as follow :

1. Rambhai Barni Rajabhat University student teachers' desired characteristics from the mentor teachers' views were satisfied as a whole. The characteristic on self-practice was very satisfied, the characteristic on work performance, the characteristic on knowledge and professional experience was satisfied.
2. The comparison of Rambhai Barni Rajabhat University student teachers' desired characteristics from the mentor teachers' views as a whole and each aspect was significantly different at .05 level.
3. The guidelines to develop Rambhai Barni Rajabhat University student teachers' desired characteristics leading to teacher professionalism from the mentor teachers' views were 1) designate the concrete identity of Rambhai Barni Rajabhat University student teachers 2) implant guidelines in developing desired characteristics of student teachers into teaching and learning in teacher professionalism and other related courses 3) provide training on knowledge and professional experience in organizing academic projects, curriculum development, and educational research 4) provide elective courses on promotion of desired characteristics of student teachers 5) offer extra curriculum activities or projects emphasizing on the development of desired characteristics of student teachers—the activities must be continually conducted 6) set up seminars among teacher training institutes to exchange opinions and guidelines in developing professional experience of student teachers 7) occasionally conduct research on development of desired characteristics of student teachers in order to get basic information to develop the student teachers' professional experience.

Keywords : Desired Characteristics, Student Teachers, Teacher Professionalism

บทนำ

สภาวะทางสังคมในปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนและเกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมากมายและรวดเร็ว กระแสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรุนแรง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทักษะชีวิตและค่านิยมของคนในสังคมปรับเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะค่านิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชน แนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีค่านิยมอันเหมาะสมก็คือการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545 : 5) มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนี้สะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่ต้องขับเคลื่อนสู่การปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างถูกต้องทาง วิธีหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญก็คือการปฏิรูปการผลิตครู เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา ครูจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่มีทั้งความดี ความเก่งและทันสมัย เป็น “ครูวิชาชีพ” สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้เรียน โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียนและคนในสังคม สามารถดำรงชีวิตที่ดีงามและมีความสุข (สุพัฒน์ เศรษฐคุณกุล, 2556 : 1)

ครูเป็นวิชาชีพที่สังคมยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิทยาการหล่อหลอมและฝึกอบรมให้เกิดความชำนาญ มีระเบียบวินัย มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีภาระหน้าที่สำคัญยิ่งต่อสังคม จึงต้องมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถในการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม มีศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถตีความวิเคราะห์ แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ได้อีกด้วย

ในการผลิตครูซึ่งมีหน่วยงานเข้ามากำกับดูแลมาตรฐานการผลิตครู คือ คุรุสภา ได้กำหนดข้อบังคับมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติตน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) แต่ยังไม่พบเกี่ยวกับปัญหาที่พบบนด้านคุณภาพของผู้เข้าเรียนครู และปัญหาการผลิตครู

ยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า ปัญหาที่พบบนด้านคุณภาพของผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาสาครนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ยังขาดศรัทธาอุดมการณ์ และความสามารถพื้นฐานที่จะเป็นครูเนื่องจากเกณฑ์การคัดเลือกครูยังไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพ มีความศรัทธามีอุดมคติ เข้าศึกษาได้ ดังนั้นครูจึงเป็นอาชีพ เมื่อเลือก เมื่อเข้าศึกษาที่ไหนไม่ได้แล้วจึงเลือกเรียนครู ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลต่อมาตรฐานวิชาชีพครู ทำให้สถานภาพครูไม่เป็นที่ยอมรับที่ทัดเทียมวิชาชีพอื่น (ไพฑูริย์ สินสวรัตน์, 2542 : 3) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2544) เรื่องการพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่พบว่า การผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน ตั้งแต่ปัจจัยป้อนเข้า การคัดเลือกคนเข้าเรียนครู ไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีสติปัญญาสูงเข้าเรียนหรือคนที่เข้ามาเรียนไม่ต้องการเป็นครูอย่างแท้จริง ด้านกระบวนการผลิตไม่เข้มข้น ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จากปัญหาที่กล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าสถาบันการผลิตครูจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตครูเป็นอย่างมาก

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในฐานะสถาบันการผลิตครูแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเปิดหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิตหลายสาขาวิชา เช่น สาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พลศึกษา สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาพิเศษ และคอมพิวเตอร์ศึกษา แต่ละปีการศึกษาได้มีการจัดส่งนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 5 ออกฝึกปฏิบัติการสอนตามสถานศึกษาต่างๆ จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะการสอนและคุณธรรม ตามหลักของจรรยาบรรณวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2543 : 2) โดยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีตามที่สังคมต้องการ เป็นครูดี ครูเก่ง มีจิตสำนึกในความเป็นครู เป็นแบบอย่างที่ดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีวินัย มีจริยธรรมวิชาชีพครู พร้อมทั้งจะออกไปประกอบวิชาชีพครูอย่างสมศักดิ์ศรีและมีคุณภาพ ทั้งนี้การพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะที่ดีดังกล่าวมานั้น มีบุคคลที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาหลายฝ่ายทั้งสถาบันการผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยเฉพาะครูที่เลี้ยงที่สถานศึกษาแต่งตั้ง มอบหมายให้ดูแลนักศึกษา จะรับทราบพฤติกรรมอันเป็นคุณลักษณะทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ดูแลใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมากที่สุด

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สู่ความเป็นครูมืออาชีพ จึงสนใจศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยงจำแนกตามสาขาวิชาเอก และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง จำแนกตามสาขาวิชาเอก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษา โดยอิงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 49 มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร คือ ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 657 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 250 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

3. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน
 - 3.2 ตัวแทนครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน
 - 3.3 ตัวแทนอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาวิชาชีพครู จำนวน 2 คน
 - 3.4 ตัวแทนนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 2 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา
ตัวแปรอิสระ คือ ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พลศึกษา สังคมศึกษา การศึกษาปฐมวัย การศึกษาพิเศษ คอมพิวเตอร์ศึกษา

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคูรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน

วิธีการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร คือ ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 657 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 250 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ตามสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามานะ (Yamane, 1970: 580 – 581)

2. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตน มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสาร ผลงานที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นที่นักศึกษาครุมีอาชีพพึงมีแล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จำนวน 3 คน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person's Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .54 - .93

3.6 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .98

3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ส่งนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปฝึกปฏิบัติการสอน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่างที่ไปฝึกปฏิบัติการสอน จำนวน 250 ฉบับ พร้อมทั้งไปรับคืนด้วยตนเอง จึงทำให้ได้รับแบบสอบถามคืนครบตามจำนวนที่ส่งไป คือ 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ผลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ พร้อมนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

5.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลตามลำดับขั้นตอนคือ

1) กำหนดค่าของคะแนนแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นระดับตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) จากนั้นนำข้อมูลมาแปลความหมายของคะแนน ตามเกณฑ์ของ Best, John W. (1970) ดังนี้

มากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5
มาก	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4
ปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3
น้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

2) การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูพี่เลี้ยง ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (X) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best, John W. (1970) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์น้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

6.2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยงจำแนกตามสาขาวิชาเอก ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้ความสำคัญครูมืออาชีพ โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1. ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน
2. ตัวแทนครูที่เลี้ยงในสถานศึกษาเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 2 คน
3. ตัวแทนอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาชีพรู จำนวน 2 คน
4. ตัวแทนนักศึกษาคู จำนวน 2 คน

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่มเป็นประเด็นกว้างๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้ความสำคัญครูมืออาชีพ
2. ผู้วิจัยจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม
 - 2.1 จัดคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป และผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป
 - 2.2 ประสานงานเรื่องหมายกำหนดการและเลือกสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้มีขนาดเหมาะสม และปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก
 - 2.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม
 - 2.4 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหา ตามกรอบสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปความเรียงต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง

ในทัศนะของครูที่เลี้ยง พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทั้ง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 2 ด้าน ดังปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	n = 250		ระดับ
	\bar{X}	SD	
1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ	4.01	.50	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.23	.48	มาก
3. ด้านการปฏิบัติตน	4.59	.43	มากที่สุด
รวม	4.21	.44	มาก

1.1 ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 18 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นครู มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอก และมีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนถูกต้อง ส่วนอันดับสุดท้ายคือ มีความสามารถในการจัดทำโครงการทางวิชาการ

1.2 ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ และแสดงออกซึ่งการประพุดติและปฏิบัติที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง ทั้งทางด้านบุคลิกภาพ การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรม เหมาะสมกับความเป็นครู ส่วนอันดับสุดท้ายคือ รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

1.3 ด้านการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันพอผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ และไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ใช้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง จำแนกตามสาขาวิชาเอก

2.1 ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามสาขาวิชาเอก ดังนี้

1) สาขาวิชาเอกคณิตศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

2) สาขาวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

3) สาขาวิชาเอกเคมี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

4) สาขาวิชาเอกฟิสิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

5) สาขาวิชาเอกชีววิทยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

6) สาขาวิชาเอกภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

7) สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

8) สาขาวิชาเอกพลศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

9) สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

10) สาขาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

11) สาขาวิชาเอกการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

12) สาขาวิชาเอกคอมพิวเตอร์ศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับมาก

2.2 ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
1. ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	11	5.23	.48	1.95*	.03
	ภายในกลุ่ม	238	57.91	.24		
	รวม	249	63.14			
2. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	11	6.46	.59	2.69*	.00
	ภายในกลุ่ม	238	51.99	.22		
	รวม	249	58.45			
3. ด้านการปฏิบัติตน	ระหว่างกลุ่ม	11	3.97	.36	2.04*	.03
	ภายในกลุ่ม	238	42.23	.18		
	รวม	249	46.20			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	11	4.96	.45	2.46*	.01
	ภายในกลุ่ม	238	43.56	.18		
	รวม	249	48.52			

$p < .05$

เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการทดสอบรายคู่เพื่อหาความแตกต่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง จำแนกตามสาขาวิชาเอก พบว่า

1) โดยรวม ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์และเคมี พลศึกษากับฟิสิกส์และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษและการศึกษาพิเศษและฟิสิกส์และเคมี การศึกษาปฐมวัยกับฟิสิกส์และเคมี คอมพิวเตอร์ศึกษากับฟิสิกส์และเคมี และคณิตศาสตร์กับฟิสิกส์และเคมี

2) ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษและการศึกษาพิเศษและฟิสิกส์และเคมี และการศึกษาปฐมวัยกับฟิสิกส์และเคมี

3) ด้านการปฏิบัติงาน ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ พลศึกษากับภาษาอังกฤษและฟิสิกส์และเคมี ภาษาไทยกับฟิสิกส์และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษและการศึกษาพิเศษและฟิสิกส์และเคมี การศึกษาปฐมวัยกับฟิสิกส์และเคมี คอมพิวเตอร์ศึกษากับฟิสิกส์และเคมี คณิตศาสตร์กับเคมี และสังคมศึกษากับเคมี

4) ด้านการปฏิบัติตน ในทัศนะของครูที่เลี้ยง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์และเคมี พลศึกษากับฟิสิกส์และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษและการศึกษาพิเศษและฟิสิกส์และเคมี คณิตศาสตร์กับฟิสิกส์และเคมี และสังคมศึกษากับฟิสิกส์และเคมี

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

ในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ พบว่าการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพ นั้น ควรยึดตามมาตรฐานวิชาชีพอันเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภา ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน ให้ครบถ้วนตามมาตรฐาน และควรมีการพัฒนาให้เกิดอัตตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาในความเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่โดดเด่น เช่น ความอดทน เป็นต้น และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพมีดังนี้

3.1 มีการกำหนดอัตตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอย่างชัดเจน

3.2 จัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครู และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.3 จัดอบรมหรือเพิ่มเติมด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่องการจัดทำโครงการทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และสำรวจวิทยุทางการศึกษาให้มากขึ้น

3.4 กำหนดให้มีรายวิชาที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นวิชาเลือกที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้

3.5 มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่อง

3.6 จัดเวทีแลกเปลี่ยนหรือพบปะกันระหว่างสถาบันการผลิตบัณฑิตครูและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน

3.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นระยะๆ เพื่อเป็นกรรสารวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตน และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกร้องหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ และไม่กระทำความเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ จะมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่คณะครุศาสตร์ได้จัดการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพิ่มเติมรูปแบบ โดยได้เน้นย้ำให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ช่วยเหลือครูที่เลี้ยงและครูภายในโรงเรียนอย่างเต็มใจ ไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นภายในหมู่คณะ กระทั่งต้องมีการยกรรณในวิชาชีพ ไม่หาประโยชน์จากนักเรียน รวมทั้งคณะครุศาสตร์ได้มีการปลูกฝังการปฏิบัติตนของนักศึกษาผ่านกิจกรรมและสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาชีพครู เช่น รายวิชาการศึกษา และการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นั้น จากผลการวิจัยโดยรวมยังอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของนักศึกษา

เกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ ได้มีเกณฑ์การประเมินด้านการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พร้อมแจ้งเกณฑ์การประเมินให้นักศึกษาทราบก่อนการออกฝึกประสบการณ์ จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ นักศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพแม้จะอยู่ในระดับสุดท้ายเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้นที่กล่าวมา แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความสามารถในการจัดทำโครงการทางวิชาการซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกๆ ด้าน จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อควรพัฒนาและส่งเสริมให้คณะครุศาสตร์ต้องเพิ่มเติมศักยภาพในด้านความรู้ในการจัดทำโครงการทางวิชาการให้มากขึ้น

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยงจำแนกตามสาขาวิชาเอก พบว่า ทุกสาขาวิชามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาเอกได้รับการพัฒนาด้วยกิจกรรมเสริมความรู้ และการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพตามมาตรฐานทั้ง 9 มาตรฐาน ตลอดจนการเอาใจใส่จากอาจารย์ในเทศก์ทั่วไป และอาจารย์ในเทศก์ประจำหลักสูตรในการช่วยกวดขันทั้งด้านคุณลักษณะและการปฏิบัติงานระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตลอดหนึ่งปี จึงทำให้ในทัศนะของครูที่เลี้ยงเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก จากนั้นเมื่อทำการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในทัศนะของครูที่เลี้ยง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งโดยรวมสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์ และเคมี พลศึกษากับฟิสิกส์ และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษ และการศึกษาศาสตร์กับฟิสิกส์ และเคมี การศึกษาปฐมวัยกับฟิสิกส์ และเคมี คอมพิวเตอร์ศึกษากับฟิสิกส์ และเคมี และคณิตศาสตร์กับฟิสิกส์ และเคมี รายด้านเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ สาขาที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษ และการศึกษาพิเศษ และฟิสิกส์ และเคมี และการศึกษาศาสตร์กับฟิสิกส์ และเคมี ส่วนรายด้านเกี่ยวกับ

การปฏิบัติงาน สาขาที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ พลศึกษากับภาษาอังกฤษ และฟิสิกส์ และเคมี ภาษาไทยกับฟิสิกส์ และเคมี การศึกษาปฐมวัยกับฟิสิกส์ และเคมี คอมพิวเตอร์ศึกษากับฟิสิกส์ และเคมี คณิตศาสตร์กับเคมี และสังคมศึกษากับเคมี และรายด้านเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน สาขาที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ภาษาไทยกับฟิสิกส์ และเคมี พลศึกษากับฟิสิกส์ และเคมี ชีววิทยากับภาษาอังกฤษ และการศึกษาพิเศษ และฟิสิกส์ และเคมี คณิตศาสตร์กับฟิสิกส์ และเคมี และสังคมศึกษากับฟิสิกส์ และเคมี จากการเปรียบเทียบส่วนใหญ่สาขาวิชาที่มีความแตกต่างกัน จากสาขาวิชาอื่นๆ คือ สาขาวิชาฟิสิกส์และเคมี

3. จากผลการสนทนากลุ่ม พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่ความเป็นครูมืออาชีพนั้น ควรยึดตามมาตรฐานวิชาชีพอันเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภา ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตนให้ครบถ้วนตามมาตรฐาน และควรมีการพัฒนาให้เกิดอัตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาในความเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่โดดเด่น เช่น ความอดทน เป็นต้น มีการกำหนดอัตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างชัดเจน จัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครู และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จัดอบรมหรือเพิ่มเติมด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้มากขึ้น กำหนดให้มีรายวิชาที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นวิชาเลือกที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่อง จัดเวทีแลกเปลี่ยนหรือพบปะกันระหว่างสถาบันการผลิตบัณฑิตครูและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน ตลอดจนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแนวทางการพัฒนาในช่วงต้นที่กล่าวไว้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ ระดับหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศ และผู้ใช้บัณฑิตที่จะต้องร่วมมือกัน จึงจะทำให้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานที่กำหนดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะครุศาสตร์ซึ่งเป็นสถาบันการผลิต สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สู่วิชาชีพครู มีความเป็นครูมืออาชีพ ควรมีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในด้านการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ให้เพิ่มมากขึ้น

2. มหาวิทยาลัย และคณะครุศาสตร์ควรมีการร่วมกำหนดอัตตลักษณ์อันเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอย่างชัดเจน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรม

3. คณะครุศาสตร์ ควรมีจัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาวิชาชีพครู และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรจัดให้มีการอบรมหรือเพิ่มเติมด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่องการจัดทำโครงการทางวิชาการการพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยทางการศึกษาให้มากขึ้น

4. หลักสูตรในคณะครุศาสตร์ ควรมีการกำหนดให้มีรายวิชาที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นวิชาเลือกที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ หรือจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่อง

5. คณะครุศาสตร์ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนหรือพบปะกันระหว่างสถาบันการผลิตบัณฑิตครูและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน

6. คณะครุศาสตร์ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่วิชาชีพครูมืออาชีพ เพื่อจะได้รูปแบบกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สู่วิชาชีพครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2542). การปลูกฝังความสำนึกทางสังคมในหมู่นิสิตนักศึกษาไทย. **อุดมศึกษา วิทยาลัยร่วมบพิตรเคราะห์ วิจารณ์การอุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2543). **แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สุวัฒน์ เศรษฐมกุล. (2556). **กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวคิดปัญหาศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). **การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, John W. (1970). **Research in Education**. New Jersey : Prentice-Hill.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essential of Psychological testing**. (5th ed). New York : Harper Collins.
- Yamane, Taro. (1970). **Statistics : And Introductory Analysis**. (2nd ed). New York : Harper & Row.

การพัฒนาารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Development of Integrated Model of Contemplative Education and Quality Assurance for Basic Education Schools

สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ, พงศ์เทพ จิระโร
สาขาวัดและสถิตการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การพัฒนาารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการสำรวจสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาจากผู้บริหารและครูประถมศึกษา จำนวน 712 คน ตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และนำรูปแบบไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางและใหญ่ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การเขียนสะท้อนความรู้สึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คำมีัญฐานและส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาและหาข้อสรุปเชิงอุปนัย พบว่า รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิต มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา 2) วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา 3) ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ 4) ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง และ 5) ปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญ ทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นดำเนินการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) และผลการทดลองใช้พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูประถมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทักษะและพฤติกรรมการทำงานในทางที่ดีขึ้น โดยรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

คำสำคัญ : รูปแบบการบูรณาการ, จิตตปัญญาศึกษา, การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The development of integrated model of contemplative education and quality assurance for basic education schools. The research methodology was 3 steps; 1) Exploring the components of contemplative education and quality assurance from 712 primary school administrators and teachers by using EFA method. 2) Examining and confirming all components and their details of contemplative education and quality assurance which employing as the details of the integrated model of contemplative education and quality assurance by using 17 experts. 3) Implementing the integrated model in three size of schools; small, middle and large to find out the finding which indicate the success of the model. Research instruments were questionnaires, observation, interview, self-report and focus groups . The quantitative data were analyzed by descriptive statistic for mean, standard deviation, factors analysis, median and interquartile range. The qualitative data were content analysis and inductive conclusion. The research finding were as follows: An integrated model of contemplative education and quality assurance for basic education schools was consisted of 3 parts : input, process and output. The process had 5 steps; 1) a commitment for educational quality assurance, 2) planning operations contemplated with creating love and compassion, 3) implementing with the contemplated and confrontation, 4) auditing continuous and 5) improving the work contemplatively to be learned community, all 3 employed P-D-C-A cycle. The implementation results found that both primary school administrators and teachers were changed their performance in work positively. The integrated model was fit to the educational quality assurance of schools in most 4 criteria; utility, feasibility, appropriately and accuracy.

Keywords : Integrated Model, Contemplative Education, Educational Quality Assurance

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องประกันคุณภาพผู้เรียนว่าเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยได้รับการบริหารจัดการจากผู้บริหารและการจัดการเรียนรู้จากครูอย่างมีคุณภาพ ซึ่งได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 โดยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายทั้งนโยบาย โครงสร้าง กระบวนการและการปฏิบัติ แต่ในปัจจุบันการศึกษาของไทยยังเป็นปัญหาในเรื่องคุณภาพผู้เรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรและมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด จะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET, PISA) และผลการประเมินคุณภาพ ที่พบจุดอ่อนคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีการศึกษาวิจัยค้นหารูปแบบที่ดีและมีความเหมาะสม โดยมีการนำระบบคุณภาพต่างๆ มาใช้โดยตรงและการประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น อาทิเช่น วิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ การบริหารเชิงบูรณาการการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่ และการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (ทศวรรษ เลขวิวัฒน์, 2551, สิทธิชัย เจริญพิพัฒพงษ์, 2552, วิชัย เสวกงาม, 2552, ทฤทัย อจาปรุ, 2552 และ วิชิต เรืองแป้น, 2555) รูปแบบหรือวิธีการดังกล่าวมีความเหมาะสมกับบริบทและประเภทของการจัดการศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกันไป บางรูปแบบแม้จะเป็นรูปแบบที่ดีแต่ก็ไม่สามารถปฏิบัติตามได้เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ เช่น ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการของระบบจริงๆ และมีการปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง นอกจากนี้บางระบบยังมีขั้นตอนยุ่งยาก ต้องกำหนดตัวชี้วัดจำนวนมากตามภาระงานด้านการจัดการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีความพยายามที่จะนำระบบ นำรูปแบบ และวิธีการต่างๆ มาใช้ในการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตลอด แต่ปัญหาคุณภาพการศึกษาก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีการหรือรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษามาดำเนินการต่อไป

การพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งปรารถนา ควรจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพดีขึ้นและยังยืนต้องใช้ระบบหรือวิธีการประกันคุณภาพการศึกษามีความเหมาะสม ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติตามที่กำหนด มีความสุขในการทำงาน วิธีการหนึ่งคือการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ มีปรัชญาพื้นฐานคือ เชื่อมมั่นใน

ความเป็นมนุษย์และกระบวนทัศน์องค์รวม โดยมีหลักการพื้นฐาน ได้แก่ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง ความมุ่งมั่น และชุมชนแห่งการเรียนรู้ การนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา จะทำให้คุณภาพการศึกษาและสังคมโดยรวมดีขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเกิดจากความตระหนักของผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นหัวใจและผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม เป็นผู้กำหนดทิศทางและเป็นผู้ขับเคลื่อน คน งาน และกระบวนการบริหารที่จะนำพาสถานศึกษาให้มีวัฒนธรรมการทำงานบนฐานคุณภาพ หากผู้บริหารนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา จะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จทั้งการได้ผลงานที่ดีมีคุณภาพและเพิ่มความสุขความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลว่าได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาวิจัยในประเด็นนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขนาดตามข้อเสนอแนะของคอมเรย์ และ ลี (1992) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และสุ่มโดยใช้ตารางเลขสุ่มได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู รวมโรงเรียนละ 2 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนร้อยละ 59.33 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน ประเมินความเหมาะสมวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจัดทำเป็นร่างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 27 กิจกรรม และจัดทำเป็นโครงสร้างกระบวนการดำเนินการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

3. นำรูปแบบไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายทั้งสามโรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหาร 4 คน และครู 32 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินตนเอง แบบประเมินเพื่อนร่วมงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการสนทนากลุ่มและการวิพากษ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และหาข้อสรุปเชิงอุปนัย รูปแบบสามารถบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ผลการวิจัย

1. สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.58 - 4.71 และครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.91 - 4.69

2. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ขอบข่ายภาระงานผู้บริหารและครูตามการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยวงจรกิจกรรมและแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

2.2 กระบวนการ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพ

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.3 ผลผลิต ประกอบด้วย ผลที่เกิดขึ้นในตัวของผู้บริหารและครู ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มของผู้บริหารและครู และผลที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

3. ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบ เป็นรูปแบบที่มีประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความถูกต้อง

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงแม้จะพบว่าการปฏิบัติในระดับมาก แต่เนื่องจากการประเมินตามทัศนที่ 1 เพียงวิธีเดียว ซึ่งแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมดังนั้นในการประเมินต้องประเมินแบบบูรณาการเป็นองค์รวมทั้งสามทัศน คือการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนและการประเมินจากผู้รู้ ตามผลการวิจัยของวิชาญ ผิวคำ (2553) พบว่าการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาต้องมีการประเมินผลทั้งสามทัศน และการที่ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากการฝึกจิตได้มีการปฏิบัติในวิถีชีวิต เช่น การปฏิบัติทางศาสนาต่างๆ เป็นการฝึกให้คนมี

จิตที่สงบ มีสมาธิ การฝึกให้คนเป็นคนดีตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศีลห้า ดังที่ ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ ประกอบกับการศึกษานำร่องของผู้วิจัยที่พบว่า การจัดการศึกษาไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรเนื่องมาจากพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่ไม่ได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการศึกษาต่อไป

2. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้น ในแต่ละขั้นตอนมีข้อค้นพบดังนี้

2.1 การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้บริหารและครู โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ใช้การสื่อสารเชิงบวก ช่วยชี้แนะถึงความสำคัญและความตระหนักว่าเป็นเรื่องที่ควรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังให้บังเกิดผลดี สอดคล้องกับการวิจัยของ สุกัญญรัตน์ คงงาม (2552) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในขั้นแรกคือการสร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งจะเป็นการเตรียมตัวทั้งผู้บริหารและครูเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ สร้างความมุ่งมั่นร่วมกัน และสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ได้กล่าวว่า การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาภายหลังการปฏิรูปการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อเรื่องจิตลักษณะของผู้เรียนและครูเพราะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหาร ครู และผู้เรียนต้องมีจิตลักษณะมีความมุ่งมั่นจึงจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

2.2 การวางแผนปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ทำให้คนมีสติและสมาธิในการปฏิบัติงานดีขึ้น เห็นอกเห็นใจ ให้ความรักความเมตตา ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลให้กำลังใจ และให้คำปรึกษา สอดคล้องกับ ชนา นิลชัยโกวิท และคณะ (2550) พบว่าวิถีปฏิบัติร่วมกันด้วยการรับฟังอย่างมีสติ และวัฒนธรรมการเรียนรู้อยู่ที่ตนเอง แสดงว่าจิตตปัญญาเกิดขึ้นในตัวตนของคนใดแล้วจะแสดงออกมาเป็นการกระทำที่สื่อสารในเชิงบวก สิ่งที่อยู่ภายในจะสื่อออกมาภายนอกด้วยการปฏิบัติ ดังที่ จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในคือ ความรัก ความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง ผักผ่อนโดยให้มีการทำสมาธิและใช้สุนทรียสนทนา

2.3 การปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ยึดหลักการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างบรรยากาศที่ดี ให้ความช่วยเหลือกัน ให้อภัยต่อกัน ทำงานด้วยความสบายใจทุกฝ่าย ทำให้การทำงานมีความสุข ปฏิบัติงานอย่างมีสติ ไม่เครียด ไม่กังวล กล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นทุกสถานการณ์ สอดคล้องกับ ปฐมภรณ์ ปิ่นอินทร์ (2555) ที่พบว่าวิธีดำเนินการแบบสุนทรียสนทนาเหมาะกับนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้สูงและกิจกรรมสนทนาเหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ และสอดคล้องกับ กรศศิรี ชิตดีและ ณัฐพร อุทัยธรรม (2556) ที่พบว่าผลจากการพัฒนาด้านจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษาพยาบาลทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในตน ทำให้เข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนต่อการเรียนรู้ เกิดการปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อปฏิบัติสิ่งใหม่ๆ และสอดคล้องกับ สุทิน เจียมประโคน (2556) ที่พบว่าความเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรมรูปแบบการศึกษาตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา เช่นเดียวกับ เดวิดสัน (2012) พบว่าการฝึกทักษะในตนเองของชาวอเมริกัน ซึ่งได้แก่ ความรักความเมตตาและการเอาใจใส่ ฝึกอารมณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจ การฝึกจิตตปัญญาอย่างเป็นระบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของสมองและโครงสร้างของร่างกาย ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมและเพิ่มความสำเร็จด้านการเรียน และสอดคล้องกับ เวเตอร์ส (2015) ที่พบว่าผลของการฝึกสมาธิเชิงบวกทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้น มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

2.4 การตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ทำให้มีสติการปฏิบัติงานร่วมกันมีความต่อเนื่อง สามารถความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ผลงานบรรลุตามเป้าหมาย ผู้ดำเนินการตรวจสอบต้องมีความตระหนัก มีจรรยาบรรณ ไม่มีอคติ สอดคล้องกับการศึกษาของ วันทนี นามสวัสดิ์ (2556) และ แมคเคลอร์ (2008) ซึ่งพบว่านักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมความเป็นครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และต่อสังคม ผลกระทบของการใช้จิตตปัญญาศึกษาและเทคนิคการตระหนักรู้ช่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้รวดเร็วและง่าย

2.5 การปรับปรุงงานด้วยความใคร่ครวญเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันด้วยการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกัน เป็นสถานที่ที่มีความเป็นกันเอง ทำให้กล้าเปิดใจเล่าเรื่องราวต่างๆ มีสุนทรียสนทนา ทำให้

เป็นพื้นที่ปลอดภัยมีบรรยากาศที่เป็นมิตร ให้ความช่วยเหลือแบ่งปัน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ วิชญา ผิวคิก (2553) พบว่าผลการเรียนรู้ทำให้มีสติรู้ตัว มีสติอยู่กับปัจจุบัน ควบคุมพฤติกรรมของตนได้ดีขึ้น เข้าใจและยอมรับตนเอง เข้าใจและยอมรับผู้อื่น และเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ และสอดคล้องกับ หนัท ธาตุทอง (2553) ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบ รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประโยชน์มากสำหรับสถานศึกษาระดับสูง ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคลากรในองค์กร รูปแบบมีกระบวนการและขั้นตอนชัดเจน มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ สำหรับด้านความเป็นไปได้ เป็นรูปแบบที่สามารถใช้ได้จริงกับสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ช่วยในบุคลากรในองค์กรมีการฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ในด้านความเหมาะสมเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและมีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ครู และในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาที่มีบุคลากรจำนวนมาก ส่วนในด้านความถูกต้อง รูปแบบที่สร้างขึ้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีดำเนินการและการเก็บข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่ม และการเปลี่ยนแปลงต่อสถานศึกษา รูปแบบมีความเหมาะสมกับสถานศึกษาทั้งสามขนาด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการพัฒนาคนในสถานศึกษา ซึ่งไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ การพัฒนาคุณภาพย่อมเกิดจากความตระหนักของคนที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในเรื่องของความหลากหลายทางความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ก็มีข้อด้อยในเรื่องคนจำนวนมากปัญหาจะมากตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาแบบทหุวิธี

เอกสารอ้างอิง

- กรศศิ์ ชิตดี และณัฐพร อุทัยธรรม. (2556). กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา : กลยุทธ์การพัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษาพยาบาล. วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี.
- ฉันทิ ธาตุทอง. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. 2550. การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิภาวรรณ เลขวิฒนะ. 2551. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนา นิลชัยโกวิท, อติศร จันทร์สุข, พงษธร ต้นดิศอุทิศศักดิ์ และอัญชลี สติระเศรษฐ์. (2550). โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), สำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ปฐมาภรณ์ ปันอินทร์. (2555). กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวจิตตปัญญาศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. จิตตปัญญาศึกษา. [ออนไลน์] สืบค้นได้จาก <http://www.ce.mahidol.ac.th>
- วันพนิ์ นามสวัสดิ์. (2556). ผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิชญา ผิวคำ. (2553). กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย เสวกงาม. (2552). การพัฒนากระบวนการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจิต เรืองแป้น. (2555). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาสู่ความเป็นเลิศในอนาคต. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์อภิमान (Meta-analysis). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิชัย เจริญพิวัฒนพงษ์. (2552). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญารัตน์ คงงาม. (2552). การพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนโมทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทิน เจียมประโคน. (2556). การพัฒนาคุณค่าในตนเองตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- หฤทัย อัจจุ. (2552). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ : การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. 1992. *A First Course in Factor Analysis*. 2nd. ed. Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum Associates .
- Davidson, J. R. et al. *Contemplative Practices and Mental Training : Prospects for American Education*. [online] <http://www.investigatinghealthyminds.org/>
- Mackler, J. (2008). *What is Contemplative Education and What are some Ways to Introduce it into Higher Education in Mexico?*. [online] <http://www.fonael.org>
- Waters., L., et al. (2015). *Contemplative Education : A Systematic, Evidence-Based Review of the effect of Meditation Interventions in Schools*. *Educ Psychol Rev* 27 : 103 - 134 [online]

วารสารวิจัยรำไพพรรณี Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ ผลงานวิจัย และวิชาการ วิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาปริญญาโท ปริญญาเอก ทั้งภายในภายนอกมหาวิทยาลัย

เพื่อแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (ตุลาคม-มกราคม) ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม) และฉบับที่ 3 (มิถุนายน -กันยายน) และในปี 2559 นี้จะมีการปรับรอบ วารสารวิจัยรำไพพรรณี โดยจะมี ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม) เพื่อปรับปรุงคุณภาพวารสารตามคำแนะนำของ TCI ให้ออกวารสารตามปีปฏิทิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวน ไม่เกิน 10-12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK โดยทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

- 1) ผู้วิจัยดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 2) ผู้วิจัยส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางอีเมลล์ research_rbru2010@hotmail.com หรือทางไปรษณีย์ โดยส่งมาที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรังสิต-ชุมพล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โดยวงเล็บมุมซองว่า **ส่งบทความตีพิมพ์** ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ www.rbru.ac.th/org/research/ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 3) ผู้วิจัยต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 2,500 บาท โดยผู้วิจัยสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48957-9 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไผ่) **เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN ใบสมัครและหลักฐานการชำระเงินได้ที่ E-mail : research_rbru2010@hotmail.com หรือโทรสาร 0-3947-1056**

- 4) กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่ากรณีใดๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 5) ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการปรับแก้ไขบทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์
- 6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1 - 5 เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกใบตอบรับการตีพิมพ์ และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้วิจัย และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป
- 7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความ การวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย – อังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ที่อยู่ผู้เขียน ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point , กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
 - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 4-5 คำ ใช้ตัวอักษร ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวหนา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
 - Keyword ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - รายละเอียดบทความ (Body)
 - คำหลักบทความขนาด 16 point , กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อย่อยขนาด 14 point , กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - ตัวอักษรขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ การวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
- รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ
- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง//ปีที่พิมพ์//ชื่อเรื่อง//จำนวนเล่ม//ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)//ชื่อชุดหนังสือ//เมืองที่พิมพ์//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2547). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า พริ้นติ้ง.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). Star trek chronology: The history of the future. New York: Pocket Books.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ//ปีที่พิมพ์//ชื่อบทความ//ใน ชื่อหนังสือ//ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม. ครั้งที่พิมพ์//ชื่อชุดหนังสือ//เมืองที่พิมพ์//สำนักพิมพ์//หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณัม ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ
บริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการ
จัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.

Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence
from West Germany. In **Innovation and Technological Change: An International
Comparizon**. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester
Wheatsheaf. pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน // (ปีที่พิมพ์) // ชื่อบทความ // ชื่อวารสาร // ปีที่ (เดือน) / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุรัชช์ พุ่งเกียรติ. (2547). นาโนเทคโนโลยีวิสัยทัศน์เทคโนโลยีระดับไมโคร. **ผู้ส่งออก**. 17 (ปีที่แรก เมษายน): 19-22.

Mintrom, Michael and Vergari, Sandra. 1996. Advocacy Coalitions, Policy Entrepreneurs and Policy Change.
Policy Studies Journal. 24 (Autumn): 420-434.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. // (ปี). // ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ // ระดับปริญญา / มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

ธีรวัฒน์ พันธุ์สุผล. (2547). การรับรู้กิจกรรมการพัฒนาทหารกองประจำการเพื่อการพัฒนา
**ประเทศ กรณีศึกษา กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน
กองบัญชาการยุทธทางอากาศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปิยะ เล็กกำแหง. (2547). พฤติกรรมการซื้อและการบริโภคเครื่องดื่มในร้านกาแฟขนาดเล็กของ
**นักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานักศึกษาลูกสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Thawilwadee Bureekul. (1998). **Major Factors Affecting Industrial Hazardous Waste Policy
Implementation in Central Thailand**. Doctoral dissertation, National Institute of
Development Administration.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. // (ปี). // ชื่อเอกสาร. // รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2538). **จริยธรรมในงานวิจัย**. เอกสารวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริม
งานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย // ชื่อวารสาร // ฉบับ/เล่มที่ / ตอนที่ / (วัน เดือน) / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะ
รัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509. **ราชกิจจานุเบกษา**.
ฉบับพิเศษ 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**.
118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[CD-ROM].//สถานที่ผลิต./ผู้ผลิต./ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./[Online].//เข้าถึงได้จาก./วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Noam, E.M. Telecommunication Policy Issue for the Next Century. [online]. Available:

gopher://198.80.36.../global/telcom.txt. 1994.

Texas Instruments. Speech Synthesis Processors. [online] available :

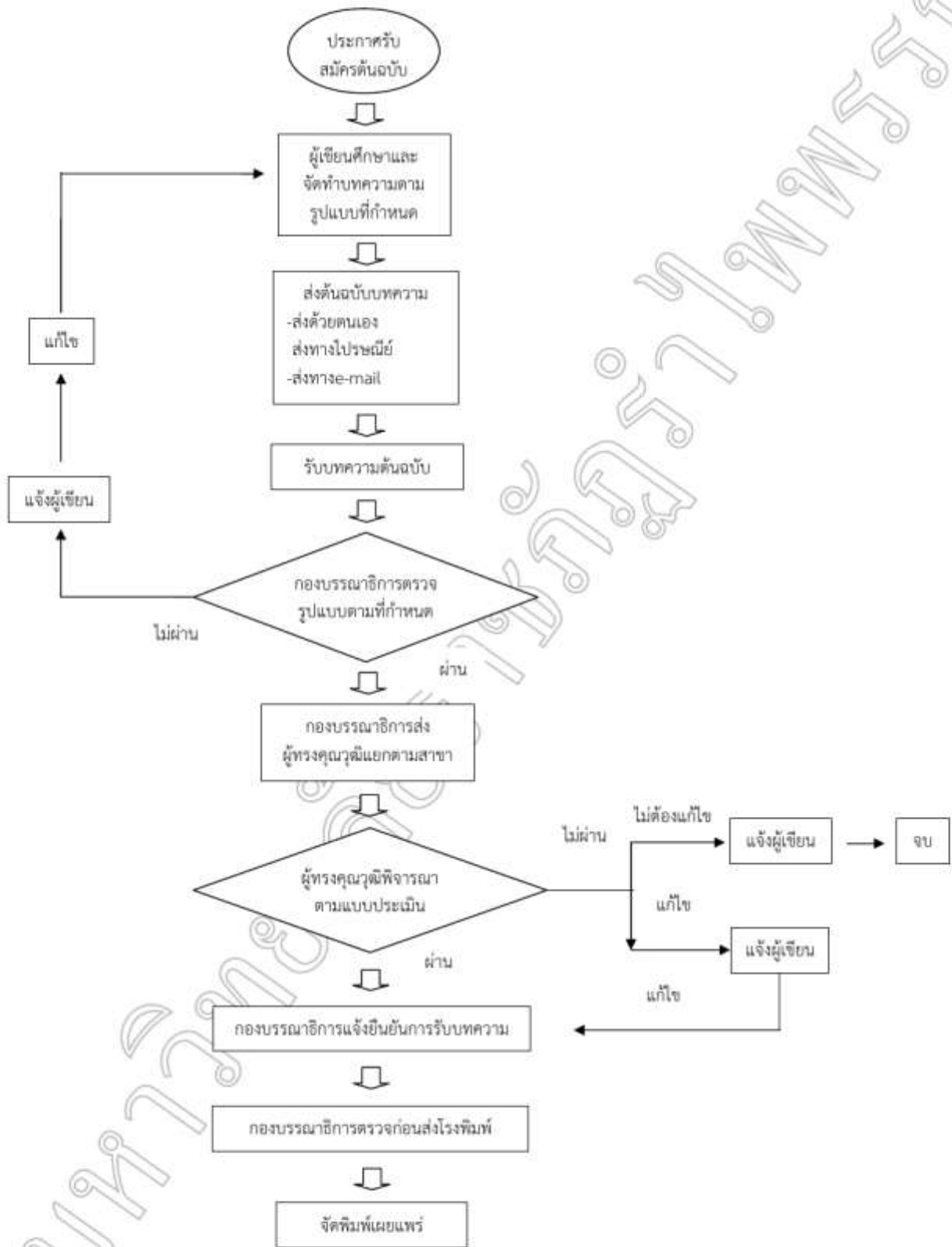
<http://www.ti.com/sc/does/msp/speech/index.htm>. 1998.

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่างๆ ได้ที่ www.rbru.ac.th/org/research/สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใดๆ กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนด หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และภายนอก เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ พร้อมวารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี

**ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)**

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ชื่อ - สกุล

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

สังกัดมหาวิทยาลัย

สถานที่ทำงาน

ที่อยู่

โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร..... E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ISSN 1906-372X

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 2,500 บาท โดยผู้วิจัยสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

- โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48957-9 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาทราย) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN ใบสมัครและหลักฐานการชำระเงินส่งมาที่ E-mail: research_rbru2010@hotmail.com หรือ anna_24t@hotmail.com โทรสาร 0-3947-1056

กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้า ได้ที่ สถานที่ทำงานที่ระบุข้างต้น ที่อยู่ดังต่อไปนี้

โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร..... E-mail.....

และในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ กองบรรณาธิการสามารถติดต่อบุคคลดังต่อไปนี้

ชื่อ - สกุล.....

โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail.....

มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

.....
(.....)

...../...../.....

เจ้าของผลงาน

กรุณาส่งใบสมัคร และหลักฐานการโอนเงิน ไปยัง สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5) อาคาร 36 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักษาศักดิ์ขุมูล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 3515 โทรสาร 0-3947-1056 , มือถือ 086-4402639
อีเมลล์ anna_24t@hotmail.com, research_rbru2010@hotmail.com, research@rbru.ac.th

ผลการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน “วารสารวิจัยรำไพพรรณี”
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ชื่อบทความวิจัย

.....
.....
.....

ชื่อผู้ประเมิน

ส่งคืนภายในวันที่

.....

1. ความเป็นมา / ความสำคัญของปัญหาวิจัย

.....
.....
.....

2. การประมวลเอกสาร (กรอบแนวคิด / คุณภาพการประมวลเอกสาร / ความเป็นวิชาการ / ความเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

3. วิธีการวิจัย (กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม / ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ / ข้อมูล ฯลฯ)

.....
.....
.....

4. ผลการวิจัย (ใช้สถิติครบถ้วนเหมาะสม / ความถูกต้องของการรายงาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

5. การอภิปรายผล (ความเหมาะสมทางวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....

6. อื่น ๆ (เช่น การใช้ภาพ / การจัดระเบียบบทความ / การอ้างอิง / ความถูกต้องเชิงวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....

7. โดยภาพรวมท่านประเมินว่าบทความวิจัยนี้มีคุณภาพระดับใด (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓)

- 1) ควรตีพิมพ์ โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย (เช่น คำผิด)
- 2) ควรตีพิมพ์ โดยอาจแก้ตามคำแนะนำของผู้ประเมิน หรือไม่ก็ได้
- 3) ควรตีพิมพ์ แต่ต้องแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ประเมินก่อน โดย
- ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
- ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 4) อาจตีพิมพ์ได้ โดยผู้เขียนต้องทบทวนและปรับปรุงบทความใหม่ และผ่านการประเมินใหม่อีกครั้ง

โดย

- ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
- ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 5) ไม่ควรตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่

หมายเหตุ 1. ถ้าเนื้อที่กระดาษไม่พอ ท่านสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้
2. กองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยแบบประเมินนี้แก่ผู้เขียนบทความ แต่จะรวบรวมส่งข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เขียน โดยพิจารณาตามแต่กรณี

กรุณาส่ง กองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 5) อาคาร 36
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักษาศักดิ์ขุมล ตำบลท่าช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 3515 โทรสาร 0-3947-1056
มือถือ 086-4402639
อีเมลล์ research_rbru2010@hotmail.com

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 3505, 3515

เว็บไซต์ <http://www.rbru.ac.th> E-mail : research@rbru.ac.th , research_rbru2010@hotmail.com

